

Vinařství ve světě

(data a fakta)

Jiří Sedlo

2020

© Ing. Jiří Sedlo, CSc.

pro

Národní vinařské centrum, o.p.s.

Obsah

Úvod	4
1. Vinařství ve světě v roce 2019	5
1.1 Plocha vinic	5
1.2 Produkce vína	6
1.3 Spotřeba vína	7
1.4 Mezinárodní obchod s vínem	8
1.5 Evropská unie.....	10
2. Nejpěstovanější odrůdy révy vinné na světě	13
3. Nejvýznamnější vinařské státy světa	15
3.1 Francie	15
3.2 Itálie	18
3.3 Španělsko.....	21
3.4 Spojené státy americké	24
3.5 Čína	26
3.6 Argentina	29
3.7 Austrálie	31
3.8 Chile	34
3.9 Jižní Afrika.....	36
3.10 Německo	38
3.11 Portugalsko	41
3.12 Rumunsko	43
3.13 Rusko	46
3.14 Nový Zéland	48
3.15 Rakousko	51
3.16 Maďarsko	53
3.17 Ukrajina	56
3.18 Brazílie	58
3.19 Řecko	60
3.20 Gruzie	63
3.21 Moldavsko	67
3.22 Bulharsko	69
3.23 Švýcarsko.....	72
3.24 Severní Makedonie	75
3.25 Chorvatsko	77
3.26 Srbsko	80
3.27 Česko	82
3.28 Slovinsko	92

3.29	Kanada.....	94
3.30	Turecko.....	96
3.31	Slovensko	98
Použité zdroje informací		102

Úvod

Révu vinnou začal člověk záměrně pěstovat jako jednu z prvních plodin při přechodu k zemědělství. V oblasti Přední Asie a Kavkazu začali místní obyvatelé připravovat víno z hroznů druhu *Vitis vinifera* ssp. *sylvestris* již před 8000 lety. Odtud se víno šířilo po středomořském prostoru, přes Egypt a Řecko až později do Itálie. Římský císař Domicián v roce 92 n. l. zakázal výsadby vinic v provinciích na sever od Alp. Tento zákaz zrušil až v roce 280 císař Probus a „umožnil tak Galům, Španělům a Britům“ pěstovat révu vinnou. V Americe, Africe a Oceánii se hovoří o skutečném tamním vinařství pouze několik posledních staletí, i když rod *Vitis* se v Americe vyskytuje již řadu tisíciletí. Tamní státy jsou nazývány jako „nové vinařské země“.

Pro svou vysokou obchodní hodnotu bylo víno od nepaměti často paděláno. Proto historičtí vládci vydávali různá nařízení a zákonné předpisy, které usměrňovaly produkci podle jejich představ k rozvoji země. K nejstarším právním předpisům patří všeobecné zákony vydané již před rokem 1750 př. n. l. králem Chammurabim ve starobabylonské říši, kde nebylo opomenuto ani víno. Ve vyspělých vinařských zemích existují „vinařské zákony“, kterým ve středověku na našem území předcházela „horenská práva“.

Víno je již tisíce let charakterizováno svým jedinečným místem původu, ale velký význam hraje i ročník a odrůda révy. V Evropské unii jsou pro ochranu této jedinečnosti zavedeny termíny „chráněné označení původu“ (CHOP) a „chráněné zeměpisné označení“ (CHZO). Vína z těchto přesně definovaných zeměpisných území a způsobů přípravy z definovaných odrůd révy jsou pak označována jako „vína s CHOP“ nebo „vína s CHZO“. Podle nádob statistika rozlišuje vína lahvová/balená (objem do 2 litrů) a vína sudová/nebalená (objem nádob nad 2 litry). Nově (2017) byla v kombinované nomenklatuře zavedena podkategorie nádob 2 až 10 litrů, pro sledování pohybu vína v obalech BiB (bag in box).

Ing. Jiří Sedlo, CSc.
Velké Bílovice, srpen 2020

1. Vinařství ve světě v roce 2019

Pro tuto kapitolu tvořila základ zpráva OIV (Organisation Internationale de la vigne et du vin = Mezinárodní organizace pro révu a víno) „STATE OF THE WORLD VITIVINICULTURAL SECTOR IN 2019“, kterou přednesl v Paříži generální ředitel OIV Pau Roca dne 23. dubna 2020. Dále bylo využito informací z DG Agri Evropské komise.

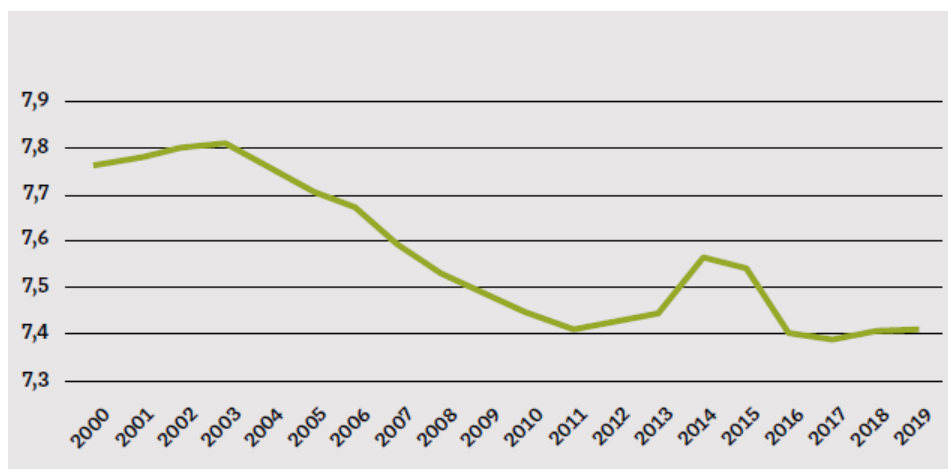
Souhrn: Plocha vinic činí 7,4 mil. ha a prakticky se tak nezměnila už od roku 2016. Produkce vína ve světě činila v roce 2019 jen 260 mil. hl, což je oproti mimořádně vysoké sklizni v roce 2018 značný pokles. Světová spotřeba vína se odhaduje na 244 mil. hl a vzhledem k předcházejícímu roku se zvýšila o 0,1 %. Exportní trh vínem se zvětšil a v objemu je odhadován na 105,8 mil. hl (+1,7 %), ve finanční hodnotě dosahuje 31,8 mld. € (+0,9 %).

1.1 Plocha vinic

Plocha vinic ve světě zůstává stabilní, včetně mladých neplodných vinic, na úrovni 7,4 mil. ha. Na severní polokouli zaručuje stabilitu EU, kde se nachází 3,2 mil. ha vinic. Uvnitř EU podle posledních údajů z roku 2019 signalizují zvýšení plochy vinic Francie (794 tis. ha), Itálie (708 tis. ha), Portugalsko (195 tis. ha) a Bulharsko (67 tis. ha). Naopak ve Španělsku (966 tis. ha), Maďarsku (69 tis. ha) a Rakousku (48 tis. ha) došlo oproti roku 2018 k mírnému poklesu plochy vinic. Koncem prvního desetiletí tohoto století došlo v EU k poklesu plochy, který způsobila podpora vzdání se vinohradnictví. Tento program skončil v hospodářském roce 2010/2011 a od roku 2016 se může plocha vinic jednotlivých členských států EU každoročně zvyšovat o 1 %. Stabilizaci pozorujeme v Rumunsku (191 tis. ha) a Německu (103 tis. ha). Ve východní Evropě registrovalo růst plochy vinic Rusko (o 1,2 tis. ha v roce 2019) na 95 tis. ha. V Moldavsku nastal opačný trend - meziroční pokles plochy o 2,8 % na 143 tis. ha, který souvisí s aktuálním procesem restrukturalizace a transformace malých vinic na větší celky.

Turecko, s pátou největší plochou vinic světa, zaznamenalo její snížení o 12,3 tis. ha na 436 tis. ha. Ve východní Asii, po desetiletí expanze plochy vinic v Číně (855 tis. ha), se vývoj zpomalil. I tak má Čína druhou největší plochu vinic na světě, po Španělsku.

Obr. 1: Vývoj plochy vinic ve světě v mil. ha

Zdroj: OIV, 2020

Ve Spojených státech plocha vinic od roku 2014 trvale klesá - v roce 2019 byla odhadována na 408 tis. ha. Část vinic tam nahrazují mandloněmi a pistáciemi. V Jižní Americe vykazuje plocha vinic klesající trend již čtvrtým rokem v řadě. Jedinou výjimkou na kontinentu je Peru, kde se plocha zvýšila o 7,1 tis. ha (+17 % oproti roku 2018) a nyní dosahuje 48 tis. ha. V JAR zůstala plocha vinic při srovnání s rokem 2018 stabilní, a sice ve výši 128 tis. ha. Rovněž stabilní plochu v roce 2019 ve výši 146 tis. ha vykazovala Austrálie, na Novém Zélandu se zvýšila o 1,6 % a dosáhla hodnoty 39 tis. ha.

Tab. 1: Deset států s největší plochou vinic (2019; tis. ha)

Španělsko	966
Čína	855
Francie	794
Itálie	708
Turecko	436
USA	408
Argentina	215
Chile	200
Portugalsko	195
Rumunsko	191

1.2 Produkce vína

Produkce vína se v roce 2019 vrátila zpět na dlouholetý průměr 260 mil. hl. Došlo k razantnímu snížení oproti nadměrně úrodnému roku 2018 o 35 mil. hl (-11,5 %). V roce 2017 byla zase produkce vína mimořádně nízká. Itálie (47,5 mil. hl), Francie (42,1 mil. hl) a Španělsko (33,5 mil. hl) v roce 2019 společně vyprodukovaly 48 % vína světa, i když to bylo výrazně méně než rok předtím. Dalšími členskými státy EU, jejichž meziroční produkce se výrazně snížila, jsou Německo (na 9,0 mil. hl, -12 %), Rumunsko (na 5,0 mil. hl, -4 %), Rakousko (2,5 mil. hl, -10 %), Maďarsko (2,4 mil. hl, -34 %) a Řecko (1,9 mil. hl, -8 %). Jedinou členskou zemí EU, která zaznamenala v roce 2019 nárůst produkce vína, bylo Portugalsko s 6,7 mil. hl (+10 %). V EU bylo celkem vinifikováno 156 mil. hl, což je oproti roku 2018 o 14,4 % méně. Byl to důsledek špatného počasí, jako byl jarní mráz, krupobití a sucho. Ve východní Evropě bylo vhodné počasí v Rusku (4,6 mil. hl, +7 %) a na Ukrajině (2,1 mil. hl, +6 %), zatímco v Moldavsku byla sklizeň nižší a bylo vinifikováno jen 1,5 mil. hl (-23 %).

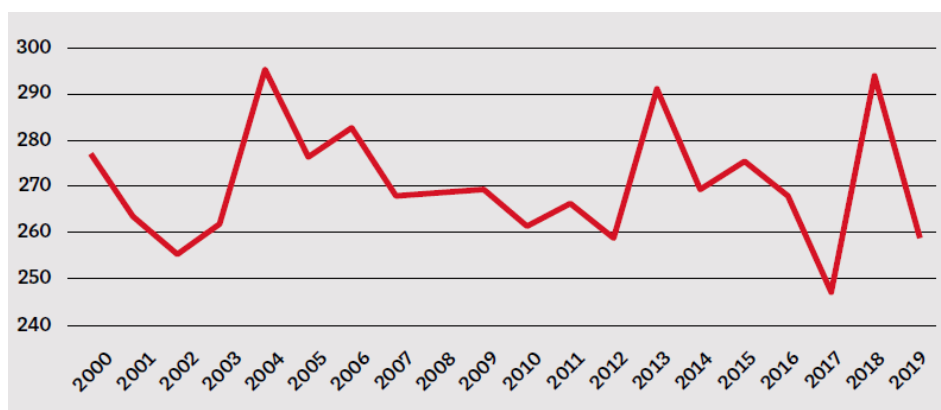
Tab. 2: Produkce vína podle států (2019; mil. hl)

Itálie	47,5
Francie	42,1
Španělsko	33,5
USA	24,3
Argentina	13,0
Austrálie	12,0
Chile	11,9
Německo	9,7
JAR	9,0
Čína	8,3

V Asii signalizují nová dostupná data z Číny produkci 8,3 mil. hl vína, tedy -10 % proti již tak slabému roku 2018. Celkem je to již třetí rok poklesu produkce vína v řadě za sebou a příčinou mohou být obtížné klima, technologické problémy a nízká produktivita práce. Také se v Číně změnil systém sběru dat, což může zkreslovat výsledky. V Severní Americe byla nižší vinifikace v USA

(24,3 mil. hl, -2 %). Nezpůsobilo to špatné počasí nebo požáry v Kalifornii (přišly až po sklizni), ale vysoké zásoby vína. V Jižní Americe byl celkový trend rovněž záporný. Zatímco Argentina (13,0 mil. hl) a Chile (12,0 mil. hl) vykazují sice meziroční pokles, ale sklizeň byla vyšší než pětiletý průměr, v Brazílii (2,0 mil. hl) došlo k poklesu produkce vína o 1 mil. hl (-34 %). Je to od začátku století nejnižší výnos, s výjimkou roku 2016, kdy úrodu devastoval El Nino. Příčinou byl špatný průběh počasí s jarním krupobitím. V JAR bylo vinifikováno 9,7 mil. hl. Je to meziročně více o 3 %, ale podstatně méně při srovnání s lety před začátkem tříletého sucha (2016 až 2018). Co se týká Oceánie, v Austrálii zaznamenali již druhým rokem pokles produkce vína. V roce 2019 bylo vinifikováno 12,0 mil. hl vína (oproti roku 2018 -6 %). Na Novém Zélandu bylo získáno 3,0 mil. hl vína s meziročním poklesem -1 %.

Obr. 2: Vývoj produkce vína ve světě v mil. hl

Zdroj: OIV, 2020

1.3 Spotřeba vína

Světová spotřeba vína v roce 2019 činila 244 mil. hl a meziročně se zvýšila o 0,1 %. Nárůst spotřeby o 0,1 % ale musíme přijímat s nejvyšší opatrností vzhledem k možné chybě. Obdobně to platí pro spotřebu v jednotlivých zemích - neexistuje jednotná metodika, například někdy nejsou zohledňovány skladové zásoby vína, jeho průmyslové zpracování atd.

V roce 2019 bylo v EU spotřebováno 128 mil. hl vína, což odpovídá 53 % objemu celosvětové konzumace vína. Na jednu stranu jsou státy s pozitivním vývojem spotřeby vína ve srovnání s rokem 2018 a na druhou stranu státy, v nichž spotřeba klesá. K těm prvním patří Itálie (22,6 mil. hl, +0,9 %), Německo (20,4 mil. hl, +2 %), Spojené království (13 mil. hl, +1 %) a Španělsko (11,1 mil. hl, +2,3 %). Ke druhé skupině náleží Francie (26,5 mil. hl, -0,6 %), Portugalsko (5,0 mil. hl, -2,7 %), Nizozemsko (3,5 mil. hl, -1,8 %) a Belgie (2,7 mil. hl, -2,5 %).

Česká republika se spotřebou 2,1 mil. hl vína je na 24. místě na světě a spotřebuje se u nás necelé 1 % vína světa. Těsně před námi je Rakousko a těsně za námi Řecko. Ve spotřebě vína na hlavu (23,3 l/osoba/rok) jsme na 16. místě, těsně za Anglií a před Řeckem. Na prvních třech místech jsou Portugalsko (56,4 l), Francie (49,5 l) a Itálie (43,0 l).

Žebříček vedou již řadu let Spojené státy, které spotřebují 13 % vína světa, 33,0 mil. hl. Meziroční nárůst spotřeby činil +1,8 % a došlo tak ke snížení tempa růstu, které se v předcházejících letech pohybovalo kolem 3 %. V Číně se v roce 2019 spotřebovalo 17,8 mil. hl vína s meziročním poklesem 3,3 %. Pokles pokračuje již druhým rokem, je tedy možné, že trvalý růst spotřeby z posledních dvaceti let skončil. Japonsko je vzhledem k vínu druhou největší spotřebitelskou zemí v Asii a patnáctou v celosvětovém pořadí, která už šestým po sobě jdoucím rokem zaznamenala stabilní spotřebu 3,5 mil. hl. V Jižní Americe se meziročně spotřeba vína zvýšila: Argentina 8,5 mil.

hl (+1,3 %), Brazílie 3,3 mil. hl (+0,5 %) a Chile 2,4 mil. hl (+4,6 %). Pokles v konzumaci vína uvedla JAR (4,0 mil. hl, -6,2 %), kde předtím po čtyři roky za sebou spotřeba přesahovala 4,3 mil. hl. V Austrálii je po tři roky spotřeba stabilní, odhaduje se kolem 5,9 mil. hl vína.

Obr. 3: Vývoj spotřeby vína ve světě v mil. hl

Zdroj: OIV, 2020

Tab. 3: Státy s největší spotřebou vína (2019; mil. hl)

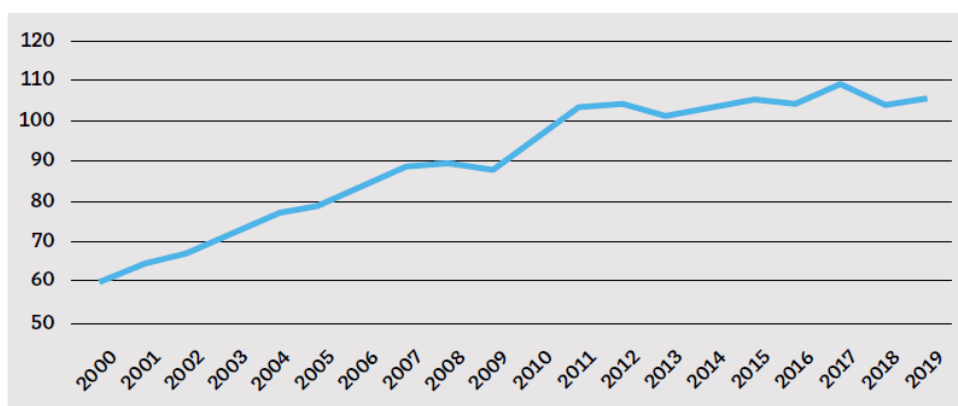
USA	33,0
Francie	26,5
Itálie	22,6
Německo	20,4
Čína	17,8
Anglie	13,0
Rusko	11,1
Španělsko	10,0
Argentina	8,5
Austrálie	5,9

1.4 Mezinárodní obchod s vínem

Mezinárodní obchod, který je zde pojat jako součet vyvezeného vína ze všech zemí (92), tvořil v roce 2019 celkem v objemu 105,8 mil. hl. Meziročně se objem zvýšil o 1,7 % a obchodovaná hodnota o 0,9 % na 31,8 mld. €. Z dlouhodobého hlediska mezinárodní obchod s vínem trvale narůstá, jenom v roce 2018 došlo k poklesu v důsledku očekávané vysoké sklizně hroznů, ale v roce 2019 již pokračoval předcházející trend růstu, započatý v roce 2013.

Největším exportérem byla Itálie s 21,6 mil. hl, což tvoří 20,5 % celkového světového obchodu vínem. Meziroční změny v množství exportovaného vína se podle jednotlivých zemí značně liší. Výrazné zvýšení vykázala Itálie (+2,0 mil. hl), Španělsko (+1,3 mil. hl), Kanada (+0,4 mil. hl) a Chile (+0,3 mil. hl). Opačně k významné redukci objemu vyváženého vína došlo v Austrálii (-1,1 mil. hl), JAR (-1,0 mil. hl), na Ukrajině (-0,4 mil. hl) a v Maďarsku (-0,3 mil. hl).

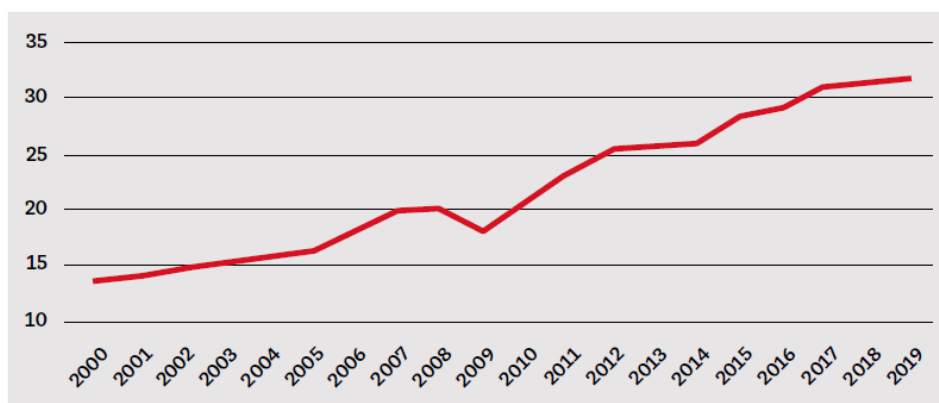
Obr. 4: Vývoj objemu obchodovaného vína (mil. hl)

Zdroj: OIV, 2020

Hodnota globálního exportu vína od roku 2010 trvale roste, v roce 2019 dosáhla historického maxima. V hodnotovém vyjádření byla největším vývozcem Francie, která s 9,8 mld. € stojí za 30,8 % světového exportu vína. Řada velkých vývozců získala za export meziročně vyšší příjmy, např. Francie (+425 mil. €), Itálie (+211 mil. €) a Nový Zéland (+84 mil. €). Největší pokles příjmů se týkal Španělska (-234 mil. €) a JAR (-73 mil. €).

Obr. 5: Vývoj hodnoty obchodovaného vína (mld. €)

Zdroj: OIV, 2020

Obchod baleným vínem (do 2 l) v roce 2019 tvořil 53 % celkem obchodovaného objemu, tedy stejný podíl jako v roce 2018. V hodnotovém vyjádření představuje balené víno 70 % veškerého globálního exportu. Velmi vysoký podíl baleného vína na celkovém objemu vývozu má Francie (71 %), Německo (74 %) Portugalsko (80 %), a Argentina (67 %).

Obchod šumivým vínem se meziročně opět zvýšil v objemu (+2,5 %) i ceně (+4,9 %) vyváženého šumivého vína (3,7 a 6,3 %). To může částečně vysvětlit celosvětová obliba italského Prosecca. Také významný podíl exportu vína z největších zemí tvořilo šumivé víno: Itálie 19 %, Francie 14 % a Španělsko 9 %. Přes relativně malý podíl na objemu (9 %) tvořilo šumivé víno 21 % hodnoty veškerého obchodu vínem.

Nebalené víno (nad 10 l) se díky vysoké sklizni v roce 2018, se obchodovalo meziročně ve větším objemu (+4,9 %), ale za výrazně nižší hodnotu (-6,6 %). K zemím s největším podílem nebaleného vína na jejich vývozu patří Španělsko (55 %), USA (55 %), JAR (50 %), Austrálie (46 %) a Chile (42 %). Objem vývozu nebaleného vína meziročně významně zvýšily Itálie (+29 %), Argentina (+26 %), Chile (+13 %), Španělsko (+12 %) a Francie (+12 %) a naopak k poklesu došlo v Německu (-

19 %), Austrálii (-18 %) a JAR (-17 %). Nebalené víno tvořilo v roce 2019 na celkovém objemu vyváženého vína 34 %, ale pouze 8 % hodnoty.

V roce 2017 byla do celního harmonizovaného systému zavedena nová položka 2204 22 pro víno v nádobách větší jak 2 litry a menší jak 10 l, většinou označovaných jako bag-in-box (BiB). V těchto nádobách byly v roce 2019 obchodovány 4 % objemu a 2 % hodnoty celosvětového vývozu vína. Největšími exportéry byly Německo, JAR a Portugalsko.

Tab. 4: Světový vývoz vína v roce 2019

Objem (mil. hl)	Hodnota (mld. €)	Typ vína a balení	Podíl v %	
			objem	hodnota
105,8	31,8	balené (do 2 l)	53	70
		šumivé	9	21
		BiB	4	2
		nebalené (nad 10 l)	34	8

Tab. 5: Vývoz vína 2019

Stát	mil. hl	mld. €
Itálie	21,6	6,4
Španělsko	21,3	2,7
Francie	14,2	9,8
Chile	8,7	1,7
Austrálie	7,4	1,8
Německo	3,8	1,0
USA	3,6	1,2
JAR	3,2	0,6
Portugalsko	3,0	0,8
Argentina	2,7	0,7
Nový Zéland	2,7	1,1

Tab. 6: Dovoz vína 2019

Stát	mil. hl	mld. €
Německo	14,6	2,6
Anglie	13,5	3,8
USA	12,3	5,5
Francie	7,2	0,9
Čína	6,1	2,2
Rusko	4,5	1,0
Nizozemsko	4,2	1,2
Kanada	4,2	1,7
Belgie	3,1	1,0
Portugalsko	2,9	0,2

1.5 Evropská unie

Z porovnání plochy vinic členských států EU v roce 2018 vyplývá, že jsme v pořadí 12., podle produkce vína v roce 2019 je ČR až na 13. místě, ve vývozu za rok 2018 opět na 12. místě v rámci EU 28. Evropská unie se na celosvětové produkci vína podílí necelými 2/3 a tento podíl se postupně snižuje.

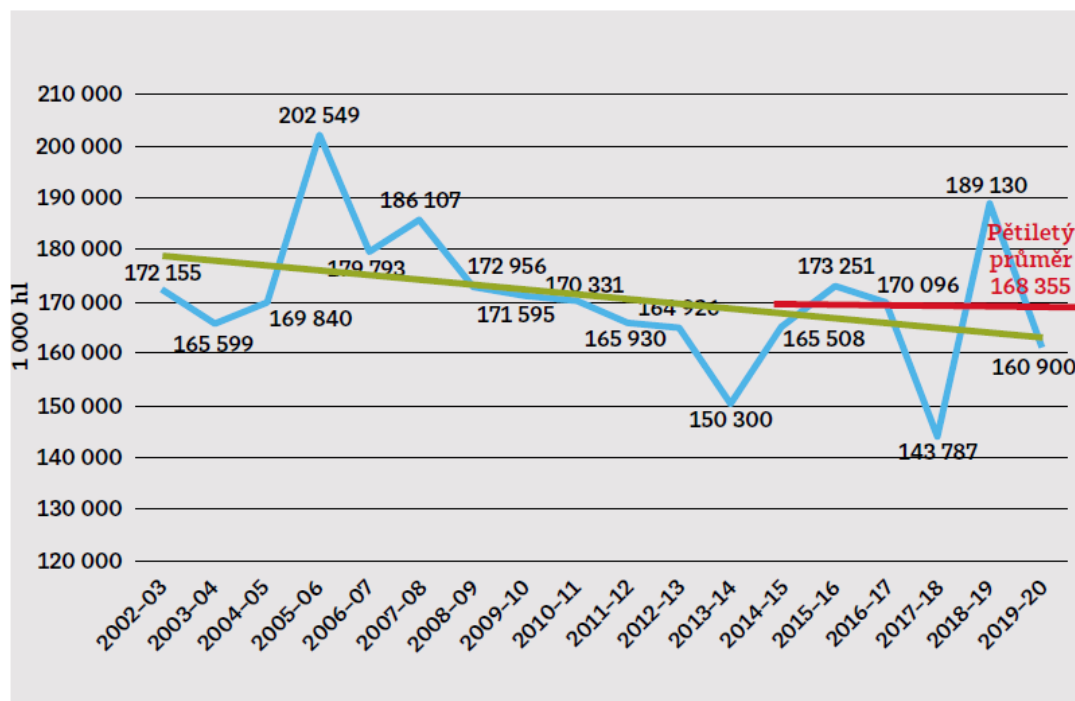
Tab. 7: Plocha vinic, produkce vína, dovoz a vývoz vína vinařských členských států EU v roce 2018

Stát	Plocha (ha)	Produkce (tis. hl)*	Dovoz (tis. hl)	Vývoz (tis. hl)
Španělsko	953 226	38 100	809	23 336
Francie	810 850	43 356	7 787	14 932
Itálie	657 708	47 600	2 138	21 048
Portugalsko	190 322	6 676	2.608	3 144
Rumunsko	182 616	4 902	360	235
Německo	102 939	9 036	16 488	4 291
Maďarsko	65 582	3 168	86	1 600
Řecko	62 805	2 008	201	340
Bulharsko	61 251	895	114	304
Rakousko	48 863	2 631	759	633
Chorvatsko	20 482	737	249	69
Česko	18 181	568	1 663	120
Slovinsko	15 646	661	121	69
Slovensko	15 415	321	1 047	548
Kypr	7 711	126	114	10
Lucembursko	1 296	60	253	61
Malta	658	?	92	6
EU celkem	3 215 549	160 900	67 509	76 073

*Data za rok 2019, zdroj: EK, DG Agri

Produkce vína v EU byla v roce 2019 po velmi dobrém ročníku 2018 a nejslabším ročníku 2017 s objemem necelých 161 mil. hl třetí nejslabší v tomto století a asi 7 mil. hl pod pětiletým průměrem (obr. 6). Dlouhodobý trend v tomto století je klesající.

Obr. 6: Vývoj produkce vína v EU v jednotlivých vinařských letech v tis. hl

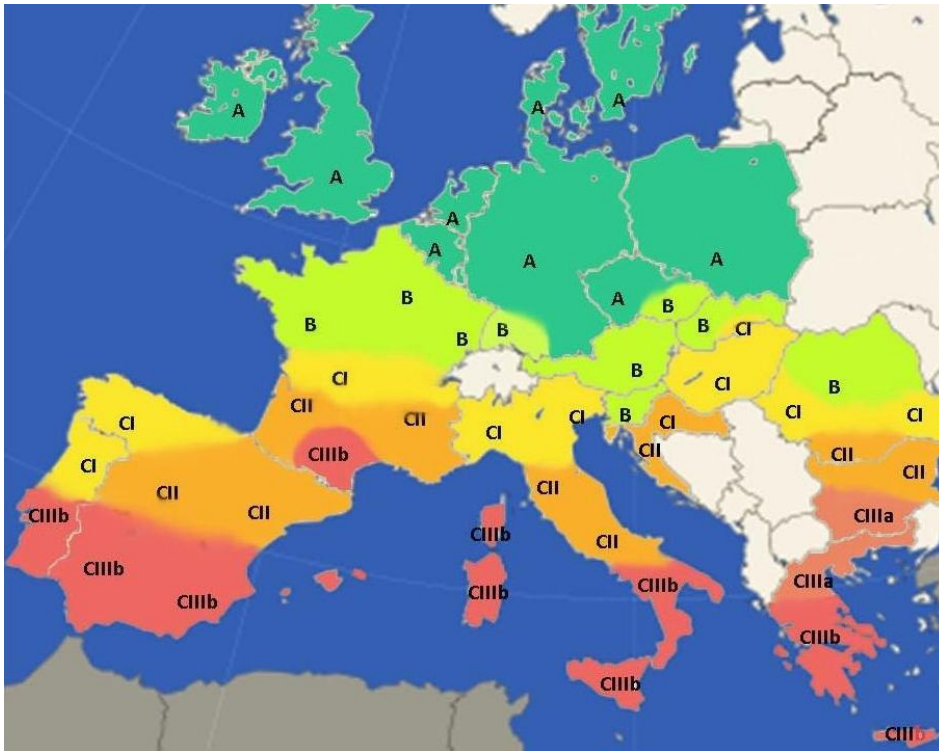

Zdroj: DG Agri

Vinařské regiony Evropské unie jsou rozděleny do tzv. „vinařských zón“, rádoby podle klimatických podmínek, ve skutečnosti i podle politických rozhodnutí. V jednotlivých vinařských

zónách platí odlišné detailní enologické předpisy v rámci „společné organizace trhu“ (SOT) vínem v EU. Při vstupu ČR do EU nebyl celý stát zařazen do nejsevernější zóny A, kam podle klimatických podmínek patří a o kterou ČR žádala, ale byl rozdělen – Čechy jsou v zóně A a Morava v zóně B. Přitom například podstatně klimaticky teplejší německá Falc je zařazena v klimatické zóně A. Politickým důvodem našeho zařazení bylo, že vinařská oblast Morava navazuje na vinařskou oblast Dolní Rakousko, která je v zóně B. To je sice pravda, ale je to náš jižní soused. Rozdělení vinařských regionů do vinařských zón EU je uvedeno na obr. 7. S postupující změnou klimatu a také s průběžnými změnami pravidel SOT vínem v EU však zařazení do vinařských zón ztrácí svůj původní, poměrně velký, význam.

Obr. 7: Vinařské zóny v Evropské unii

2. Nejpěstovanější odrůdy révy vinné na světě

Rod *Vitis* se člení na 80 druhů v rámci dvou podrodů – *Muscadinia* a *Euvitis*. Podrod *Muscadinia* zahrnuje tři druhy, včetně *Muscadinia rotundifolia*.

Podrod *Euvitis* se člení na 3 skupiny:

- Americké druhy (přes 20)
- Východoasijské druhy (kolem 55)
- Euroasijský druh *Vitis vinifera*

Druh *Vitis vinifera* tvoří naprostou většinu odrůd révy světa. Má dvě formy:

- divokou (lesní), subspecies *sylvestris* a
- kultivanou, subspecies *sativa*.

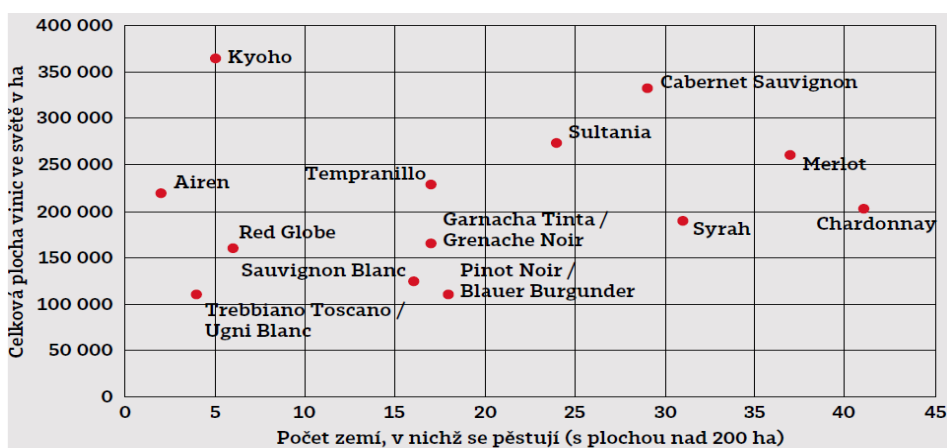
V mezinárodním katalogu odrůd révy je evidováno 21.045 názvů odrůd včetně 12.250 odrůd druhu *Vitis vinifera*. V těchto počtech je ale zahrnuta řada synonym a homonym. Skutečný počet odrůd druhu *Vitis vinifera* na světě se odhaduje na 8 až 11 tisíc. Celková plocha vinic světa činí 7,4 mil ha, z toho na více než třetinu se pěstuje 13 nejrozšířenějších odrůd (tab. 8), 33 nejpěstovanějších odrůd tvoří polovinu vinic světa. Stolní odrůda Kyoho je ve světě nejpěstovanější odrůdou révy, protože je vysazena téměř na 5 % vinic, z 90 % v Číně. Nejpěstovanější moštovou odrůdou je modrý Cabernet Sauvignon (4,5 % plochy) a z bílých je nejčastější čistě moštovou odrůdou Chardonnay (3,0 %).

Tab. 8: Odrůdy s plochou vinic přesahující na světě 100 000 ha

Název odrůdy	Barva	Určení	Plocha (tis. ha)	Trend*
Kyoho	modrá	stolní	365	++
Cabernet Sauvignon	modrá	moštová	341	+
Sultánské	bílá	stolní, rozinky, moštová	273	-
Merlot	modrá	moštová	266	+/-
Tempranillo	modrá	moštová	231	++
Airen	bílá	moštová, destilace	218	--
Chardonnay	bílá	moštová	210	+
Syrah	modrá	moštová	190	++
Red Globe	modrá	stolní	159	+
Grenache noir	modrá	moštová	163	-
Sauvignon blanc	bílá	moštová	123	++
Pinot noir	modrá	moštová	112	++
Ugni blanc	bílá	moštová, destilace	111	-

*Trend za období 2000 až 2015: + nárůst do 3 %, ++ nárůst nad 3 %, +/- stabilní plocha, - pokles do 3 %, -- pokles nad 3 %

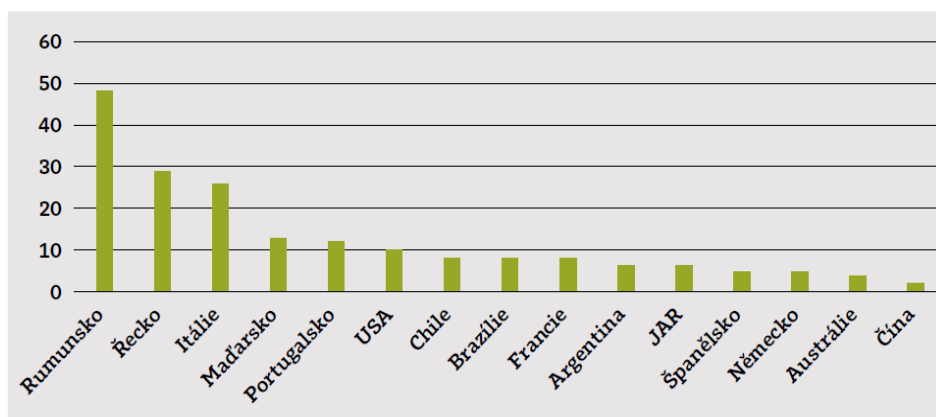
Obr. 8: Rozšíření nejčastěji pěstovaných odrůd na světě

Zdroj: OIV, 2017

Česká republika je zde započtena u 4 odrůd: Sauvignon blanc, Pinot noir, Cabernet Sauvignon a Chardonnay. Kdyby byla v obr. 9 zahrnuta i ČR, byla by u ní uvedena hodnota 9 odrůd.

Obr. 9: Počet odrůd představující 60 % plochy vinic v 15 státech s největší plochou, z nichž jsou dostupná data

Zdroj: OIV, 2017

3. Nejvýznamnější vinařské státy světa

V této kapitole nejsou zahrnuty země s poměrně velkou plochou vinic, které ale neprodukují víno, jako jsou například Írán a Egypt. Dále státy s plochou vinic moštových odrůd do deseti tisíc hektarů nebo produkcí vína pod sto tisíc hektolitřů. Uvedeny rovněž nejsou státy, které uvádějí na mezinárodní trh méně než 50 tisíc hl vína, patří sem Japonsko, Uruguay, Peru, Alžír, Turkmenistán, Uzbekistán, Maroko, Tunisko, Bělorusko, Kazachstán, Indie, Albánie a Kuba.

Řazení zemí je na základě jejich současného vinařského významu ve světě, kde je zohledňována především jejich produkce vína (v objemu a finanční hodnotě) a plocha vysázených vinic.

3.1 Francie

Když se řekne „víno“, obyvatelé celého světa si ho spojí s Francií. Přitom již dlouho nemá největší plochu vinic na světě, se svými 794 tis. ha vinic je nyní (2019) až na třetím místě, za Španělskem a Čínou. Stále ale platí, že z těchto vinic, po zpracování na víno, vyprodukuje nejvyšší hodnotu (kolem 25 miliard € ročně) ze všech států světa, i když objemem produkce (42 mil. hl v roce 2019) je až na druhém místě, za Itálií.

Historie francouzského vinařství začíná kolem roku 600 př. n. l., kdy tam Řekové založili trvalé osídlení, dnešní Marseille, kde zahájili i produkci vína. Přivezli sebou i své odrůdy révy vinné. Od 2. stol. př. n. l. ovládli přípravu vína na území dnešní Francie Římané. Galové pili čisté víno, jeho řezání vodou bylo zakázáno. Ale ještě dlouho se souběžně dováželo římské víno, které se platilo tamní měnou, nebo vyměňovalo za zboží či otroky. Víno bylo tehdy prestižním nápojem. V roce 92 n. l. císař Domicián zakázal výsadbu vinic na dnešním území Francie a nařídil jich polovinu odstranit, tento zákaz zrušil až v roce 280 císař Probus a nastal tak další rozvoj vinařství. Francouzi se zasloužili i o vylepšení vinařské technologie, konkrétně o zrání vína v dubových sudech, které nahradily původní amfory. Středověké rozšíření křesťanské civilizace bylo počátkem expanze vinařství ve světě. Kláštery byly hybnou silou rozvoje vinařství. V době renesance a osvícenství obyvatelstvo všeobecně popíjelo víno, včetně žen a dětí, ale jeho takto spotřebované množství bylo nízké, většinu vína zkonzumovaly vyšší vrstvy a církve. Později, ale již v roce 1855 vytvořil Napoleon III. oficiální klasifikaci vín Bordeaux. Víno je považováno za nápoj posilující zdraví. Národní lékařská akademie se v roce 1915 domnívala, že přípustná úroveň jeho spotřeby je kolem 0,5 až 0,75 l vína k jedné porci jídla. Koncem 19. století ničil vinice révokaz, než se zavedlo štěpování francouzských odrůd na odolné americké podnože.

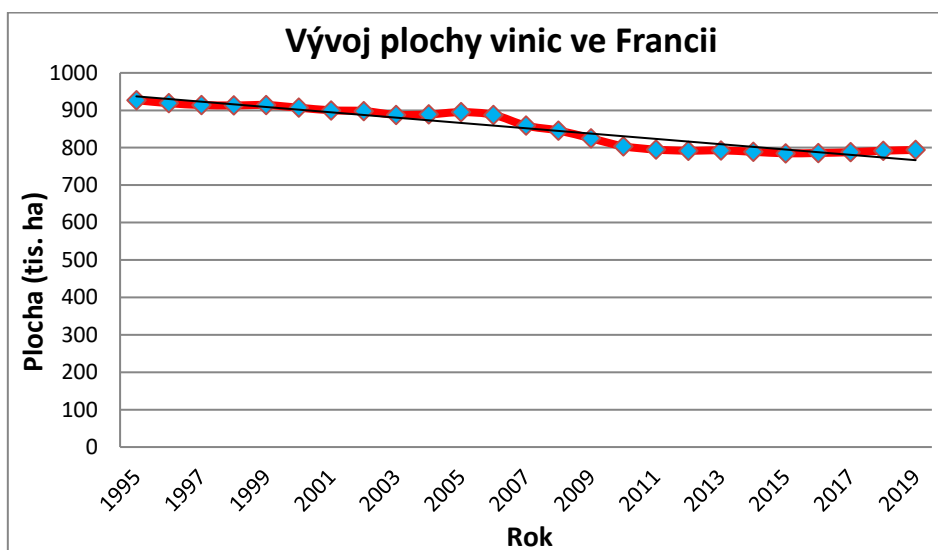
V roce 1955 byly moštové odrůdy révy vinné rozděleny do tří kategorií - doporučené, povolené a tolerované. Předpisy EHS v roce 1970 již uznávaly jen dvě skupiny moštových odrůd: doporučené (druhu *Vitis vinifera*) a dočasně povolené odrůdy („staré hybridy“ z mezidruhového křížení). Dočasně povolené odrůdy se postupně nesměly vysazovat, až byly zakázány úplně.

Apelační systém byl v celé Francii zaveden zákonem ze srpna 1905. Současný systém má základy z roku 1935 a naposledy byl upraven při reformě SOT vínem EU v roce 2009. Základním apelačním stupněm vín jsou vína AOC (Appellation d'Origine Contrôlée, CHOP). CHZO (zemská vína) jsou označována jako IGP a bývalé stolní víno jako „Vin de France“. Postupně vzniklo přes 450 různých AOC, od Champagne přesahující 30 000 ha po nejmenší nedosahující ani 2 ha. Nyní přesahuje plocha vinic AOC 85 % celkové plochy vinic. Languedoc-Roussillon je největší vinařskou oblastí ve Francii, s třetinou plochy vinic i objemu produkce vína státu. Podmínkou pro AOC nejsou odrůdová vína. K nejznámějším mimo Champagne patří Bordeaux a Burgundsko. Vinařství jako předmět se vyučuje na 43 vysokých školách s možnostmi od bakalářského přes magisterské až po doktorské

studium. Paříž je sídlem OIV. V EU jsou francouzské vinařské oblasti zařazeny od severu k jihu ve vinařských zónách B, C I, C II a C IIIb (obr. 7).

Celková **plocha vinic státu** za posledních 25 let (obr. 10) klesla o 14 %. V roce 1980 přesahovala jejich plocha ještě 1,15 mil. ha, nyní (2019) je to 0,794 mil. ha (-31 %). Dlouhodobý trend je tedy klesající, ale počátkem tohoto století byl pokles poměrně mírný až do zavedení podpory EU na klučení vinic, kdy vinice ubývaly rychleji, až do zrušení této podpory. V posledních šesti letech Francie využívá možnosti dané EU všem členským státům zvyšovat plochu vinic o 1 % ročně. V průměru se dosahuje výnosu hroznů kolem 8 t/ha, ale s velkými regionálními rozdíly. V Champagne je stanoven základní výnos hroznů na 12,4 t/ha, ale řada AOC má výnos nižší. Naopak na jihu země běžně výnos přesahuje 20 t/ha. Celkem se o francouzské vinařství stará 76 tisíc podniků (2015), jejichž počet stále klesá. S průměrnou plochou kolem 11 ha jsou francouzské vinařské podniky největšími mezi vinařskými podniky EU (v ČR je celkem 18 tisíc podniků s průměrnou výměrou 1 ha). Ve Francii tvoří vinice 3,7 % zemědělské půdy a spotřebovává se na nich 20 % celkové hmotnosti pesticidů používaných ve státě. Průměrný počet ošetření vinic za rok ve Francii činí 12× fungicidy, 2× insekticidy a 2× herbicidy.

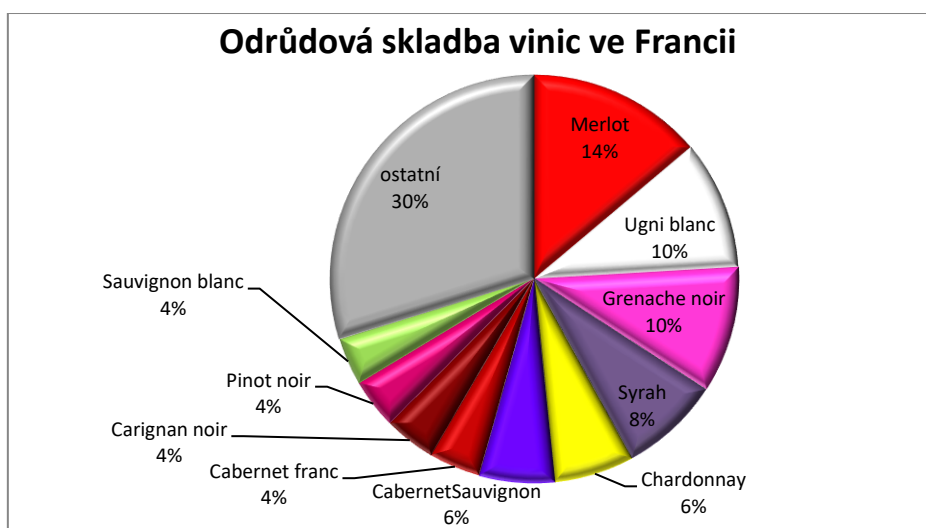
Obr. 10: Vývoj plochy vinic ve Francii během let 1995 - 2019

Z hlediska **odrůdové skladby** vinic naprosto převažují modré odrůdy, které zaujímají přes 70 % plochy vinic Francie (2015). K hlavním odrůdám (obr. 11) patří Merlot (pěstuje se na 100 tisících hektarech), Ugni blanc, Grenache noir, Syrah, Chardonnay a Cabernet Sauvignon, těchto 6 odrůd tvoří přes 54 % plochy vinic. Zatímco plocha odrůd Grenache noir a především Carignan noir se snižuje, plochy Pinot noir výrazně narůstají a o něco pomaleji rostou i plochy odrůd Syrah, Chardonnay a Sauvignon blanc.

Produkce moštových hroznů státu v roce 2016 činila 6,26 mil. tun, ale jenom během tohoto století produkce hroznů klesla asi o čtvrtinu. **Vína** bylo v roce 2019 získáno 43,3 mil. hl, což znamená od počátku století rovněž pokles o 25 %. Přesto je to 67× více než v ČR, na osobu má Francie 10× větší produkci vína než ČR. Necelá polovina objemu vína je prodávána jako AOC (CHOP), necelých 30 % jako zemské (IGP, CHZO) a přes 20 % jako ostatní víno. Produkce stolních hroznů se v posledních letech pohybuje kolem 45 tis. tun a během tohoto století se snížila na polovinu. Rozinky se ve Francii nezískávají.

Obr. 11: Nejčastěji pěstované odrůdy révy vinné ve Francii

Spotřeba vína v roce 2019 byla na úrovni 27 mil. hl, což znamená pokles oproti začátku století o přibližně 20 %. Ve světě je Francie ve spotřebě vína na druhém místě, za USA. Spotřeba vína ve Francii se za šedesát let snížila téměř na polovinu, ze 140 litrů na obyvatele počátkem šedesátých let minulého století na 70 litrů koncem století, a v roce 2019 činila pouze 52,7 litru. Stále je to více než dvojnásobná spotřeba oproti ČR. Spotřeba stolních hroznů se v posledních letech pohybuje kolem 170 tis. tun, což odpovídá asi 2,5 kg na osobu a rok. Rozinek se spotřebovává necelých 25 tis. tun, tedy téměř 0,4 kg/osoba/rok.

Francie vyváží přibližně třetinu svého vína. Celkový vývoz vína v roce 2019 činil 14,2 mil. hl za 9,8 miliard €, Francie je tak ve finančním vyjádření největším vývozcem vína na světě. V objemu exportovaného vína je až za Itálií a Španělskem. Export mimo EU tvoří asi 40 % vývozu vína Francie. Právě vývoz Francie mimo členské země EU v hodnotovém vyjádření představuje téměř polovinu vývozu vína celé EU. Nejvíce prostředků za vývoz vína země utrží a největší objem vyveze do USA, Číny, Kanady a Japonska. V rámci EU nejvíce vína vyváží do Německa, Anglie, Belgie a Nizozemska. Přibližně tři čtvrtiny vína země vyváží jako balené tiché víno, 15 % jako šumivé víno a zbytek, převážně v rámci EU, jako nebalené víno. Mimo EU vyváží i malé množství vína (2 %) v BiB. V průměru mimo EU vyváží dražší vína. V rámci EU převažuje (40 %) víno s CHOP, víno s CHZO a ostatní víno tvoří po 30 % objemu. Nejvíce vína s CHOP odebírá Anglie následovaná Belgií, víno bez CHOP/CHZO vyváží Francie především do Německa. Trend v exportu vína v tomto století je mírně klesající (-10 % v objemu). Moštové ani stolní hrozny nevyváží, rozinek reexportuje kolem 2 tisíc tun ročně. Odvětví vína a lihovin je druhým největším vývozním odvětvím ve Francii za letectvím a před odvětvím parfémů a kosmetiky.

Víno dováží v objemu kolem 7,2 mil. hl (2019) za 0,9 mld. €. V posledních letech to odpovídá téměř polovině objemu vývozu. Necelých 10 % pochází z třetích zemí, kde výrazně převažuje JAR. Z členských zemí dováží Francie víno především ze sousedního Španělska (asi 70 %) a s výrazným odstupem z Itálie. Přibližně tři čtvrtiny objemu tohoto dováženého vína je víno bez CHOP/CHZO. Trend v tomto století je mírně narůstající, v prvním desetiletí nedosahoval 6 mil. hl. Francie je v objemu čtvrtým největším dovozcem vína na světě i do EU. Moštových hroznů dováží asi 2 % objemu vlastní produkce. Stolních hroznů dováží přibližně tři čtvrtiny spotřeby, rozinky dováží pro veškerou spotřebu a i pro reexport, tj. přes 25 tisíc tun.

Obchod vínem mezi ČR a Francií je prakticky jednosměrný. Do ČR se dováží francouzské víno v objemu kolem 7 % našeho dovozu vína celkem, naprostou většinou vše jako balené. Francie je tak naším šestým největším dodavatelem vína (2019), co do objemu, a druhým, co do finanční hodnoty. V objemu dovozu baleného vína se spolu se Španělskem dělí o druhé a třetí místo, za

Itálií. Průměrná cena dováženého baleného vína činila 96 Kč/l a toto víno bylo s velkým odstupem nejdražší mezi dováženým baleným vínem, průměrná dovozní cena baleného vína do ČR byla 53 Kč/l. Dovoz vína z Francie do ČR v tomto století je uveden v tabulce 9.

Tab. 9: Obchod vínem mezi Francií a ČR

Rok		2000	2005	2010	2015	2019
Dovoz do ČR	Množství (tis. hl)	28	39	64	75	90
	Cena (mil. Kč)	137	353	512	756	974
Vývoz z ČR	Množství (hl)	5	38	2	48	24
	Cena (tis. Kč)	38	686	21	426	217

Jak z tabulky vyplývá, dovoz vína z Francie do ČR trvale narůstá v objemu i finanční hodnotě. Naopak vývoz z ČR je po celou dobu zanedbatelný, o tři až čtyři řády nižší. Dovážíme především vína s CHOP, kolem 40 % a ze zbývajících 60 % vín bez CHOP/CHZO to jsou hlavně odrudová vína.

3.2 Itálie

Víno je pro většinu obyvatel EU spojeno s Římskou říší. Římský císař Domicián v roce 92 n. l. vydal zákaz vysazování vinic na sever od Alp, aby podpořil římské vinaře. Ale historie italského vinařství je stará přibližně 3 tisíce let. Je prokázán dovoz vína v období mykénské kultury v 15. stol. př. n. l., důkazy o přípravě vína pochází až z kolonizace území Itálie Řeky v 8. století př. n. l. a Etrusky. Ti byli poraženi v 1. stol. př. n. l. V období Římské říše vinařství dále vzkvétalo, stejně jako obchod s vínem. Víno bylo často vyměňováno za otroky, zvláště v Galii. I nedospělí jedinci tehdy popíjeli víno ředěné vodou. Průměrná denní spotřeba vína na osobu, včetně dětí, činila 0,5 litru. Římské vojsko vysazovalo vinice poblíž svých osad po Evropě. Úpadek italského vinařství nastal s pádem Římské říše. Další výrazná změna přišla až v 11. stol., kdy se Benátsko stalo jedním z nejrozvinutějších regionů Evropy. Rozkvět vinařství pak vystřídal úpadek od 16. století, pod nadvládou španělských Habsburků. Od 18. století dochází k poměrně trvalému rozvoji vinařství, s výjimkou lokálních a později světových válek a krátkodobých krizí.

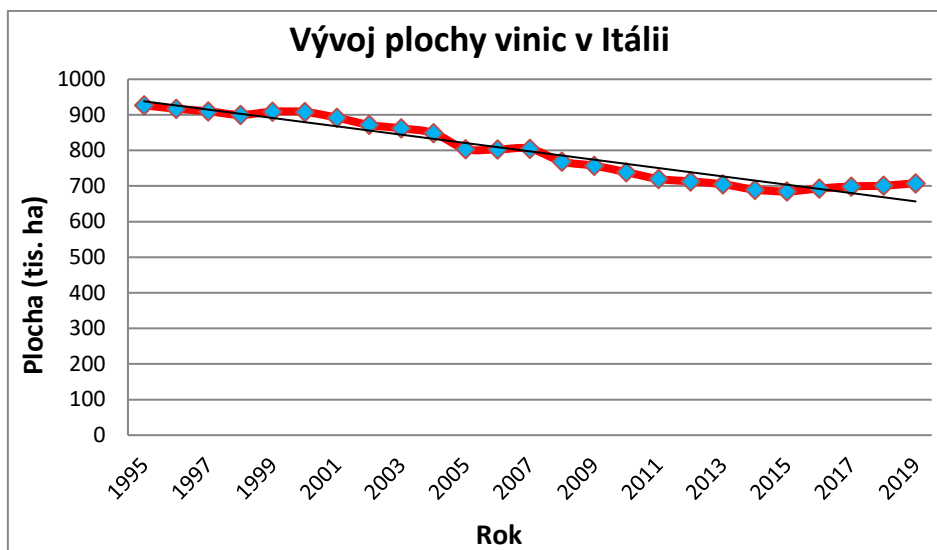
V padesátých letech minulého století Itálie masově vyráběla levná vína. Proto byl již v roce 1963, rok po vzniku Společné organizace trhu (SOT) vínem v EHS (Evropských hospodářských společenstvích), zaveden apelační systém po vzoru Francie. V roce 1966 bylo uvedeno na trh první víno DOC (Denominazione di origine controllata), později vznikly mimo stolního vína celkem tři kvalitativní stupně: IGT (Indicazione Geografica Tipica, zemské víno, CHZO), DOC (u nás VOC, CHOP, jakostní víno) a DOCG (Denominazione di Origine Controllata e Garantita, CHOP, víno s přívlaskem). Poslední úpravy proběhly v rámci reformy SOT vínem EU v roce 2009. Od té doby je bývalé stolní víno označováno jako „Vini Generici“. V Itálii je (2018) celkem 118 oblastí s označením vín IGT, 334 DOC a 74 DOCG. Obdobně jako ve Francii, od severu směrem k jihu ubývá apelací. Nejvíce vinic se nachází na Sicílii (99 tisíc ha), následuje provincie Veneto (90 tisíc ha) a Puglia (87 tisíc ha).

V Římě zůstalo sídlo římskokatolické církve, která od pradávna víno používá ke svým liturgickým obřadům. Plochou vinic 708 000 ha se nyní (2019) řadí Itálie na 4. místo ve světě, za Francií. Přesto produkuje nejvíce vína na světě (2019: 47,5 mil. hl). Itálie je zakládajícím členem OIV. Nachází se v ní 12 univerzit, které poskytují vinařům odborné vzdělání od bakalářského přes magisterské až po doktorské. V EU jsou italské vinařské oblasti zařazeny od severu k jihu ve vinařských zónách C I, C II a C IIIb.

Plocha vinic z dlouhodobého hlediska trvale klesá - nyní je jich 708 000 ha, přičemž během tohoto století klesla o 22 %. Ale počátkem osmdesátých let minulého století byla plocha téměř

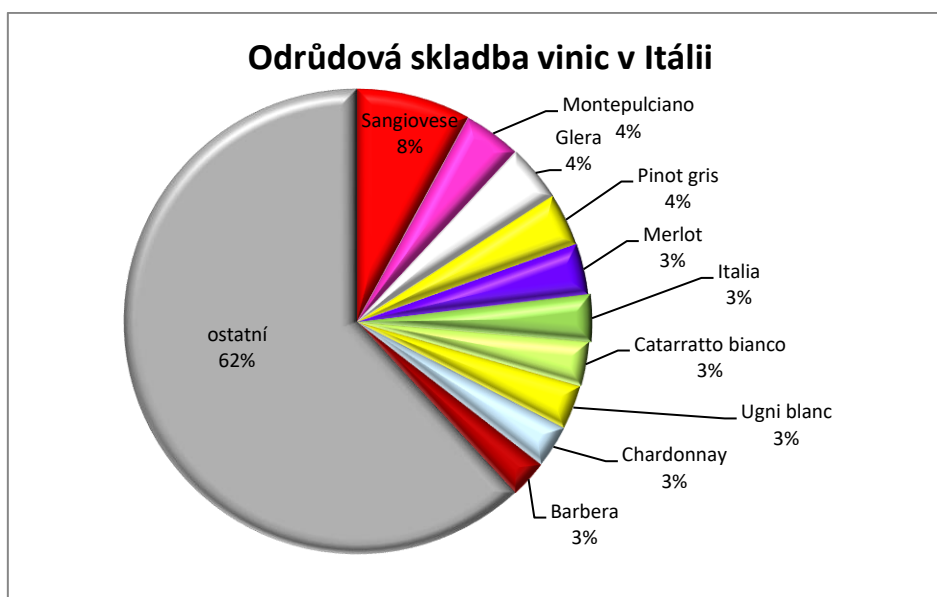
dvojnásobná, koncem minulého století byla přibližně shodná s plochou vinic ve Francii. Itálie hojně využívala dotací EU na vzdání se vinohradnictví v prvním desetiletí tohoto století a následných dotací z národních balíčků v rámci SOT s vínem EU počátkem dvacátých let. Po přijetí poslední reformy SOT s vínem začala využívat možnosti každoročního zvýšení plochy vinic státu o 1 % (obr. 12). Celkem 52 % plochy vinic je zahrnuto do CHOP (DOCG + DOC). Průměrný italský výnos hroznů se pohybuje kolem 9 t/ha s velkými rozdíly mezi typy vína a regiony. V ČR je to 5,1 t/ha. Víno produkuje celkem 380 000 podniků (2015), oproti téměř půl milionu v roce 1999. Průměrná výměra vinic podniku tak činí necelé 2 ha (v ČR je to 1 ha).

Obr. 12: Vývoj plochy vinic v Itálii během let 1995 - 2019

Z hlediska **odrůdové skladby** vinic převažují modré odrůdy, které zaujímají 57 % plochy vinic Itálie (2015). K hlavním odrůdám (obr. 13) patří Sangiovese (pěstuje se na 54 000 ha), Montepulciano a Glera (dříve Prosecco jako odrůda).

Obr. 13: Odrůdová skladba vinic v Itálii

Jak vyplývá z obrázku, deset nejrozšířenějších odrůd zaujímá pouze 38 % plochy vinic. Italské vinice jsou z velké části tvořeny původními odrůdami. V posledních desetiletích je zaznamenáno rozšiřování mezinárodních odrůd jako například Cabernet Sauvignon a především Pinot gris. Exponenciálně se zvyšuje plocha bílé odrůdy Glera - během posledních pěti let o 25 % a od roku 2000 se ztrojnásobila. Je to způsobeno oblíbeností vína Prosecco, jehož spotřeba, stejně jako ostatních šumivých vín, ve světě narůstá. Taký Pinot noir zvýšil během pěti let plochu o 1/3. Naopak se v tomto století snižuje plocha vinic s odrůdami Sangiovese (-27 %), Montepulciano (-12 %) a Merlot (-16 %), ale mírněji pak Catarratto bianco, Ugni blanc, Chardonnay a Barbera. Narůstá tak podíl bílých odrůd.

Produkce hroznů státu v roce 2016 činila 8,4 mil. tun, jenom během tohoto století produkce klesla asi o 7 %. **Vína** bylo v roce 2019 získáno 47,5 mil. hl. Od počátku století je objem poměrně stabilní, Itálie je největším světovým producentem vína. Její produkce je 76× vyšší než ČR, na osobu má 13× větší produkci vína než ČR. Necelých 50 % objemu vína se prodává jako DOC a DOCG (CHOP), přes 25 % jako IGT (zemské, CHZO) a zbytek jako ostatní jednoduché víno. Produkuje se zde i přibližně jeden milion tun stolních hroznů, což znamená od roku 2005 trend poklesu o asi čtvrtinu. Rozinky se v Itálii nezískávají.

Spotřeba vína v roce 2019 byla na úrovni 22,6 mil. hl, což znamená pokles oproti začátku století o přibližně třetinu, ale v posledních pěti letech již mírně narůstá. I tak vykazuje Itálie třetí nejvyšší spotřebu vína na světě, za USA a Francií. Spotřeba vína na osobu a rok tak klesla na pouhé 44 litry, a přitom v roce 2000 to ještě bylo 63 l, v roce 1995 dokonce 73 l. Stále je to ještě dvojnásobná spotřeba oproti ČR. Spotřeba stolních hroznů se pohybuje kolem 0,5 mil. tun a oproti minulému desetiletí se snížila na polovinu. Na osobu a rok nyní činí asi 8 kg. Spotřeba rozinek je vykazována ve výši kolem 20 tis. tun, tedy přibližně 0,3 kg na osobu a rok.

Itálie vyváží přibližně 40 % svého vína a trend je narůstající, protože v tomto století se vývoz zvýšil o třetinu. V roce 2019 bylo vyvezeno 21,6 mil. hl vína za 6,4 miliardy €. V tomto roce se tak stala Itálie největším vývozcem vína na světě, co do objemu, a druhým největším, co do hodnoty. Při vývozu výrazně převažuje balené víno, zvláště při vývozu mimo EU. Na vývozu se podílí balené tiché víno 60 % objemu, šumivé víno 20 %, nebalené víno (převážně uvnitř EU) 18 % a BiB (jen do třetích zemí) 2 %. Průměrná vývozní cena činí necelých 3 €/l. Přibližně třetina objemu se vyváží mimo EU a z toho polovina putuje do USA, následuje Kanada a Švýcarsko. Z hlediska finanční hodnoty tvoří vývoz mimo členskou zemi EU asi jednu polovinu. To znamená, že se do třetích zemí vyváží hodnotnější víno. V rámci EU vyváží Itálie největší množství do Německa a Anglie. V případě vývozu do členských zemí EU tvoří víno s CHOP 40 % objemu, víno s CHZO 25 % a víno bez CHOP/CHZO 35 %. Moštové hrozny Itálie exportuje v ročním objemu do 0,5 mil. tun, což je asi 5 % jejich produkce. Stolní hrozny nevyváží a rozinky reexportuje v objemu do 2 tisíc tun.

Víno Itálie dováží v objemu kolem 2,1 mil. hl (2018), převážně sudové, za 362 mil. €. Největší množství pochází ze Španělska, pak s velkým odstupem následuje Francie. Ve finančním vyjádření je pořadí, včetně velkého odstupu, opačné. Ze zemí mimo EU bylo dovezeno jenom 280 000 hl za 14 mil. €, z toho 99 tis. hl za 5 mil. € z JAR. Během tohoto století se dovoz pětinašobně zvýšil, a přesto Itálie nepatří mezi 10 největších dovozců vína na světě. Moštové hrozny Itálie ročně dováží v objemu přibližně 20 000 tun (0,2 % vlastní produkce), stolní hrozny nedováží a rozinky dováží v množství mírně přesahujícím 20 000 tun.

Pro ČR je Itálie spolu se Španělskem a Maďarskem největším dodavatelem vína - dodávka každého z těchto států se dlouhodobě pohybuje přibližně ve výši 60 % tuzemské produkce vína. V roce 2019 bylo do ČR ze zahraničí dovezeno nejvíce italského vína (21 % veškerého dovozu), v objemu 287 000 hl za 1,297 miliardy Kč. Průměrná cena dováženého baleného vína činila 63 Kč/l a toto víno bylo třetím nejdražším mezi dováženým baleným vínem po Francii a Chile. Italské nebalené víno k nám bylo dováženo v průměru za 13,80 Kč/l a bylo třetím nejlevnějším. Roční

obchod vínem mezi Itálií a ČR je uveden v tab. 10. V letech 2010 a 2011 se dokonce jednalo o množství přibližně odpovídající naší produkci.

Tab. 10: Obchod vínem mezi Itálií a ČR

Rok		2000	2005	2010	2015	2019
Dovoz do ČR	Množství (tis. hl)	182	463	614	287	287
	Cena (mil. Kč)	221	617	985	934	1 297
Vývoz z ČR	Množství (hl)	0	5	4	366	256
	Cena (tis. Kč)	0	20	32	3 308	12 870

Jak vyplývá z tabulky, ve finančním vyjádření obchody obousměrně narůstají, problém je jenom v rozdílu dvou a více řádů mezi dovozem a vývozem. Celkem jsme z Itálie dovezli z 30 % víno s CHOP, z 23 % víno s CHZO, 7 % tvořilo víno bez CHOP/CHZO s označením odrůdy a 40 % víno bez označení odrůdy. V roce 2019 jsme z Itálie dovezli také 2 100 tun moštových hroznů při průměrné ceně 29 Kč/kg a jeden tisíc hektolitřů moštu za 5 milionů Kč.

3.3 Španělsko

Rozsáhlejší vinařství zde založili Féničané kolem roku 1100 př. n. l., i když existují náznaky vinařství v pozůstatcích po keltských a iberských kmenech již z 3. tisíciletí př. n. l. Po Féničanech přišli Kartaginci, kteří rovněž podporovali vinařství. Ve druhém století př. n. l. nastal rozkvět oboru v rámci Římské říše, víno se vyváželo do Galie i do Říma. Po pádu Římské říše bylo Španělsko napadeno různými barbarskými kmeny. V době, kdy Maurové dobyli zemi na začátku 8. století n. l., bylo vinařství rozvinuté. Muslimové podléhali islámským zákonům, které zakazují konzumaci alkoholu, ale někteří maurští vládci vlastnili vinice a konzumovali víno. Došlo k úpadku vinařství, ale ne k úplnému zničení. Vlivem křesťanství (od roku 929) dochází k výsadbě nových vinic a opětovnému rozvoji vinařství. Nedlouho po objevení Ameriky začalo být Španělsko závislé na příjmech ze svých kolonií, včetně vývozu vína. Vznik vinařství v Mexiku, Peru, Chile a Argentině byl vnímán jako ohrožení španělských příjmů. (Obdobně jako když Římané řadu století předtím zakázali vysazovat vinice na sever od Alp.) V 18. století se pomalu vytrácí věhlas španělského vína, koncem 19. století přichází révokazová krize, pak první světová válka, občanská válka a druhá světová válka.

Pozitivem konce 19. století byl vznik šumivého vína Cava. V roce 1926 vznikl španělský apelační systém s prvním DO Rioja. V padesátých letech minulého století nastal další rozvoj španělského vinařství, vznikla řada velkých vinařských družstev. Smrt diktátora Franca v roce 1975 umožnila demokratizaci společnosti a ekonomickou svobodu. Konec minulého století byl ve znamení technologické modernizace vinohradnictví a vinařství s cílem produkovat kvalitní víno. Vstup do EU v roce 1986 znamenal evropskou podporu zaostalému zemědělství a tím i vinařství. Začaly se vysazovat mezinárodní odrůdy jako Cabernet Sauvignon a Chardonnay. V roce 1996 byl zrušen zákaz závlahy vinic pro kvalitní víno.

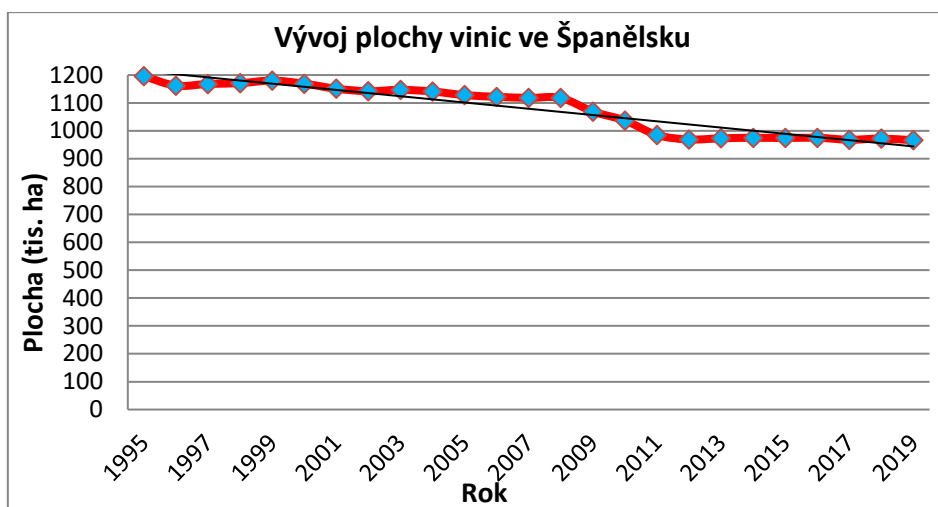
Nachází se zde 95 CHOP, ve španělsku označovaných jako DO (denominación de origen) a DOCa (denominación de origen calificada), a 41 CHZO označovaných jako VdIT (vino de la tierra). Většina plochy vinic státu je zařazena do DO/DOCa. Prvním regionem patřícím do kategorie DOCa byla Rioja v roce 1991. Nejvíce vinic se nachází v regionu Castilla-La Mancha: 460 tis. ha. K vyhlášeným vinařským oblastem patří například DO Jerez (10 tis. ha), DO Cava (32 tis. ha) a DOCa Rioja (70 tis. ha).

Španělsko má přibližně posledních padesát let největší plochu vinic na světě, v roce 2019 to bylo 966 000 hektarů. Spolu s Francií a Itálií patří do trojice největších vinařských států světa, celkem se v nich nachází 61 % vinic a produkují 48 % vína světa. O vinice se ve Španělsku stará 150 000 pěstitelů révy. Obor vinařství má pro španělské hospodářství velký ekonomický význam.

Ve Španělsku je 12 univerzit, které poskytují vinařům bakalářské a magisterské odborné vzdělání, z toho 6 univerzit umožňuje získat doktorát v oboru. Je zakládajícím členem OIV. V EU jsou španělské vinařské oblasti zařazeny od severu k jihu ve vinařských zónách C I, C II a C IIIb.

Plocha vinic z dlouhodobého pohledu klesá, nyní (2019) je jich 966 tisíc ha, a během tohoto století klesla již o 17 %. Například v roce 1981 činila plocha vinic Španělska 1,65 mil. ha, tehdy ale bylo v Evropě ještě přes 7 mil. ha vinic, dnes jsou to „pouhé“ 4 mil. ha. Jak vyplývá z obr. 14, k největšímu poklesu plochy došlo v letech 2008 až 2010, kdy EU podporovala vzdání se vinohradnictví (klučení), se plocha vinic státu snížila téměř o 100 tisíc ha, tj. během 3 let o 10 %. V letech následujících po reformě SOT vínem až do současnosti byla již plocha stabilní, ani se neprojevila možnost každoročně zvyšovat plochu vinic státu o 1 %.

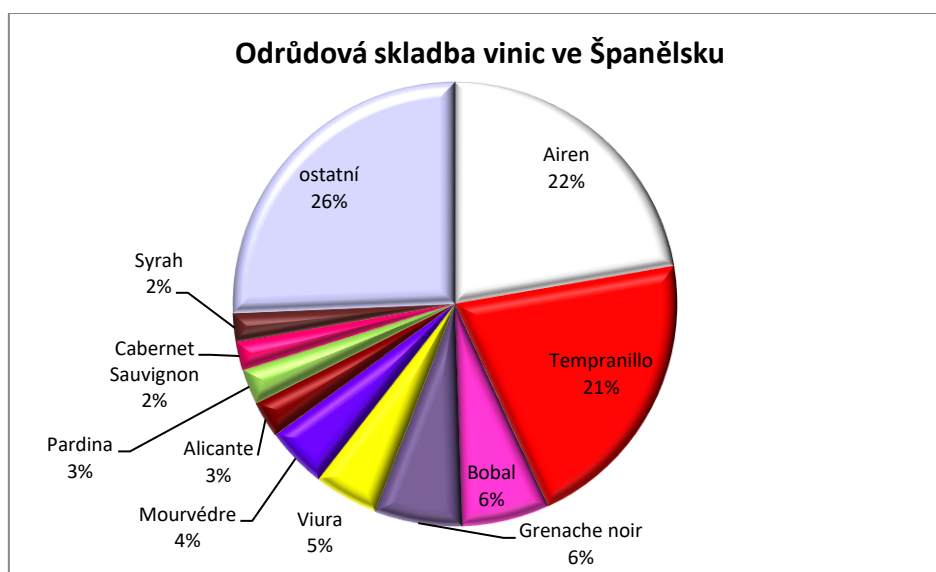
Obr. 14: Vývoj plochy vinic ve Španělsku během let 1995 - 2019

Srovnáním plochy vinic s Francií na začátku tohoto století a nyní zjistíme, že počátkem století mělo Španělsko o 262 tis. ha více, nyní má jenom o 172 tis. ha více. Průměrný španělský výnos hroznů se pohybuje pod 3 t/ha u ploch zařazených do DO, u ostatních přesahuje až 20 t/ha, průměr za stát se pohybuje kolem 4 t/ha (u nás je to 5,1 t/ha). Průměrná výměra vinic podniku překračuje 6 ha (v ČR je to 1 ha).

Z hlediska **odrůdové skladby** vinic mírně převažují modré odrůdy, ale závisí to na regionu. K hlavním odrůdám (obr. 15) patří bílá Airen a modrá Tempranillo, dohromady spolu s třetí nejrozšířenější odrůdou Bobal tvoří polovinu vinic Španělska. Bílá odrůda Airen se pěstuje prakticky jenom ve Španělsku a přitom je v pořadí 6. nejrozšířenější odrůdou na světě. Její plocha ale pomalu klesá, využívá se i k destilaci. Odrůdu Tempranillo můžeme rovněž označit za španělskou odrůdu - pěstuje se tam na 203 tisících hektarech a ve světě je celkem vysázena na 231 tis. ha, je pátou nejpěstovanější odrůdou révy na světě. Její plocha se mírně zvyšuje ve Španělsku i ve světě. Další španělská odrůda Grenache noir je 10. nejčastěji pěstovanou odrůdou révy na světě, přičemž ve Španělsku se jí pěstuje 38 % plochy světa. Byla introdukována i do Francie, ale její plocha se mírně snižuje. Ve Španělsku je také vysázeno přes 10 % celosvětové plochy odrůdy Syrah a téměř 6 % druhé nejčastější odrůdy na světě – Cabernet Sauvignon.

Obr. 15: Odrůdová skladba vinic ve Španělsku

Produkce hroznů státu v roce 2017 činila 4,3 mil. tun a byla o 20 % nižší než v roce 2016, dlouhodobě se pohybuje kolem 6 mil. tun. V roce 2019 bylo vinifikováno 33,5 mil. hl **vína**, v poslední době je v tomto parametru na třetím místě na světě, za Itálií a Francií. V roce 2019 tak byla produkce Španělska 54× vyšší než ČR a na osobu má 12× větší produkci vína než ČR. Necelých 40 % objemu vína je prodáváno jako víno s CHOP, 10 % jako zemské (CHZO) a zbytek jako ostatní jednoduché víno. Ve státě funguje celkem pět tisíc vinařství. Produkuje se zde i přibližně 270 tis. tun (2016) stolních hroznů, což znamená od roku 2000 trend poklesu asi o třetinu. Rozinky se získávají ve velmi omezeném rozsahu (2016: 300 t), od počátku století došlo k redukci na pouhých 5 % objemu.

Spotřeba vína v roce 2019 byla na úrovni 11,1 mil. hl, což znamená pokles oproti začátku století přibližně o pětinu. I přesto je Španělsko v posledních třech letech objemem spotřebovaného vína na 7. místě na světě. Spotřeba vína na osobu a rok klesla na 29 litrů, a přitom v roce 1995 to ještě bylo přes 46 litrů a v roce 2000 přes 40 litrů. Posledních pět let se již mírně zvyšuje. Spotřeba vína na osobu ve Španělsku je tak dnes jen o třetinu vyšší při porovnání s ČR a Španělsko je nuceno většinu vína vyvážet. Stolních hroznů se spotřebovává kolem 180 tis. tun, což odpovídá necelým 4 kg na osobu a rok. Spotřeba rozinek v posledních letech osciluje kolem 16 tis. tun, tedy asi 0,4 kg na osobu a rok.

Španělsko vyváží v posledních letech přes 60 % svého vína (největší podíl z členských států EU), a dlouhodobý trend je narůstající, krátkodobý trend v posledních pěti letech můžeme nazvat stabilitou. V některých letech, naposledy v roce 2018, vyváží Španělsko největší objem vína ze všech států světa, střídá se v tom s Itálií. Ve finanční hodnotě se drží na třetím místě, za Francií a Itálií. V roce 2019 bylo vyvezeno 21,3 mil. hl vína za 2,7 miliardy €. Exportuje poměrně levné víno. Je to dáno tím, že oproti Francii a Itálii vyváží především nebalené víno (55 %). Balené tiché víno tvoří 32 % objemu vývozu, víno v BiB 13 %. Export šumivého vína činí 19 % vývozu veškerého vína. Při vývozu mimo členské země EU mírně převažuje balené víno, ale pouze 1/4 objemu se vyváží mimo EU, nejvíce do Číny, USA a Ruska. Největší částku za vývoz však získává z USA. V rámci EU vyváží největší množství do Francie, Německa, Portugalska, Itálie a Anglie. Toto víno tvoří (2018) přibližně z 20 % víno s CHOP, 10 % víno s CHZO a ze 70 % ostatní víno. Průměrná vývozní cena (2018) činí 2,3 €/l při vývozu mimo EU a 1,1 €/l uvnitř EU. Moštové hrozny Španělsko vyváží ročně v množství kolem 150 000 tun (do 3 % produkce), stolní hrozny nevyváží a rozinek vyváží v posledních letech, včetně reexportu, kolem 700 tun.

Dovoz vína je zanedbatelný, pohybuje se podle ročníku mezi 0,5 až 1 mil. hl, což odpovídá podílu do 3 % vlastní produkce. ČR dováží v průměru dvojnásobné množství. Moštových hroznů Španělsko dováží 30 až 40 tisíc tun (kolem 0,5 % vlastní produkce). Stolní hrozny nedováží. Rozinek dováží o něco více než spotřebuje, část pak reexportuje. Dovoz činí přibližně 15 000 tun ročně.

Pro ČR je Španělsko spolu s Itálií a někdy i Maďarskem největším dodavatelem vína - dodávka každého z těchto států se dlouhodobě pohybuje přibližně ve výši 60 % tuzemské produkce vína. V roce 2019 bylo dovezeno španělské víno v objemu 200 tis. hl za 424 mil. Kč. Průměrná cena dováženého baleného vína činila 32 Kč/l. Nebalené víno k nám bylo dováženo v průměru za 13,30 Kč/l a bylo druhé nejlevnější, po Argentíně. Obchod vínem mezi Španělskem a ČR je uveden v tab. 11.

Tab. 11: Obchod vínem mezi Španělskem a ČR

Rok		2000	2005	2010	2015	2019
Dovoz do ČR	Množství (tis. hl)	86	184	182	468	200
	Cena (mil. Kč)	100	322	286	690	424
Vývoz z ČR	Množství (hl)	303	16	167	266	55
	Cena (tis. Kč)	6 591	295	320	273	406

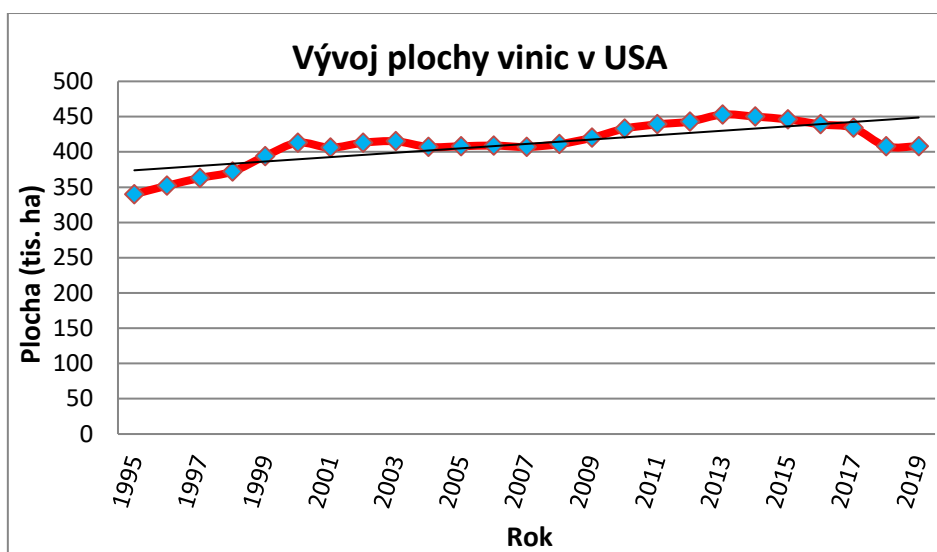
Jak vyplývá z tabulky, jde v podstatě o jednosměrný tok vína, jeho intenzita se liší ročník od ročníku. Celkem jsme ze Španělska dovezli ze 14 % víno s CHOP, rovněž ze 14 % víno s CHZO, 25 % tvořilo víno bez CHOP/CHZO s označením odrůdy a 47 % víno bez označení odrůdy. V roce 2019 jsme ze Španělska dovezli také 1,3 t moštových hroznů za 41 tis. Kč a 707 hektolitrů moštu za 3,6 mil. Kč.

3.4 Spojené státy americké

Za období počátku cíleného pěstování révy vinné se považuje 16. století, ale začátek skutečného vinařství se datuje až do století osmnáctého, kdy osídlenci z Evropy přinesli i znalosti o vinařství. Zdárný rozvoj zabrzdlila prohibice. Obecně se uvádí jako prohibiční období roky 1920 až 1933, v prvních státech USA ale byla vyhlášena úplná prohibice již v roce 1846. Koncem prohibice (1933) byla vyklučena většina vinic s moštovými odrůdami, které byly nahrazeny odrůdami stolními. Těchto relativně krátkých 13 let vrátilo vinařství o sto let zpět. Často se pěstoval druh *Vitis labrusca*. Po skončení prohibice nastoupila světová krize a na ní navázala druhá světová válka. Tak se krize ve vinařství prakticky protáhla až do roku 1950. Pak během relativně krátké doby získalo vinařství v USA silnou pozici na mezinárodním trhu s vínem. Prudký rozvoj začal v sedmdesátých letech minulého století. Kdo by dnes neznal kalifornská vína (83 % produkce vína USA), konkrétně z Napa Valley? Plochou vinic jsou USA těsně za Tureckem a jsou tedy na 6. místě světového žebříčku, produkcí vína jsou na 4. místě, s větším odstupem za Španělskem (2019) a na 5. místě se opět s větším odstupem nachází Argentina. Spojené státy, stejně jako Čína, patří k největším vinařským státům světa, které nejsou členy OIV.

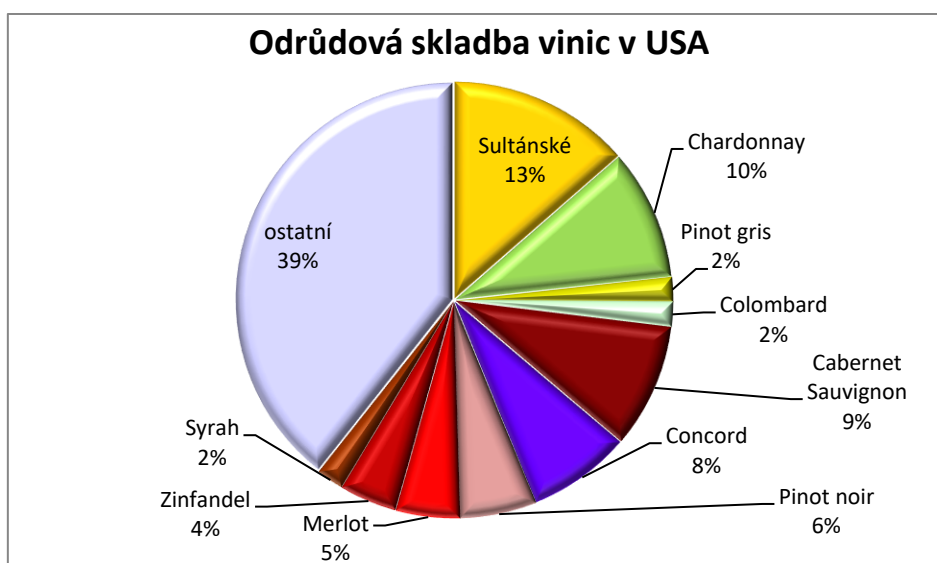
Plocha vinic se za posledních 25 let zvýšila o 20 % (obr. 16), avšak postupně se střídala období růstu a stagnace. Od roku 2014 mírně klesá plocha vinic (o 10 % za posledních 6 let). Průměrný výnos všech hroznů z vinic se pohybuje kolem 16 t/ha. Zde je třeba zdůraznit, že vinice k produkci moštových odrůd tvoří mírně přes polovinu plochy vinic USA, menší polovinu tvoří vinice k pěstování stolních odrůd, kdy většina je určena k získávání rozinek.

Obr. 16: Vývoj plochy vinic v USA v letech 1995 - 2019

Z hlediska **odrůdové skladby** vinic mírně převažují modré odrůdy. K hlavním odrůdám (obr. 17) patří stolní odrůda Sultánské (pěstuje se na 60 tis. hektarech), Chardonnay (43 tis. ha) – i když jeho plocha se snižuje - a z modrých Cabernet Sauvignon (41 tis. ha) s narůstající plochou vinic.

Obr. 17: Odrůdová skladba vinic v USA

Deset nejrozšířenějších odrůd zaujímá celkem 60 % plochy vinic USA. Zvyšuje se i zastoupení odrůd Pinot noir a Pinot gris.

Produkce moštových hroznů Spojených států v roce 2016 činila 7,0 mil. tun (srovnatelné s Itálií). **Vína** bylo v roce 2019 získáno 24,3 mil. hl. Produkce vína je téměř 40× vyšší než ČR, což je na osobu a rok asi o 25 % větší produkce vína, než má ČR. Čerstvých stolních hroznů bylo v roce 2016 sklizeno 943 tis. tun. Rozinek bylo v roce 2016 získáno 315 tis. tun.

Spotřeba vína v roce 2019 byla na úrovni 33 mil. hl, což znamená nárůst oproti začátku století přibližně o polovinu. USA mají dlouhodobě nejvyšší spotřebu vína na světě. Spotřeba vína na osobu a rok tak přesahuje 12 litrů. Je to téměř 60 % spotřeby na osobu v ČR. Z jedné třetiny se v USA spotřebovává dovezené víno, ze dvou třetin tuzemské víno. Spotřeba rozinek činila 216 tis.

tun za rok a průměrná spotřeba na osobu se pohybovala kolem 0,7 kg. Čerstvých stolních hroznů bylo zkonsumováno 1,2 mil. tuny, tedy 3,7 kg na osobu. Během tohoto století se spotřeba rozinek snížila o třetinu a naopak spotřeba čerstvých stolních hroznů se zvýšila o polovinu.

USA vyvezly v roce 2019 přibližně 3,6 mil. hl svého vína za 1,2 mld. €, což odpovídá asi 15 % vlastní produkce. Trend je narůstající - počátkem století to bylo 2,8 mil. hl. V objemu vývozu vína zauímají 7. místo na světě (za Německem) a v hodnotě 6. místo (před Německem). Asi 53 % z tohoto objemu bylo vyvezeno do členských zemí EU. Největšími odběrateli v EU jsou Anglie (65 %) a Německo (13 %). V roce 2016 bylo vyvezeno 386 tis. t moštových hroznů (5,5 % vlastní produkce) a 119 tis. t rozinek (necelých 40 % vlastní produkce).

Víno Spojené státy dováží v objemu kolem 12,3 mil. hl (2019), ze dvou třetin balené, v celkové hodnotě 5,5 mld. €. Jsou tak po Německu a Anglii třetím největším světovým dovozcem vína co do objemu a největším ve finančním vyjádření. Od počátku tohoto století se objem dovozu vína do USA téměř ztrojnásobil. V roce 2018 Spojené státy dovezly z EU 6,3 mil. hl vína za 3,8 mld. €. Více než polovina tohoto objemu pocházela z Itálie a čtvrtina z Francie.

Pro ČR je obchod vínem s USA naprosto zanedbatelný (tab. 12), náš dovoz v rámci celkového objemu je pod rozlišovací schopností a náš vývoz tvoří 0,5 promile veškerého našeho vývozu vína (2019). Jinak je tomu v případě dovozu rozinek, kde jsme v roce 2019 dovezli 7 % veškerého objemu rozinek dovezených do ČR (4 990 tun) a ve finanční hodnotě uhradili 11 % z celkové částky za dovoz rozinek (261 mil. Kč). USA tak byly na sedmém místě v našem dovozu rozinek.

Tab. 12: Obchod mezi ČR a USA vínem a rozinkami

Rok		2000	2005	2010	2015	2019
Dovoz vína do ČR	Množství (hl)	547	10 680	10 460	1 590	997
	Cena (tis. Kč)	6,4	55	38	17	15
Vývoz vína z ČR	Množství (hl)	125	4	26	171	234
	Cena (tis. Kč)	1,4	0,05	0,5	1,8	6,4
Dovoz rozinek	Množství (t)	288	556	1 098	815	332
	Cena (mil. Kč)	21	24	46	53	29

3.5 Čína

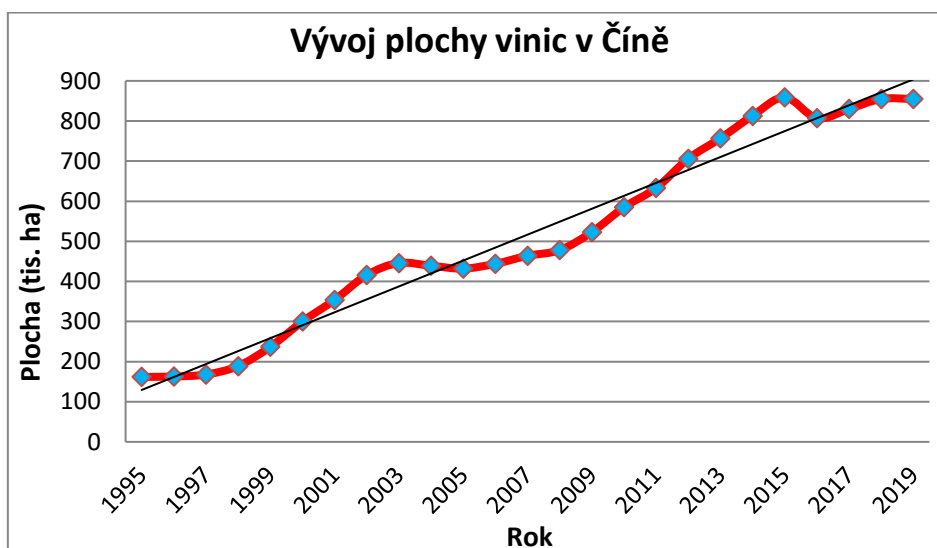
V Číně se nachází přes 40 původních druhů rodu *Vitis*, k nejznámějším z nich patří *Vitis amurensis*. Druh *Vitis vinifera* byl introdukován zřejmě v 2. a 1. stol. př. n. l. ze střední Asie. Odhaduje se, že počátky vinařství v Číně spadají do období 2600 let před naším letopočtem, avšak víno z rýže a medu se získávalo ještě dříve. Některé nálezy nádob s pozůstatky vína z hroznů révy vinné tuto hranici posouvají ještě dále do minulosti, až 7000 let př. n. l. Ve druhém století před naším letopočtem již byly vysazovány vinice sazenicemi révy dovezenými z dnešního Uzbekistánu. Sloužily k pěstování hroznů jako ovoce a pro lékařské účely. První písemné zmínky o skutečném víně jsou ze 7. století n. l., kdy se víno stalo oblíbeným nápojem vyšších vrstev společnosti a bylo používáno v medicíně. Během středověku byly vinice určeny k pěstování stolních hroznů a k získávání rozinek, i když Číňané znali postup přípravy vína i jeho destilaci. Ve 14. století bylo pěstování révy vinné zakázáno ve prospěch obilovin.

Koncem 19. století byly do Číny importovány evropské odrůdy révy a začal tak novodobý rozvoj vinařství. Významně se na tom podíleli křesťanští misionáři. Po nástupu komunismu se víno dováželo převážně ze Sovětského svazu a byly zahájeny výsadby nových vinic sazenicemi především z Rumunska a Bulharska. Začaly se vytvářet čínské vinařské školky a velké státní vinařské podniky, kterých bylo v roce 1970 již 23. „Víno“ bylo získáváno často společnou fermentací hroznů a jiných ovocných plodů s přidavkem cukru a koření. Množství bylo důležitější než kvalita.

Raketový start vinařství nastal v 80. letech minulého století, kdy na nový trh po reformách v ČLR nastoupili do společných podniků Francouzi. Červené víno se stalo nápojem elit, nyní i středních vrstev. V současnosti má Čína druhou největší plochu vinic na světě a má ambice v nedaleké budoucnosti předběhnout první Španělsko. Vinohrady jsou určeny převážně k produkci stolních hroznů. Prakticky všechny vinice jsou pravokořenné, díky izolaci se tam révokaz ještě neobjevil. Problém je poněkud se značením vína, i když je označeno jako čínské, pochází často z řezání čínského a dovezeného vína. Víno představuje na trhu s alkoholickými nápoji jednotky procent, zatímco pivo 40 %. V Číně je přibližně 700 velkých vinařství, téměř veškeré čínské víno je spotřebováno v zemi. Čína je pátým největším spotřebitelem vína a také pátým největším dovozcem vína na světě. Čína není členem OIV.

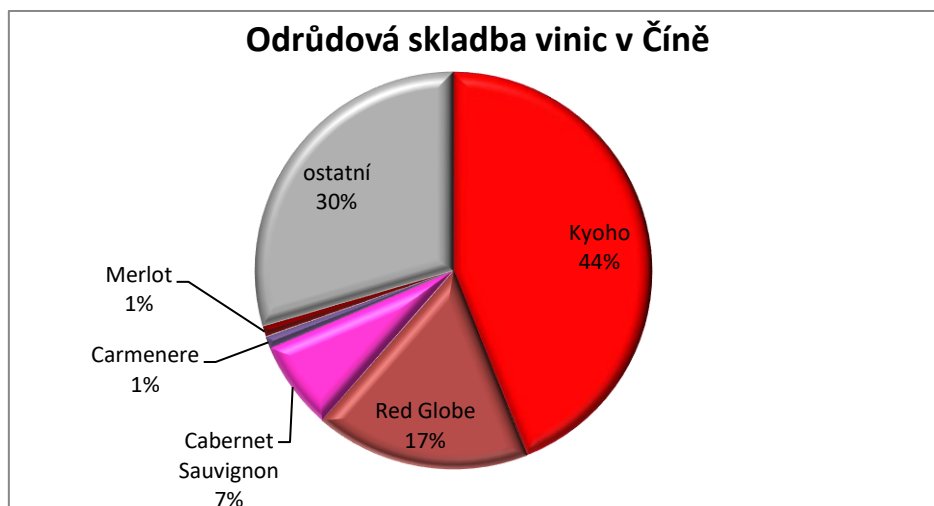
Plocha vinic se trvale zvyšuje, nyní (2019) je jich 855 tis. ha a jenom během posledních 25 let se zvýšila více než pětinašobně (obr. 18). Růst je trvalý, s výjimkou let 2004, 2005 a 2016. Průměrný výnos hroznů v Číně se pohybuje kolem 15 t/ha (u nás je to 5,1 t/ha). Průměrná výměra vinic podniku se blíží k 1.250 ha (v ČR je to 1 ha). Většina plochy vinic je dodnes určena k pěstování stolních hroznů a k získávání rozinek.

Obr. 18: Plocha vinic v Číně v letech 1995 až 2019

Z hlediska **odrůdové skladby** vinic (obr. 19) se pěstují většinou jenom modré odrůdy.

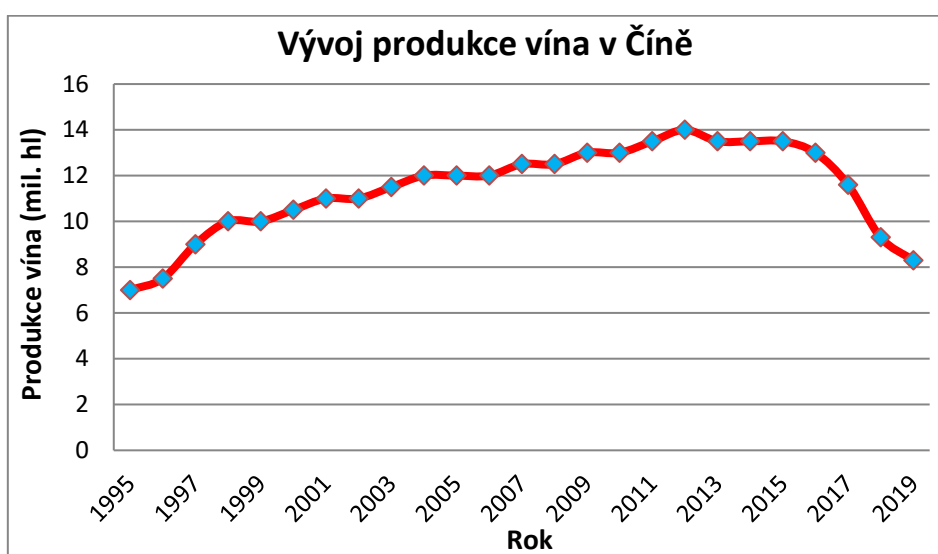
Obr. 19: Odrůdová skladba vinic v Číně

Nejrozšířenější je stolní modrá odrůda Kyoho. Je to nejrozšířenější odrůda révy na světě s 365 tis. ha, prakticky se pěstuje jen v Číně a v malém rozsahu v okolních státech a v Americe. Pochází z poloviny minulého století z Japonska a je mezidruhovým křížencem *Vitis vinifera* s *Vitis labrusca*. Má také „liščinu“, a právě proto se používá jenom jako stolní odrůda. Její plocha vinic dále narůstá. Jako v jediné větší vinařské zemi tvoří dvě odrůdy (Kyoho a Red Globe) přes 60 % plochy vinic státu.

Produkce moštových hroznů státu v roce 2016 činila 12,6 mil. tun a dlouhodobě narůstá. **Vína** (obr. 20) bylo v roce 2019 vinifikováno celkem 8,3 mil. hl a Čína tak byla desátou největší vinařskou zemí světa. Z dlouhodobého hlediska se produkce vína v období let 1995 až 2012 zdvojnásobila a následně klesá, zvláště pak po roce 2015. V roce 2016 bylo sklizeno 10 mil. tun stolních hroznů a dále bylo získáno 165 tis. tun rozinek. Čína je největším pěstitelem hroznů, její podíl činí cca 19 % světové produkce.

Obr. 20: Vývoj produkce vína v Číně za posledních 25 let

Spotřeba vína v roce 2019 byla na úrovni 17,8 mil. hl. Trvale narůstala do roku 2012, od té doby je poměrně stabilní. Během posledních 25 let se zvýšila 2,5× a nyní se spotřeba na osobu a rok pohybuje kolem 1,5 litru. Čína tak ještě delší dobu ve víně nedosáhne soběstačnosti. Spotřeba vína na osobu v Číně je tak dnes 13× nižší oproti ČR. Přesto musí Čína více než třetinu spotřebovaného vína dovážet.

Čína vyvází v posledních letech kolem 100 tis. hl svého vína, trend je mírně narůstající. V porovnání s ČR je to jen o málo více. Vývoz tvoří přibližně 1 % produkce vína Číny. Moštové hrozny nyní vyvází v objemu asi 250 tisíc tun (2 % vlastní produkce) a trend je narůstající. Stolní hrozny Čína nevyvází. Rozinek vyveze ročně přibližně 30 tisíc tun, tedy asi pětinu vlastní produkce.

Víno Čína dováží ve velkém objemu a od roku 1995 se tento dovoz vyvíjí velmi dynamicky (tab. 13). Vzhledem k tomu, že Čína dováží převážně lahvové víno, je mezi dovozci na 4. místě z hlediska finančního a na 5. místě v objemu nakoupeného vína ve světě. V roce 2019 činil dovoz vína 6,1 mil. hl za 2,2 miliardy €. Historicky největší objem vína byl dovezen v roce 2017 – 7,5 mil. hl.

Tab. 13: Vývoj dovozu vína Čínou v období let 1995 až 2019

Rok	1995	2000	2005	2010	2015	2019
mil. hl	0,1	0,5	0,9	3,5	5,5	6,1

V roce 2018 Čína dovezla 7,0 mil. hl vína, z toho z EU 2,7 mil. hl za 1 mld. €. Nejvíce vína z EU dodává Francie (1,4 mil. hl za 0,6 mld. €) a Španělsko (0,8 mil. hl za 0,15 mld. €). Moštové hrozny se dováží v přibližně stejném množství, jako se vyváží (250 tis. t). Stolní hrozny se nedováží. Množství dovezených rozinek osciluje kolem 30 tis. tun, tedy rovněž odpovídá vývozu.

Pro ČR je obchod vínem s Čínou zanedbatelný (tab. 14), náš dovoz v rámci celkového objemu je pod rozlišovací schopností a náš vývoz tvoří 3 promile veškerého našeho vývozu vína (2019). Jinak je tomu v případě dovozu rozinek, kde jsme v roce 2019 dovezli 8 % veškerého objemu rozinek dovezených do ČR (4 990 tun) a ve finanční hodnotě uhradili 6 % z celkové částky za dovoz rozinek (261 mil. Kč). Čína tak byla na šestém místě v objemu našeho dovozu rozinek.

Tab. 14: Obchod mezi ČR a Čínou vínem a rozinkami

Rok		2000	2005	2010	2015	2019
Dovoz vína do ČR	Množství (hl)	0	59	531	29	28
	Cena (tis. Kč)	0	224	854	184	418
Vývoz vína z ČR	Množství (hl)	1,3	2,8	550	237	266
	Cena (mil. Kč)	19	35	3 136	2 772	5 093
Dovoz rozinek	Množství (t)	0	97	419	104	402
	Cena (mil. Kč)	0	1,8	11,1	4,3	15,1

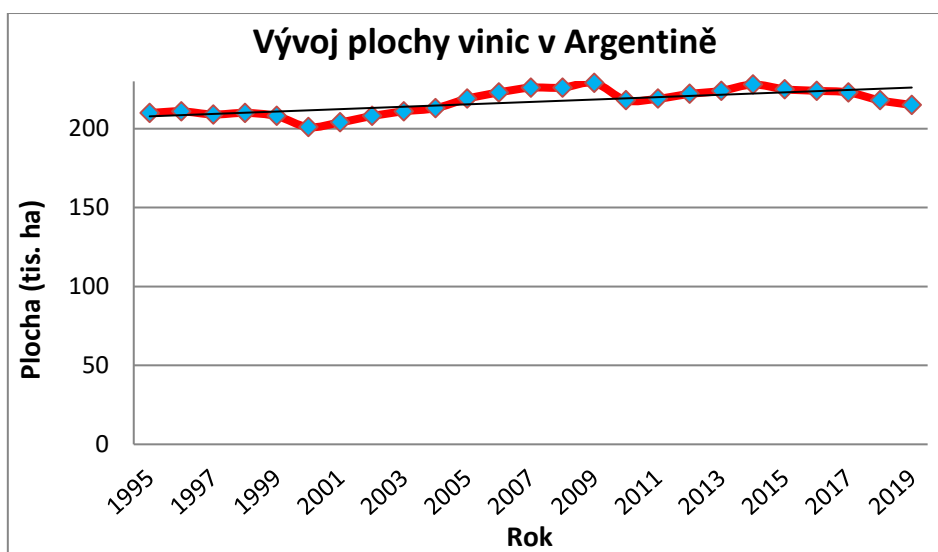
3.6 Argentina

Počátky vinařství sahají do 16. století a jsou spojeny se španělskými kolonizátory. Předpoklady ale k pěstování révy vytvořili již Inkové tím, že vybudovali vyspělý závlahový systém. Původní americké druhy révy tam Španělé nenalezli, a proto pěstování révy v Argentině začínalo hned s druhem *Vitis vinifera* dovezeným z Evropy. Zpočátku bylo vinařství v 17. a 18. století zaměřené na kvantitu, ale druhá vlna osidlování Evropany před I. světovou válkou znamenala rozvoj vinařství a orientaci na kvalitu. Do poloviny padesátých let minulého století se plocha vinic zdvojnásobila a prakticky všechno víno bylo spotřebováváno v zemi. Koncem osmdesátých let plocha vinic Argentiny přesáhla 350 000 hektarů a výjimkou nebyly výnosy ve výši 40 tun/ha. Nastal přebytek vína, který se řešil restrukturalizací oboru směrem ke kvalitě a orientací na export. Stát v devadesátých letech vyplácel podnikům dotace za vzdání se vinohradnictví. V tomto století pak proběhla částečná náhrada bílých odrůd modrými moštovými odrůdami.

Současný systém třídění vína rozeznává podle původu tři druhy: Indicaciones de Procedencia (IP) (= stolní víno), Indicaciones Geográficas (IG) (= zemské víno, CHZO) a Denominación de Origen Controlada (DOC) (= CHOP). Celkem má Argentina přes 190 oblastí s označením IG a dva regiony mohou značit víno s DOC. Plochou vinic (215 tis. ha) je Argentina na 7. místě světového žebříčku, s velkým odstupem za USA. Produkci vína je na 6. místě, za Austrálií. Ve vývozu vína (2,7 mil. hl) je spolu s Novým Zélandem na 10. až 11. místě na světě. Bakalářské studium je možné absolvovat na 10 vysokých školách a jedna univerzita poskytuje dále magisterské a doktorské studium. Argentina je dlouhodobým členem OIV.

Plocha vinic se za posledních 25 let zvýšila minimálně, o 5 tis. ha, z dlouhodobého hlediska ji lze označit za stabilní (obr. 21). Výjimkou jsou krátká období poklesu způsobená podporou klučení vinic a výměnou bílých odrůd za modré. Posledních pět let se plocha vinic mírně snižuje.

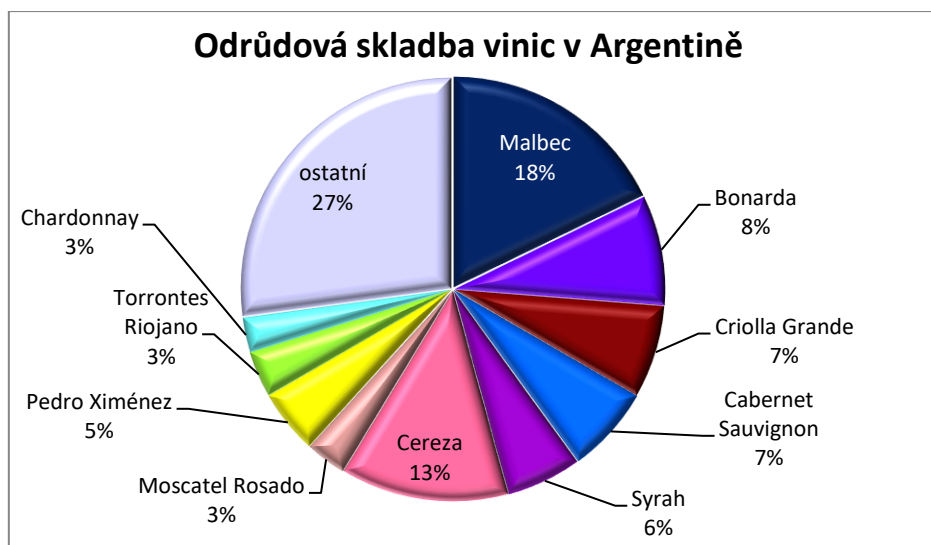
Obr. 21: Vývoj plochy vinic v Argentině v letech 1995 – 2019

Průměrný výnos všech hroznů z vinic se pohybuje kolem 12 t/ha. Jenom kolem 3 % plochy vinic je určeno k produkci čerstvých stolních hroznů a rozinek. Vinice jsou často ještě pravokořenné, písčité půdy a tradiční zavlažování vinic podmokem nevytváří vhodné podmínky pro mšičku révokaz. V tomto století se ale podmok nahrazuje kapkovou závlahou a nové vinice se již štěpují na podnože. O vinohradnictví se stará přibližně 25 000 podniků, z toho 1700 podniků o velikosti nad 25 ha obhospodařuje 40 % plochy vinic Argentiny.

Z hlediska **odrůdové skladby** vinic převažují modré odrůdy. K hlavním odrůdám (obr. 22) patří modrý Malbec (pěstuje se na 40 tis. ha), růžová Cereza (29 tis. ha) a z bílých je nejrozšířenější odrůdou Pedro Ximénez (11 tis. ha). V posledních letech nejvíce narůstá podíl odrůdy Malbec, následují odrůdy Syrah, Moscatel Rosado a Chardonnay. Naopak se snižuje podíl odrůdy Pedro Ximénez. Deset nejrozšířenějších odrůd zaujímá celkem 73 % plochy vinic Argentiny (u nás je to 81 %).

Obr. 22: Odrůdová skladba vinic v Argentině

Produkce moštových hroznů Argentiny v roce 2016 činila 1,9 mil. tun, ale byl to již třetí slabý rok po sobě, v roce 2013 to bylo 2,9 mil. tun. Čerstvých stolních hroznů bylo v roce 2016 celkem 39 tis. tun a rozinek 31 tis. tun. **Vína** bylo v roce 2019 získáno 13 mil. hl. Produkce vína je 21× vyšší než ČR, na obyvatele je to přibližně 4,5× vyšší produkce.

Spotřeba vína v roce 2019 byla na úrovni 8,5 mil. hl, což znamená pokles oproti začátku století přibližně o třetinu. Spotřeba vína na osobu a rok se tak snížila na 20 litrů. Je to přibližně stejná spotřeba na osobu jako v ČR. V zemi se spotřebovává téměř výhradně argentinské víno. Spotřeba rozinek činila v posledních letech 1 tis. tun za rok a průměrná spotřeba na osobu se tak pohybuje v desítkách gramů. Čerstvých stolních hroznů bylo zkonsumováno 9 tis. tun, tedy 0,2 kg na osobu.

Argentina vyvezla v roce 2019 přibližně 2,7 mil. hl svého vína za 0,7 mld. €, což odpovídá téměř 21 % vlastní produkce. Stala se tak 10. - 11. největším světovým vývozcem vína na světě, spolu s Novým Zélandem. Trend je značně narůstající, protože počátkem století to bylo 0,85 mil. hl., takže za 20 let se objem vývozu zvýšil 3×. V roce 2018 odebrala Evropská unie z Argentiny 630 tisíc hektolitřů vína, za které uhradila 195 mil. €. K největším dovozcům patřila Anglie (310 tis. hl), Nizozemsko (81 tis. hl), Německo (49 tis. hl) a Švédsko (42 tis. hl). Moštových hroznů v roce 2016 Argentina vyvezla 11 000 tun, což odpovídá 6 promile vlastní produkce. Stolní hrozny nevyvážá a rozinek podle statistiky OIV vyvezla 34 000 tun, tedy o 3000 tun více oproti vlastní produkci.

Víno Argentina prakticky nedováží, stejně jako ostatní produkty vinohradnictví. V roce 2017 dovezla 4 tis. hl (0,03 promile vlastní produkce). Moštových hroznů bylo v roce 2016 dovezeno 1,1 tis. tun (0,06 promile vlastní produkce). Stolní hrozny Argentina nedovezla a rozinek dovezla celkem 133 tun (0,4 promile vlastní produkce).

Pro ČR je obchod vínem s Argentinou naprosto zanedbatelný - náš dovoz v rámci celkového objemu dovezeného vína tvoří 5 promile a náš vývoz je pod rozlišovací schopností v rámci veškerého našeho vývozu vína (tab. 15). Ani dovoz rozinek není lepší.

Tab. 15: Dovozy vína a rozinek z Argentiny do ČR

Rok		2000	2005	2010	2015	2019
Dovoz vína do ČR	Množství (hl)	0,2	14,8	5,6	4,2	27,3
	Cena (tis. Kč)	1,9	44,4	31,9	42,9	64,3
Dovoz rozinek	Množství (t)	0	403	0	4,6	6,0
	Cena (tis. Kč)	0	2 382	0	396	375

3.7 Austrálie

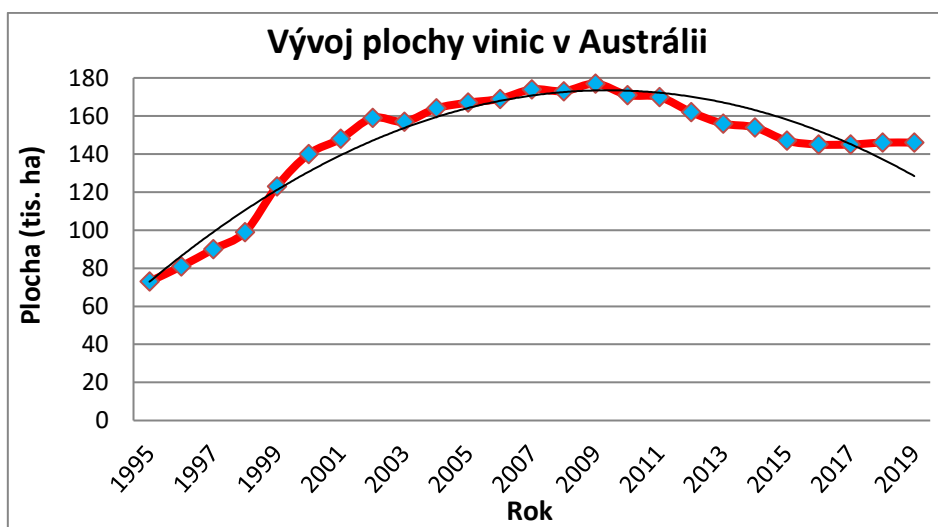
Počátky vinařství v Austrálii sahají do 18. století, kdy se nejprve začínalo s jednoduchými odrůdami pro místní trh. První révu údajně vysadil kapitán lodi, která v roce 1788 přivezla do Austrálie trestance. Skutečný rozvoj nastal po roku 1820 a v roce 1822 byla v Anglii na soutěži vín udělena australskému vínu historicky první medaile (velká stříbrná). V souvislosti se zlatou horečkou přiváželi noví osídlenci i révu z Evropy a Jižní Afriky. Některá tehdy založená vinařství existují dodnes. O sto let později už ale produkce klesala, protože spotřebitelé požadovali kvalitnější dovezené víno, ne tamní těžké a sladké víno. Proto se v té době (1920) začaly dovážet evropské odrůdy révy vinné (Ryzlink rýnský, Chardonnay, Cabernet Sauvignon, Syrah). Změna odrůdové skladby umožnila australskému vínu prosadit se i v Evropě.

Oblast mezi 30. a 40. rovnoběžkou, kde se nachází australské vinařství, patří z hlediska klimatických podmínek do mírného pásma. Problém je často s nedostatkem vody, a proto se musí vinice z velké části zavlažovat. Geografické označení vína zavedl zákon z roku 2001. Existuje celkem 40 vinařských zón, které se dále člení do regionů a subregionů až na obce. Je-li víno

označeno některým z těchto míst původu, musí alespoň 85 % objemu vína pocházet z tohoto místa původu. Vinařství se věnují dva tisíce podniků. Plochou vinic v roce 2019 byla Austrálie na 13. místě na světě, za Indií, produkcí vína na 6. místě, za Argentinou a těsně před Chile. Ve spotřebě vína je desátá a v exportu pátá, s velkým odstupem před Německem. Austrálie je dlouhodobým členem OIV. Bakalářské studium ve vinařství poskytuje 13 vysokých škol a magisterské studium 3 univerzity.

Plocha vinic se za posledních 25 let zdvojnásobila a v roce 2019 dosáhla 146 tis. ha (obr. 23). Na světě je plochou vinic na 13. místě, za ní se nachází Moldavsko. Nejprudší růst ale nastal koncem minulého století, kdy se za sedm let (1995 – 2002) plocha zvýšila více než na dvojnásobek.

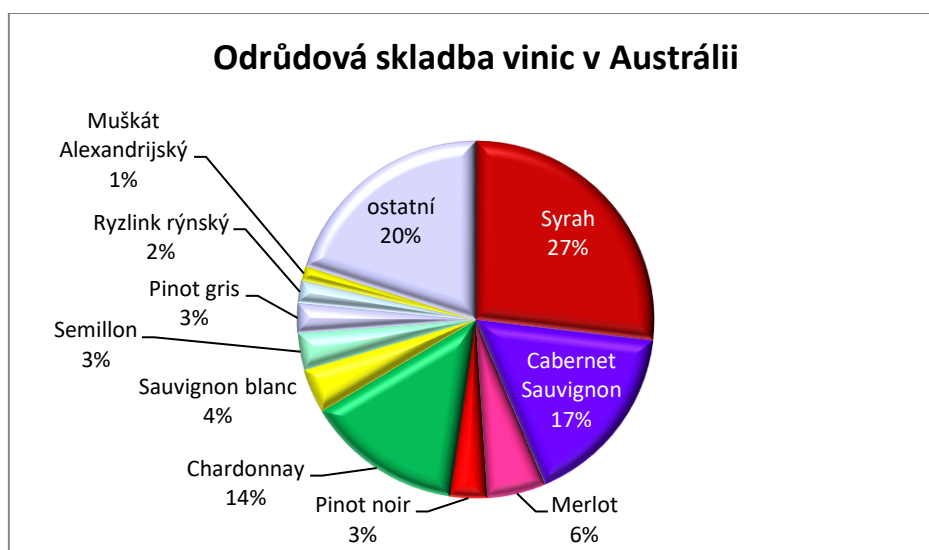
Obr. 23: Vývoj plochy vinic v Austrálii v letech 1995 – 2019

Vrcholu bylo dosaženo před jedenácti lety (177 tis. ha); od té doby následoval trvalý mírný pokles, i když poslední roky naznačují již stabilizaci. Průměrný výnos všech hroznů z vinic přesahuje 12 t/ha. K produkci čerstvých stolních hroznů a rozinek je určeno přes 10 tis. hektarů.

Z hlediska **odrůdové skladby** vinic převažují modré odrůdy. V Austrálii se pěstuje téměř 140 odrůd, ale tržní význam z nich má jen kolem 35 z nich. Tři odrůdy - Syrah, Cabernet Sauvignon a Chardonnay - tvoří 60 % australských vinic. Deset nejpěstovanějších odrůd tvoří dokonce 80 % plochy vinic, Syrah se pěstuje na více než čtvrtině plochy, celkem 40 tisíc ha (obr. 24). V posledních letech nejvíce narůstá podíl mezinárodních odrůd Sauvignon blanc a Pinot gris, naopak se mírně snižuje podíl odrůd Cabernet Sauvignon, Merlot, Semillon a Ryzlink rýnský.

Obr. 24: Odrůdová skladba vinic v Austrálii

Produkce moštových hroznů Austrálie v roce 2016 činila 2,0 mil. tun. Čerstvých stolních hroznů bylo 140 tis. tun a rozinek 9 tis. tun. **Vína** bylo v roce 2019 získáno 12,0 mil. hl, čímž se Austrálie řadí na 6. místo na světě. Produkce vína je tak přibližně devatenáckrát vyšší než v ČR, produkce na obyvatele je asi devětkrát vyšší. Ve srovnání s počátkem století je produkce přibližně o 50 % vyšší a oproti stavu před 25 lety 2,4násobná.

Spotřeba vína v roce 2019 byla na úrovni 5,9 mil. hl, což znamená oproti začátku století zvýšení o 50 %. Austrálie je tak ve spotřebě vína na 10. místě ve světě, za Argentinou a před Portugalskem. Spotřeba vína na osobu a rok se pohybuje kolem 30 litrů. Je to asi o polovinu vyšší spotřeba na osobu než v ČR. Spotřeba rozinek se pohybuje kolem 24 tis. tun (přes 1 kg/osoba/rok), čerstvých stolních hroznů se v Austrálii spotřebovuje přibližně 72 tis. tun (přes 3 kg/osoba/rok).

Z Austrálie bylo vyvezeno v roce 2019 celkem 7,4 mil. hl vína za 1,8 mld. €. Dlouhodobě to odpovídá asi 60 až 70 % vlastní produkce. Austrálie je tak ve světovém obchodu na 5. místě těsně za Chile v objemu vyváženého vína a na 4. místě v jeho hodnotě (za Španělskem a těsně před Chile). Trend je nyní již jen mírně narůstající - počátkem století bylo exportováno 3,1 mil. hl., takže za 20 let se objem vývozu zvýšil téměř 2,4×. Do EU bylo v roce 2018 dovezeno 3,3 mil. hl australského vína za 447 mil. €, z toho 2,3 mil. hl do Anglie a 0,4 mil. hl do Německa. EU dlouhodobě dováží nejvíce vína z Austrálie, naopak Austrálie vyváží většinu vína mimo EU. Vývoz moštových hroznů se pohybuje do 100 tis. tun (do 5 % vlastní produkce), stolní hrozny nevyváží a rozinky v posledních letech exportuje v množství přibližně 5 tis. tun (čtvrtina dovezeného množství).

Austrálie dováží menší množství vína. V posledních letech bylo dovezeno přibližně 900 tis. hl ročně (asi 60 % oproti ČR), což představuje 8 % vlastní produkce. Trend je narůstající, počátkem století se dováželo kolem 200 tis. hl vína. Ze zemí EU bylo dovezeno v roce 2018 celkem 374 tis. hl za 238 mil. €, z toho 181 tis. hl pocházelo z Francie a 139 tis. hl z Itálie. Austrálie byla na 10. místě v objemu, kam směřovalo víno z EU. Moštové hrozny dováží v množství kolem 15 tis. tun (necelé 1 % produkce), stolní hrozny nedováží a import rozinek mírně přesahuje 20 tis. tun (něco přes dvojnásobek vlastní produkce).

ČR v omezeném rozsahu dováží z Austrálie víno (tab. 16). Dovoz vína z Austrálie se na našem celkovém dovozu v roce 2019 podílel 1 %. Náš vývoz do Austrálie je podle roku buď žádný, nebo naprosto zanedbatelný.

Tab. 16: Dovoz vína do ČR z Austrálie

Rok		2000	2005	2010	2015	2019
Dovoz vína do ČR	Množství (tis. hl)	5,6	0,4	7,1	4,7	13,8
	Cena (mil. Kč)	4,0	2,5	10,3	9,4	76,8

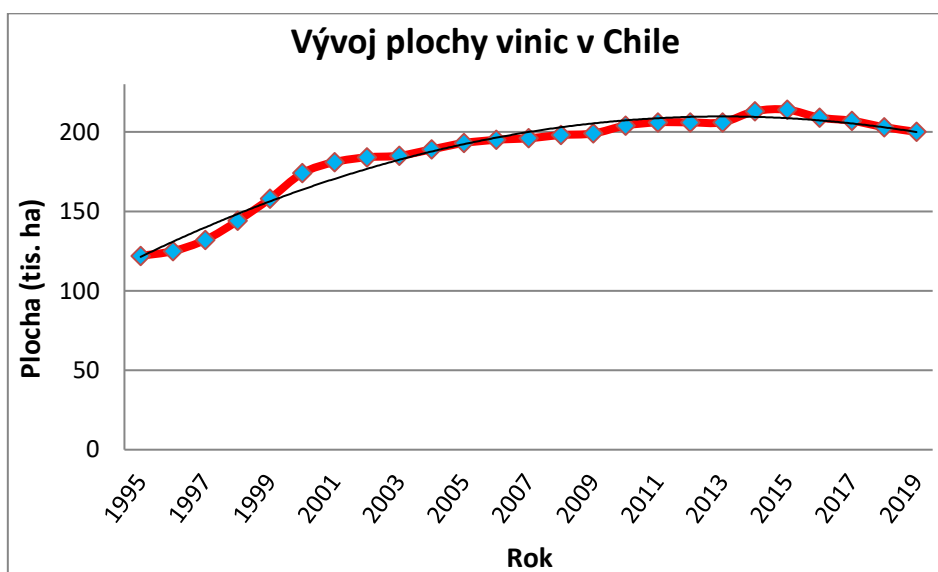
3.8 Chile

Počátky vinařství sahají do 16. století a jsou spojeny se španělskými kolonizátory. První odrůdy révy proto pocházely ze Španělska a patří k nim i dodnes pěstovaná odrůda País. Již koncem 16. století se levné víno z Chile vyváželo, především do Peru a Mexika. Naopak se dováželo dražší víno z Evropy a vlastní vinařství Chile tak konkurovalo vínu dováženému z Evropy. Proto kolonizátoři přijali zákony na omezení produkce vína v Chile - v 17. století byl po určitou dobu vydán dokonce zákaz nových výsadeb révy. Zrod moderního vinařství se datuje do 19. století, kdy do země přišlo více francouzských vinařů a vzali s sebou své odrůdy (Merlot, Cabernet Sauvignon, Pinot noir, Semillon a další). Současně přicházeli vinaři z Itálie a Španělska. V té době byly vybudovány zavlažovací kanály. Ve dvacátém století od konce 30. let až do 70. let platil zákaz nových výsadeb vinic. Nastala nadprodukce a stát tak řídil snížení plochy vinic a současně nové výsadby a moderní sklepy. Během dvaceti let se zvýšila kvalita vína, což se projevilo na vzestupu exportu z 5 na 50 % celkové produkce.

Od roku 1995 platí nový vinařský zákon, který přesně definuje vinařské oblasti pro „Denominación de Origen“, jako spíše označení původu než kvality. Celkem je jich 143. Zákon se podobá francouzskému systému včetně kontrol. Plochou vinic je Chile ve světovém měřítku na 8. místě, za Argentinou a před Portugalskem, objemem produkce vína je na 6. místě, za Austrálií a před JAR. Ve spotřebě vína je až na 21. místě (o tři příčky před ČR), ale v objemu vývozu vína je na 4. místě, hned za Francií a vede neevropské vývozce. Vinařství je možné studovat na 4 univerzitách se zakončením jako bakalář a na jedné univerzitě je možné magisterské studium v oboru. Chile je dlouholetým členem OIV.

Plocha vinic se za posledních 25 let zvýšila o 64 %. V období devadesátých let minulého století nastal prudký nárůst plochy, v prvním desetiletí tohoto století se tempo růstu zvolnilo a v posledních čtyřech letech se mírně snižuje (obr. 25).

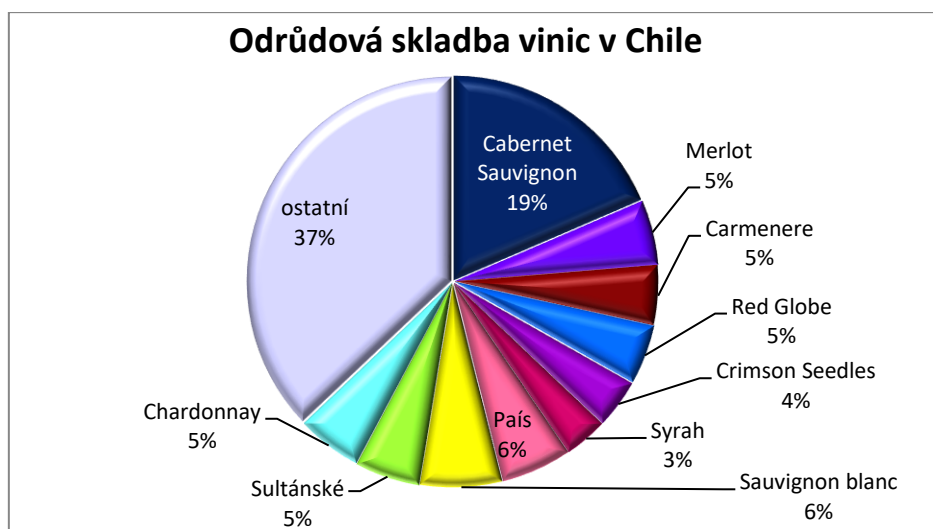
Obr. 25: Vývoj plochy vinic v Chile v letech 1995 – 2019

Průměrný výnos všech hroznů z vinic se pohybuje kolem 13,5 t/ha. Kolem 40 % plochy vinic je určeno k produkci čerstvých stolních hroznů a rozinek. Chile je jedinou vinařskou zemí, kde se nevyskytuje révokaz. Rovněž plíseň révy nečiní potíže.

Z hlediska **odrůdové skladby** vinic převažují modré odrůdy, asi ze tří čtvrtin. Hlavní odrůdou (obr. 26) je Cabernet Sauvignon (pěstuje se na 43 tisících ha), s odstupem pak následuje růžová odrůda País (13 tis. ha) a z bílých je nejrozšířenější odrůdou Sauvignon blanc (15 tis. ha). V posledních letech nejvíce narůstá podíl odrůd Carmenere, Syrah, Sauvignon blanc a Chardonnay. Naopak se mírně snižuje podíl odrůd Red Globe a País. Stará odrůda País je velmi plodná a používá se na jednoduché stolní víno, v roce 1985 tvořila ještě přes 40 % plochy vinic. Deset nejrozšířenějších odrůd zaujímá celkem 63 % plochy vinic Chile.

Obr. 26: Odrůdová skladba vinic v Chile

Produkce moštových hroznů Chile v roce 2016 činila 2,2 mil. tun. Čerstvých stolních hroznů bylo sklizeno 713 tis. tun a bylo získáno 57 tis. tun rozinek. **Vína** bylo v roce 2019 získáno 11,9 mil. hl. Produkce vína je 19× vyšší než v ČR, na obyvatele je to 10× vyšší produkce. Přibližně 90 vinařských podniků tvoří 90 % chilského trhu s vínem.

Spotřeba vína v roce 2019 byla na úrovni 2,4 mil. hl, což znamená nárůst oproti začátku století přibližně o 30 %. Spotřeba vína na osobu a rok tak dosáhla 17 litrů. Je to o něco menší spotřeba na osobu než v ČR. V zemi se spotřebovává výhradně chilské víno. Spotřeba rozinek činila v roce 2016 celkem 35 tis. tun za rok a průměrná spotřeba na osobu se tak pohybuje kolem 2 kg. Čerstvých stolních hroznů bylo zkonsumováno rovněž 35 tis. tun.

Z Chile bylo vyvezeno v roce 2019 celkem 8,7 mil. hl vína za 1,7 mld. €. Dlouhodobě to odpovídá 75 % vlastní produkce. Stát je tak čtvrtým největším vývozcem vína na světě, za Španělskem, Itálií a Francií. Trend je značně narůstající, protože počátkem století to bylo 2,6 mil. hl., a objem vývozu se tedy za 20 let zvýšil 3,3×. V roce 2018 bylo z veškerého vývozu vína exportováno do EU 2,8 mil. hl v hodnotě 588 mil. €. K největším odběratelům patří Anglie (1,1 mil. hl za 210 mil. €), Nizozemsko (390 tis. hl za 95 mil. €) a Německo (388 tis. hl za 52 mil. €). Rozinek bylo v roce 2016 vyvezeno 56 tis. tun, čerstvých stolních hroznů 710 tis. tun. Naprostou většinu svých produktů vinařského oboru tak země vyváží.

Chile víno prakticky nedováží. V roce 2016 bylo dovezeno 25 tis. hl., v letech předtím ještě méně. Je to zanedbatelné číslo (0,2 % vlastní produkce), zvážíme-li, že ČR pravidelně dováží asi 1,3 mil. hl. Dovoz stolních a moštových hroznů je zanedbatelný, rozinek dováží kolem 1 tis. tun (v případě rozinek zde není statistika OIV zcela v pořádku).

ČR z Chile v omezeném rozsahu víno dováží (tab. 17). Dovoz vína z Chile se na našem celkovém dovozu podílí přibližně 2,5 %, jde převážně o balené víno a v roce 2019 bylo druhým nejdražším baleným dováženým vínem (71 Kč/l), po Francii.

Tabulka 17: Dovoz vína, stolních hroznů a rozinek z Chile do ČR

Rok		2000	2005	2010	2015	2019
Vino	Množství (tis. hl)	1	31	38	33	33
	Cena (mil. Kč)	8,9	145	145	176	221
Stolní hrozny	Množství (t)	714	3 396	2 556	1 408	691
	Cena (mil. Kč)	34	126	89	68	31
Rozinky	Množství (t)	8	82	922	192	133
	Cena (mil. Kč)	0,5	3	37	11	9

Jinak je tomu u stolních hroznů a rozinek - stolní hrozny z Chile v roce 2018 tvořily 79 % našeho dovozu a rozinky 20 %. ČR vinařské produkty do Chile nevyváží. Jak vyplývá z tabulky, v posledních letech se dovoz vína stabilizoval, ale dovoz stolních hroznů i rozinek klesá.

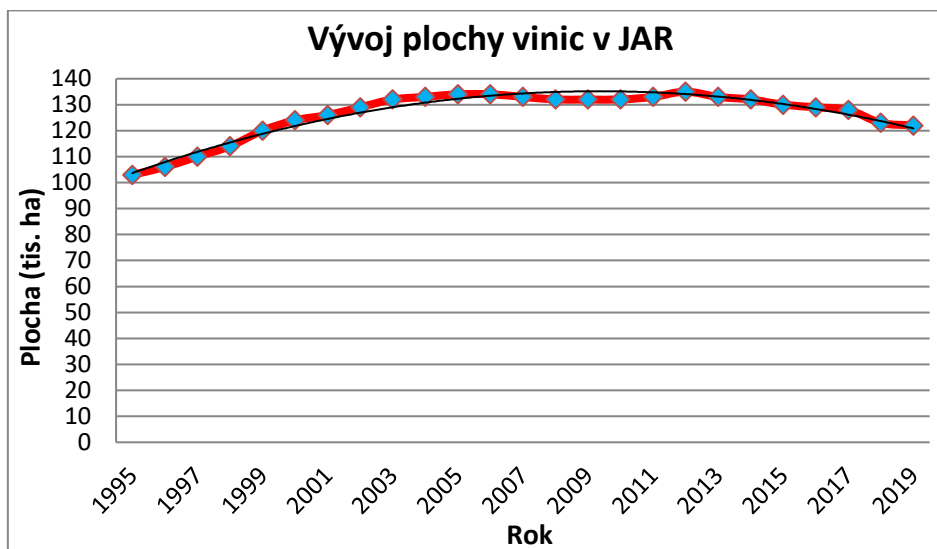
3.9 Jižní Afrika

Počátky vinařství v JAR se vztahují k polovině 17. století, kdy první holandské osadníky vytvořili základy Kapského Města, jako zásobovací základny lodí pro obchod mezi Evropou a Indií. Vzhledem ke klimatu podobnému Středomoří nechali z Evropy přivést i révu vinnou. Víno má blahodárný vliv na léčení kurdějí a na zámořských lodích vydrží déle než pitná voda. Následně po Holanďanech přišli i Francouzi. Osmnácté století lze charakterizovat poznáváním vhodných odrůd a sklepního hospodářství v tamních podmínkách. V první polovině 19. století pak nastal prudký rozvoj vinařství. Obsazení oblasti Angličany a jejich válka s Francouzi vedly k prvním exportům jihoafrického vína do Evropy (Anglie). Během padesáti let se produkce vína zdesetinásobila na 45 000 hektolitřů. Po usmíření Anglie s Francií v roce 1861 se export vína do Evropy zhroutil v důsledku zavedení cla. Po roce 1880 následovala révokazová kalamita, a v některých oblastech proto révu nahradily ovocné stromy. Zvrat přinesla diamantová horečka, kdy „zlatokopové“ přicházeli převážně z Evropy a byli zvyklí pít víno. Nejistotu oboru ukončil vznik vinařského družstva „Kooperatieve Wijnbouwers Vereniging van ZuidAfrika“ (KWV). Družstvo zajistilo vinařům pravidelný příjem a začalo upravovat pravidla produkce vína. V roce 1925 vznikla odrůda Pinotage. Až do poloviny osmdesátých let minulého století se však Jižní Afrika na celosvětovém obchodu s vínem příliš nepodílela, protože byla v izolaci kvůli uplatňování politiky apartheidu. Ještě předtím bylo běžné otroctví. Následně se začaly dovážet do JAR sazenice mezinárodních odrůd jako Chardonnay a modrých odrůd z Bordeaux. Plocha vinic se příliš nezměnila, ale zvýšila se kvalita pěstovaných odrůd a tím i získávaného vína. V roce 1997 bylo KWV zbaveno pravomoci upravovat pravidla vinařství v zemi a od roku 1998 se každoročně zvyšovala plocha vinic státu o přibližně tři tisíce hektarů.

JAR zavedla apelační systém Wine of Origin (WO) již v roce 1973 a je pod kontrolou profesní organizace Wine and Spirit Board. Existují 4 vinařské regiony, které se dále člení na tři stupně menších jednotek. Jednotek CHOP tak celkem je 135. Je-li na etiketě uvedena odrůda, musí jí tam být nejméně 85 % (stejně jako v EU). Ročník mohou mít uvedena na etiketě jen vína certifikovaná Wine and Spirit Board a rovněž 85 % objemu vína musí pocházet z uvedeného ročníku. Vinařství, včetně turistiky, zaměstnává přibližně 275 000 pracovníků. JAR je dlouhodobým členem OIV, plochou vinic v roce 2019 byla na 13. místě na světě, za Moldavskem. Bakalářské studium ve vinařství poskytují čtyři univerzity, magisterské a doktorské studium jedna univerzita.

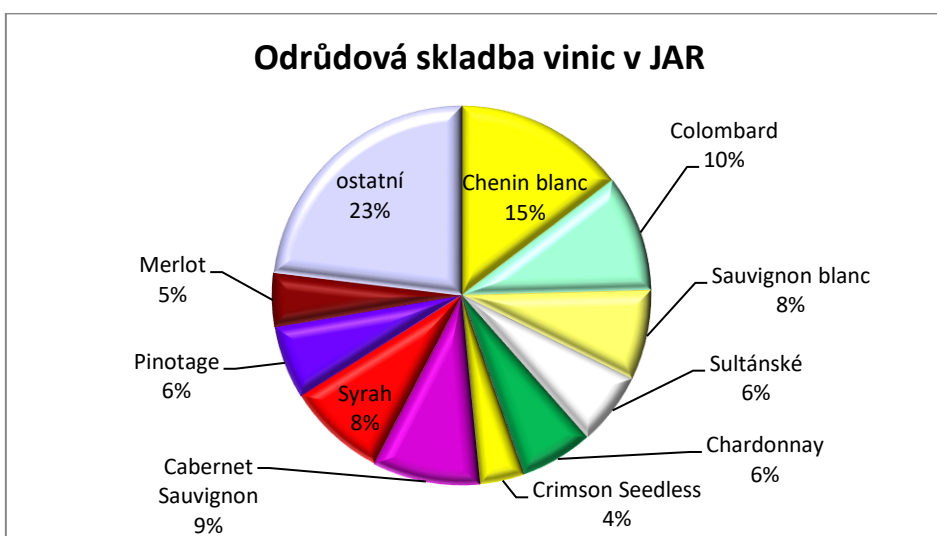
Plocha vinic se za posledních 25 let zvýšila o 18 % (obr. 27). Nejprudší růst probíhal do roku 2004, kdy za 10 let (1995 – 2004) se plocha zvýšila o 23 %. Vrcholu bylo dosaženo v roce 2012 (135 tis. ha); od té doby následuje trvalý mírný pokles (2019: 122 tis. ha). Průměrný výnos moštových hroznů z vinic se pohybuje v posledních letech kolem 16 t/ha. K produkci čerstvých stolních hroznů a rozinek je celkem určeno přibližně 33 tis. hektarů, napůl pro každé z těchto určení. O vinice pečuje přes tři tisíce pěstitelů.

Obr. 27: Vývoj plochy vinic v Jihoafrické republice v letech 1995 – 2019

Z hlediska **odrůdové skladby** vinic mírně převažují bílé odrůdy. V JAR se pěstuje na sto odrůd, ale tržní význam z nich má jen několik desítek. Pět nejpěstovanějších odrůd – Chenin blanc, Colombard, Cabernet Sauvignon, Syrah a Sauvignon blanc - tvoří 50 % jihoafrických vinic. Deset nejpěstovanějších odrůd tvoří dokonce 77 % plochy vinic, Chenin blanc se pěstuje na 19 tis. ha vinic (obr. 28). V posledních letech nejvíce narůstá podíl odrůdy Sauvignon blanc, následuje Chardonnay a Syrah. Snižuje se zastoupení odrůdy Sultánské a také podíl nejrozšířenější odrůdy, Chenin blanc, mírně klesá.

Obr. 28: Odrůdová skladba vinic v Jihoafrické republice

Produkce moštových hroznů v JAR v roce 2016 činila 2,0 mil. tun. Čerstvých stolních hroznů bylo 284 tis. tun a rozinek 55 tis. tun. **Vína** bylo v roce 2019 získáno 9,7 mil. hl, čímž se JAR řadí na 8. místo ve světě, za Chile a před Německem. Produkce vína je tak přibližně 15× vyšší než ČR, produkce na obyvatele je asi 3× vyšší. Ve srovnání s počátkem století je produkce vína přibližně o 35 % vyšší. V zemi se nachází přes 550 vinařských podniků a 60 vinařských družstev.

Spotřeba vína v roce 2019 byla na úrovni 4,0 mil. hl, což znamená v tomto století stabilitu. JAR je tak ve spotřebě vína na 13. místě ve světě, za Kanadou. Spotřeba vína na osobu a rok tak činí 11 litrů. Je to asi polovina spotřeby na osobu v ČR. Spotřeba rozinek se pohybuje kolem 13 tis. tun (0,25 kg/osoba/rok), čerstvých stolních hroznů se v JAR spotřebuje přibližně 30 tis. tun (kolem 0,5 kg/osoba/rok).

Z JAR bylo vyvezeno v roce 2019 celkem 3,2 mil. hl vína za 0,6 mld. €, asi ze tří čtvrtin do EU. Dlouhodobě to odpovídá asi 45 % vlastní produkce. JAR je tak ve světovém obchodu na 8. místě za USA v objemu vyváženého vína a na 11. místě v jeho hodnotě (za Argentinou). Trend je narůstající, protože počátkem století to bylo 1,4 mil. hl., tedy za 20 let se objem vývozu zvýšil téměř 2,3×. Do EU bylo v roce 2018 dovezeno 3,2 mil. hl jihoafrického vína za 405 mil. €, z toho 1,1 mil. hl do Anglie a 0,8 mil. hl do Německa. JAR je dlouhodobě druhým největším dodavatelem vína do EU (po Austrálii). Stolních hroznů JAR v posledních letech vyváží kolem 300 tisíc tun a rozinek přibližně 50 tisíc tun (většina produkce).

JAR víno prakticky nedováží. V posledních letech bylo dovezeno přibližně 160 tis. hl ročně (něco přes desetinu dovozu ČR), což činí 1,6 % vlastní produkce JAR. Obdobně je tomu s dovozem hroznů a rozinek.

ČR v omezeném rozsahu dováží z JAR víno, stolní hrozny a rozinky (tab. 18). Dovoz vína z JAR se na našem celkovém dovozu podílí přibližně 2,3 %. Stolní hrozny k nám dovezené z JAR tvoří přibližně 10 % jejich veškerého dovozu a rozinky 5,5 %. ČR do JAR víno a vinařské produkty nevyváží.

Tabulka 18: Dovoz vína, stolních hroznů a rozinek do ČR z Jihoafrické republiky

Rok		2000	2005	2010	2015	2019
Vína	Množství (tis. hl)	0,7	6,7	16	37	12,6
	Cena (mil. Kč)	5	43	58	86	55
Stolní hrozny	Množství (tis. t)	3,3	4,3	2,8	3,8	3,0
	Cena (mil. Kč)	111	186	111	176	152
Rozinky	Množství (t)	74	61	19	111	270
	Cena (mil. Kč)	4	1,1	1,3	6,9	18

3.10 Německo

Již Keltové na německém území konzumovali víno, které sami připravovali. Je možné, že lisovali a nechávali kvasit plody divoké révy, která se zde vyskytovala již v mladší době kamenné. Ale pěstování révy je archeologicky doloženo až mnohem později, díky římským legiím. V roce 92 n. l. ovšem císař Domicián zakázal pěstování révy na sever od Alp. Tento zákaz zrušil až v roce 278 n. l. císař Probus. Ve 3. století tak nastal rozvoj německého vinařství, i když nejstarší vykopávky prokazují vinařství již v 1. století. V písemnostech se vzpomíná vinařství na Mosele až v roce 371. V roce 511 byl vydán zákoník, který zakazoval krádež hroznů. Od roku 742 würzburgský biskup vybíral desátek z vinic ve víně. Přibližně od té doby začaly hrát kláštery důležitou roli v rozvoji německého vinařství. Ve středověku pak vlastnila velké množství vinic i šlechta. Od roku 1435 je

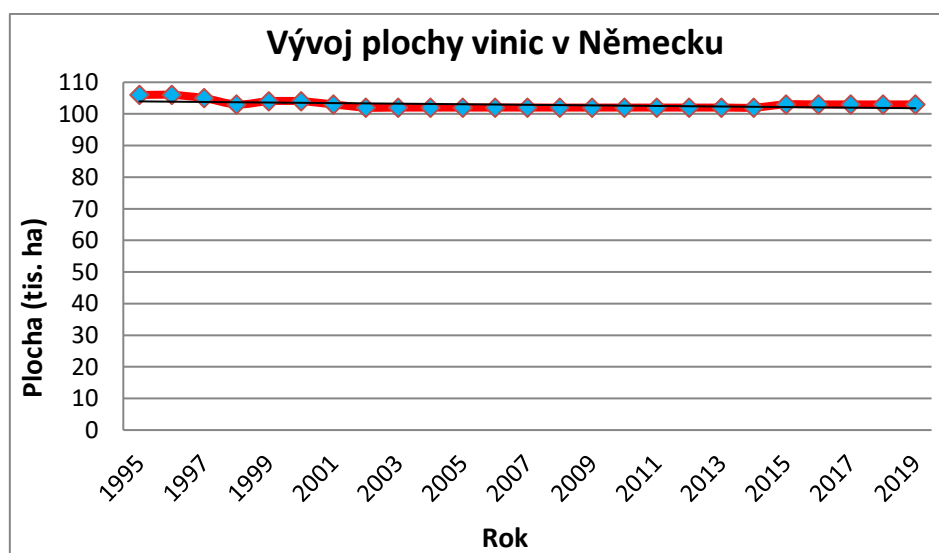
poprvé doloženo pěstování Ryzlinku rýnského, o které se zasloužil hrabě Johann IV. v Rüsselsheimu. Největší rozkvět vinařství a plochy vinic nastal před třicetiletou válkou. Vinice se šířily na úkor lesů - odhaduje se trojnásobná plocha oproti současnosti. Víno se po řekách vyváželo do Holandska, Skandinávie a Anglie. Koncem 18. století přecházelo vlastnictví vinic z panských rukou na rolníky. V polovině 19. století kompenzoval dr. Ludwig Gall nedostatek slunce v Trevíru řepným cukrem a vodou, což později začaly regulovat předpisy. V té době začala vznikat vinařská družstva.

Vinařský zákon v Německu vznikl v roce 1909 (na našem území, v Rakousku-Uhersku v roce 1907). V současnosti jsou vinice rozděleny do 4 stupňů podle velikosti: Weinanbaugebiet (vinařská oblast), Bereich (vinařská podoblast), Großlage (často odpovídá vinařské obci) a Einzellage (trať). Vinařských oblastí je celkem 13 a jsou různé velikosti. Největší jsou Rheinhessen (26 685 ha) a Falc (22 885 ha) - obě se nachází ještě spolu s dalšími ve spolkové zemi Porýní-Falc, ve které jsou tak dvě třetiny plochy vinic Německa. Nejmenší vinařskou oblastí je Hessische Bergstraße se 431 ha. Předpisy pro značení vína, stejně jako kvalitativní stupně vína, jsou přibližně stejné jako u nás, jenom neznají slámové víno. V současnosti v Německu vznikají sdružení vinařů, což je obdoba VOC u nás.

Německo je dlouhodobým členem OIV a plochou vinic (103 tis. ha) v roce 2019 bylo na 18. místě na světě, těsně za Řeckem. Produkci vína (9,0 mil. hl) je na 9. místě na světě, za JAR. Bakalářské studium vinařství poskytuje 5 vysokých škol a univerzit, magisterské studium 3 univerzity. V EU jsou všechny německé vinařské oblasti zařazeny ve vinařské zóně A, s výjimkou Bádenska, které je ve vinařské zóně B.

Plocha vinic se za posledních 25 let snížila o 2,5 %, takže je prakticky stabilní (obr. 29). V EU je povolen všem členským státům každoroční růst plochy vinic o 1 %, ale Německo se dobrovolně rozhodlo pro růst jen 0,3 %. Průměrný výnos hroznů z vinic se dlouhodobě pohybuje kolem 13,5 t/ha (je 2,4× vyšší než v ČR). Čerstvé stolní hrozny se produkují v zanedbatelném množství. Vinice obdělává 80 000 pěstitelů, často jsou ti menší sdružení v družstvech.

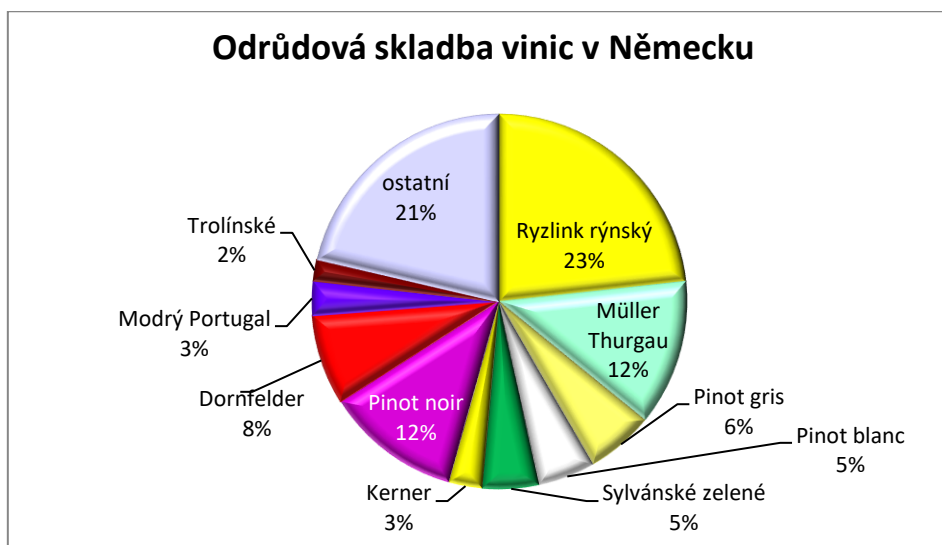
Obr. 29: Vývoj plochy vinic v Německu v letech 1995 – 2019

Z hlediska **odrůdové skladby** vinic převažují bílé odrůdy. V Německu je povoleno 140 odrůd, z toho je 105 bílých a 35 modrých. Modré odrůdy tvoří 35 % plochy, přičemž část se používá

k přípravě růžového vína. Tři nejpěstovanější odrůdy (Ryzlink rýnský, Müller Thurgau a Pinot noir) tvoří téměř polovinu (47 %) plochy vinic státu (obr. 30).

Obr. 30: Odrůdová skladba vinic v Německu

Nejrozšířenější odrůdou je Ryzlink rýnský (pěstuje se na 24 tisících ha), který tvoří téměř každý čtvrtý keř ve vinicích Německa. V posledních letech nejvíce narůstá podíl odrůd Pinot gris, Pinot blanc a pak Ryzlink rýnský. Naopak se nejvíce snižuje podíl odrůdy Kerner.

Produkce moštových hroznů Německa v roce 2016 činila 1,226 mil. tun. **Vína** bylo v roce 2019 získáno 9,0 mil. hl, vše v kategorii CHOP. Produkce vína je tak téměř 15× vyšší než ČR a produkce na obyvatele téměř dvakrát vyšší. Produkci v posledním čtvrtstoletí lze považovat za stabilní s menšími výkyvy mezi jednotlivými ročníky, ale bez jasného trendu.

Spotřeba vína v roce 2019 byla na úrovni 20,4 mil. hl, což znamená mírný nárůst (+9 %) oproti roku 1995, ale od začátku tohoto století je již stabilní. Německo je tak ve spotřebě vína na 4. místě ve světě, za USA, Francií a Itálií. Spotřeba vína na osobu a rok v posledních letech dosahuje 29 litrů. Je to asi o jednu třetinu vyšší spotřeba na osobu než v ČR.

Z Německa bylo vyvezeno v roce 2019 celkem 3,8 mil. hl vína za 1,0 mld. €. Dlouhodobě to odpovídá 40 % vlastní produkce. Vyváží tak druhý největší podíl produkce ze všech členských států EU, hned po Španělsku. Stát je 6. největším vývozcem vína na světě, za Austrálií a před USA. Trend je narůstající - počátkem století to byly 2,4 mil. hl., tedy za 20 let se objem vývozu zvýšil o téměř 60 %. V posledních letech Německo vyváží asi 10 % své produkce mimo EU a 30 % v rámci EU. Tento vývoz v rámci EU probíhá v naprosté většině ve formě baleného vína a sektů při průměrné ceně kolem 2,20 €/l. Převažuje Nizozemsko, Belgie, Francie, Polsko, Anglie a Švédsko. ČR je na 8. místě. V případě vývozu mimo EU jde nejvíce o USA, Norsko a Švýcarsko při průměrné ceně 4,90 €/l. Víno je balené nebo v BiB.

Německo je dovozcem vína, ve světovém žebříčku je na prvním místě, před Anglií, co se týká objemu. Ve finančním vyjádření je na třetím místě po USA a Anglií. Jde tak o velmi významného světového obchodníka s vínem. V roce 2019 bylo dovezeno 14,6 mil. hl. za 2,6 mld. €. Většina dovozu je ze zemí EU, lépe řečeno z Itálie, Španělska a Francie. Celkem z EU (2018) bylo dovezeno 14 mil. hl za 2,669 mld. €, z toho 8,3 mil. hl nebaleného vína za 600 mil. €. Mimo EU dováží menší množství, nejvíce z JAR, Austrálie a Chile, celkem mimo EU 2,44 mil. hl za 294 mil. €. V roce 2016 Německo dovezlo 79 tisíc tun rozinek.

ČR z Německa víno dováží (tab. 19) a podstatně menší množství do Německa vyváží. Dovoz vína z Německa se na našem celkovém dovozu podílí přibližně 9 % objemu, je v poslední době 5. největším dodavatelem vína k nám, před Francií. Dodává především balené víno, v roce 2019 to bylo 2. největší množství, za Itálií. Průměrná cena baleného vína činila z Německa činila 58 Kč/l. Podstatně menší množství vína do Německa vyvážíme, v roce 2019 jsme vyvezli balené víno v hodnotě 183 mil. Kč. Německo tak bylo naším největším odběratelem baleného vína v objemu i ve finančním vyjádření. Vzájemný obchod vínem se dynamicky rozvíjí.

Tab. 19: Obchod vínem mezi Německem a ČR

Rok		2000	2005	2010	2015	2019
Dovoz vína do ČR	Množství (tis. hl)	5,8	24	44	86	126
	Cena (mil. Kč)	16	87	151	412	696
Vývoz vína z ČR	Množství (tis. hl)	0,5	0,14	0,09	5,6	32,0
	Cena (mil. Kč)	4,5	0,8	1,0	32	193

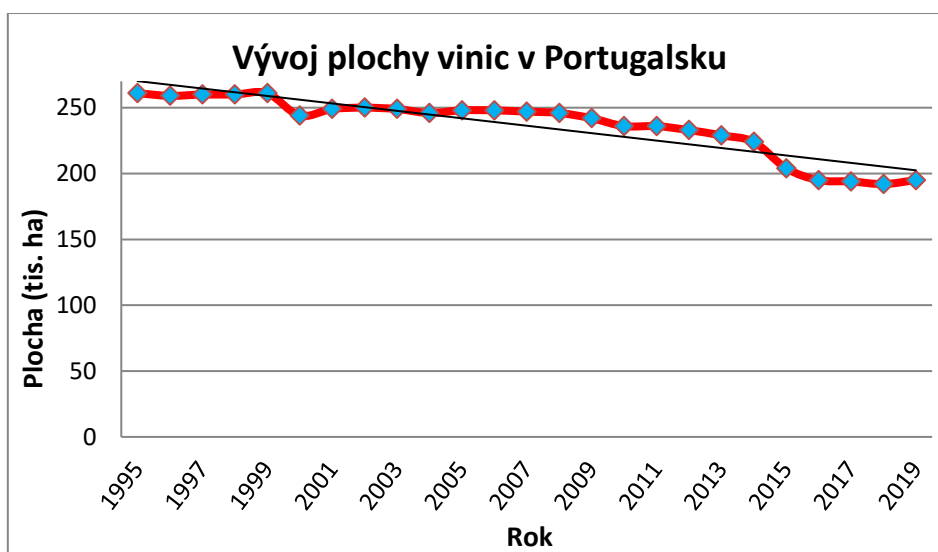
3.11 Portugalsko

Vinařství na území dnešního Portugalska šířili již Fénici, Řekové a Římané, v omezeném rozsahu pokračovalo za maurské nadvlády. Od 12. století zakládal cisterciácký řád kláštery a podporoval vinařství. Koncem osmdesátých let 14. století začal vzkvétat export portugalského vína do Anglie. Tento export podpořilo zvýšení cla na francouzská vína v Anglii koncem 17. století. Největší zájem tam byl o vína portské a madeira. V roce 1756 vydali v Portugalsku první zákon na světě, který ohraničoval vinařskou oblast, konkrétně pro portské víno oblast Alto Douro. Portugalsko tak předstihlo Francii o jedno století. Po révolucionární kalamitě vznikla kolem roku 1930 na obnovu vinohradnictví řada vinařských družstev. Karafiátová revoluce v roce 1974 a vstup Portugalska do Evropské unie v roce 1986 znamenaly pro tamní vína značný kvalitativní posun.

V Portugalsku je 5 vinařských regionů a 45 vinařských oblastí k produkci kvalitního vína. Z nich je 31 zařazeno jako DOP (Denominação de Origem Protegida = CHOP, VOC). Tyto oblasti jsou zeměpisně přesně vymezeny, je stanoven maximální výnos hroznů a možné odrůdy. Další 14 vinařských oblastí je zařazeno jako VR (Vinho Regional = CHZO). Tak jako všude v EU, nejvyšší kategorií je označení Vinho (víno, stolní víno). Každý vinařský region má svoji vinohradnicko-vinařskou regionální komisi (CVR = Comissão Vitivinícola Regional), která jednak usměrňuje obor v rámci regionu, ale také má kontrolní funkci nad dodržováním regionálních pravidel pro kvalitu vína. Portugalsko je dlouhodobým členem OIV, plochou vinic v roce 2019 bylo na 9. místě na světě, za Chile a těsně před Rumunskem. Přes 10 % hospodářsky činného obyvatelstva se živí vinařstvím. Bakalářské studium vinařství poskytuje pět vysokých škol a magisterské studium čtyři univerzity a vysoké školy. Zvláštností Portugalska je pěstování korkového dubu, jehož kůru tvoří korek, a Portugalsko pokrývá asi polovinu celosvětové produkce této cenné suroviny. V EU jsou portugalské vinařské oblasti zařazeny od severu k jihu ve vinařských zónách C I a C IIIb.

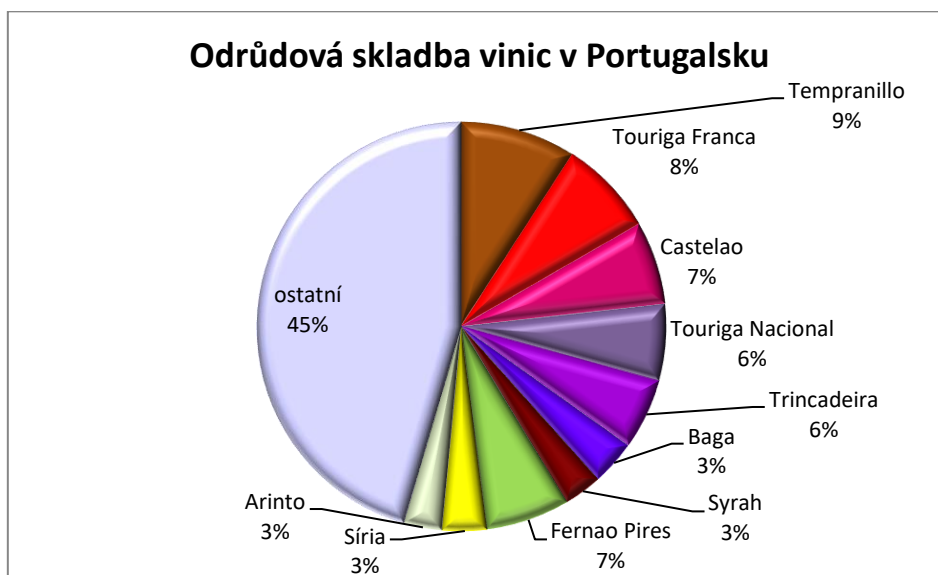
Plocha vinic se za posledních 25 let snížila o 25 % (obr. 31). Koncem devadesátých let minulého století byla plocha stabilní, ale v roce 2000 došlo k poklesu, načež následovalo období stability až do roku 2008. To byl rok, kdy byla v rámci EU zahájena podpora za „vzdání se vinohradnictví“, která pokračuje dosud, ale již jenom v rámci „národního balíčku EU“, takže závisí na tom, jaké podpory si stát vybere. K největšímu snížení plochy vinic (o 21 %) z uvedeného období došlo během let 2009 až 2016, kdy se za to vyplácely dotace. Průměrný výnos hroznů z vinic mírně přesahuje 3,5 t/ha. Necelá 2 % plochy vinic jsou určena k produkci čerstvých stolních hroznů.

Obr. 31: Vývoj plochy vinic v Portugalsku v letech 1995 – 2019

Z hlediska **odrůdové skladby** vinic převažují modré odrůdy. V Portugalsku je povoleno přes 300 autochtonních odrůd. Deset nejpěstovanějších odrůd tvoří 55 % plochy vinic státu, z nich je 8 autochtonních, mimo Tempranillo a Syrah (obr. 32). Nejrozšířenější odrůdou je Tempranillo (pěstuje se na 18 000 ha, tj. plocha jako všechny vinice ČR), přitom tvoří jenom 9 % plochy vinic Portugalska. V posledních letech nejvíce narůstá podíl autochtonních odrůd Touriga Franca, Touriga Nacional, Arinto a mezinárodní odrůdy Syrah. Naopak se nejvíce snižuje podíl odrůd Castelao a Síría. Na písčitých půdách u části atlantského pobřeží se pěstují ještě pravokořenné rostliny evropských odrůd.

Obr. 32: Odrůdová skladba vinic v Portugalsku

Produkce moštových hroznů Portugalska v roce 2016 činila 800 tis. tun. Čerstvých stolních hroznů bylo vypěstováno 22 tis. tun, rozinky se nezískávají. **Vína** bylo v roce 2019 získáno 6,7 mil. hl, z toho 3,6 mil. hl vína s CHOP, 2,2 mil. hl s CHZO a 0,9 mil. hl ostatního vína. Produkce vína je

tak přibližně 10× vyšší než v ČR a tím i produkce na obyvatele. Portugalsko bylo produkcí vína na 11. místě na světě, za Čínou a před Rumunskem. Oproti počátku století došlo ke snížení o přibližně 8 %.

Spotřeba vína v roce 2019 byla na úrovni 5,0 mil. hl, což znamená, že je v tomto století poměrně stabilní. Portugalsko je tak ve spotřebě vína na 11. místě ve světě, za Austrálií a před Kanadou. Spotřeba vína na osobu a rok přesáhla 55 litrů. Je to asi 2,5× více oproti spotřebě na osobu v ČR. Přesto se snížila, v roce 1995 činila ještě 69 litrů na osobu. Stolních hroznů se v posledních letech spotřebovává kolem 40 tis. tun (necelé 4 kg/osoba/rok) a rozinek asi 2,5 tis. tun (necelá polovina kilogramu na osobu a rok).

Z Portugalska bylo vyvezeno v roce 2019 celkem 3,0 mil. hl vína za 0,9 mld. €. Dlouhodobě to odpovídá téměř polovině vlastní produkce. Stát je tak 9. největším vývozcem vína na světě v objemu a 8. ve finanční hodnotě. Trend je narůstající - počátkem století to byly 2,0 mil. hl., takže za 20 let se objem vývozu zvýšil o 50 %. V posledních letech Portugalsko vyváží asi 18 % své produkce mimo EU a 30 % v rámci EU. Tento vývoz v rámci EU probíhá z 84 % ve formě baleného vína při průměrné ceně kolem 3,30 €/l. Převažuje Francie, pak Anglie, Belgie, Německo a Nizozemsko. V roce 2018 bylo v rámci EU vyvezeno 1,9 mil. hl za 494 mil. €, z toho 0,9 mil. hl tvořilo víno s CHOP, 0,2 mil. hl víno s CHZO a 0,8 mil. hl víno bez CHOP/CHZO). V případě vývozu mimo EU jde o USA, Kanadu, Brazílii, Švýcarsko a Čínu, převažuje balené víno a pak víno v BiB. Rozinek Portugalsko vyvezlo 63 tun.

Portugalsko je i významným dovozcem vína, pohybuje se ve druhé desítce ve světě. V roce 2018 bylo dovezeno 2,6 mil. hl. za 195 mil. € a trend je narůstající. Je to nezanedbatelné číslo, zvážíme-li, že ČR pravidelně dováží asi 1,3 mil. hl a Portugalsko má přibližně stejný počet obyvatel. Prakticky veškerý dovoz je ze zemí EU, lépe řečeno ze Španělska (2,5 mil. hl), a ze 75 % se jedná o nebalené víno. Vína s CHOP bylo dovezeno 0,1 mil. hl, s CHZO 0,4 mil. hl a vína bez CHOP/CHZO celkem 2,0 mil. hl. Mimo EU Portugalsko dovezlo 2 tis. hl vína, převážně z USA, Chile a Nového Zélandu. Rozinek bylo v roce 2016 dovezeno 23 tis. tun.

ČR z Portugalska ve velmi omezeném rozsahu víno dováží (tab. 20). Dovoz vína z Portugalska se na našem celkovém dovozu podílí přibližně 0,4 %. V roce 2018 bylo dovezeno 5,3 tis. hl vína s CHOP, 0,8 tis. hl vína s CHZO a 1,2 tis. hl ostatního vína. Náš vývoz vína do Portugalska je zanedbatelný.

Tab. 20: Dovoz vína z Portugalska do ČR

Rok		2000	2005	2010	2015	2019
Dovoz vína do ČR	Množství (tis. hl)	1,0	4,0	5,7	5,0	4,9
	Cena (mil. Kč)	4,0	49	51	56	55

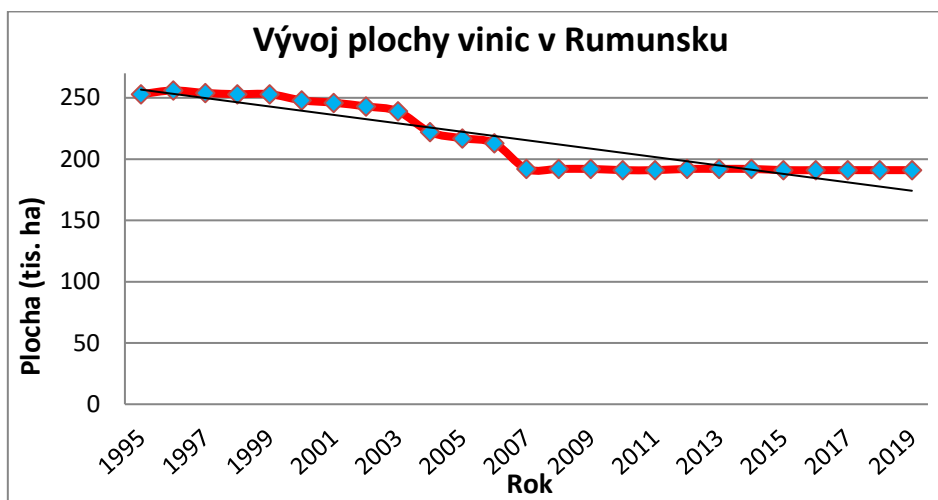
3.12 Rumunsko

Podle archeologických nálezů uměli předkové dnešních Rumunů připravovat víno již před šesti tisíci lety. Podle jiných přinesli vinohradnictví Řekové, když byla Dácie jejich kolonií. V římském období oblast dobyl císař Traján a podporoval rozvoj vinařství. Od 12. století měli velký vliv na vinařství v Transylvánii (Sedmihradsku) osídlenci ze Saska. V 18. století císařovna Marie Terezie povolala do Banátu osídlence ze Švábska (nyní převážně Württembersko), kteří rovněž značně rozvinuli rumunské vinařství. Po révokazové kalamitě na přelomu 19. a 20. století se tamní vinařství vydalo dvěma směry při introdukci nových odrůd. Jednak směrem ke kvalitě, kdy byly dovezeny evropské odrůdy jako Merlot, Chardonnay, Pinot noir, Sauvignon, Cabernet Sauvignon atd., a druhou cestou byly staré hybridy, se kterými se stát potýkal na podstatné ploše vinic ještě při vstupu

do EU. Od šedesátých let minulého století vláda podporovala rozvoj vinařství, takže do roku 1990 se plocha vinic podstatně zvýšila. Po vstupu Rumunska do EU v roce 2007 byl tamní vinařský zákon upraven nařízením EU, takže nyní mají tři kvalitativní kategorie vína: Vin de Masa (stolní víno, víno), Vin cu Indicatie Geografica (CHZO) a Denumire de Origine Controlata (CHOP). VIG je celkem 12 a DOC celkem 33. Rumunsko je dlouhodobým členem OIV; plochou vinic (191 tis. ha) v roce 2019 bylo na 10. místě na světě, těsně za Portugalskem. Bakalářské studium vinařství poskytují tři univerzity, stejně tak magisterské studium i doktorské studium. V EU jsou rumunské vinařské oblasti zařazeny ve vinařských zónách B, C I a C II.

Plocha vinic se za posledních 25 let snížila o 25 % (obr. 33). Koncem devadesátých let minulého století byla plocha ještě stabilní, ale v roce 2000 došlo nejdříve k mírnému a pak roku 2007 k prudšímu poklesu. To byl rok vstupu Rumunska do EU. Od té doby je plocha stabilní.

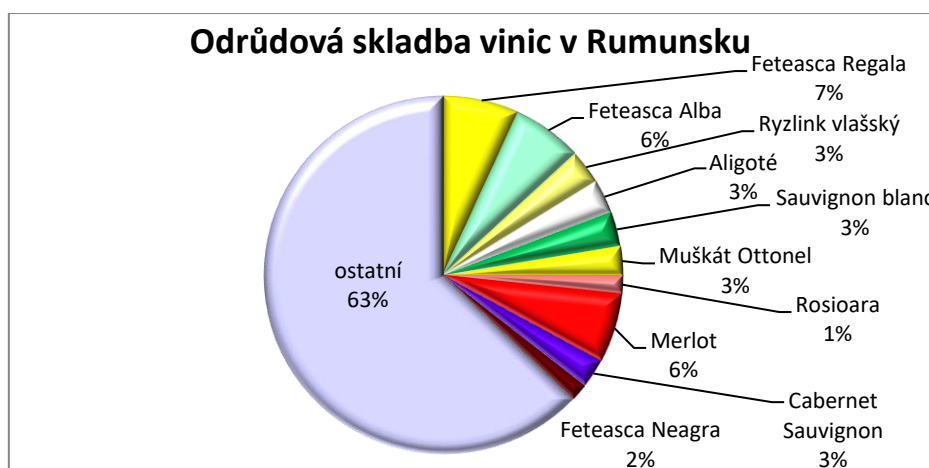
Obr. 33: Vývoj plochy vinic v Rumunsku v letech 1995 – 2019

K největšímu snížení plochy vinic (o 20 %) z uvedeného období došlo během čtyř let 2003 až 2007, těsně před vstupem do EU. Zřejmě to bylo snížení jenom evidenční v souvislosti se zaváděním pořádku v evidenci prostřednictvím registru vinic. Průměrný výnos hroznů z vinic se blíží 4 t/ha. K produkci čerstvých stolních hroznů je určeno necelých 10 tisíc hektarů.

Z hlediska **odrůdové skladby** vinic převažují bílé odrůdy. Rumunsko má řadu autochtonních odrůd, které zaujímají 50 % plochy vinic státu, a vůbec pestrou odrůdovou skladbu. Deset nejpěstovanějších odrůd tvoří jen 37 % plochy vinic a žádná odrůda nepřesahuje 7 % plochy (obr. 34). Teprve 48 odrůd tvoří 60 % plochy, zatímco u nás je to deset a ve Francii osm odrůd.

Obr. 34: Odrůdová skladba vinic v Rumunsku

Nejrozšířenější odrůdou je bílá Feteasca Regala (pěstuje se na 13 tis. ha). V posledních letech nejvíce narůstá podíl mezinárodních odrůd Merlot, Sauvignon blanc, Cabernet Sauvignon a Muškát Ottonel. Naopak se nejvíce snižuje podíl odrůdy Rosioara a pomaleji i odrůd Feteasca Regala a Aligoté. Souvisí to se změnou orientace na jiné trhy – místo RVHP a později Ruska, je to v posledních patnácti letech EU, Čína, USA a Kanada.

Produkce moštových hroznů Rumunska v roce 2016 činila 828 tis. tun. Čerstvých stolních hroznů bylo 46 tis. tun. **Vína** bylo v roce 2019 získáno 4,9 mil. hl. Produkce vína je tak téměř 8x vyšší než ČR, produkce na obyvatele je asi 4x vyšší. Rumunsko bylo produkci vína na 12. místě na světě, za Portugalskem a před Ruskem. Oproti počátku století došlo ke snížení o přibližně 13 %. Většina vína je v kategorii ostatního vína (3,7 mil. hl), následuje víno s CHOP (784 tis. hl) a vína s CHZO se v roce 2019 připravilo 392 tis. hl. Rozinky Rumunsko nezískává.

Spotřeba vína v roce 2019 byla na úrovni 3,9 mil. hl, což znamená pokles oproti začátku století o zhruba 25 %. Rumunsko je tak ve spotřebě vína na 14. místě ve světě, za JAR. Spotřeba vína na osobu a rok tak činí 23 litrů. Je to asi o dva litry vyšší spotřeba na osobu než v ČR. Přesto se výrazně snížila, protože ještě v roce 1995 činila 36 litrů na osobu. Stolních hroznů bylo v roce 2016 v Rumunsku spotřebováno 86 tis. tun a od počátku století se snížila, nyní představuje 4,5 kg na osobu a rok. Konzumace rozinek dosáhla 3,7 tis. tun, oproti začátku století se zvýšila 2,5x; na osobu a rok to činí asi 0,2 kg.

Z Rumunska bylo vyvezeno v roce 2018 celkem 235 tis. hl vína za 37 mil. €. Dlouhodobě to odpovídá asi 5 % vlastní produkce. Stát tak ve světovém obchodu nehraje roli. Trend je narůstající - počátkem století to bylo 40 tis. hl., takže za 19 let se objem vývozu zvýšil téměř šestinásobně. V posledních letech vyváží asi 0,4 % (2018: 20 tis. hl za 6 mil. €) své produkce mimo EU a 4,4 % v rámci EU (215 tis. hl za 31 mil. €). Tento vývoz v rámci EU probíhá z 50 % ve formě baleného vína při průměrné ceně kolem 1,70 €/l. Převažuje Anglie (48 tis. hl), Německo (44 tis. hl), Španělsko (37 tis. hl) a Nizozemsko (36 tis. hl). Vývoz v rámci EU je tvořen 29 tis. hl vína s CHOP, 43 tis. hl vína s CHZO a 143 tis. hl ostatního vína. V případě vývozu mimo EU jde o Čínu (7 tis. hl) USA (5 tis. hl) a Kanadu (3 tis. hl), vyváží se především víno v obalech BiB.

Rumunsko dováží relativně malé množství vína. V roce 2018 bylo dovezeno 360 tis. hl (asi čtvrtina oproti ČR) v hodnotě 65 mil. €, což činí necelých 8 % vlastní produkce. Ze zemí EU bylo dovezeno 213 tis. hl za 50 mil. €, většinou nebaleného (80 %), přičemž největší část byla dovezena ze Španělska (81 tis. hl), Itálie (47 tis. hl) a z Maďarska (30 tis. hl). Vína s CHOP bylo dovezeno 40 tis. hl, vína s CHZO 25 tis. hl a ostatního vína 148 tis. hl. Ze států mimo EU bylo dovezeno 147 tis. hl za 15 mil. €, převažuje Moldavsko (121 tis. hl).

ČR v omezeném rozsahu obchoduje s Rumunskem vínem. Víno dováží i vyváží (tab. 21). Dovoz vína z Rumunska se na našem celkovém dovozu v roce 2019 podílel téměř 0,2 %. Náš vývoz do Rumunska tvořil přibližně 5 % našeho celkového vývozu.

Tab. 21: Obchod vínem mezi ČR a Rumunskem

Rok		2000	2005	2010	2015	2019
Dovoz do ČR	Množství (tis. hl)	5,6	0,4	7,1	4,7	2,6
	Cena (mil. Kč)	4,0	2,5	10,3	9,4	5,1
Vývoz z ČR	Množství (tis. hl)	0	0,7	0,01	3,7	4,5
	Cena (mil. Kč)	0	1,1	0,06	19,9	32,9

Do Rumunska vyvážíme především balené víno (za 30 mil. Kč). V roce 2018 bylo vyvezeno 1,6 tis. hl vína s CHOP, 0,9 tis. hl vína s CHZO a 2,0 tis. hl ostatního vína, z toho 0,9 tis. hl s označením odrůdy. Z Rumunska jsme dovezli 1,3 tis. hl vína s CHOP, 51 hl vína s CHZO a 1,3 tis. hl ostatního vína, téměř vše s označením odrůdy.

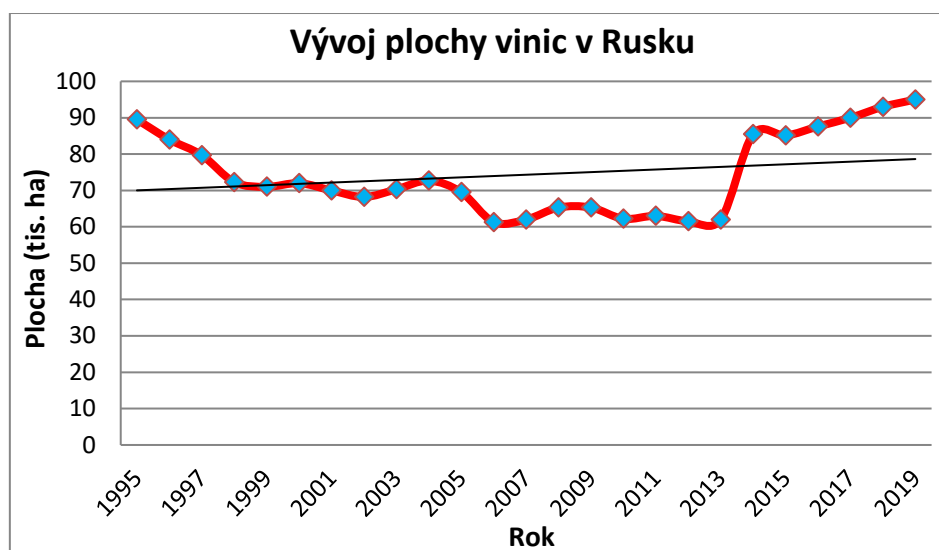
3.13 Rusko

V některých regionech Ruska, jako jsou například Dagestán, Krym a údolí Donu, se pěstuje réva po několik tisíciletí. Doloženo je, že v roce 1613 nechal car založit v Astrachani vinohrad pro potřeby svého dvora. V roce 1640 tam byl přijat vinohradník ze Šlesvicko-Holštýnska a v roce 1656 bylo na carský dvůr dodáno první víno. Průmyslové vinohradnictví a vinařství zavedl na Donu car Petr Veliký (vládl 1682 – 1725). Koncem 19. století se vinařství v rámci Ruského impéria nacházelo v následujících rajonech: Donský, Astrachaňsko-uralský, Kavkazský, Besarabský a Turkestánský. Z toho na současném území Ruska se nacházely jenom první dva rajony a částečně Kavkazský. V sovětském období se na území Ruské federace nacházely velké vinohradnické sovchozy a vinařské závody. V roce 1928 vznikla značka „Sovětskoe šampaňskoe“. Nejdříve výroba probíhala v jednom podniku a od roku 1936 po celé zemi. Vinařství velmi poškodilo ustanovení z 25. 5. 1985 „O boji s pijanstvím a alkoholismem“. Následně bylo zničeno mnoho vinic a vinařské podniky byly převedeny na produkci šťáv. Ještě i po rozpadu SSSR se dále snižovala plocha vinic (v roce 1992 bylo v Rusku 107 tis. ha) a řada vinařských podniků přešla na zpracování dovážené suroviny. Celkem 70 až 80 % lahvových vín na trhu pocházelo z dovezené suroviny. Podle tamního svazu vinařů bylo kolem roku 1970 v Rusku 350 tis. ha vinic, takže za cílový stav mají opět tuto plochu. Statistika však uvádí průměrnou plochu vinic za roky 1971 až 1975 v celém Sovětském svazu 1 122 ha. Do roku 2025 by se měla plocha zvýšit na 190 tis. ha. Hlavní vinařské oblasti se nyní nachází v Krasnodarském kraji, Rostovské oblasti, Stavropolském kraji, Dagestánu a na Krymu. Během roku 2020 Rusko připravuje přijetí nového vinařského zákona, který má mimo jiné zvýšit mezinárodní konkurenceschopnost ruského vína.

Rusko je členem OIV a plochou vinic (95 tis. ha) v roce 2019 bylo na 19. místě na světě. Produkci vína (4,6 mil. hl) je na 13. místě na světě, za Rumunskem a před Novým Zélandem. Spotřebou vína (10,0 mil. hl) je na 8. místě a dovozem vína na 6. místě na světě.

Plocha vinic je dnes již o něco větší než před 25 lety a krátkodobý trend je rostoucí (obr. 35). Skutečné snižování plochy začalo téměř před 35 lety, přibližným odhadem ze 110 tis. ha.

Obr. 35: Vývoj plochy vinic v Rusku v letech 1995 – 2019

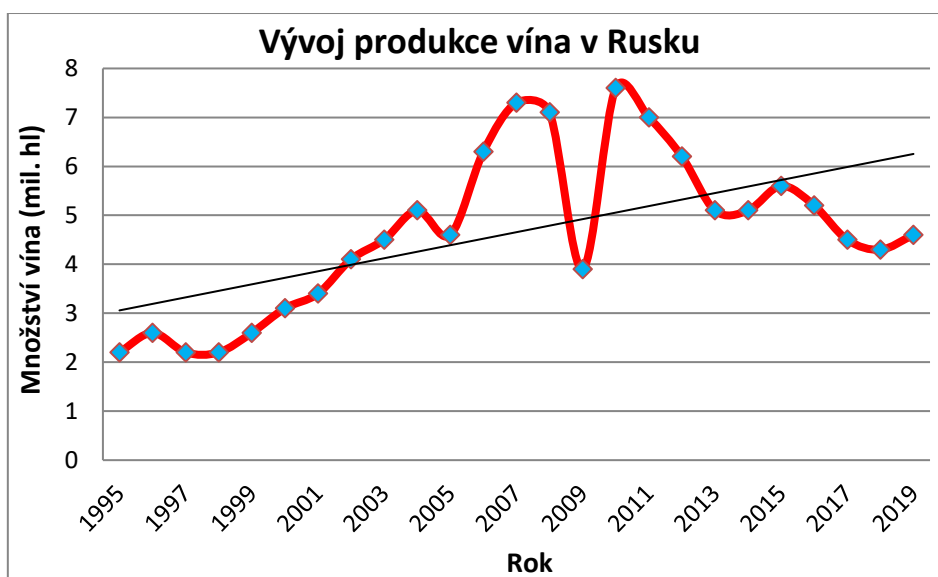

Statistika uvádí průměrnou plochu vinic za roky 1971 až 1975 v celém Sovětském svazu 1 122 hektarů, v roce 1981 dokonce 1 353 ha. Úplného dna bylo v Rusku dosaženo v období 2006 – 2013, posledních šest let plocha narůstá. Průměrný výnos hroznů z vinic se dlouhodobě pohybuje kolem 6 t/ha (asi jako u nás). Čerstvé stolní hrozny se prakticky nepěstují, stejně jako rozinky.

Z hlediska **odrůdové skladby** je situace složitá. Celkem se v Rusku pěstuje asi 190 odrůd révy vinné a další přibývají s přibývajícím hektary vinic. Většina sazenic se dováží z Evropy, takže se můžeme setkat i s odrůdou Pálava. Ale obecně k tradičním a nejrozšířenějším odrůdám patří Aligoté, Cabernet Sauvignon, Pinot gris, Pinot noir, Plečistik, Rkacitěli, Ryzlink rýnský a Sylvánské zelené. Mimoto existuje spousta autochtonních odrůd, k těm nejznámějším patří Bastardo Magaračskij, Cimljanskij černýj, Dostojnyj, Dževat Kara, Ekim Kara, Kefesija, Kokur bělyj, Krasnostop, Kristall, Platovskij, Sibirkovij, Šabaš.

Produkce hroznů Ruska v roce 2016 činila 552 tis. tun. Všechny hrozny jsou moštové. **Vína** bylo v roce 2019 získáno 4,6 mil. hl. Produkce vína je tak asi 7× vyšší než v ČR a produkce na obyvatele činí asi 50 % úrovně v ČR. Produkce vína se dlouhodobě zvyšuje (obr. 36) a současně s tím se snižuje i dovoz moštových hroznů. Je otázkou, na kolik je tato statistika OIV důvěryhodná, protože právě v období největšího snížení plochy vinic (2006 – 2013) je produkce vína nejvyšší. Zřejmě je započítáváno i víno z dovezených moštových hroznů, kterého v tomto období byla většina. Nový vinařský zákon má i právě toto ošetřit.

Obr. 36: Vývoj produkce vína v Rusku v letech 1995 – 2019

Spotřeba vína v roce 2019 byla na úrovni 10 mil. hl., kde se posledních pět let trvale pohybuje. V roce 2011 činila 14 mil. hl. Ale nejnižší byla ve druhé polovině 90. let, to oscilovala jen kolem 4 tis. hl. Rusko je přesto ve spotřebě vína na 8. místě ve světě, těsně za Španělskem. Spotřeba vína na osobu a rok v posledních letech už jen mírně přesahuje 8 litrů. Je to necelých 40 % spotřeby na osobu v ČR. Rozinek bylo v roce 2016 spotřebováno 32 tis. tun, což odpovídá přibližně 0,25 kg/osoba/rok.

Z Ruska bylo vyvezeno v roce 2016 zanedbatelných 49 tis. hl vína. Dlouhodobě to odpovídá 1 % vlastní produkce, trend je velmi pomalu narůstající, počátkem století to bylo 15 tis. hl. Hrozny nevyváží.

Rusko je dovozcem vína, ve světovém žebříčku je na šestém místě, za Čínou a před Nizozemskem, co se týká objemu. Ve finančním vyjádření je spolu s Belgií na osmém až devátém místě, po Francii. V roce 2018 dovezlo 4,5 mil. hl za 1,0 mld. €, dovoz tak tvoří stejný objem jako vlastní produkce. Přibližně polovina (2,2 mil. hl za 541 mil. €) byla dovezena ze zemí EU, lépe řečeno z Lotyšska (193 tis. hl), Litvy (147 tis. hl) a pak z Itálie (109 tis. hl). Z Lotyšska a Litvy šlo o reexport, zřejmě kvůli embargům. Moštových hroznů Rusko v roce 2016 dovezlo 193 tis. tun a rozinek 33 tis. tun.

ČR s Ruskem vínem prakticky neobchoduje. V roce 2019 činil náš dovoz z Ruska 17 hl šumivého vína za 222 tis. Kč a opačně jsme vyvezli 99 hl vína za 2,0 mil. Kč.

3.14 Nový Zéland

Vinařství na Novém Zélandu má zatím krátkou historii, přípravu vína (ze 100 keřů révy) poprvé dokumentovali anglikánští misionáři na začátku dvacátých let 19. století. Hospodářsky významná produkce vína byla poprvé zaznamenána během třicátých let. Ale následné hnutí abstinentů koncem 19. století a vznikající zákony značně přibrzdily rozvoj nového oboru. Od roku 1908 byl v některých oblastech zakázán prodej nápojů obsahujících alkohol. V roce 1917 bylo postaveno mimo zákon i nalévání vína v restauracích, ale v hotelech to ještě možné bylo, avšak pouze do 12 lahví na hosta a pobyt. Uvolnění nastalo až po desetiletích. V restauracích bylo povoleno nalévat

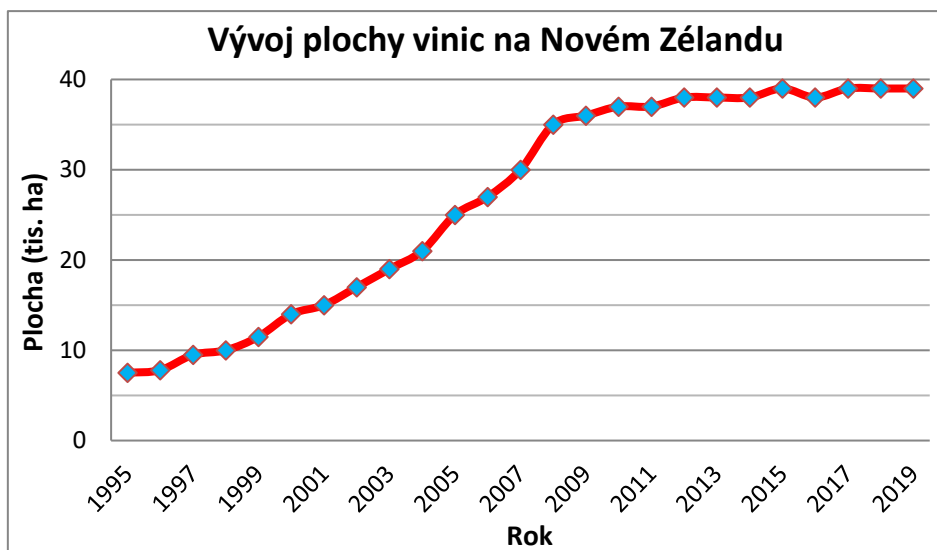
víno od roku 1960 a po dalších třiceti letech, v roce 1990, byl uvolněn i prodej vína v supermarketech. Aby se rozvinula konkurenceschopná produkce vína, začala se v sedmdesátých letech minulého století dovážet réva z Evropy, zpočátku to byla především odrůda Müller Thurgau. Počátkem devadesátých let se stala tou nejrozšířenější odrůda Chardonnay a od poloviny prvního desetiletí tohoto století je to Sauvignon blanc. Většina vína zpočátku vznikala v téměř subtropických podmínkách Severního ostrova, od devadesátých let minulého století se přidal i Jižní ostrov s mírným létem a zimou.

Ač mladé, má vinařství velký význam v národním hospodářství. Víno je ve vývozu na osmém místě. Proto se nyní intenzivně hledají další oblasti, kde by bylo možné vysadit vinice. Například v roce 1982 činil export vína 5 tis. hl, v roce 2019 to bylo již 2,7 mil. hl (nárůst více než 500×). Počátkem tohoto desetiletí přesahovala každoroční hodnota exportovaného vína 1 mld. NZ\$, v roce 2019 dosáhla hodnoty téměř 2 mld. NZ\$.

V oboru pracuje přes tisíc pěstitelů révy a přibližně 700 vinařských podniků, ale asi 600 z nich produkuje méně než 2 tis. hl vína ročně. Nový Zéland je členem OIV. Vinice jsou rozděleny do 21 CHZO. Plochou vinic (39 tis. ha) byl Nový Zéland v roce 2019 na 32. místě na světě, produkcí vína na 14. místě (za Ruskem a před Rakouskem). Bakalářské studium ve vinařství poskytují dva instituty a jedna univerzita, magisterské a taky doktorské studium jedna univerzita.

Plocha vinic se v období patnácti let 1995 až 2010 zpětinásobila (obr. 37). Zajímavé je období 1999 až 2003, kdy nárůst plochy probíhal obdobně jako u našeho vládního programu před vstupem ČR do EU. Jenom ten růst na Novém Zélandu pokračoval stejným tempem až do roku 2008, pak se zmírnil, a nyní je tam dvojnásobná plocha vinic než v ČR. V posledních deseti letech se zvýšila plocha vinic jen o 5 %, ale za celých uvedených 25 let o neuvěřitelných 520 %. Průměrný výnos hroznů v posledních letech přesahuje 10 t/ha.

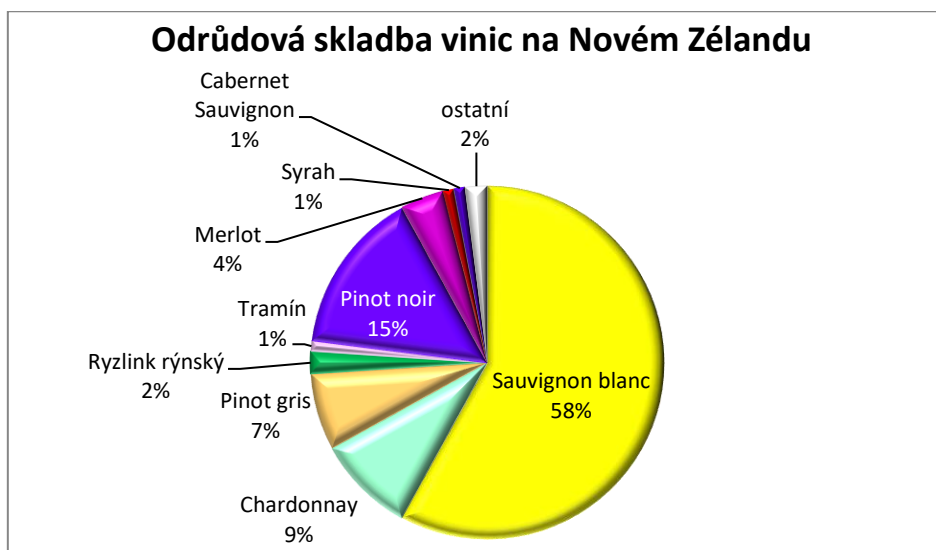
Obr. 37: Vývoj plochy vinic Na Novém Zélandu v letech 1995 – 2019

Z hlediska **odrůdové skladby** vinic převažují bílé odrůdy, které tvoří 78 % vinic, zatímco modré jenom 22%. Tržní význam má jen kolem 15 odrůd. Dvě bílé odrůdy – Sauvignon blanc a Chardonnay - tvoří dvě třetiny novozélandských vinic. Samotný Sauvignon blanc tvoří téměř 60 % vinic. S výjimkou Číny netvoří v žádné vinařské zemi 60 % plochy vinic jediná odrůda. Sauvignon blanc se pěstuje celkem na 21 tisících ha (obr. 38) a s 18 % celosvětové plochy je Nový Zéland státem s největší plochou této odrůdy. Deset nejpěstovanějších odrůd tvoří dokonce 98 % plochy

vinic. Nejpěstovanější modrou odrůdou je Pinot noir, která je současně druhou nejčastější odrůdou ve státě.

Obr. 38: Odrůdová skladba vinic na Novém Zélandu

Produkce moštových hroznů v roce 2017 činila 396 tis. tun. Čerstvé stolní hrozny ani rozinky se neprodukují. **Vína** bylo v roce 2019 získáno 3,0 mil. hl, čímž se Nový Zéland řadí na 14. místo na světě. Produkce vína je tak přibližně 4× vyšší než ČR (při dvojnásobné ploše vinic), produkce na obyvatele je asi 8× vyšší. Ve srovnání s počátkem století se produkce vína zvýšila více než 5×.

Spotřeba vína v roce 2019 byla na úrovni necelého 1 mil. hl, což znamená oproti roku 1995 trojnásobný nárůst a ve srovnání se začátkem století zvýšení na více než dvojnásobek. Nyní je víceméně stabilní. Znamená to, že třetina produkce vína se spotřebuje v zemi a dvě třetiny produkce se vyváží. Spotřeba vína na osobu a rok tak činí přibližně 25 litrů (o něco vyšší než v ČR). Spotřeba rozinek se pohybuje kolem 7 tis. tun (1,5 kg/osoba/rok), čerstvých stolních hroznů se na Novém Zélandu spotřebuje přibližně 22 tis. tun (kolem 4,5 kg/osoba/rok), vše pochází z dovozu.

Z Nového Zélandu bylo vyvezeno v roce 2019 celkem 2,7 mil. hl vína za 1,1 mld. €. Dlouhodobě to odpovídá asi 70 % vlastní produkce. V roce 1980 to byly 2 %. Nový Zéland je tak ve světovém exportu vína na 10 až 11. místě (spolu s Argentinou) v objemu vyváženého vína a na 7. místě v jeho hodnotě (za USA a před Německem). Trend je stále narůstající - počátkem století činil export vína 180 tis. hl., tedy za 19 let se objem vývozu zvýšil 15×. Do EU bylo v roce 2018 dovezeno 1,08 mil. hl novozélandského vína za 375 mil. €. V poslední době EU z Nového Zélandu dováží 7 % svého importu vína v objemu a 14 % v hodnotě. K největším odběratelům novozélandského vína patří Austrálie, USA a Anglie.

Nový Zéland dováží menší množství vína. V posledních letech bylo dovezeno necelých 400 tis. hl ročně (asi 30 % oproti ČR), což činí 12 % vlastní produkce a 17 % vývozu. Ze zemí EU bylo dovezeno v roce 2017 celkem 51 tis. hl, většina pocházela z Francie a Itálie. Dováží každoročně kolem 12,5 tis. tun čerstvých hroznů a 7 tis. tun rozinek.

ČR ve velmi omezeném rozsahu dováží z Nového Zélandu víno (tab. 22). Dovoz vína z Nového Zélandu se na našem celkovém dovozu vína v roce 2019 podílel přibližně 0,09 % na objemu a 0,3 % na finanční hodnotě. Na Nový Zéland víno nevyvážíme.

Tab. 22: Dovoz vína do ČR z Nového Zélandu

Rok		2000	2005	2010	2015	2019
Dovoz do ČR	Množství (tis. hl)	0,01	0,4	1,0	1,4	1,2
	Cena (mil. Kč)	0,16	7,6	9,9	17,7	15,8

3.15 Rakousko

Nejstarší rakouské nálezy semen révy pochází z Kremže - jde o druh *Vitis sylvestris* z období kolem roku 3000 před n. l. Ale důkaz, že by se zde v té době získávalo víno, neexistuje. Totéž platí i pro semena druhu *Vitis vinifera* z doby 900 př. n. l. nalezená v Angern an der March. Jsou to nejstarší semena druhu *Vitis vinifera* nalezená ve střední Evropě. Je možné, že se sem dostala v rozinkách z Balkánu. Většina dnešního Rakouska byla od roku 15 př. n. l. součástí Římské říše, kde se rozšiřovalo vinařství. V roce 92 n. l. císař Domicián zakázal výsadby vinic mimo území současné Itálie a teprve v roce 280 n. l. císař Marcus Aurelius Probus tento zákaz zrušil a dovolil „všem Galům, Španělům a Britům“ sázet révu a získávat víno. Proto je tento císař považován za šířitele vinařství v Evropě na sever od Alp (včetně Rakouska a Mosele). Od 3. století získávalo vinařství v Rakousku na hospodářském významu. Po rozdělení a následnému zániku (r. 476) Římské říše nastal úpadek vinařství související se stěhováním národů.

Ve 12. století nastal opět rozvoj vinařství, zpočátku především v okolí Vídně. Bylo to současně období, kdy končil monopol na víno církve a králů, vinice si začali kupovat i měšťané. V roce 1359 zavedl vévoda Rudolf IV. (zeť císaře Karla IV.) nápojovou daň ve svém vévodství. Později následoval desátek z vinic a různá cla a mýtné za průjezd městy a zemí. Ve středověku panovalo ve střední Evropě teplejší klima, takže vinařství se rozšířilo i do míst, kde dnes už dlouho není.

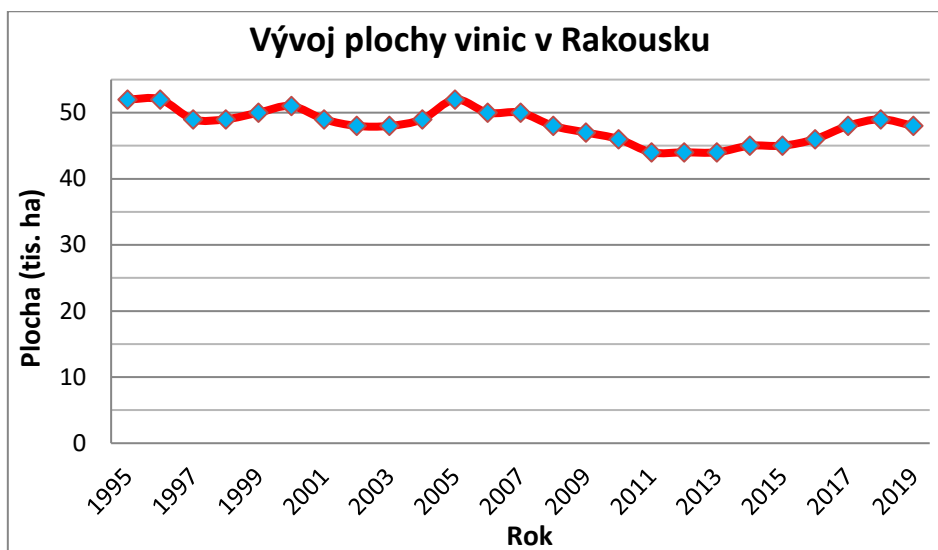
V roce 1784 vydal císař Josef II. nařízení o výčepu „Heurige“ (pod víchou). To oživilo vinařství v zemi, ale pak za necelých sto let následovala révokazová kalamita a problémy s houbovými chorobami. V roce 1860 byla jako jedna z prvních na světě založena vinařská škola v Klosterneuburku. Ještě před první světovou válkou, v roce 1907, byl vydán první rakouský vinařský zákon, který u nás platil s malými změnami téměř 40 let. Přesto někteří vinaři „vyráběli“ ze stolního vína víno s přívlastkem pomocí diethylenglykolu. Tato aféra byla odhalena v roce 1985. Mimo tresty vězením následoval nový vinařský zákon, který byl tehdy nejpřísnější v Evropě. Jeho součástí byla „Banderole“, známka s narůstajícím číslem podle počtu lahví. Je povinná pro všechna rakouská jakostní a přívlastková vína a sloužila k evidenci. Nyní již je na známce pouze číslo podniku. Maximální možný výnos hroznů v podniku je již od zemského vína (CHZO) 9 t/ha. Jinak kvalitativní třídění vína je obdobné jako u nás. Vinařství má v rakouském zemědělství velký význam - vinice sice tvoří jen 3 % zemědělské půdy, ale vytváří 20 % hodnoty rostlinné produkce. Stará se o to 14 000 převážně malých podniků, z nichž přes polovina má méně než 5 ha vinic, a přesto víno i vyváží. Podniky nad 200 ha tam téměř neexistují. Víno lahvuje 6500 podniků.

Vinařství v Rakousku je rozděleno celkem do 18 vinařských oblastí a nově i do DAC (Districtus Austriae Controllatus). DAC vznikají postupně od roku 2003, nyní je jich 15. Je to obdoba našeho VOC. Celkem je tak vín s CHOP 23. Rakousko je v průměru vínem soběstačné. Je dlouhodobým členem OIV, plochou vinic 48 tis. ha (v roce 2019) bylo Rakousko spolu s Peru na 27. až 28. místě na světě, za Gruzií. Produkci vína (2,5 mil. hl) je na 15. místě na světě, za Novým Zélandem. Bakalářské studium vinařství je možné na jedné vyšší a jedné vysoké škole, magisterské na vysoké škole a univerzitě a doktorské studium na univerzitě. V EU jsou rakouské vinařské oblasti zařazeny ve vinařské zóně B.

Plocha vinic se za posledních 25 let snížila o 6 %. K největšímu snížení došlo v posledním desetiletí, ale nyní plocha již mírně narůstá (obr. 39). Z dlouhodobého hlediska jde spíše o stabilní

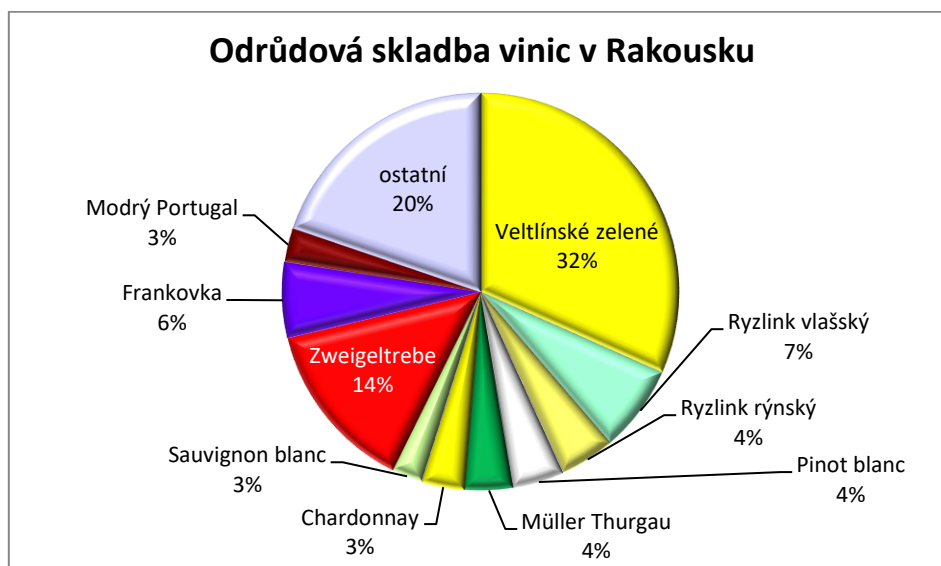
stav s mírnými výkyvy. Průměrný výnos hroznů z vinic se dlouhodobě pohybuje kolem 6,0 t/ha (je o 7 % vyšší než v ČR). Čerstvé stolní hrozny se produkují zanedbatelně, rozinky vůbec ne.

Obr. 39: Vývoj plochy vinic v Rakousku v letech 1995 – 2019

Z hlediska **odrůdové skladby** vinic převažují bílé odrůdy (65,5 %), modré odrůdy tvoří 34,5 % plochy vinic. Rakousko nemá vinice rozdrobeny do přemíry odrůd - pro jakostní víno je povoleno 26 bílých a 14 modrých odrůd. Čtyři odrůdy (Veltlínské zelené, Zweigeltrebe, Ryzlink vlašský a Frankovka) tvoří 60 % plochy vinic státu (obr. 40). Nejčastější odrůda – Veltlínské zelené – zaujímá téměř třetinu plochy vinic Rakouska.

Obr. 40: Odrůdová skladba vinic v Rakousku

Produkce čerstvých moštových hroznů Rakouska v roce 2017 činila 323 tis. tun. **Vína** bylo v roce 2019 získáno 2,5 mil. hl, z toho 2,4 mil. hl v kategorii CHOP, 0,05 mil. hl jako CHZO a 0,15 mil. hl bez CHOP a CHZO. Produkce vína je tak 4× vyšší než v ČR a produkce na obyvatele přes 4× vyšší.

Spotřeba vína v roce 2019 byla na úrovni 2,3 mil. hl, což je v tomto století stabilní spotřeba. Rakousko je tak ve spotřebě vína spolu se Švédskem na 22. až 23. místě ve světě, za Maďarskem a těsně před Českem. Spotřeba vína na osobu a rok v posledních letech dosahuje 32 litrů. Je to o polovinu více než činí spotřeba na osobu v ČR. Ze spotřebovaného vína pochází asi 72 % z Rakouska. Spotřeba stolních hroznů přesahuje 35 tis. tun, tedy 4 kg/osoba/rok a spotřeba rozinek 7 tis. tun, což odpovídá 0,8 kg na osobu a rok.

Z Rakouska bylo vyvezeno v roce 2018 celkem 633 tis. hl vína za 208 mil. €. Dlouhodobě vývoz odpovídá čtvrtině vlastní produkce a pomalu narůstá. V posledních letech vyváží asi 15 % svého vývozu mimo EU a 85 % v rámci EU. Tento vývoz probíhá většinou ve formě baleného vína. Asi polovina exportovaného vína míří do Německa. V případě vývozu mimo EU (91 tis. hl za 54 mil. €) jde nejvíce o Švýcarsko, USA a Norsko. Přibližně tři čtvrtiny vyváženého vína tvoří víno s CHOP a čtvrtinu víno s CHZO. V posledních letech Rakousko vyváží asi 3 % své produkce moštových hroznů (10 tis. tun). Stolní hrozny ani rozinky nevyváží.

Rakousko dováží přibližně stejné množství vína, jako vyváží. V roce 2018 to bylo 759 tis. hl. za přibližně 234 mil. €. Prakticky veškerý dovoz (2018) je ze zemí EU (746 tis. hl za 228 mil. €), ze zemí mimo EU bylo dovezeno 13 tis. hl za 6 mil. €, z čehož polovina pocházela z Jihoafrické republiky. Většina dováženého vína má původ v Itálii. Z EU dovezlo 303 tis. hl vína s CHOP, 129 tis. hl vína s CHZO a 314 tis. hl ostatního vína. V posledních letech Rakousko dováží asi 10 až 15 % vlastní produkce moštových hroznů a 7 až 8 tis. tun rozinek. Stejně tak dováží přes 30 tis. tun stolních hroznů.

ČR z Rakouska víno dle ČSÚ dováží v omezeném množství (tab. 23). Před vstupem do EU a těsně po vstupu jsme dováželi podstatně větší množství, zvláště nebaleného vína. Dovozy vína z Rakouska se na našem celkovém dovozu (2019) podílí přibližně 2 %. V roce 2018 jsme dovezli 5,8 tis. hl vína s CHOP, 3,0 tis. hl vína s CHZO a ostatního vína 5,7 tis. hl, z toho 0,1 tis. hl s uvedením odrůdy. **Do Rakouska i vyvážíme**, ale řádově jiná množství. Na našem vývozu se víno do Rakouska (2019) podílelo 0,2 %. V roce 2018 náš vývoz tvořilo víno s CHOP v objemu 1,0 tis. hl, víno s CHZO 0,2 tis. hl a ostatní víno 0,04 tis. hl.

Tabulka 23: Obchod vínem mezi ČR a Rakouskem

Rok		2000	2005	2010	2015	2019
Dovoz do ČR	Množství (tis. hl)	48	175	26	6	30
	Cena (mil. Kč)	55	225	44	28	80
Vývoz z ČR	Množství (tis. hl)	0,02	0,009	0,009	0,03	0,2
	Cena (mil. Kč)	0,3	0,08	0,07	1,0	3,9

3.16 Maďarsko

Nejstarší v Maďarsku nalezená semena původní révy lesní *Vitis sylvestris* svým stářím přesahují pět tisíc let, nalezená semena révy vinné, *Vitis vinifera*, pak tři tisíce let. Vinařství na území současného Maďarska existovalo už v dobách antiky. V archeologických nálezech se objevuje vliv řecké kultury v 6. stol. př. n. l. Získávání vína na území dnešního Maďarska pak pokračovalo i ve středověku, kdy už byla některá vína známá (například šoproňské nebo egerské). V 15. století se velmi rozšířilo, zvláště produkce bílého vína. Vinařství přežilo i obsazení východního Maďarska Turky, pro které bylo dobrým zdrojem příjmů. Počátkem 17. století se na území Maďarska nacházelo přes 570 tisíc hektarů vinic. Koncem 19. století zničil tři čtvrtiny vinic révokaz. V období socialismu se obdobně jako u nás hledělo v kolektivním hospodaření na množství, méně na kvalitu. Maďarské víno bylo ve velkém vyváženo do SSSR. Po roce 1989 se obnovil vztah k privátním

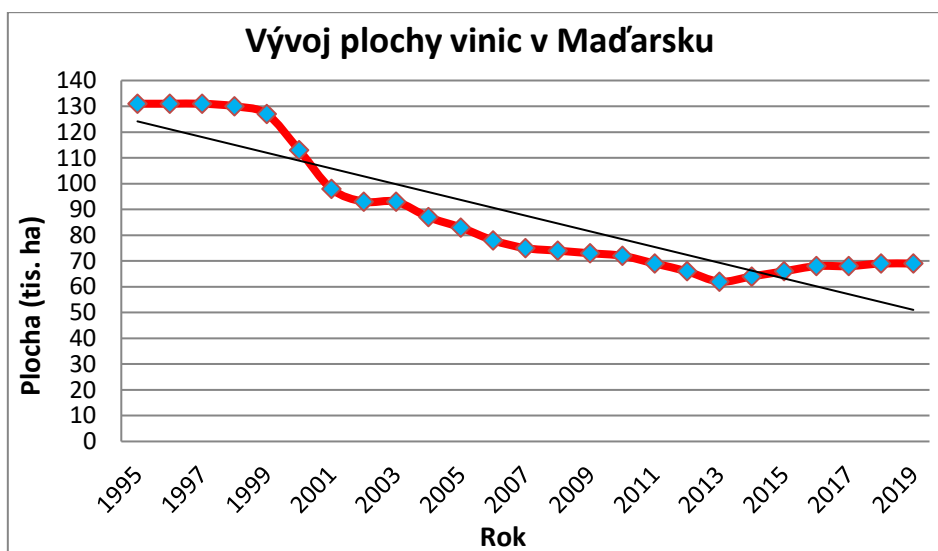
podnikům a zvýšila se kvalita vína. Dnes má velký ekonomický přínos ve vinařských oblastech i turistika za vínem. Zájem je i o biovíno.

Vinařský zákon v Maďarsku vznikl v roce 1908, na našem území; v rakouských zemích, to bylo o rok dříve. „Uherský“ zákon už byl propracovanější, ale tvrdé zákazy se špatně kontrolovaly. Členění kategorií vína je v celé EU prakticky jednotné, liší se jen jazykem, detaily a specialitami. To platí i pro Maďarsko, které má 22 vinařských oblastí a samostatná ustanovení pro Tokaj. S obdobou našich VOC začali o několik let dříve podle francouzského vzoru, ještě před rakouským DAC. Celkem je v Maďarsku 32 oblastí s CHOP a 6 oblastí s CHZO.

Maďarsko je dlouhodobým členem OIV a plochou vinic 69 tis. ha (v roce 2019) bylo Maďarsko na 24. místě na světě, těsně před Bulharskem. Produkci vína (2,4 mil. hl) je na 16. místě na světě, těsně za Rakouskem a před Ukrajinou. V EU jsou maďarské vinařské oblasti zařazeny ve vinařské zóně C I.

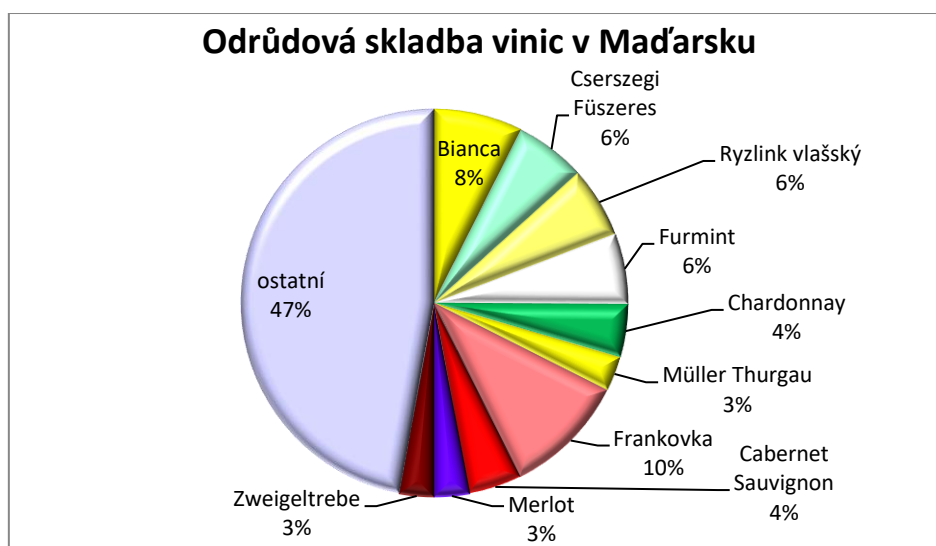
Plocha vinic se za posledních 25 let snížila o 47 % (obr. 41). K největšímu snížení došlo v období let 1997 až 2013, během 16 let celkem o 53 %. Následovalo období mírného růstu trvajícím dodnes. Průměrný výnos hroznů z vinic se dlouhodobě pohybuje kolem 6,5 t/ha (je o 15 % vyšší než v ČR). Čerstvé stolní hrozny se produkují zanedbatelně, asi na 2,5 % plochy vinic.

Obr. 41: Vývoj plochy vinic v Maďarsku v letech 1995 – 2018

Z hlediska **odrůdové skladby** vinic převažují bílé odrůdy, jejich plocha vůči modrým je v poměru 3 : 1. Maďarsko se vyznačuje velkou odrůdovou rozšířeností – nejrozšířenější odrůda, Frankovka, se pěstuje pouze na 10,3 % plochy vinic (obr. 42). Větší rozšířenost mají jenom Rumunsko, Řecko a Itálie. Celkem 60 % plochy vinic státu tvoří až 13 % nejrozšířenějších odrůd. Na druhém a třetím místě, co se týká rozšířenosti, jsou maďarská bílá novošlechtění z druhé poloviny minulého století – Bianca (z roku 1963) a Cserszegi Fűszeres (1960). Bianca je PIWI odrůdou. V posledních letech se nejvíce zvyšuje podíl právě těchto dvou bílých odrůd, o něco méně pak modrých odrůd Cabernet Sauvignon a Merlot. Naopak se nejvíce snižuje podíl odrůd Zweigeltrebe a Müller Thurgau, pomaleji Ryzlinku vlašského a Chardonnay.

Obr. 42: Odrůdová skladba vinic v Maďarsku

Produkce čerstvých hroznů Maďarska v roce 2017 činila 457 tis. tun, z toho bylo 12 tis. tun stolních. **Vína** bylo v roce 2019 získáno 2,4 mil. hl. Produkce vína je tak téměř 4× vyšší než v ČR a produkce na obyvatele více než 4× vyšší. V roce 2018 tvořilo 1,3 mil. hl víno v kategorii s CHOP, 2,1 mil. hl s CHZO a 0,2 mil. hl ostatní víno. Produkce se v posledních letech mírně zvyšuje - již dosáhla téměř úrovně jako před čtvrtstoletím. V posledních 25 letech byl získán největší objem vína v roce 2001 (5,4 mil. hl) a nejmenší (1,6 mil. hl) v roce 2010.

Spotřeba vína v roce 2019 byla na úrovni 2,5 mil. hl, což znamená podstatný pokles (-24 %) oproti roku 1995, ale v posledních pěti letech je již stabilní. Maďarsko je tak ve spotřebě vína na 20. místě ve světě, za Belgií a Švýcarskem (ČR je na 24. místě). Spotřeba vína na osobu a rok v posledních letech dosahuje téměř 30 litrů (9. místo na světě za Rumunskem). Je to téměř o polovinu více než činí spotřeba na osobu v ČR. V Maďarsku se z více než 90 % konzumuje maďarské víno. Spotřeba stolních hroznů přesahuje 50 tis. tun, tedy 5,5 kg/osoba/rok a spotřeba rozinek 2 tis. tun, což odpovídá 0,2 kg na osobu a rok.

Z Maďarska bylo vyvezeno v roce 2018 1,6 mil. hl vína za 129 mil. €. Podle EU. Podle OIV se vývoz v posledních letech pohybuje ve výši do 800 tis. hl. Dále se budeme držet údajů EU, považujeme je za hodnověrnější. Dlouhodobě vývoz odpovídá čtvrtině vlastní produkce. V posledních letech Maďarsko vyváží asi 3 % svého vývozu mimo EU a 97 % v rámci EU. Tento vývoz v rámci EU probíhá většinou ve formě baleného vína. V exportu převažuje Slovensko (595 tis. hl za 33 mil. €), Česko (305 tis. hl za 25 mil. €) a Německo (251 tis. hl za 23 mil. €). V případě vývozu mimo EU (46 tis. hl za 14 mil. €) jde nejvíce o Čínu (10 tis. hl za 5 mil. €), Kanadu (9 tis. hl za 3 mil. €), Norsko (5 tis. hl za 1 mil. €) a Rusko (4 tis. hl za 1 mil. €). Lahvové víno s CHOP/CHZO vyváží nejvíce do Anglie (bílé víno), následuje Německo (bílé víno) a s odstupem Čína (červené víno). V posledních letech Maďarsko vyváží asi 1 % své produkce moštových hroznů. Stolní hrozny nevyváží.

Maďarsko dováží malé množství vína. V posledních letech je to přibližně 200 tis. hl. za přibližně 22 mil. €, tj. asi 6 % vlastní produkce. Před rokem 2010, kdy byla ve státě nejnížší sklizeň, byl dovoz podstatně nižší. Většina dovozu (2018) je ze zemí EU (za 21,7 mil. €), ze zemí mimo EU byl dovezen 1 tis. hl za 650 tis. €. V posledních letech Maďarsko dováží asi 1 % vlastní produkce moštových hroznů a 2,5 tis. tun rozinek. Stolní hrozny nedováží.

ČR z Maďarska víno dle ČSÚ dováží ve značném množství (tab. 24). Od roku 2014 do roku 2017 jsme z Maďarska každoročně dováželi třetí největší objem vína, v roce 2018 úplně největší (334 tis. hl za 687 mil. Kč) a v roce 2019 druhý největší objem (259 tis. hl za 493 mil. Kč). Z našich velkých dodavatelů, jako jsou Itálie, Španělsko, Francie, Slovensko a Německo, je maďarské víno nejlevnější, jak nebalené (14,50 Kč/l), tak i balené (27 Kč/l). Dovoz vína z Maďarska se na našem celkovém dovozu (2019) podílí přibližně 19 %. Dodává především nebalené víno, 27 % jeho veškerého dovozu. Baleného vína k nám exportovalo 13 % našeho dovozu této kategorie. Ve vývozu vína (2018) k nám převažuje víno s CHZO (168 tis. hl za 13 mil. €), následuje ostatní víno (98 tis. hl za 7 mil. €) a nejméně se podílí víno s CHOP (38 tis. hl za 13 mil. €). Maďarsko nám v roce 2019 dodalo i největší objem moštových hroznů (2,8 tis. tun, tj. 36 %) při průměrné ceně 8,60 Kč/kg, což byla nejnižší cena z našich dodavatelů. Rovněž moštů jsme odtud obdrželi nejvíce – téměř 18 tis. hl.

Tabulka 24: Obchod vínem ČR s Maďarskem

Rok		2000	2005	2010	2015	2019
Dovoz do ČR	Množství (tis. hl)	216	192	276	171	259
	Cena (mil. Kč)	277	248	372	353	493
Vývoz z ČR	Množství (tis. hl)	5,1	0,06	3,7	1,0	1,4
	Cena (mil. Kč)	6,2	0,6	15	7,3	8,5

Do Maďarska i vyvážíme, ale řádově jiná množství. Ve vývozu vína z ČR se Maďarsko umístilo ve finančním vyjádření na 10. místě za Čínou. Celkem vývoz vína z ČR do Maďarska činil 1,4 tis. hl za 8,5 mil. Kč (1,6 % objemu a 1,5 % ve finanční hodnotě). V našem exportu vína do Maďarska převažuje víno bez CHOP/CHZO, následované vínem s CHOP. Téměř veškerý vývoz tvoří balené víno.

3.17 Ukrajina

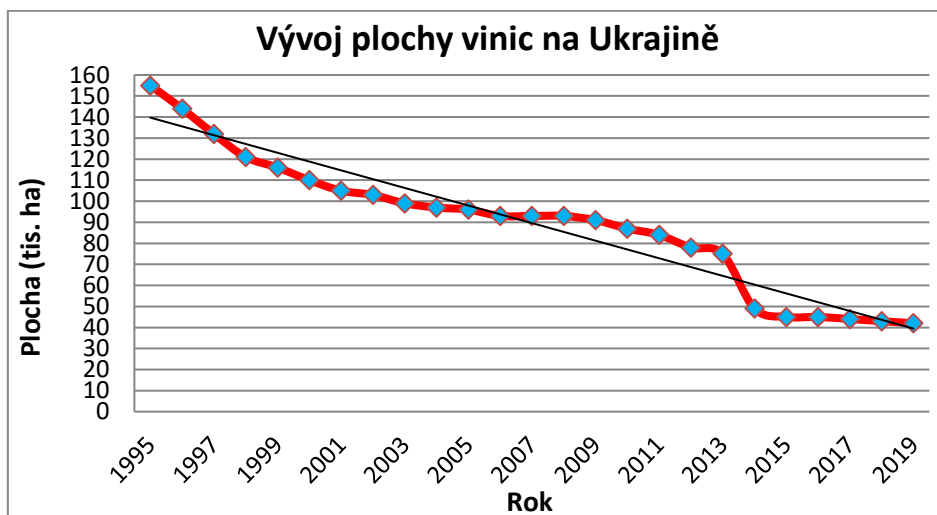
Vinařství na Krymu provozovali již ve 4. století př. n. l. starořeční kolonisté. Nalezené zbytky amfor a vinařských lisů to dokumentují. Místní Skytové pili víno neředěné vodou, na rozdíl od Řeků a Římanů. V 11. století zavedli vinařství ortodoxní mnichové i v severních oblastech v okolí Kyjeva. Současné území Ukrajiny obývali v historii různé národy, které tvořily různé státy (například v letech 1918 až 1939 náležela Podkarpatská Rus k Československu). V roce 1818 přišli kolonizovat Ukrajinu Švýcaři z kantonu Vaud, aby vytvořili vinařský podnik dodávající vína na carský dvůr. Byli osvobozeni od vojenské služby a podnik začal rychle prosperovat. V roce 1820 je založen vinařský výzkumný ústav v Jaltě a po Krymské válce (1853 – 1856) se zavádí produkce šumivého vína podle francouzského způsobu. Po révořkazové kalamitě se částečně nahradily smíšené výsadby odrůdovými vinicemi, ale s vysokým podílem starých hybridů a autochtonních odrůd. V době, kdy byla Ukrajina součástí Sovětského svazu, obdělávaly sovchozy a kolchozy kolem 250 000 hektarů vinic. Ukrajina tak byla nejvýznamnějším dodavatelem vína v rámci SSSR. Katastrofa přišla v roce 1986 s Gorbačovovým bojem proti alkoholismu. V krátké době bylo vyklučeno 80 000 hektarů vinic. Kvalita vína byla tehdy podřadná.

Po rozpadu SSSR vznikly menší, soukromé podniky bez technologického vybavení, čemuž odpovídala i kvalita produkovaných vín. K tomu se přidávala snaha o padělání vína, ředění vodou a nahrazování ovocným vínem. Ještě nyní je stále značně rozšířeno padělání vyhlášených evropských vín AOC, jako např. Madeira, Tokaj či Porto. V roce 1995 činila plocha vinic již jen 155 000 hektarů. Od počátku tisíciletí se opět zvyšuje produkce vína a nyní i jeho kvalita, nové vinice se osazují evropskými odrůdami. Ukrajina začíná víno i vyvážet. V roce 2014 přišla Ukrajina o Krym a tím o třetinu plochy vinic. Vinařství se nachází v Jižní Besarábii, v Severním Černomoří a v Zakarpatí.

V roce 2005 byl vydán vinařský zákon, který ale neodpovídá běžným evropským pravidlům. Ukrajina je členem OIV. Plochou vinic (2019) je na 30. místě na světě. Produkci vína se řadí za Maďarsko a před Brazílii, na 17. místo na světě.

Plocha vinic se za posledních 25 let snížila na neuvěřitelnou jednu čtvrtinu (obr. 43). Oproti stavu z první poloviny 80. let minulého století činí stávající plocha pouhých 17 %.

Obr. 43: Vývoj plochy vinic na Ukrajině v letech 1995 – 2019

K největšímu snížení došlo koncem minulého století, nejdříve za Gorbačova a pak po osamostatnění země. Souviselo to se změnou vlastnictví, klučením starých vinic a výsadbou nových. V tomto století vykazuje plocha vinic mírný, ale trvalý pokles. Největší meziroční pokles nastal v roce 2014 anexí Krymu Ruskem. Průměrný výnos hroznů z vinic se v poslední době pohybuje kolem 4,5 t/ha. K produkci čerstvých stolních hroznů je určeno necelých 5 % plochy vinic.

Z hlediska **odrůdové skladby** vinic zde nalezneme širokou nabídku evropských a autochtonních odrůd, ale i řadu kříženců, včetně PIWI odrůd. Celkem je jich přes 150. K nejvýznamnějším odrůdám patří Aligote, Pinot blanc a Pinot gris, Chardonnay, Ryzlink rýnský, Ryzlink vlašský, Muškáty, Tramín, Dívčí hrozen, Rkacitěli a z modrých Cabernet Sauvignon, Merlot, Pinot noir, Saperavi a zde vyšlechtěný Alibernet. K autochtonním dále patří (mimo Rkacitěli, Feteasca Alba a Saperavi) ještě Matrasi, Kagor, Feteasca Muškataja, Feteasca Regal. Ke starším PIWI odrůdám patří řada kříženců z Ukrajiny, například Bastardo Magarač, Golubok, Saperavi severnyj, Podarok Magarača, Violetový raný, Stepňak. Výjimkou zde není ani Isabella.

Produkce moštových hroznů Ukrajiny v roce 2016 činila 380 tis. tun, čerstvých stolních hroznů z toho bylo 20 tis. tun. **Vína** bylo v roce 2019 získáno 2,1 mil. hl (v roce 2016 to bylo jen 1,1 mil. hl). Tedy podle oficiální statistiky OIV, která tento poměr mezi produkcí hroznů a vína uvádí dlouhodobě. Zřejmě zde hraje značnou roli šedá ekonomika. Produkce vína by tak byla přibližně 3× vyšší než v ČR, produkce na obyvatele asi o 20 % nižší oproti ČR. Ukrajina byla v roce 2019 produkcí vína na 17. místě na světě. Porovnání produkce vína v tomto století vychází velmi zajímavě (OIV): na počátku to bylo kolem 1,3 mil. hl ročně, kolem roku 2010 se získávalo přes 3 mil. hl vína, v letech 2015 a 2016 kolem 1,1 mil. hl a v roce 2019 již 2,1 mil. hl. Přitom během tohoto období plocha vinic klesla na pouhých 38 %.

Spotřeba vína v roce 2016 byla na úrovni 1,3 mil. hl a od roku 2011 (2,8 mil. hl) trvale klesá. Tedy podle oficiální statistiky OIV, což je ale nereálné. Ukrajina tak má spotřebu vína na osobu a rok 3,3 l, přičemž v roce 2011 to bylo 7,2 l. Jde o zemi, kde je vysoké procento samozásobení domácností, což zřejmě není ve statistice započteno. Spotřeba stolních hroznů v poslední době přesahuje 50

tis. tun, tedy přes 1 kg/osoba/rok. Spotřeba rozinek se pohybuje kolem 15 tis. tun (přes 0,3 kg/osoba/rok), ale existují značné meziroční rozdíly.

Ukrajina vyváží v posledních letech kolem 0,5 mil. hl vína (o něco méně než roční produkce ČR). Na počátku století to bylo asi 150 tis. hl. Tato čísla by měla být poměrně důvěryhodná, u každého vývozu by měl být vykázán příjem druhým státem.

Ukrajina víno dováží v posledních letech v objemu kolem 300 tisíc hektolitrů ročně, tedy asi polovinu vyváženého objemu. Stolní ani moštové hrozny nedováží, rozinek každoročně dováží kolem 15 tis. tun.

ČR s Ukrajinou vínem prakticky neobchoduje. Zaznamenané pohyby v posledních dvaceti letech s pětiletým odstupem jsou uvedeny v tab. 25.

Tabulka 25: Obchod vínem mezi Ukrajinou a ČR

Rok		2000	2005	2010	2015	2019
Dovoz do ČR	Množství (tis. hl)	0,04	0,1	0,1	0,06	0,09
	Cena (mil. Kč)	0,2	1,4	1,4	0,9	0,9
Vývoz z ČR	Množství (tis. hl)	0	0	0,1	0,3	0,02
	Cena (mil. Kč)	0	0	0,5	6,5	0,3

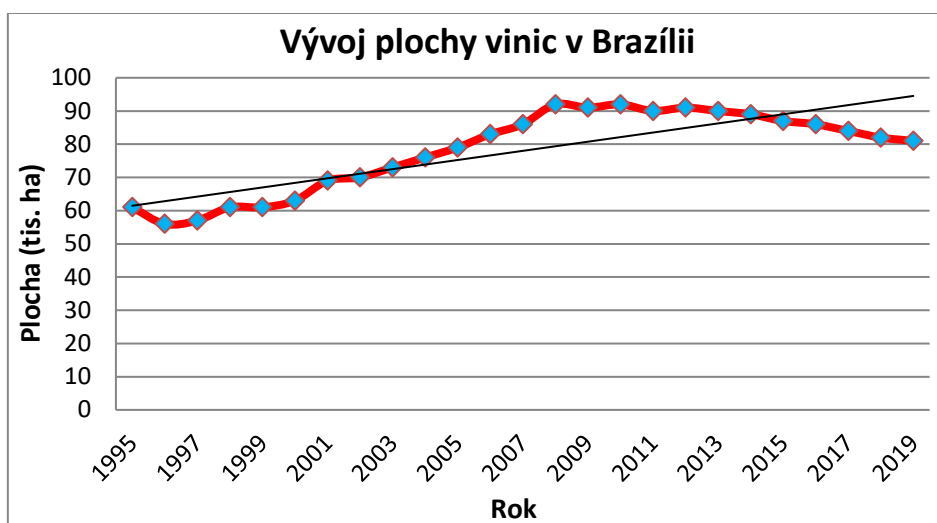
3.18 Brazílie

První sazenice evropské révy přivezli Portugalci v roce 1532 a byl to první pokus produkovat v Brazílii víno. Přibližně sto let poté přivezli ješuité španělské odrůdy. Kvůli klimatickým podmínkám však jejich pěstování nebylo příliš úspěšné. Hospodářsky významné bylo až pěstování odrůdy Isabella od roku 1840 podél jižní části řeky Rio Grande. Koncem 19. století někteří osadníci začali pěstovat odrůdy Barbera, Bonarda, Trebbiano a muškátové odrůdy. Do počátku nového tisíciletí ale brazilské vinařství nehrálo v mezinárodních statistikách téměř žádnou roli. V polovině osmdesátých let minulého století vláda podporovala investice do kvalitativního vinařství a v devadesátých letech zvýšila clo na dovoz vína. Tato opatření se odrazila na kvalitě vína, takže Brazílie začala získávat ocenění na uznávaných mezinárodních soutěžích vín. Dnes je na 4. místě v žebříčku nejvýznamnějších vinařských zemí na americkém kontinentu, za USA, Argentinou a Chile. Ve světě je plochou 81 tis. ha (2019) na 22. místě a produkcí vína 2,0 mil. hl, spolu s Řeckem na 18. až 19. místě (za Ukrajinou a před Gruzii).

Brazílie má chráněné označení původu vína (CHZO) - Indicação de Procedência - celkem 45 oblastí a jednu oblast CHOP. Více než polovina plochy vinic Brazílie se nachází ve Vale dos Vinhedos (Údolí vína) ve státě Rio Grande do Sul. Je současně nejjižnější vinařskou oblastí Brazílie (29. rovnoběžka). Vinařství zde před více než stoletím založili italští osadníci. Zajímavostí je vinařská oblast v údolí Rio São Francisco, která leží na 8. rovnoběžce a má tak světové prvenství, pokud jde o nejmenší vzdálenost vinařství od rovníku. Víno se tam produkuje od počátku 21. století. Klimatické podmínky umožňují každoročně nejméně dvě sklizně. Bakalářské vinařské vzdělání umožňují 4 univerzity a instituty. Brazílie je dlouholetým členem OIV.

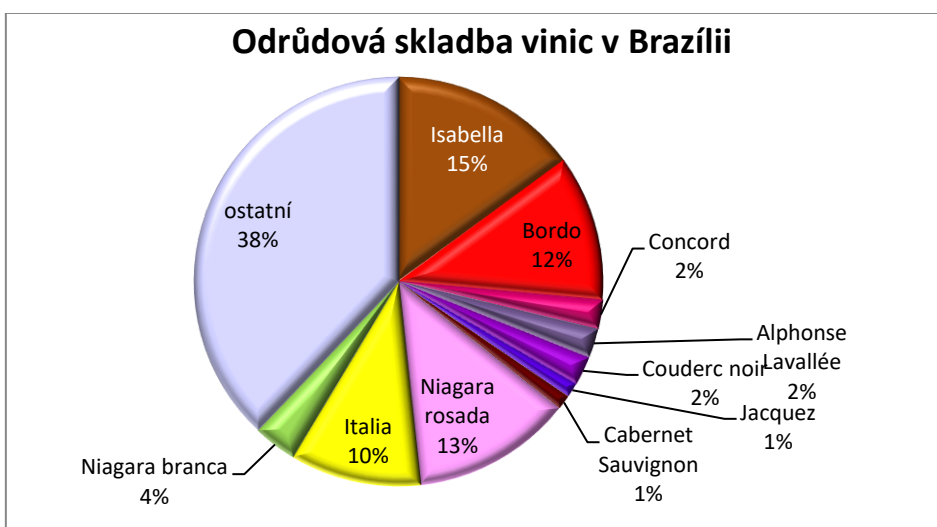
Plocha vinic se za posledních 25 let zvýšila o jednu třetinu (obr. 44). V období devadesátých let minulého století a prvního desetiletí tohoto století probíhal prudký nárůst plochy, do roku 2008 o 51 %. Poslední desetiletí plocha mírně klesá. Průměrný výnos všech hroznů z vinic se pohybuje kolem 20 t/ha.

Obr. 44: Vývoj plochy vinic v Brazílii v letech 1995 – 2019

Z hlediska **odrůdové skladby** vinic převažují modré odrůdy. Hlavní odrůdou (obr. 45) je Isabella (pěstuje se na 13 tis. ha), pak následuje růžová odrůda Niagara rosada (11 tis. ha) a modrá Bordo (10 tis. ha). Z bílých odrůd je nejrozšířenější odrůdou Italia (9 tis. ha).

Obr. 45: Odrůdová skladba vinic v Brazílii

V posledních letech nejvíce narůstá podíl odrůdy Bordo, zatímco podíl ostatních v grafu uvedených odrůd se mírně snižuje. První čtyři odrůdy zaujímají téměř polovinu plochy vinic Brazílie, zbývajících 50 % tvoří řada odrůd, ale žádná nedosahuje ani 3 %. Jak vyplývá i z grafu, pěstuje se řada starých hybridů. To souvisí s velkou produkcí stolních hroznů a hroznové šťávy. Na vinicích rostou i evropské odrůdy Gamay, Chardonnay, Sauvignon blanc, Sémillon, Merlot, Alicante Bouschet, Ryzlink rýnský, Tramín, Trebbiano, Glera a muškátové odrůdy.

Produkce hroznů v Brazílii v roce 2018 činila 1,6 mil. tun. Z toho bylo 53,5 % čerstvých stolních hroznů a 46,5 % moštových hroznů. To vysvětluje vysoký výnos hroznů uvedený výše. Průměrný výnos hroznů určených k získávání vína se pohybuje kolem 50 hl/ha. **Vína** bylo v roce 2019 získáno 2,0 mil. hl. Nesoulad mezi produkcí moštových hroznů a objemem získaného vína je dán tím, že se z části z nich získává nealkoholická moštová šťáva. Produkce vína je 5× vyšší než v ČR, na obyvatele je to naopak pouze čtvrtina produkce v ČR. Rozinky se v Brazílii nezískávají.

Spotřeba vína v roce 2019 byla na úrovni 2,0 mil. hl, což Brazílii řadí na 17. místo na světě, za Nizozemsko a před Švýcarsko. Od začátku století je přibližně stejná, ale v posledních pěti letech mírně klesá. Spotřeba vína na osobu a rok se pohybuje kolem 1,5 litru. Je to asi 15× méně na osobu oproti ČR. V zemi se spotřebovává prakticky veškeré vyprodukované brazilské víno. Spotřeba rozinek se pohybuje kolem 25 tis. tun za rok a průměrná spotřeba na osobu činí 0,1 kg. Čerstvých stolních hroznů se v závislosti na ročníku spotřebuje 700 až 800 tis. tun, tedy 3,5 až 4 kg na osobu. Veškerá jejich produkce se spotřebuje v Brazílii.

Z Brazílie se víno prakticky nevyváží (v posledních letech to bylo kolem 20 tis. hl vína za 1,7 mld. €). Dlouhodobě to odpovídá 0,6 % vlastní produkce. Rozinky ani čerstvé stolní hrozny se nevyváží.

Brazílie je nucena víno v menším objemu dovážet. V posledních letech bylo dovezeno přibližně 20 % spotřeby, podle toho, kolik se urodí vlastních hroznů. Odpovídá to asi 800 tis. hl, což není pro tak zalidněný stát mnoho, zvážíme-li, že ČR pravidelně dováží asi 1,3 mil. hl. Z EU Brazílie dovezla v posledních dvou letech pokaždé necelých 500 tis. hl za necelých 150 mil. €.

ČR s Brazílií s vinařskými produkty prakticky neobchoduje. V roce 2019 jsme dovezli 23 hl vína za 0,5 mil. Kč, do Brazílie jsme nevyvezli nic.

3.19 Řecko

Tradice řeckého vinohradnictví sahá daleko k předantickým časům. Z nálezů semen révy ze sídliště Dikili Tash v prefektuře Drama vyplývá, že réva lesní (*Vitis sylvestris*) zde byla využívána již v období neolitu. Víno se do Řecka dostalo přes Krétu prostřednictvím obchodu s Orientem (zřejmě z Íránu). Na Krétě byl nalezen 4 tisíce let starý vinařský lis, který je nejstarší na světě. Ze stejného období pochází pozůstatky amfor, jejichž stěny se utěšňovaly pryskyřicí. První písemná zmínka o víně pochází z děl Homéra, přičemž Hésiodos v 7. stol. př. n. l. již popisuje práci na vinohradě, přípravu vína a jeho skladování. Z ostrova Thassos známe nejstarší řecký zákon, regulující v 5. stol. př. n. l. výrobu a obchod s vínem a nařizující např. již značení amfor s víny místem původu, zde voskovými pečeti. Období mezi 6. a 4. stol. př. n. l. bylo pro antické vinohradnictví a vinařství zlatou érou. Staří Řekové znali nutriční hodnoty vína, které se stalo nedílnou součástí jejich života. Kultura vína byla pro starověké Řeky zakotvena i v mytologii. Bůh vína Dionýsos byl jedním z nejuctívanějších řeckých bohů. Starověcí Řekové milovali "sympozia", shromáždění, kde probíhaly filozofické diskuze při pití vína ředěného vodou. Hippokrates používá víno pro léčivé účely. Řecké víno ovlivnilo dějiny vinařství Itálie, Francie i Španělska.

Koncem 13. století n. l. dochází k utlumení řeckého vinařství. Vinařství je vyhrazeno mnichům v kláštorech. V 13. až 16. století jsou již regiony Řecka pod vlivem západní Evropy. Během vlády Osmanské říše dochází vlivem islámu k úpadku. Turecká okupace Řecka trvala více než 400 let. Vlivem vysokých daní na víno opouští mnoho vinařů své vinice. Po ukončení turecké okupace (1821) jsou řecké vinice vypáleny a poničeny. Výsadba nových vinic začíná až po roce 1870, kdy již byly vinice ve Francii nově napadeny révokazem. V roce 1898 se révokaz rozšířil i do Řecka. Vinaři po roce 1900 vysazují nové vinice a zavádějí nové technologie pěstování révy a přípravy vína. V prvních dvou desetiletích 20. století se hodně vysazovala stolní odrůda Sultánské. Další katastrofou pro řecké vinohradnictví byly balkánské války ve 20. století, později 2. světová válka a nakonec řecká občanská válka (1947-1949). Rozvoji vinohradnictví později pomohl cestovní ruch. Po periodě, kdy vinařství ovládala vinařská družstva, začala v sedmdesátých letech zvyšovat kvalitu řeckého vína soukromá vinařství, řada z nich pak v osmdesátých letech dosáhla mezinárodního uznání. Umožnil to pád vojenské diktatury v roce 1974 a zahájení programu klučení starých vinic osázených ne příliš kvalitními odrůdami. S tím souvisel i návrat nových vinic do vyšších a chladnějších poloh a vstup Řecka do EU v roce 1981.

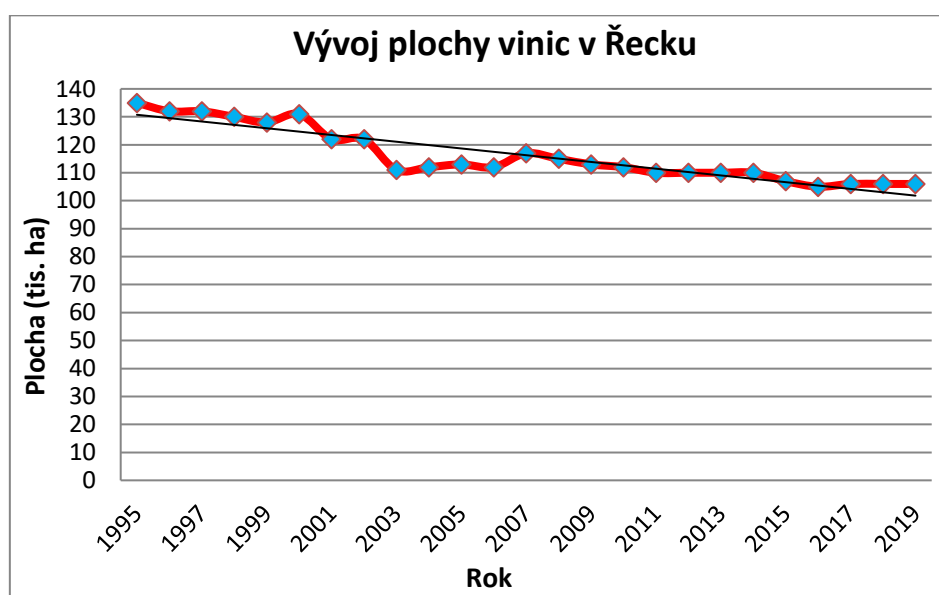
V roce 1974 byl vydán vinařský zákon podle evropských pravidel. V EU bylo Řecku povoleno používat na etiketě francouzštinu a angličtinu, protože obyvatelstvo jiných členských zemí neumělo

čist řecké písmo. Ze SOT s vínem získalo Řecko značnou finanční podporu na investice do sklepního hospodářství a vinic. Víno s CHOP je rozděleno do dvou kategorií – OPAP a OPE. Zemské víno, tedy víno s CHZO, nese označení Topikos Inos (Τοπικός Οίνος). Stolní vína mají rovněž dvě kategorie - lepší se označuje Kava či Cava (Κάβα) a nejnižší kategorií je Epitrapezios inos (Επιτραπέζιος οίνος). Jako vína z tradičních oblastí, vyráběná tradiční technologií jsou označována OKP Onomasia kata paradosi (Ονομασία κατά παράδοση); jde o Retsinu a víno Verdea z ostrova Zakynthos. Tradice přípravy Retsiny v Řecku přesahuje tři tisíce let. V současnosti se během kvašení přidává do vína pryskyřice z borovice pinie, která mu dodává typickou vůni a chuť.

Řecko má celkem 10 vinařských regionů. Produkce a export vína hrají důležitou roli v místním hospodářství. Révu vinnou komerčně pěstuje kolem 350 vinohradnických podniků a družstev. Řecko je dlouhodobým členem OIV, plochou vinic 106 tis. ha (v roce 2019) bylo Řecko na 17. místě na světě, těsně před Německem. Produkci vína (2,0 mil. hl) je na 18. až 19. místě na světě, spolu s Brazílií a za Ukrajinou. Vinařství lze studovat jako bakalář na 6 univerzitách, magisterské studium je možné na čtyř univerzitách a doktorské na dvou univerzitách. V EU jsou řecké vinařské oblasti zařazeny v nejteplejších vinařských zónách C IIIa a C IIIb.

Plocha vinic se za posledních 25 let snížila o 21 %. K největšímu snížení došlo v období let 2000 až 2003, během 4 let celkem o 15 %. Stalo se tak z důvodu podpory EU na klučení vinic. Od roku 2003 již plocha vinic osciluje kolem 110 tisíc ha (obr. 46).

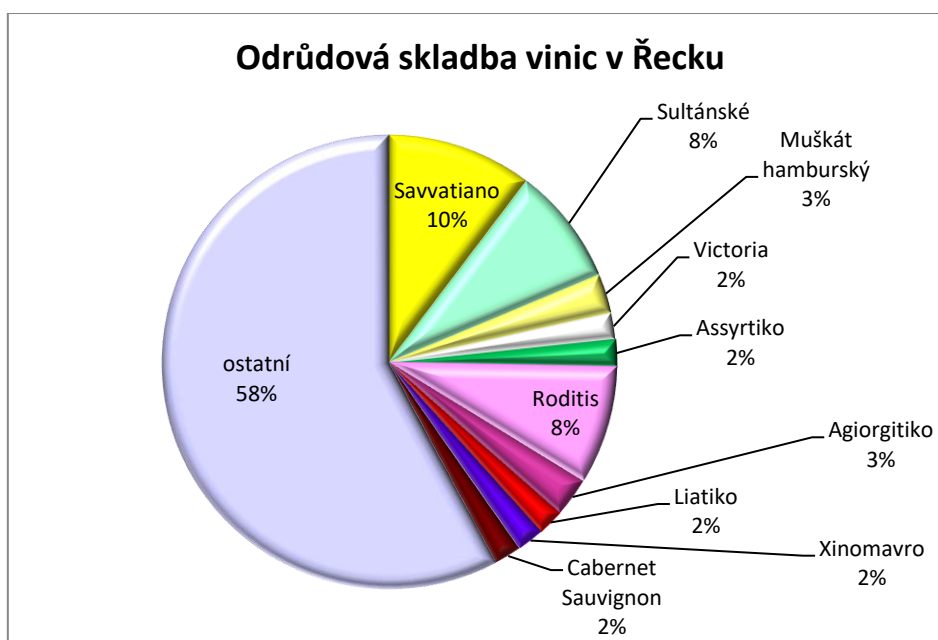
Obr. 46: Vývoj plochy vinic v Řecku v letech 1995 – 2018

Přibližně 60 % vinic je určeno k pěstování moštových odrůd, o zbytek se dělí pěstování čerstvých stolních hroznů a produkce rozinek Vinice pro vína s CHOP zaujímají plochu 12 tis. ha, s CHZO 40 tis. ha a ostatní 11 tis. ha. Průměrný výnos hroznů z vinic s moštovými odrůdami se dlouhodobě pohybuje kolem 4 t/ha.

Z hlediska **odrůdové skladby** vinic tvoří ještě 75 % plochy vinic autochtonní odrůdy, i když jejich podíl v poslední době klesá. Řecko se vyznačuje velkou odrůdovou roztržitostí – nejrozšířenější odrůda, Savvatiano, se pěstuje pouze na 10,3 % plochy vinic (obr. 47). Celkem 60 % plochy vinic tvoří 29 nejrozšířenějších odrůd. Větší roztržitost má jenom Rumunsko.

Obr. 47: Odrůdová skladba vinic v Řecku

Tři odrůdy révy – Savvatiano, Roditis a Sultánské – představují necelých 30 % vinic Řecka. Zbytek státu pokrývá velké množství odrůd, převážně autochtonních. V současnosti se více vysazují mezinárodní odrůdy, jako například Merlot (1 500 ha) a Syrah (1 100 ha), u bílých odrůd to jsou Sauvignon blanc, jehož plocha se během 4 let ztrojnásobila, a Chardonnay. Cabernet Sauvignon je jedinou mezinárodní odrůdou, jejíž plocha (2 000 ha) se snižuje. Příkladem snižování plochy vinic osázených autochtonními odrůdami je i řecká nejrozšířenější odrůda Savvatiano, jejíž plocha (11 000 ha) za 4 roky klesla o 10 %. Opačný trend vykazují pouze odrůdy Liatiko a Assyrtiko, každá má nyní asi 2 tis. hektarů.

Roční produkce moštových hroznů Řecka v průměru posledních pěti let činila 330 tis. tun, ale celková produkce hroznů se pohybuje kolem 1 mil. tun. Z toho bylo necelých 300 tis. tun čerstvých stolních hroznů a rozinek kolem 27 tis. t. Produkce rozinek se na této úrovni stabilizovala od roku 2012, předtím v letech 1995 až 2005 byla třikrát vyšší. **Vína** bylo v roce 2019 získáno 2,0 mil. hl (0,2 mil. hl bylo použito na mošty), z toho 0,18 mil. hl v kategorii CHOP, 0,43 mil. hl jako CHZO a 1,4 mil. hl bez označení CHOP nebo CHZO. Produkce vína je tak téměř 4x vyšší než v ČR a stejně tak produkce na obyvatele. Produkce se v posledních letech mírně snižuje.

Spotřeba vína v roce 2019 byla na úrovni 2,0 mil. hl, což znamená podstatný pokles (-45 %) oproti roku 2005, který trvale pokračuje. Řecko je tak ve spotřebě vína na 25. místě na světě, těsně za ČR. Spotřeba vína na osobu a rok v roce 2019 dosahovala přibližně 21 litrů. V Řecku se z více než 90 % konzumuje řecké víno. Spotřeba stolních hroznů se pohybuje kolem 170 tis. tun, tedy 15 kg/osoba/rok, a spotřeba rozinek činí v posledních letech okolo 35 tis. tun, což odpovídá asi 3 kg na osobu a rok.

Z Řecka bylo v roce 2018 **vyvezeno** 340 tis. hl vína za 86 mil. €. Dlouhodobě vývoz odpovídá asi 15 % vlastní produkce. V roce 2018 bylo z Řecka vyvezeno asi 14 % objemu vína mimo EU a 86 % v rámci EU. Tento vývoz v rámci EU probíhá většinou ve formě baleného tichého vína. V exportu převažuje Německo (153 tis. hl za 32 mil. €) a Francie (41 tis. hl za 7 mil. €). V případě vývozu mimo EU (49 tis. hl za 23 mil. €) jde nejvíce o USA (23 tis. hl za 12 mil. €) a Kanadu (12 tis. hl za 5 mil. €). Lahvového vína s CHOP bylo v roce 2018 v rámci EU vyvezeno 96 tis. hl za 21 mil. €, vína s CHZO 67 tisíc hl rovněž za 21 mil. €. V posledních letech Řecko vyváží asi 80 tis. tun stolních

hroznů. Vývoz rozinek se v poslední době podle OIV pohybuje kolem 23 tis. tun, což je o něco nižší než produkce, ale spotřeba je vykazovaná podstatně vyšší.

Řecko dováží menší množství vína. V roce 2018 to bylo 201 tis. hl. za přibližně 47 mil. €, tj. asi 10 % vlastní produkce nebo 60 % vývozu. Většina dovozu (97 %) pocházela v roce 2018 z členských zemí EU (194 tis. hl za 45 mil. €), ze zemí mimo EU bylo dovezeno 6 tis. hl za 1,2 mil. €. Nejvíce vína dováží z Itálie (149 tis. hl za 20 mil. €), Francie (14 tis. hl za 18 mil. €) a Španělska (17 tis. hl za 3 mil. €). Mimo EU byla největším dodavatelem Severní Makedonie (5 tis. hl. za 180 tis. €) a Chile (0,3 tis. hl rovněž za 180 tis. €). V posledních letech Řecko dováží zanedbatelné množství (0,1 % vlastní produkce) moštových hroznů. Stolní hrozny nedováží. Rozinek dováží kolem 5 tis. tun, ale v této komoditě zde statistika OIV nemá moji důvěru.

ČR z Řecka dle ČSÚ dováží víno ve velmi omezeném množství (tab. 26). Trend je mírně narůstající, ale dovoz vína z Řecka na našem celkovém dovozu (2019) tvoří přibližně 0,2 %, je tedy zanedbatelný. Řecko nám moštové hrozny ani mošt nedodává. Za to pravidelně odebíráme stolní hrozny a rozinky, ale trend je klesající. Za posledních dvacet let se objem dovážených stolních hroznů snížil téměř na pětinu a rozinek dokonce na necelé 2 %.

Do Řecka prakticky vinné produkty nevyvážíme. Jak je patrné z tabulky 26, v roce 2000 jsme tam vyvezli 2,4 hl vína a v roce 2019 „již“ 363 hl. Mezi tím ale téměř nic.

Tabulka 26: Obchod ČR s Řeckem vinařskými produkty

Rok		2000	2005	2010	2015	2019
Dovoz vína do ČR	Množství (hl)	334	1 140	1 880	3 678	2 697
	Cena (mil. Kč)	2,2	6,6	8,1	14,3	11,8
Vývoz vína z ČR	Množství (hl)	1,7	0	0	0	363
	Cena (tis. Kč)	49	0	0	0	1 844
Dovoz stolních hroznů	Množství (tis. t)	3,6	3,0	0,7	1,3	0,8
	Cena (mil. Kč)	57	51	18	45	29
Dovoz rozinek	Množství (t)	411	79	47	14	6
	Cena (mil. Kč)	19	2	2	0,6	0,5

3.20 Gruzie

Současné území Gruzie je považováno za místo počátku záměrného pěstování révy, *Vitis vinifera* ssp. *sylvestris*. Asi před 8000 lety místní obyvatelé přišli na to, že mošt z hroznů prokvasí a vznikne víno. Proto mošt ukládali do země v hliněných nádobách, jak dokládají vykopávky semen révy lesní spolu se střepy keramiky a zbytky vinohradnického nářadí. I slovo víno má původ v gruzínském „chvino“. Z doby 2 tisíce let př. n. l. pochází nálezy nádob na víno se semeny révy vinné odrůdy Rkaciteli. Přibližně před 6000 let již znali víno Sumerové na Blízkém Východě, za dalších tisíc let Fénicičané a Egypťané, pak se víno dostalo do Řecka a následně dále do Itálie. Víno na dnešním území Gruzie hrálo velkou roli při náboženských obřadech, ať již předkřesťanských, nebo později křesťanských. Po staletí Gruzínci pili víno z rohů zvířat, k přepravě vína sloužila kůže z těchto zvířat.

Na tabulkách z 9. stol. př. n. l. o věhlasu a moci Asyrské říše, psaných klínovým písmem, se nachází poznámka, že zatímco všechny porobené národy platí své dávky zlatem, s Gruzii byla dohodnuta platba vínem. Počínaje 8. stol. př. n. l. byla zahájena řecká kolonizace pobřeží Černého moře. Řecké zdroje v 6. stol. př. n. l. uvádí, že z Kolchidy (dnes západ Gruzie) se vyváží víno. Existovaly úzké obchodní vazby na Řecko, Perskou říši a Egypt. Ještě v raném středověku bylo víno kultovním

nápojem, nezbytným pro pravoslavnou církev. Po osmanském ovládnutí země ztrácelo vinařství v Gruzii od 15. do 18. století na významu. Islámské zákony zakazovaly přípravu vína. Na jeho obnově se od počátku 19. stol. podíleli i švábští protestanti, kteří přišli do jižní Gruzie. V polovině 19. stol. bylo na území Gruzie 71 000 hektarů vinic, počátkem 20. stol., následkem revokazové kalamity, jenom polovina. V roce 1864 Gruzii ovládlo Rusko a následně byla součástí Sovětského svazu. V letech 1950 až 1985 se zvýšila plocha vinic v Gruzii z 58 000 na 128 000 ha, vína z Gruzie byla v té době v SSSR velmi oblíbená. Další rána pak přišla ve formě Gorbačovovy protialkoholní kampaně (1985-1987), kdy bylo vyklučeno mnoho vinic a začala se místo révy pěstovat kukuřice a pšenice.

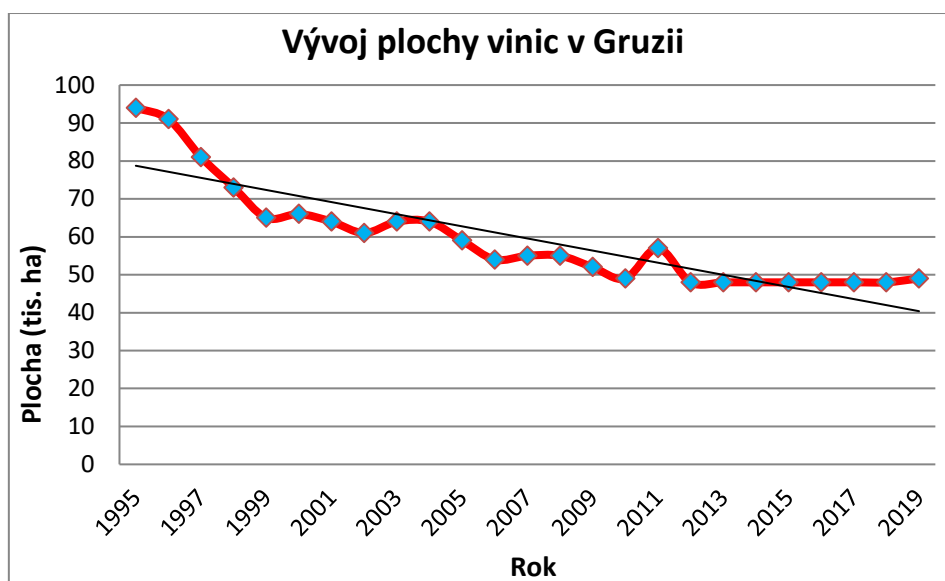
Po rozpadu SSSR a vyhlášení nezávislosti Gruzie v roce 1991 nastala ekonomická krize spojená s občanskou válkou (1991 – 1992). K uklidnění situace došlo až v roce 1995, ale v roce 2003 přišla „růžová“ revoluce. Situace se pak zase zklidnila, ale v letech 2006 a 2007 nastaly demonstrace, které vyústily ve výjimečný stav. Situace v Gruzii byla pořád nestabilní, v roce 2008 napadlo Gruzii Rusko. V současnosti, od roku 2012, je země poměrně stabilní. Devadesátá léta provázela vysoká korupce, na trhu se objevila vína, která vůbec nepotřebovala hrozny. K tomu se další víno do Gruzie dováželo jako sudové, plnilo s gruzínskou etiketou a exportovalo do Ruska. Na druhou stranu do Ruska bylo dováženo dvojnásobné množství gruzínského vína, než jaké opustilo Gruzii. Vpádu Ruska do Gruzie předcházela jeho bojkot dovozu gruzínského vína v roce 2006, který skončil až v roce 2013. Do Ruska přitom směřovalo 70 až 80 % exportu gruzínského vína. Gruzie byla nucena hledat nové trhy, což s sebou neslo i potřebu zvýšení kvality vín.

V poslední době rozloha vinic v Gruzii pomalu roste, obdobně se zlepšuje technologické vybavení podniků. Je patrná snaha o produkci vín z autochtonních odrůd. Víno připravují tisíce drobných zemědělců (často tradiční metodou), stejně jako některé kláštery a moderní vinařství.

Gruzie je členěna do 6 vinařských regionů: Kachetie, Kartli, Imereti, Rača-Lečchumi, Abcházie a Adjárie. V regionu Kachetie je soustředěna většina plochy vinic státu, je to centrum vinařství, kde je každý zemědělec současně vinařem a v téměř v každém domu je vinný sklep. Vinařský zákon z roku 2002 stanovil pravidla pro produkci a kontrolu vína podle mezinárodních standardů, ale pravidla pro kontrolu kvality a původu zatím neodpovídají předpisům EU. Tradiční víno nese název obce, kde byly sklizeny hrozny. Je stanoveno celkem 18 oblastí „DO“ (CHZO). Stolní víno neobsahuje cukr, má méně kyselin. Odrůdová vína pochází ze sklizně hroznů jedné odrůdy. Známková vína jsou rovněž odrůdová, ale připravovaná podle přísnějších pravidel, zrají alespoň 2 roky. Vína z kolekcí jsou jako známková, ale zrají celkem (v kvevri a na láhvi) 3 až 20 let. Vinařství je možné studovat na 3 univerzitách, z toho bakalářské studium na třech, magisterské na dvou a doktorské na jedné. Gruzie je členem OIV. Plochou vinic v roce 2019 je na 26. místě na světě (za Bulharskem a před Rakouskem), produkcí vína na místě 20. (za Řeckem a před Moldavskem).

Plocha vinic se za posledních 25 let snížila téměř o 50 %, avšak za období posledních 35 let se plocha snížila na pouhých 38 %. Důvodem byly politické změny, války a vůbec nestabilita regionu. Jak můžeme pozorovat na obr. 48, od roku 2012 je plocha vinic stabilní. Vzhledem k tomu, že za posledních 35 let zůstala jenom 1/3 vinic, je udivující, že se plocha nezvyšuje, protože žádný zákaz nové výsadby tam neplatí. Zvláště když Gruzie má snahu stát se členem EU a NATO. Průměrný výnos hroznů z vinic se v posledních letech pohybuje kolem 4,5 t/ha. K produkci čerstvých stolních hroznů je určeno přibližně 5 % plochy vinic státu.

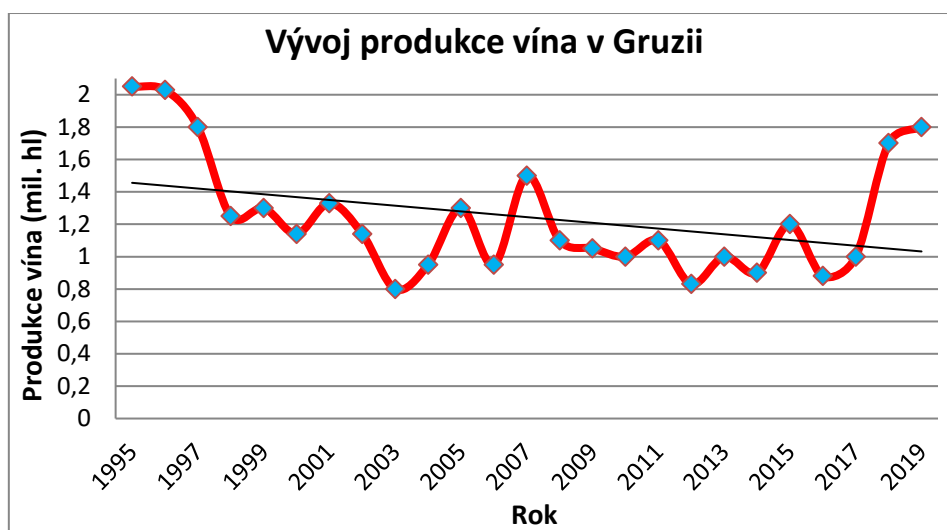
Obr. 48: Vývoj plochy vinic v Gruzii v letech 1995 – 2019

Z hlediska **odrůdové skladby** vinic přibližně ze 2/3 převažují modré odrůdy. Gruzie má téměř 500 autochtonních odrůd. Ze současných asi 11 000 odrůd révy vinné na světě (včetně kříženců) jich přes 500 pochází z Gruzie, kde se dosud pěstují. OIV uvádí v Gruzii celkem 521 pěstovaných odrůd, oficiálně registrovaných k produkci vína je 38 odrůd. Jsou mezi nimi i mezinárodní odrůdy jako Aligoté, Chardonnay, Ryzlink rýnský, Cabernet Sauvignon, Malbec, Merlot, Pinot noir, Syrah. Moderní marketing a export si je vyžadují, tradiční gruzínské odrůdy jsou ve světě málo známé. Poměrně dost se vyskytuje i Feteasca alba, Feteasca muškataja a Feteasca regala. Z tradičních modrých odrůd patří k nejrozšířenějším například Alexandrouli, Mudžuretuli, Odžalešči a barvířka Saperavi. Z bílých odrůd to jsou Goruli mcvane (z gruzínštiny Zelené horské), Mcvane (z gruzínštiny Zelené), Rkaciteli, Cicka a Colikauri. Bez problémů se lze setkat s pěstováním původní révy lesní (*Vitis vinifera* ssp. *sylvestris*) nebo s americkou odrůdou Isabella (*Vitis labrusca*).

Moštových hroznů bylo v Gruzii v roce 2016 sklizeno 159 tis. tun, ale množství značně meziročně kolísá, v roce 2015 bylo sklizeno 215 tis. tun. Čerstvých stolních hroznů bylo v roce 2016 celkem 8,6 tis. tun. Rozinky Gruzie neprodukuje. **Vína** bylo v roce 2019 získáno 1,8 mil. hl (trojnásobek oproti ČR), produkce vína na obyvatele je tak 8× vyšší. V delší časové řadě je vývoj produkce vína značně rozkolísaný (obr. 49). Do roku 1998 křivka kopíruje křivku plochy vinic a obě souvisí s nestabilitou země v té době. Pak až do roku 2017 následuje značné kolísání produkce vína, které je možné ještě vysvětlit výkyvy počasí. Ale nárůst produkce v letech 2018 a 2019 se zdá být jiné příčiny, než lepším počasím, například větším pořádkem v evidenci ve státě. Z téměř poloviční plochy vinic se získalo téměř stejné množství vína jako v roce 1995.

Obr. 49: Vývoj produkce vína v Gruzii v letech 1995 – 2019

Spotřeba vína v roce 2016 činila 0,5 mil. hl, což je polovina oproti roku 2008 a čtvrtina při srovnání se stavem v roce 1996. Opět ta data (OIV) nepůsobí důvěryhodně. Spotřeba vína na osobu a rok tak v roce 2016 činila 16 litrů. Je to o něco nižší spotřeba na osobu než v ČR. V letech 2015 a 2016 byla spotřeba vína přibližně poloviční, než jeho produkce. **Stolních hroznů** se ročně spotřebuje kolem 9 tis. tun, tedy produkce státu. Na osobu a rok to činí 2,3 kg, v roce 1997 to bylo 8 kg. **Rozinek** se v Gruzii spotřebuje kolem 1 tisíce tun (1/4 kg/osoba/rok).

Z Gruzie bylo vyvezeno v roce 2018 celkem 650 tis. hl lahrového vína za 200 mil. dolarů. To odpovídá 65 % vlastní produkce vína z roku 2017. Víno je druhým nejvýznamnějším vývozním zbožím, po železné rudě. Stát musel zcela změnit exportní orientaci. Před rokem 2006 směřovaly 3/4 vyváženého vína do Ruska, nyní jsou to i další země. Tím skončila i éra sladkých stolních vín a z Gruzie se začala vyvážet kvalitní vína. Po roce 2012, kdy skončilo ruské embargo, se obnovil i vývoz vína do Ruska, ale už v menším rozsahu, v roce 2018 to bylo 60 % exportu. Následovala Ukrajina (12 %), Čína (8 %), Kazachstán (4 %) a Polsko (4 %). Export v roce 2018 znamenal 20 % meziroční nárůst a rekordní množství za posledních třicet let. Od roku 2009 má vývoz vína stoupající trend. Do EU bylo v roce 2018 vyvezeno 50 tis. hl vína za 15 mil. €. Polovinu odebralo Polsko, následovalo Lotyšsko a pak Německo. V roce 2007 bylo do EU vyvezeno jen 10 tis. hl za 4 mil. €. Moštové a stolní hrozny ani rozinky se z Gruzie nevyváží.

Gruzie víno prakticky nedováží. V posledním desetiletí stát dovážel 1 až 2 tis. hl ročně, tedy kolem 1 % vlastní produkce.

ČR ve velmi omezeném rozsahu z Gruzie víno dováží (tab. 27). Dovoz vína z Gruzie se na našem dovozu vína podílí v lepším případě 0,25 promile. Náš vývoz do Gruzie je podle roku buď žádný, nebo zanedbatelný.

Tab. 27: Obchod vínem mezi ČR a Gruzii

Rok		2000	2005	2010	2015	2019
Dovoz do ČR	Množství (hl)	83	163	260	164	437
	Cena (mil. Kč)	1,1	1,7	1,3	2,1	4,4
Vývoz z ČR	Množství (hl)	1	-	0,6	-	5
	Cena (tis. Kč)	11	-	9	-	240

3.21 Moldavsko

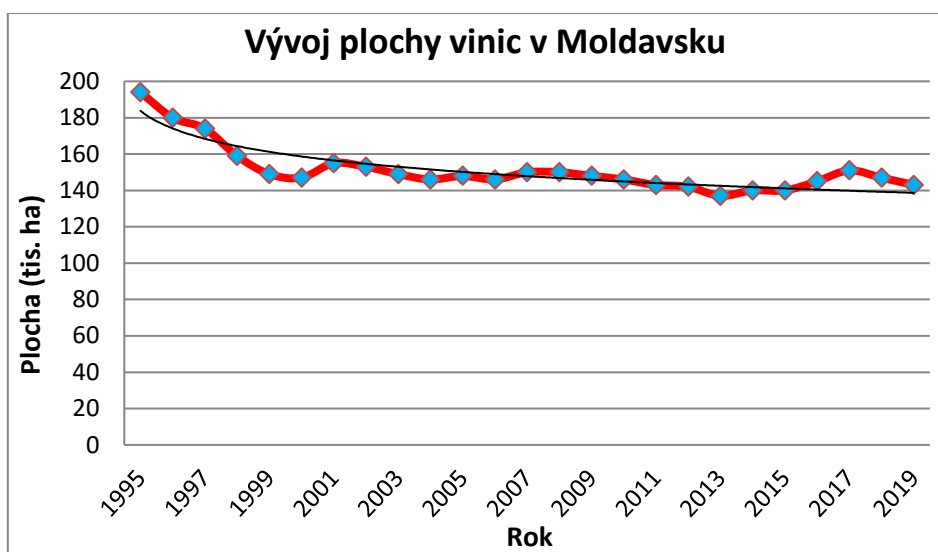
Vinařství v Moldavsku má dlouhou tradici, podobně jako v Rumunsku, na jehož dnešní části se část dřívější Moldávie rozkládala. Záměrné pěstování hroznů zde začalo asi před pěti tisíci lety, ale nekultivovaná réva se na tomto území vyskytuje už kolem deseti milionů let. Získávat z hroznů víno naučili místní obyvatelstvo Řekové ve třetím století př. n. l. Na počátku letopočtu ovlivnili vinařství Římané prostřednictvím sousedící Dácie, což znamenalo velký pokrok v pěstování révy i enologii. Brzy nato (4. století n. l.) však vpád Hunů rozvoj zastavil. Během středověku postavily vládnoucí moldavské vrstvy vinařství opět na nohy a postupně zdokonalovaly techniky. Již ve 14. století se moldavské víno vyváželo do Polska a do Moskvy. V následujícím století vinařství vzkvétalo; byly dovezeny zahraniční odrůdy révy, což zvýšilo kvalitu vína. Během nadvlády Osmanské říše v 15. až 18. století nebyla konzumace vína slučitelná s islámem, takže vinařství opět upadalo. Když Besarábii ovládl počátkem 19. století ruský car, situace se opět zvrátila a vinařství se mohlo dále rozvíjet, protože křesťanství podporovalo víno. Ruská knížata dovezla ze spřátelené Francie sazenice nových odrůd: Aligoté, Cabernet Sauvignon, Gamay, Muškát, Pinot blanc, Pinot gris, Pinot noir, Sauvignon blanc a další. Car také pozval vinaře z Bádenska a Württemberska, obdobně jako Marie Terezie do Rumunska. V Moldávii vznikala polovina objemu vína Ruské říše. V době révo kazové kalamity byla vína z Moldávie ve velkém vyvážena i do Francie. V té době byli vinaři v Besarábii státem podporováni, již v roce 1842 byla otevřena první vinařská škola (v Rakousko-Uhersku to bylo až v roce 1860).

Obě světové války, a k tomu ještě převzetí moci komunisty, vedly opět k úpadku vinařství. Nové budování oboru začalo až v padesátých letech minulého století, v roce 1960 činila plocha vinic již 220 000 hektarů. Až do poloviny osmdesátých let byla Moldávie masovým producentem vína pro samozásobení Sovětského svazu. Pak přišla protialkoholová kampaň a velká plocha vinic byla zničena. S tím přišla i hospodářská krize regionu, který do značné míry na vinařství závisel.

Během devadesátých let, po získání nezávislosti v roce 1991, nastal opětovný rozvoj vinařství jako významného hospodářského odvětví v republice. Asi třetina HDP Moldavska závisela na exportu vína. Z vývozu vína směřovalo 80 % tradičně do Ruska. V roce 2006 zavedlo Rusko embargo na dovoz moldavského vína, které trvalo asi rok a půl. V letech 2010 a 2013 se proces opakoval, Moldavsko ztratilo v Rusku podstatnou část trhu, muselo svůj export přeorientovat jinam. Stále se nedaří potlačit šedou ekonomiku. Kvalita vín ne vždy odpovídá běžným standardům, například vzhledem k objemu dováženého vína do ČR je podíl falšovaných vín z Moldavska na prvním místě. Moldávie byla již v roce 1954 rozdělena do čtyř vinařských regionů a řady mikroregionů, kterým byly nařízeny konkrétní odrůdy. To bylo respektováno i ve vinařském zákonu z roku 1994. V současnosti je země členěna do šesti vinařských regionů, z nichž dva jsou „DOP“ (CHOP) a čtyři „IGP“ (CHZO). Moldavsko je členem OIV. Plochou vinic (2019: 143 tis. ha) je na 14. místě na světě, za Austrálií a před JAR.

Plocha vinic se za posledních 25 let snížila o 26 %. K největšímu snížení došlo koncem minulého století (obr. 50) po osamostatnění země. Souviselo to se změnou vlastnictví, klučením starých vinic a výsadbou nových. V tomto století vykazuje plocha vinic mírný pokles. K největšímu snížení plochy vinic (o 23 %) z uvedeného období došlo během let 1995 až 1999. Průměrný výnos hroznů z vinic se v poslední době pohybuje kolem 4,5 t/ha. K produkci čerstvých stolních hroznů je určeno necelých 10 % plochy vinic.

Obr. 50: Vývoj plochy vinic v Moldavsku v letech 1995 – 2019

Z hlediska **odrůdové skladby** vinic převažují bílé odrůdy (asi 70 % plochy); 5 % plochy je určeno na další zpracování (destiláty atd.). Moldavsko má řadu autochtonních odrůd a vůbec pestrá odrůdovou skladbu, která čítá kolem stovky odrůd. K těm autochtonním patří například Saperavi, Rkaciteli, Flori - Kagor, Kagor, Zamfira, Feteasca Albă, Rara Neagră, Feteasca Mușkatnaja a Feteasca Regală a celkem zauímají asi 15 % plochy vinic státu. K nejrozšířenějším mezinárodním odrůdám patří Aligoté, Cabernet Sauvignon, Sauvignon blanc, Chardonnay, Pinot gris, Pinot blanc, Pinot noir, Ryzlink rýnský, Tramín, Malbec, Merlot a Müller Thurgau. Protože se poměrně rychle rozvíjí ekologické vinohradnictví, jsou zastoupeny i nové německé PIWI odrůdy jako Hibernal, Regent, Kerner, Solaris, ale i PIWI odrůdy z bývalých států RVHP, např. Bianca, Jalovenskij ustojčivij, Riton, Augustovskij, Jubilej Žuravlja, Rubin Tajrovskij, Arkadija, Pamjati Negrulja. Ve výsadbách se stále ještě nachází staré hybridy jako Isabella, Noe (Charvát), Concord a Lydia.

Produkce hroznů Moldavska v roce 2016 činila 635 tis. tun, čerstvých stolních hroznů z toho bylo 85 tis. tun. **Vína** bylo v roce 2019 získáno 1,5 mil. hl. Tedy podle oficiální statistiky OIV, která tento poměr mezi produkcí hroznů a vína uvádí dlouhodobě. Jiné zdroje uvádí až dvojnásobek - zřejmě zde hraje roli šedá ekonomika. Produkce vína by tak byla přibližně jen 2,5× vyšší než v ČR, produkce na obyvatele téměř sedmkrát vyšší. Moldavsko bylo v roce 2019 produkcí vína na 21. místě na světě, za Gruzii a před Švýcarskem. Oproti počátku století došlo ke zvýšení produkce vína o 35 %. Rozinky se nezískávají.

Spotřeba vína v roce 2016 byla na úrovni 264 tis. hl, což znamená pokles oproti začátku století o polovinu a při porovnání s rokem 1995 dokonce o 82 %! Tedy podle oficiální statistiky OIV, což je ale nereálné. Moldavsko tak má spotřebu vína na osobu a rok 7,7 l, je to naprosto neodpovídající údaj při srovnání s 28 litry sousedního Rumunska. Vydělením celkové spotřeby počtem obyvatelstva vychází dokonce 6,6 litru. Jde o zemi, kde je vysoké procento samozásobení domácností, což zřejmě statistika nezapočítává. V roce 1995 činila spotřeba vína v Moldavsku ještě 46 litrů na osobu (podle OIV). Spotřeba stolních hroznů se pohybuje kolem 50 tis. tun, tedy 12 kg/osoba/rok. Rozinek se v Moldavsku konzumuje kolem 900 tun, tedy 0,25 kg na osobu.

Z Moldavska bylo vyvezeno v roce 2016 celkem 1,3 mil. hl vína (OIV). V roce 2005 to bylo ještě 2,4 mil. hl. Tato čísla by měla být poměrně důvěryhodná, u každého vývozu by měl být příjem druhým státem. Také je patrné na vývoji patrné zavedení ruského embarga. Zkreslená je ale produkce, v posledních letech by země vyvážela téměř 80 % vlastní produkce. Exportuje přes 100

vinařských podniků. Vývoz vína do EU (zdroj: DG AGRI) trvale narůstá: v roce 2007 to bylo 100 tis. hl za 13 mil. €, v roce 2018 již 410 tis. hl za 47 mil. €. Z hlediska států určení jednoznačně vede Rumunsko (121 tis. hl za 14 mil. €), následuje Česká republika (100 tis. hl za 11 mil. €), Polsko (59 tis. hl za 9 mil. Kč), Německo (44 tis. hl za 3 mil. €) a Anglie (38 tis. hl za 4 mil. €). Hrozny se každoročně vyvážejí v množství kolem 50 tisíc tun.

Moldavsko víno prakticky nedováží, v posledních letech činil dovoz vína jednotky tisíc hektolitřů. Nedováží ani stolní hrozny, rozinek každoročně dováží kolem 750 tun.

ČR z Moldavska víno dováží (tab. 28). Dovozy vína z Moldavska v roce 2019 se na našem celkovém dovozu podílel přibližně 6 % objemu a 5 % finanční hodnoty. Do Moldavska víno prakticky nevyvážíme, v roce 2019 činil vývoz 254 hl vína za 366 tis. Kč.

Tab. 28: Dovozy vína z Moldavska do ČR

Rok		2000	2005	2010	2015	2019
Dovoz do ČR	Množství (tis. hl)	6,2	6,9	26	72	89
	Cena (mil. Kč)	9,4	23,6	79,1	204	256

3.22 Bulharsko

Bulharsko patří k zemím s nejdelší vinařskou tradicí v Evropě. Počátky pěstování révy na dnešním území Bulharska sahají podle vykopávek (úlovky amfor) i dochovaných textů pět tisíc let zpět. Réva se na jih dnešního Bulharska dostala z Blízkého a Středního Východu. Vinařství je spojeno s Thráky, kteří území osídlili v 8. stol. př. n. l. Víno se objevilo nejdříve v okolí moře jako božský nápoj, bohem vína byl Dionýsos. Thrácké víno bylo v Římské říši vyhlášené svojí kvalitou. Později Thráky vytlačili Slované a Prábulhaři a s příchodem křesťanství nahradil boha Dionýsa svatý Trifon, ochránce vinařů a révy vinné.

Ve středověku bylo víno a vinice pod kontrolou církve, přičemž bulharské víno se stalo důležitým obchodním artiklem. Během osmanské nadvlády (v letech 1396-1878) se přestalo víno vyrábět, protože muslimské náboženství zakazuje alkohol. Vinice se tedy orientovaly na produkci stolních hroznů. Po osvobození se začal šířit révokaz, který zlikvidoval zbývající révu vinnou. Počátkem minulého století byly vysazovány nové vinice, často s odolnějšími hybridy, zaváděly se nové způsoby pěstování révy a štěpované sazenice francouzských odrůd. Vznikala vinařská družstva západního stylu. Na světových výstavách koncem 19. a na počátku 20. století Bulharsko prezentovaly dvě komodity: růžový olej a víno. V socialistickém období, v roce 1946, vznikl státní monopol na víno podniku Vinprom. Vinice byly kolektivizovány. Aby byl zajištěn export vína do SSSR a ostatních satelitních států, bylo vinařství zprůmyslněno, vinice se vysazovaly na vysokém vedení, vznikly vinařské školy. V roce 1966 bylo Bulharsko šestým největším vývozcem vína na světě. V roce 1970 bylo v Bulharsku 150 tis. ha vinic. Před rokem 1989 se 80 % produkce vína vyváželo v rámci RVHP (Rada vzájemné hospodářské pomoci) do socialistických zemí. Těžkou ranou vinařství byla Gorbačovova protialkoholní kampaň v SSSR v letech 1985 až 1987.

Po revoluci se podniky privatizovaly a postupně stabilizovaly; skončil monopol podniku Vinprom. Dvě třetiny vinic byly starší než dvacet let. Ještě před vstupem do EU Bulharsko čerpalo značné prostředky na modernizaci vinařství a zavádění špičkových technologií. Ve velkém se obměňovala odrůdová skladba a převážně se vysazovaly odrůdy světového sortimentu jako Cabernet Sauvignon, Merlot, Sauvignon a Chardonnay. Množství se postupně nahrazovalo kvalitou. Bulharské vinařství podpořila řada zahraničních investorů. Vstup do EU v roce 2007 otevřel bulharskému vínu evropské trhy a současně se snížil odbyt vína na původních trzích. Tím přestal být zájem o víno nižší kvality.

První vinařský zákon byl vydán po osvobození země od Turků v roce 1879. V roce 1960 vyšla vyhláška stanovující pět vinařských oblastí: Podunajská nížina (Дунавска равнина), Černomoří (Черноморски), Údolí růží (Розова долина), Trácká nížina (Тракийска низина) a Údolí řeky Strumy (Долината на Струма). V roce 1978 byl vydán nový vinařský zákon. Nejradikálnější změna ale přišla v roce 2001 zavedením dalšího vinařského zákona, tentokrát podle francouzského vzoru. Od roku 2012 platí v Bulharsku v souladu s předpisy EU následující třídění vína:

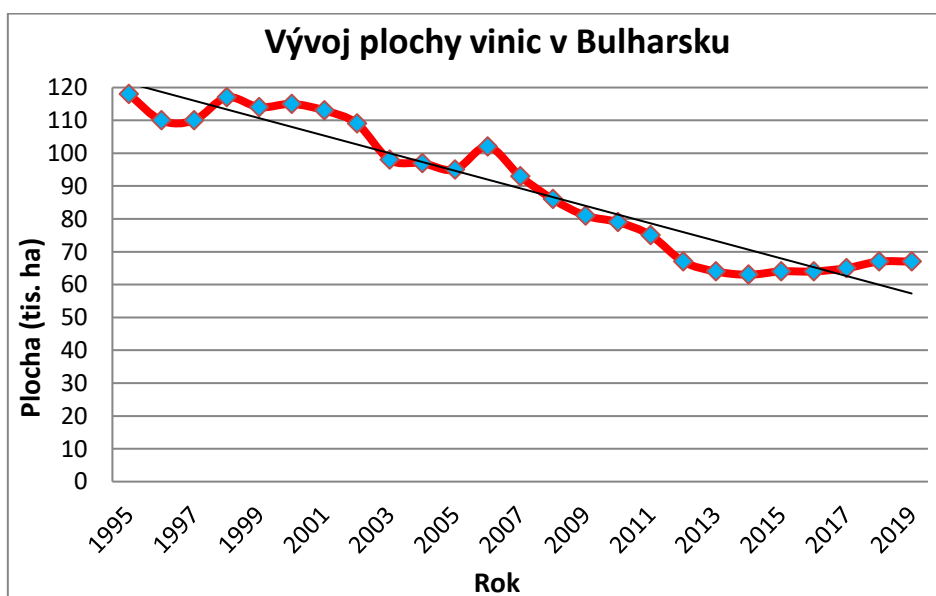
- víno, dříve stolní víno,
- zemské víno (CHZO),
- kvalitní víno (CHOP).

Dřívější třídění na GNP a GKNP (= chráněné označení původu a chráněné a kontrolované označení původu) se již nepoužívá. Existuje přes 50 oblastí CHOP a CHZO. Názvy jednotlivých kategorií mohou být kvůli odlišnosti bulharského písma v jazyce bulharském, anglickém, německém nebo francouzském.

V oboru pracuje kolem 3 500 osob. Bulharsko je dlouhodobým členem OIV, plochou vinic v roce 2019 bylo Bulharsko na 25. místě ve světě, těsně za Maďarskem a s velkým odstupem před Gruzii. Produkci vína se nachází na 22. místě ve světě, hned za Švýcarskem. Bakalářské a magisterské studium vinařství poskytují dvě univerzity, doktorské studium jedna univerzita. V EU jsou bulharské vinařské oblasti zařazeny ve vinařských zónách C II a C IIIa.

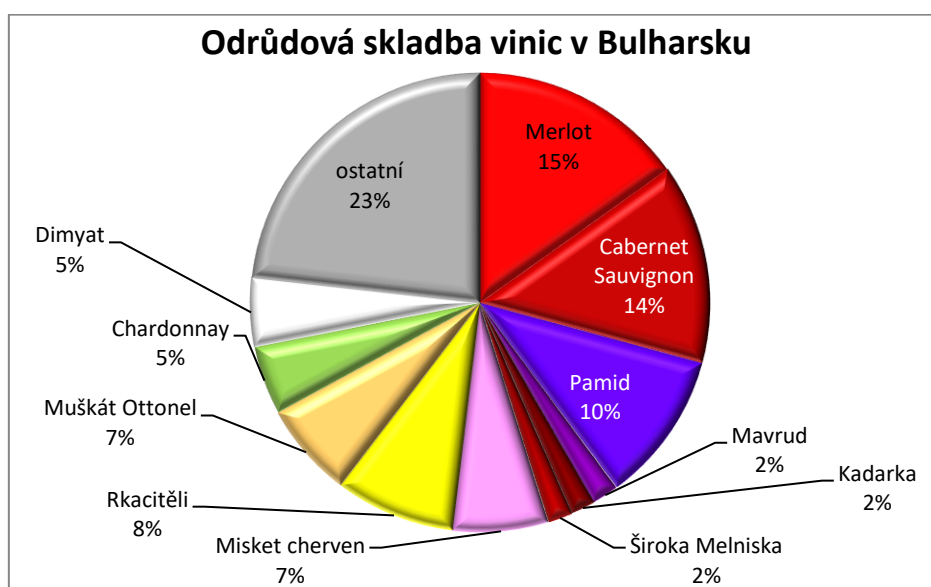
Plocha vinic se za posledních 25 let snížila téměř o 45 % (obr. 51), zajisté částečně jenom v evidenci. Můžeme pozorovat tři základní období. V letech 1995 až 2002 byla plocha poměrně stabilní. V období let 2003 až 2012 se provádělo klučení přestárých vinic a hlavně se dělal pořádek v evidenci. Před vstupem do EU se zaváděl registr vinic, který se pak upravoval. V rámci toho se v roce 2006, rok před vstupem do EU, plocha evidenčně „nafoukla“, ale po vstupu musela být snížena na původní stav. Pokles plochy vinic dále pokračoval s tím, jak se upřeshňoval registr vinic. Ten musel být plně funkční, aby Bulharsko mohlo čerpat evropské podpory v rámci nové SOT vínem od roku 2012. Proto je plocha vinic od roku 2013 stabilní, ba mírně narůstající (v rámci práv za vykloučené vinice předtím a povoleného 1 % nových). Průměrný výnos hroznů z vinic se pohybuje kolem 3 t/ha. K produkci čerstvých stolních hroznů je určeno méně než 5 % plochy vinic státu.

Obr. 51: Vývoj plochy vinic v Bulharsku v letech 1995 – 2019

Z hlediska **odrůdové skladby** vinic přibližně ze dvou třetin převažují modré odrůdy. Bulharsko má řadu autochtonních odrůd, z nichž se nejvíce pěstují Pamid, Rkacitěli, Misket červen, Dimyat, Mavrud a Kadarka. Deset nejpěstovanějších odrůd tvoří 75 % plochy vinic (obr. 52). Nejrozšířenější odrůdou je Merlot (pěstuje se téměř na 10 tisících ha), následovaný Cabernetem Sauvignon (9 tisíc ha). Z bílých odrůd je nejčastější odrůdou Rkacitěli (pře 5 tis. ha). Světové odrůdy v současnosti tvoří přibližně polovinu plochy vinic Bulharska. Pěstují se i interspecifické odrůdy, např. Černomořský briliant nebo Dunajská gamza.

Obr. 52: Odrůdová skladba vinic v Bulharsku

Produkce hroznů v Bulharsku v roce 2016 činila 184 tis. tun. Čerstvých stolních hroznů z toho bylo 10 tis. tun. V posledních letech Bulharsko produkuje necelých 100 tun rozinek. **Vína** bylo v roce 2019 získáno 0,9 mil. hl (o 44 % více oproti ČR), produkce vína na obyvatele je tak 2× vyšší. Největší podíl z toho tvořilo víno s CHZO (zemské: 354 tis. hl), následovalo víno bez CHOP/CHZO odrůdové (223 tis. hl) a vína s CHOP bylo jen 5 tis. hl. Oproti závěru minulého století došlo ke snížení produkce vína přibližně na třetinu.

Spotřeba vína v letech 2015 a 2016 byla na úrovni 1 mil. hl, což odpovídá stavu z přelomu století. Spotřeba vína na osobu a rok tak činí 16 litrů. Je to o něco nižší spotřeba na osobu než v ČR. Dlouhodobě je spotřeba vína asi o 20 % nižší než jeho produkce. **Stolních hroznů** se ročně spotřebovává necelých 25 tis. tun, tedy dvojnásobek produkce státu. Na osobu a rok to činí více než 3 kg. **Rozinek** se v Bulharsku spotřebovává necelé 2 tisíce tun (0,25 kg/osoba/rok), tuzemská produkce je proti tomu zanedbatelná.

Z Bulharska bylo vyvezeno v roce 2018 celkem 304 tis. hl vína za 38 mil. €. Dlouhodobě to odpovídá asi 30 % vlastní produkce. Stát tak ve světovém obchodu hraje nepodstatnou roli. Trend je klesající, protože počátkem století to byl dvojnásobek. V posledních letech vyváží asi 4 % své produkce mimo EU a 26 % v rámci EU. Největší objemy produkce putovaly do Polska (167 tis. hl za 13,3 mil. €), Švédsko (37 tis. hl za 4,9 mil. €), Anglie (22 tis. hl za 2,9 mil. €) a Česko (15 tis. hl za 1,9 mil. €). Mimo EU nejvíce vína odebírá Rusko (14 tis. hl za 2 mil. €), Japonsko a Čína (každý 4 tis. hl za 1 mil. €) a USA (2,5 tis. hl za 1 mil. €). Do členských zemí EU Bulharsko vyvezlo 18 tis. hl vína s CHOP za 5,3 mil. €, nejvíce do Polska (8 tis. hl), Anglie (4 tis. hl) a Německa (1 tis. hl). Vína s CHZO bylo do EU vyvezeno 97 tis. hl za 13,4 mil. €, z toho přes třetina do Švédska (36 tis. hl), obdobně do Polska (35 tis. hl) a dále do Anglie (15 tis. hl). Bulharsko vyváží většinou balené víno. Průměrná cena vyváženého vína činila 1,25 €/l. Vývoz stolních hroznů ani rozinek není podstatný.

Bulharsko dováží víno v objemu asi 12 % vlastní produkce. V roce 2018 bylo dovezeno 114 tis. hl (asi desetina oproti ČR) za 31 mil. €. Ze zemí EU bylo dovezeno 89 tis. hl za 26 mil. €, většina pochází z Itálie (26 tis. hl za 6,3 mil. €) a Španělska (22 tis. hl za 8,3 mil. €), následují Francie (12 tis. hl za 6,0 mil. €) a Rumunsko (10 tis. hl za 0,6 mil. €). Ze zemí mimo EU dovezlo Bulharsko jen 25 tis. hl, z dodavatelů převažuje Severní Makedonie (16 tis. hl za 0,7 mil. €) a s odstupem pak Nový Zéland (5,5 tis. hl, 2,3 mil. €) a Chile (2 tis. hl, 0,7 mil. €). Z EU Bulharsko dovezlo 19 tis. hl vína s CHOP za 16,2 mil. €, z toho 9 tis. hl z Itálie, 3 tis. hl z Francie a po 2 tis. hl ze Španělska a z Německa. Průměrná dovozní cena vína byla 2,7 €/l.

ČR ve velmi omezeném rozsahu s Bulharskem obchoduje vínem. Víno dováží i vyváží (tab. 29). Dovoz vína z Bulharska se na našem celkovém dovozu podílí přibližně 1,2 %. Náš vývoz do Bulharska tvoří asi 1,8 % našeho celkového vývozu. Jak vyplývá z tabulky, obchodní toky jsou o řád nižší ve směru z ČR do Bulharska než opačným směrem. V roce 2019 jsme vyvezli do Bulharska balené víno za 5,6 mil. Kč, v této kategorii bylo Bulharsko naším 8. největším odběratelem, za USA a před Čínou.

Tab. 29: Obchod mezi ČR a Bulharskem

Rok		2000	2005	2010	2015	2019
Dovoz do ČR	Množství (tis. hl)	6,5	21	22	16	17
	Cena (mil. Kč)	14	57	59	42	48
Vývoz z ČR	Množství (tis. hl)	0,6	0,1	0,5	1,3	1,3
	Cena (mil. Kč)	1,4	0,2	2,3	6,8	6,7

3.23 Švýcarsko

Na území dnešního Švýcarska byla nalezena semena révy z období 3000 až 1800 př. n. l. Jinak se o rozšíření vinařství zasloužili Římané, jako důkaz svědčí nálezy vinařských nožů. Jižně od Alp, v kantonu Ticino, se předpokládá pěstování révy ještě před římskou kolonizací. Po Římanech v šíření vinařství pokračovali mniši, cisterciáci už od 6. stol. n. l. v dnešním kantonu Vaud. Klášter Dézaley bylo jedno z prvních vinařství na území Švýcarska. V 8. století cisterciáci rozšířili vinařství do údolí Rýna a k Bodamskému jezeru. Ve 12. století založili v kantonu Vaud první švýcarské terasy s révou vinnou. Po vzniku Staré švýcarské konfederace v roce 1291 vinařství dále vzkvétalo a v 18. století dosáhlo svého vrcholu. Prošlo si ale i krizemi, například velká krize byla v 17. století v důsledku růstu dovozu vína z jihu, především z Francie. Koncem 19. století révu napadly choroby a révokaz. Spolu s levnými dovozy vína a zastavováním zajímavých viničních parcel to znamenalo snížení plochy vinic od konce 19. století do roku 1960 z 33 000 ha na 12 500 ha.

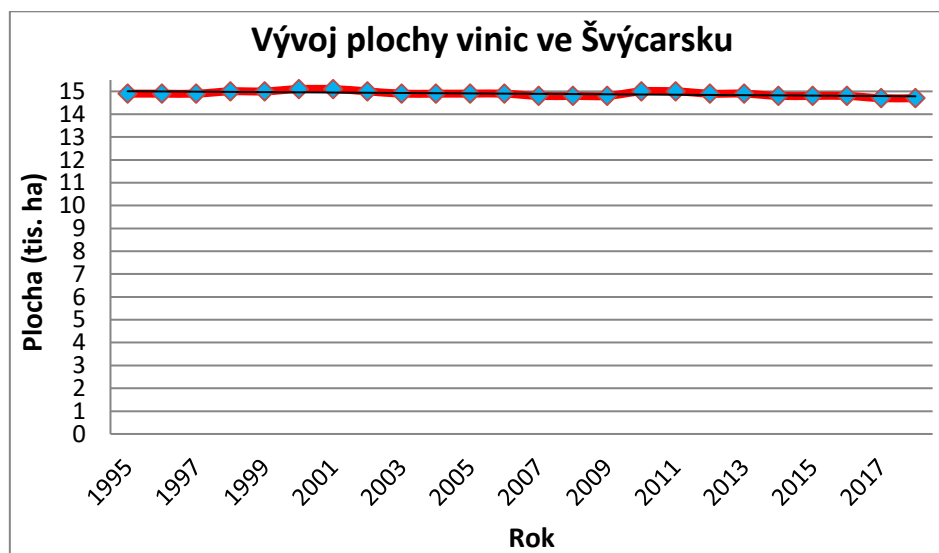
V současnosti se téměř veškeré švýcarské víno spotřebuje v zemi. Vinaři nestačí uspokojit poptávku. To vede k vysokým cenám vína a vyšším výnosům hroznů. Proto od devadesátých let minulého století jednotlivé kantony zaváděly přísnější pravidla produkce a ochrany vína. Švýcarský vinařský zákon rozlišuje tři kategorie vína. První kategorií jsou kontrolované apelace s kontrolovaným označením původu. Značí se jako AOC za názvem regionu. Některé vinařské obce mají pro tuto kategorii povoleno označení „Grand Cru“. Druhou kategorií je CHZO (zemské víno), které se na etiketě uvádí slovy „Vin de Pays“. Poslední kategorií jsou stolní vína bez označení původu. Vinařství je ve Švýcarsku rozděleno do 6 regionů: kanton Wallis (5 230 ha), kanton Waadt (3 810 ha), kanton Gené (1 340 ha), Drei-Seen-Land (Země tří jezer, 940 ha), kanton Tessin (1 000 ha) a Deutschschweiz (Německé Švýcarsko, 2 500 ha). – jde o kantony Zürich, Schaffhausen, Aargau, Luzern a oblasti Thunersee a Bündner Herrschaft.

Plochou vinic v roce 2018 (14,7 tis. ha) se Švýcarsko nachází za Slovenskem, produkcí vína 2019 (1,0 mil. hl) za Moldavskem a před Chorvatskem, na 22. místě ve světě. Švýcarsko je dlouhodobým členem OIV. V zemi se nachází i sídlo PIWI International (organizace na podporu rezistentních

odrůd révy) a FIBL, první výzkumný ústav ekologického zemědělství na světě. Celkem má stanoveno 62 oblastí s CHOP (AOC). Studium vinařství je možné na jedné vysoké škole, a to jak bakalářské, tak i magisterské.

Ve Švýcarsku se nachází (2018) **14,7 tis. ha vinic**, o které pečuje asi 33 tisíc pěstitelů, ale pouze 7 tisíc na plný úvazek. Dlouhodobým trendem je velmi pomalé snižování plochy. Plocha vinic se během posledních 24 let prakticky neměnila (obr. 53). Průměrný výnos hroznů se dlouhodobě pohybuje kolem 9 t/ha. Rozinky se neprodukují a stolní hrozny jen v zanedbatelném množství.

Obr. 53: Vývoj plochy vinic ve Švýcarsku v letech 1995 až 2018

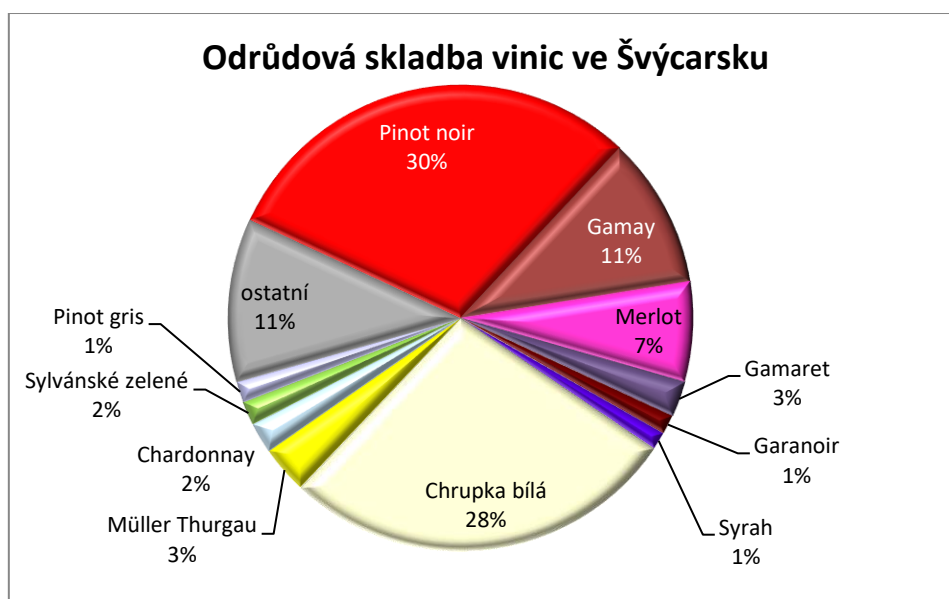

Z hlediska **odrůdové skladby vinic** převažují modré odrůdy, jejich plocha vůči bílým je v poměru 57 : 43, ale poměr se pomalu vyrovnává. Ve Švýcarsku se pěstuje přes 200 odrůd révy, často autochtonních, ale odrůdová rozptířenosť není příliš velká. Dvě nejrozšířenější odrůdy, Pinot noir a Chrupka bílá, se pěstují na 58 % plochy vinic státu (obr. 54, tab. 30). Deset nejrozšířenějších odrůd se pěstuje na 88 % plochy vinic. Švýcarsko je ale stále ještě známé jako země Chasselas (Chrupka bílá), v některých kantonech je označovaná jako Fendant, v německých jako Gutedel. V posledních třinácti letech se plocha Chrupek snížila téměř o tisíc hektarů, převážně v kantonu Wallis. Stát podporuje dotacemi jejich klučení ve prospěch autochtonních odrůd a specialit jako jsou Petite Arvine, Heida, Cornalin nebo Syrah.

Tab. 30: Další, méně časté odrůdy

Odrůda	Plocha (ha)	Odrůda	Plocha (ha)
Cornalin d'Aoste	128	Petite Arvine	150
Rouge du Pays	112	Sauvignon blanc	126
Diolinoir	108	Pinot blanc	103
Cabernet Sauvignon	62	Savagnin	78

Obr. 54: Odrůdová skladba vinic ve Švýcarsku

Protože se ve Švýcarsku používají 3 různé úřední jazyky, mají i odrůdy révy svá synonyma. Müller Thurgau byl dříve nazýván zásadně Riesling × Silvaner, Sylvánskému zelenému se v některých kantonech říká Johannisberg, Pinot gris může být zase Malvoisie, Savagnin v kantonu Wallis je to Heida, Pinot noir lze označit jako Dôle, Cornalin d'Aoste za Humagne Rouge, Rouge du Pays za Cornalin du Valais nebo jako Walliser Cornalin atd.

Uvedli jsme některé u nás neznámé švýcarské odrůdy, zde je jejich objasnění:

- Gamaret a Garanoir jsou sourozenci ze švýcarského křížení odrůd Gamay a Reichensteiner z roku 1970;
- Diolinoir je kříženec ze stejného roku a ústavu a jde o opylení odrůdy Rouge de Diolly pylem Pinot noir;
- Cornalin d'Aoste, Rouge du Pays, Petite Arvine jsou autochtonní odrůdy z alpského prostoru.

Produkce čerstvých moštových hroznů se ve Švýcarsku v letech 2013 až 2016 pohybovala mezi 105 až 135 tis. tun, stolních hroznů bylo vypěstováno každým rokem 100 tun, rozinky se neprodukuje. Víno bylo v pětiletém průměru posledních pěti let získáváno 1,0 tis. hl. Produkce vína tak je o 1/2 vyšší než v ČR a produkce na obyvatele je o 80 % vyšší. Víno ve Švýcarsku připravuje asi 2,5 tisíce vinařů ze 7 tisíc pěstitelů pracujících na plný úvazek.

Roční spotřeba vína v roce 2019 činila přibližně 2,7 mil. hl, to znamená, že téměř 2/3 konzumovaného vína musí Švýcarsko dovážet, obdobně jako ČR. Švýcarsko je ve spotřebě vína na 18. místě ve světě (ČR na 24.). Švýcarského vína bylo spotřebováno 440 tis. hl bílého a 450 tis. hl červeného. Spotřeba vína na osobu a rok se trvale snižuje. V roce 2018 činila 28,6 l, z toho 9,7 l bílého a 18,9 l červeného vína. Ještě v roce 2015 to bylo 31,6 l a v roce 2000 přes 52 l. Za necelých dvacet let se snížila spotřeba vína ve Švýcarsku téměř na polovinu. V posledním desetiletí se každoročně spotřebovává přibližně 35 tis. tun stolních hroznů, to odpovídá asi 4 kg/osoba/rok.

Roční dovoz vína se spolu se spotřebou mírně snižuje, v roce 2018 bylo vykázáno 1,8 mil. hl dovezeného vína. Z EU dlouhodobě dováží každým rokem asi 1,7 mil. hl v hodnotě téměř 1 miliardy Eur. Pro EU je Švýcarsko na 5. místě v objemu exportovaného vína a na 3. místě v jeho finanční hodnotě (za USA a Čínou). Největší objem vína Švýcarsko v roce 2018 dovezlo z Itálie (708 tis. hl

za 377 mil. €), Francie (401 tis. hl za 376 mil. €), Španělska (231 tis. hl za 117 mil. €), Německa (102 tis. hl za 50 mil. €) a Portugalska (100 tis. hl za 30 mil. €).

Vývoz vína v posledních letech klesl z 12 tis. hl na 11 tis. hl., prakticky všechno toto víno směřuje do členských zemí EU, přibližně 10 tis. hl za 50 milionů Eur. Švýcarsko tak vyváží asi 1 % své produkce vína.

ČR ve velmi omezeném rozsahu ze Švýcarska víno dováží (tab. 31). Dovoz vína ze Švýcarska se na našem dovozu vína podílí v lepším případě 0,1 promile. Náš vývoz do Švýcarska je na tom trochu lépe. Podíl objemu v roce 2019 činil 0,7 % veškerého našeho vývozu vína, ve finančním vyjádření to byly 4 % a páté místo celkem.

Tab. 31: Obchod vínem mezi ČR a Švýcarskem

Rok		2000	2005	2010	2015	2019
Dovoz do ČR	Množství (hl)	12	41	390	6	160
	Cena (mil. Kč)	0,2	0,4	2,4	0,3	0,6
Vývoz z ČR	Množství (hl)	44	25	61	1 300	620
	Cena (mil. Kč)	0,5	0,3	0,7	38	23

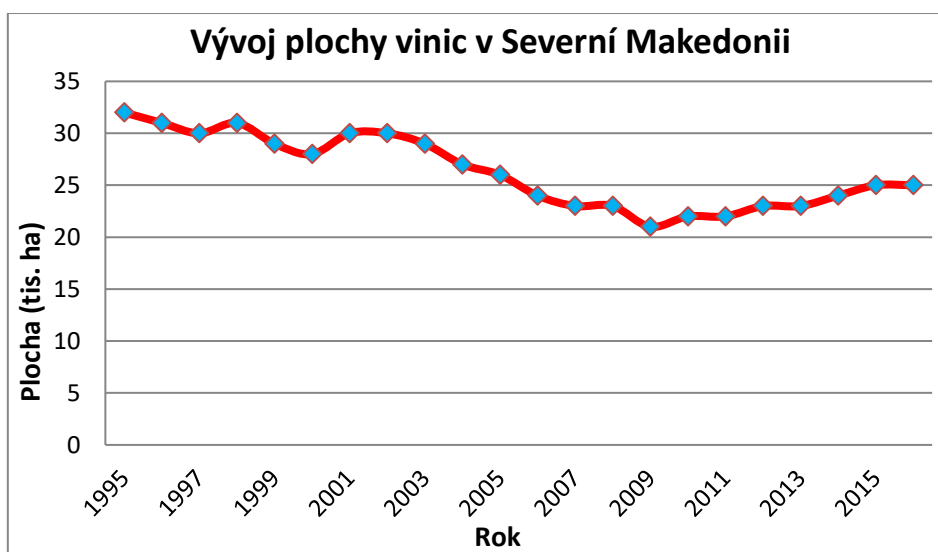
3.24 Severní Makedonie

Vinařství v Severní Makedonii, tak jako v sousedním Řecku a Bulharsku, má dlouhou tradici sahající do předantických dob. Antika na tyto tradice navázala, stejně tak jako později křesťanství. V období Osmanské říše, od 14. století do roku 1912, nastal úpadek vinařství. Kulturu vína udržovaly kláštery. V době Jugoslávie byly vinice v držení drobných zemědělců, kteří připravovali víno víceméně pro vlastní potřebu a většinu hroznů prodávali velkým státním vinařstvím. Před rozpadem Jugoslávie byly dvě třetiny vína státu produkovány v Makedonii.

Od získání nezávislosti země v roce 1991 vzniklo několik nových vinařských podniků. Země se zaměřila na vývoz vína do Německa a Ruska, podniky se privatizovaly, plocha vinic klesala a víno nepatřilo vždy k nejkvalitnějším. Většina vína se vyvážela jako nebalené. V roce 2004 byl přijat nový vinařský zákon odpovídající předpisům EU. Do oboru se poměrně investovalo, aby byla zvýšena konkurenceschopnost tamního vína na mezinárodních trzích. Pomalu se objevují nové trhy pro makedonské víno, jako například Anglie. Vinařství je členěno do tří velkých regionů – Údolí řeky Vardar, Pčiňa-Osogovo a Pelagonija-Polog. Ty obsahují celkem šestnáct vinařských oblastí. Bakalářské i magisterské studium vinařství je možné na dvou univerzitách. Republika Severní Makedonie je členem OIV.

Plocha vinic se za posledních 22 let snížila téměř o 22 % (obr. 55) na 24 931 ha v roce 2016. Můžeme ale pozorovat, že od roku 2010 plocha již mírně narůstá. Největší snížení plochy vinic proběhlo v posledním desetiletí minulého století a v první dekádě tohoto století. Průměrný výnos moštových hroznů z vinic přesahuje 4 t/ha. Nemalá část vinic je určena k pěstování čerstvých stolních hroznů.

Obr. 55: Vývoj plochy vinic v Severní Makedonii v letech 1995 – 2016

Z hlediska **odrůdové skladby** vinic přibližně 80 % plochy vinic tvoří modré odrůdy. Severní Makedonie má řadu autochtonních odrůd, z nichž se nejvíce pěstují modré Vranec, Prokupac, Kratošija, Plovšina, Stanušina crna, Teran, Plavac mali a z bílých Smederevka a Žilavka. Z mezinárodních odrůd patří k nejpěstovanějším Cabernet Sauvignon, Merlot, Ryzlink vlašský, Chardonnay Sauvignon blanc a Tramín. Nejrozšířenější odrůdou je Vranec.

Produkce hroznů v Severní Makedonii v roce 2016 činila 333 tis. tun. Čerstvých stolních hroznů z toho bylo 204 tis. tun (zdroj: OIV). O těchto údajích lze úspěšně pochybovat, protože se spotřebuje jenom jejich polovina a žádné se nevyváží. V posledních letech Severní Makedonie rozinky nezískává. **Vína** bylo v roce 2016 připraveno 785 mil. hl (o 40 % více oproti ČR), produkce vína na obyvatele je tak 7× vyšší. Oproti závěru minulého století došlo ke snížení produkce vína přibližně o čtvrtinu.

Spotřeba vína v letech 2015 a 2016 byla na úrovni 150 tis. hl. Nejvyšší spotřeba vína v posledním období byla v roce 1998, kdy dosáhla 480 tis. hl. Spotřeba vína na osobu a rok tak nyní činí necelých 9 litrů, to se zdá málo pravděpodobné, asi není započteno samozásobení domácností. Dlouhodobě tvoří spotřeba vína jen 20 % jeho produkce. **Stolních hroznů** se ročně spotřebuje 100 tis. tun, tedy polovina produkce státu. Na osobu a rok to činí 48 kg, nejvíce ze všech států světa. **Rozinek** se v Makedonii spotřebuje kolem 450 tun (0,22 kg/osoba/rok), pochází z dovozu.

Ze Severní Makedonie se vyváží v posledních letech kolem 800 tis. hl vína. Dlouhodobě to odpovídá asi 80 % vlastní produkce. Stát ani tak ve světovém měřítku není mezi první dvacítkou. Trend je v tomto století poměrně stabilní. V roce 2018 do EU putovalo 474 tis. hl makedonského vína za 28 mil. €. Severní Makedonie je tak v pořadí 7. největším dodavatelem vína do EU, za Argentinou a před Moldavskem. V posledních letech většina exportu vína státu putuje do členských zemí EU. Největší objemy produkce dovezly Německo (222 tis. hl), Chorvatsko (131 tis. hl) a Slovinsko 41 tis. hl). Vývoz stolních hroznů ani rozinek není podle statistiky OIV podstatný.

Severní Makedonie víno prakticky nedováží. Průměrný objem dovozu tvoří asi 2 tis. hl (0,25 % vlastní produkce). Stolní hrozny rovněž nedováží, rozinek dováží přibližně 100 % spotřeby státu, v roce 2016 to bylo 538 tun a 428 tun v roce 2015.

ČR ve velmi omezeném rozsahu ze Severní Makedonie dováží víno. Náš export vína je zanedbatelný (tab. 32). Dovoz vína ze Severní Makedonie se na našem celkovém dovozu vína podílí necelými 2 %. V malém rozsahu a spíše náhodně dovážíme i stolní hrozny.

Tab. 32: Obchod mezi ČR a Severní Makedonií

Rok		2000	2005	2010	2015	2019
Dovoz vína do ČR	Množství (tis. hl)	0	20	23	6,3	3,0
	Cena (mil. Kč)	0	28	28	12	6,0
Vývoz vína z ČR	Množství (hl)	0	174	0	0	104
	Cena (tis. Kč)	0	680	0	0	225
Dovoz stolních hroznů do ČR	Množství (t)	0	39	0	5,1	135
	Cena (mil. Kč)	0	0,64	0	0,09	3,0

3.25 Chorvatsko

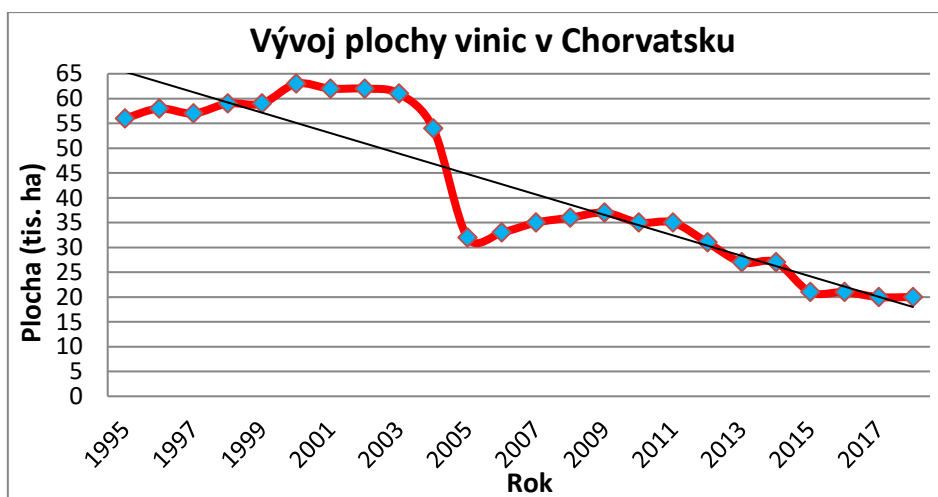
Vinařství na dnešním území Chorvatska má tradici starou přibližně tři tisíce let, z doby bronzové a železné, tedy dlouho před vznikem Římské říše. Před Slovany jej postupně rozvíjeli Thrákové, Ilyrové, Řekové a Římané. V prostoru Jadranu byly nalezeny mince s vinařskými motivy, datované asi 500 let př. n. l., stejně jako nálezy nádob na víno. Někdy kolem 6. stol. př. n. l. začali Řekové v Dalmácii zakládat kolonie, z té doby pochází i první písemné zmínky o přípravě vína na tomto území, bylo to období prudkého rozkvětu vinařství. Značnou podporu vinařství znamenala vláda římského císaře Proba (232-282 n. l.), v 7. století převzali štafetu příchozí Slované. Pro Chorvaty bylo vinařství vedle produkce oliv a lovu ryb hlavním hospodářským odvětvím. Kolem roku 1000 zabrala Dalmácii Benátská republika a region zůstal pod její nadvládou přes tři staletí. Ve středověku obor kontrolovala církev prostřednictvím klášterů; cisterciácký sklep v Kutjevu z roku 1232 stojí dodnes. Svobodná města postupně přijímala předpisy pro ochranu svých vinic. Vína se ve středověku vyvážela i do Česka a Rakouska. V části země, kterou od 16. století kontrolovali Osmanští Turci, bylo vinařství téměř zničeno. Od 16. století byla většina nynějšího Chorvatska součástí Rakouského císařství, později Rakousko-Uherska. Koncem 19. století byl podporován dovoz italského vína, tím domácí vinařství trpělo. Révokaz se dostal do vnitrozemí již v 19. století, ale do přímořských oblastí až v polovině minulého století. Po první světové válce vytvořili Chorvati spolu se Slovinci a Srby království, během druhé světové války vznikl samostatný stát Chorvatsko a po válce spolu s dalšími národy vytvořili Federativní republiku Jugoslávie. Ta se během „balkánské války“ rozpadla a v roce 1991 vznikla Chorvatská republika, která byla v roce 2013 přijata do Evropské unie.

Počátkem 20. století začala obnova vinohradnictví, byly zavedeny nové metody pěstování révy vinné, vysazovaly se kvalitnější odrůdy. Po skončení druhé světové války se vysazovaly nové družstevní vinohrady a budovaly velké zpracovatelské podniky, které zaváděly pokrok v oboru. Od devadesátých let minulého století vznikají nová rodinná vinařství, často špičková, která prodávají lahvová vína nejvyšší kvality. Po vzniku posledního státu nastala další etapa rozvoje vinařství. Řada vinic byla „balkánskou válkou“ zdevastována. Mimo nových výsadeb přijal stát v roce 2003 i nový vinařský zákon. Vína se třídí na stolní (stolna vina), kvalitní s CHOP (kvalitetno vino s kontroliranim zemljopisnim podrijetlom) a špičková vína (vrhunska vina). Stolní vína mohou být bez CHZO nebo s CHZO (ZOZP = Zaštićena Oznaka Zemljopisnog Podrijetla, zemská vína). Špičková vína se třídí do tří podskupin: s CHOP (vrhunska vina s kontroliranim i ograničenim vinorodnih područja), s CHOP z vybraných poloh (vrhunska vina s kontroliranim i ograničenim specifičnim vinorodnih područja), což je obdoba našeho VOC, a vína s přívlastkem (predikatna vina s kontroliranim zemljopisnim podrijetlom). Vína s přívlastkem se pak ještě dělí na pozdní sběr (vino kasne berbe), výběr (vino izborne berbe), botrytický výběr bobulí (vino izborne berbe bobica), slámové víno (vino izborne berbe prosušenih bobica) a ledové víno (ledeno vino). Vinařství je členěno do čtyř hlavních

vinařských oblastí: Istrie a Kvarner, Dalmácie, Slavonie a chorvatské Podunají, Střední Chorvatsko. Celkem je v Chorvatsku 16 CHOP a 3 CHZO. Chorvatsko je členem OIV, plochou vinic 20,5 tis. ha (v roce 2018) je o málo větší než ČR a s větším odstupem za Rakouskem. Průměrnou pětiletou produkcí vína (900 tis. hl) je těsně za Bulharskem a s větším odstupem před ČR. Vinařství je možné studovat na čtyřech univerzitách do stupně bakalář a na jedné je možné magisterské studium. V rámci EU je vinařství v Chorvatsku zařazeno do vinařských zón C I a C II (obr. 7).

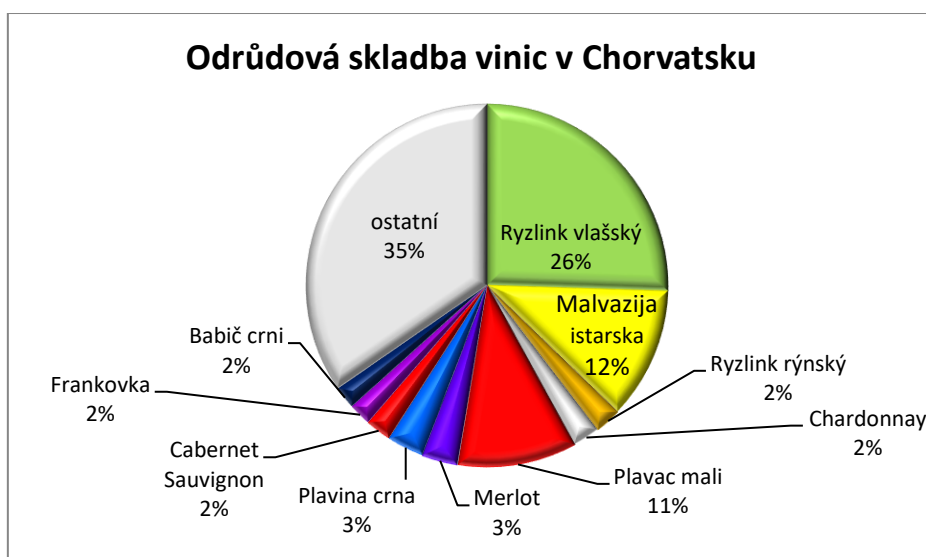
Plocha vinic se za posledních 24 let snížila na neuvěřitelnou téměř jednu třetinu (obr. 56). K největšímu snížení nedošlo hned po „balkánské válce“, vzniku samostatného státu a privatizaci, ale až poté, co nebylo Chorvatsko přijato do EU v první vlně, tedy roku 2004. Plocha vinic se tak, alespoň „papírově“ snížila během dvou let 2003/2005 téměř o 30 tisíc hektarů (tj. o polovinu). Pak statistika vykazovala mírný nárůst plochy a před vstupem do EU (2013) bylo nutné dát do pořádku registr vinic, takže plocha opět klesla. Zřejmě registr nebyl natolik funkční, aby bylo možné čerpat všechny dotace EU, takže se plocha vinic státu v roce 2015 meziročně opět naráz snížila, tentokrát o 6 tis. ha (22 %). Od té doby je plocha stabilní. Průměrný výnos hroznů z vinic se dlouhodobě pohybuje kolem 6 t/ha (asi jako v ČR). Čerstvé stolní hrozny tvoří zhruba 15 % všech vypěstovaných hroznů. V zemi je registrováno 17 tisíc pěstitelů révy, často s velmi malou plochou vinic.

Obr. 56: Vývoj plochy vinic v Chorvatsku v letech 1995 – 2018

Z hlediska **odrůdové skladby** vinic převažují bílé odrůdy, jejich plocha vůči modrým je v poměru 3 : 1. V Chorvatsku se pěstuje přes 360 odrůd révy, ale odrůdová rozrůzněnost není příliš velká. Nejrozšířenější odrůda, Ryzlink vlašský (Graševina), se pěstuje na čtvrtině plochy vinic státu (obr. 57). Polovinu plochy vinic státu tvoří 3 nejrozšířenější odrůdy – Ryzlink vlašský, Malvazija istarska a modrý Plavac mali. Deset nejrozšířenějších odrůd se pěstuje na dvou třetinách plochy vinic. Většinu pěstovaných odrůd tvoří staré autochtonní odrůdy, jako Malvazija istarska, Plavac mali, Plavina crna, Babič crni a další.

Obr. 57: Odrůdová skladba vinic v Chorvatsku

Produkce čerstvých moštových hroznů Chorvatska se v letech 2014 až 2016 pohybovala mezi 125 až 155 tis. tun, k tomu bylo 21 tis. tun stolních hroznů. **Vína** bylo v pětiletém průměru posledních let produkováno ročně 900 tis. hl, v roce 2019 bylo získáno 737 tis. hl, z toho 568 tis. hl v kategorii s CHOP a zbytek bez CHOP/CHZO. Produkce vína tak byla v roce 2019 o 30 % vyšší než v ČR a produkce na obyvatele je 3× vyšší. Víno v Chorvatsku produkuje řada vinařů jen pro svoji potřebu v rámci rodiny. Rozinky se nezískávají.

Spotřeba vína v roce 2016 byla na úrovni 1,2 mil. hl, což odpovídá 150 % produkce. Současně to ale znamená pokles spotřeby vína, koncem devadesátých let minulého století se spotřeba pohybovala kolem 2,1 milionu hektolitřů (o 75 % vyšší), ale vyšší byla i produkce vína (2,3 mil. hl). Vzhledem k nízkému počtu obyvatel je spotřeba vína na osobu a rok (nad 15 let věku) poměrně vysoká, v posledních letech se pohybuje kolem 33 litrů, ale před dvaceti lety to bylo ještě 58 litrů. Naprostá většina vyprodukovaného vína se v Chorvatsku také spotřebuje. Spotřeba stolních hroznů činí v posledních letech 28 tis. tun, tedy asi 7 kg/osoba/rok. Dlouhodobě uvádí statistika OIV vyšší spotřebu než činí jejich produkce, přitom dovoz vykázován není. Spotřeba rozinek se pohybuje mezi 700 a 800 t, což odpovídá přibližně 0,2 kg na osobu a rok.

Z Chorvatska bylo v roce 2018 **vyvezeno** 69 tis. hl vína za 19,2 mil. €. Dlouhodobě vývoz odpovídá jen 7 % vlastní produkce. V posledních letech vyváží asi 40 % svého vývozu mimo EU a 60 % v rámci EU. Mezi zeměmi, kam míří chorvatské víno, převažují Německo (12,9 tis. hl za 3,5 mil. €), Česko (11,5 tis. hl za 0,9 mil. €) a Slovinsko (5,3 tis. hl za 1,5 mil. €). V případě vývozu mimo EU (25 tis. hl za 9,5 mil. €) jde nejvíce o USA (1,2 tis. hl za 1 mil. €), Švýcarsko (0,5 tis. hl) a Kanadu (0,4 tis. hl). Vína s CHOP Chorvatsko vyvezlo v rámci EU 22,5 tis. hl za 5,3 mil. €, víno s CHZO bylo vyvezeno v objemu 5,0 tis. hl za 1,7 mil. €. Zbytek tvořilo víno bez CHOP/CHZO. Moštové ani stolní hrozny prakticky nevyváží.

Chorvatsko dováží přibližně čtyřnásobek vína oproti vývozu. V roce 2018 to bylo 249 tis. hl za 32,1 mil. €, tj. přibližně třetina vlastní produkce. Většina dovozu je ze zemí mimo EU, bylo dovezeno 186 tis. hl za 14,2 mil. €, z toho 131 tis. hl za 9,7 mil. € ze Severní Makedonie a 21 tis. hl za 1,2 mil. Kč z Kosova. Ze zemí EU bylo dovezeno 63 tis. hl za 17,9 mil. €, z toho nejvíce z Itálie (18,5 tis. hl za 4,9 mil. €), Německa (10,9 tis. hl za 2,3 mil. €), Slovinska (9,6 tis. hl za 2,2 mil. €) a největší částku nechali Chorvati za víno ve Francii (5,3 mil. € za 7,5 tis. hl). Z dovezeného vína z EU bylo 21,7 tis. hl za 11,4 mil. € víno s CHOP a 10,3 tis. hl za 2,2 mil. € víno s CHZO.

V posledních letech Chorvatsko dováží přibližně 5 až 7 % vlastní produkce moštových hroznů a mezi 700 až 900 t rozinek. Stolní hrozny nedováží, ale jejich spotřeba je podle statistiky OIV vyšší než produkce.

ČR z Chorvatska víno, dle ČSÚ, v menším množství dováží (tab. 33). Jak z tabulky vyplývá, v posledním desetiletí se dovoz z Chorvatska zvýšil, přesto je zanedbatelný, netvoří ani 1 % do ČR celkem dovezeného vína.

Tab. 33: Obchod vínem mezi Chorvatskem a ČR

Rok		2000	2005	2010	2015	2019
Dovoz do ČR	Množství (tis. hl)	0,5	0,2	0,1	16	4,3
	Cena (mil. Kč)	0,8	1,7	1,1	29	7,7
Vývoz z ČR	Množství (tis. hl)	0,3	0,3	0,05	1,6	0,4
	Cena (mil. Kč)	1,3	1,1	0,4	6,1	2,9

Víno do Chorvatska i vyvážíme, ale v menším množství. Rozhodně Chorvatsko nepatří mezi naše největší odběratele. Z tabulky nevyplývá žádný trend, obchody jsou uzavírány zřejmě náhodně. Na veškerém vývozu našeho vína se Chorvatsko podílí rovněž přibližně 1 %.

3.26 Srbsko

Vinařství v Srbsku má tisíciletou tradici sahající až k Thrákům a starým Řekům. V době Římské říše znamenal Domiciánův zákaz pěstování révy mimo Apeninský poloostrov v roce 92 n. l. pro dnešní území Srbska úpadek rozvinutého vinařství, zvrat nastal až ve 3. století za císaře Marca Aurelia Proba. Ve středověku, tak jako ve většině Evropy, vlastnily v Srbsku vinice kláštery. Křesťanství spolu s nově příchozími Slovany se na začátku středověku projevilo na vinařství velmi pozitivně, zvláště se vznikem srbského státu v 8. a 9. století. Ještě větší rozkvět pak nastal během 12. až 14. století, kdy vinařství šířila nejenom církve, ale nově i šlechta. Od 13. století měli srbské carové a králové vlastní vinné sklepy, tak jako kláštery, některé z nich existují dodnes. V Srbské říši podléhal obchod vínem clům; víno bylo důležitou zemědělskou komoditou. V období turecké nadvlády bylo získávání vína zakázáno. Přesto s ním Srbové ilegálně obchodovali, část z nich emigrovala na sever, kam přitom rozšířili vinařství. Révokaz se dostal na území Srbska již v 19. století. Po první světové válce vytvořili Srbové spolu se Slovinci a Chorvaty království a po druhé světové válce spolu s dalšími národy vytvořili Federativní republiku Jugoslávie.

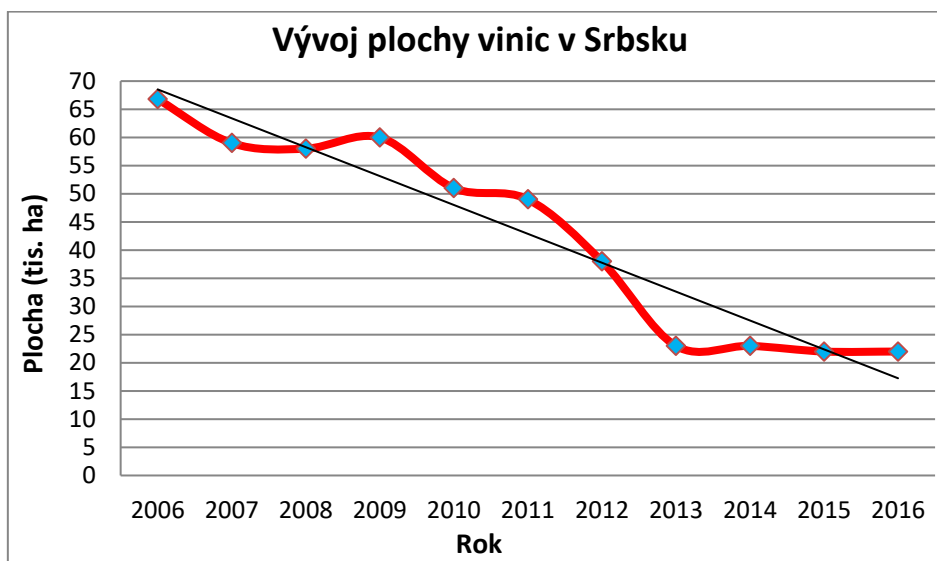
Jugoslávie se v důsledku dlouhotrvající války zcela rozpadla. Po oddělení dřívějších čtyř států vzniklo v roce 2003 Srbsko – Černá Hora, v roce 2006 se osamostatnila i Černá Hora a zůstalo Srbsko s autonomní provincií Kosovo. Kosovo se v roce 2008 vyhlásilo za samostatné. Války se samozřejmě podepsaly na celém hospodářství země, tedy i na vinařství, zvláště na vinicích. Vinařství má v Srbsku dodnes velký hospodářský význam. Od roku 2009 platí v Srbsku v souladu s předpisy EU nové třídění vína:

- víno bez CHOP/CZO (stolní víno) – z jedné nebo několika odrůd druhu *Vitis vinifera*,
- víno s CHZO (zemské víno) - z jedné nebo několika odrůd druhu *Vitis vinifera*, alespoň 85 % objemu musí pocházet ze zeměpisné jednotky uvedené na etiketě, je stanoven maximální možný výnos, zpracování hroznů se musí uskutečnit v uvedené zeměpisné jednotce,
- víno s CHOP (kvalitní víno) - z jedné nebo několika odrůd druhu *Vitis vinifera* s typickými odrůdovými vlastnostmi, 100 % objemu vína musí pocházet ze zeměpisné jednotky uvedené na etiketě, je stanoven maximální možný výnos, zpracování hroznů se musí uskutečnit v uvedené zeměpisné jednotce,
- víno s CHOP (vysoce kvalitní víno, u nás VOC) – typ vína musí být navíc schválen ministerstvem zemědělství.

Vinařský zákon byl pak v roce 2013 novelizován, především ve věci vinařských oblastí, nyní je jich celkem 22, subregiony byly zrušeny.

Plocha vinic se během prvních sedmi let samostatného státu snížila na neuvěřitelnou jednu třetinu (obr. 58). K největšímu snížení nedošlo hned po „balkánské válce“, vzniku samostatného státu a privatizaci, ale až v období let 2010 - 2013. Plocha vinic se v tomto krátkém období snížila o 37 tisíc hektarů. Od roku je plocha stabilní, souvisí to i se stabilizací Srbska po desetiletích nejistoty. Průměrný výnos hroznů ze všech vinic se dlouhodobě pohybuje kolem 11 t/ha, ale tradičně tvoří podstatnou část vinice pro pěstování stolních hroznů. Držba vinic je velmi roztržštěna.

Obr. 58: Vývoj plochy vinic v Srbsku v letech 2006 – 2016

Z hlediska **odrůdové skladby** vinic převažují bílé odrůdy, jejich podíl na ploše vinic Srbska činí dvě třetiny. Odrůdová skladba se během krátké doby značně mění, jak vyplývá již z toho, že se snížila plocha vinic na třetinu. Mimo mezinárodních a středoevropských odrůd jsou značně rozšířeny i odrůdy autochtonní. Nejrozšířenější odrůdou je Ryzlink vlašský (Graševina) a z modrých Prokupac. K nejčastějším bílým odrůdám dále patří Chrupka bílá (Plemenka Bijela), Chardonnay, Belgrade Seedless, Sauvignon blanc, Pinot blanc, Smederevka, Tramín a Žilavka. K často pěstovaným modrým pak náleží Muškát Hamburský, Gamay, Kadarka, Merlot, Cabernet Sauvignon, Pinot noir, Vranac, Tamjanika, Dinka a v malém rozsahu Othello. Odrůda Prokupac pochází z raného středověku, Tamjanika je muškátová odrůda původem z jižní Francie, v Srbsku se pěstuje již pět století.

Produkce čerstvých moštových hroznů Srbska se v letech 2015 a 2016 pohybovala kolem 150 tis. tun, k tomu se vypěstovalo kolem 100 tis. tun stolních hroznů. V letech 2006 a 2007 to bylo přes 350 tis. tun moštových hroznů a kolem 140 tis. tun hroznů stolních. **Vína** bylo v letech 2014 – 2016 produkováno ročně 650 až 730 tis. hl. Srbsko tak v průměru získává ročně o něco málo více vína oproti ČR a produkce na obyvatele je asi o 25 % vyšší. Víno v Srbsku připravuje řada vinařů jen pro svoji potřebu v rámci rodiny. Rozinky se nezískávají.

Spotřeba vína v letech 2014 - 2016 byla na úrovni jednoho milionu hektolitřů, což odpovídá 140 % produkce. Trend posledních let je klesající, v roce 2009 se v Srbsku spotřebovalo ještě 2,5 mil. hl vína (2,5× více). Spotřeba vína na osobu a rok (nad 15 let věku) v roce 2016 činila jen 14 litrů, kdežto o sedm let dříve to bylo ještě přes 33 litrů. Takto rychlá změna v konzumaci není normální, příčinou bude asi buď změna způsobu evidence, nebo větší podíl neregistrovaného samozásobení. Naprostá většina vyprodukovaného vína se v Srbsku také spotřebovává. Spotřeba stolních hroznů činila v letech 2015 a 2016 ročně 19 tis. tun, tedy přes 2 kg/osoba/rok. Dlouhodobě uvádí statistika

OIV jejich několikanásobně vyšší produkci, přitom vývoz vykazován není. Spotřeba rozinek přesahuje 800 t, což odpovídá přibližně 0,1 kg na osobu a rok.

Ze Srbska bylo v letech 2015 a 2016 **vyvezeno** přibližně 100 tis. hl vína ročně. Dlouhodobě vývoz odpovídá 15 % vlastní produkce. Naprostá většina vína se vyváží do nečlenských zemí EU. Moštové ani stolní hrozny, stejně jako rozinky, prakticky nevyváží.

Srbsko dováží přibližně dvojnásobek vína oproti vývozu. V roce 2016 to bylo 208 tis. hl., tj. přibližně třetina vlastní produkce. V posledních letech Srbsko dováží přibližně 7 % vlastní produkce moštových hroznů a mezi 800 až 900 t rozinek. Veškeré spotřebované rozinky dováží. Stolní hrozny nedováží.

ČR se Srbskem, dle ČSÚ, ve velmi malém rozsahu obchoduje vínem (tab. 34). V roce 2019 netvořilo víno importované ze Srbska ani 0,006 promile do ČR dovezeného vína celkem. Opačným směrem tvořil náš vývoz 0,4 promile veškerého exportu vína z ČR. Až na výjimky převažoval obchod baleným vínem. Z tabulky nevyplývá žádný trend, obchody jsou uzavírány zřejmě náhodně.

Tab. 34: Obchod vínem mezi Srbskem a ČR

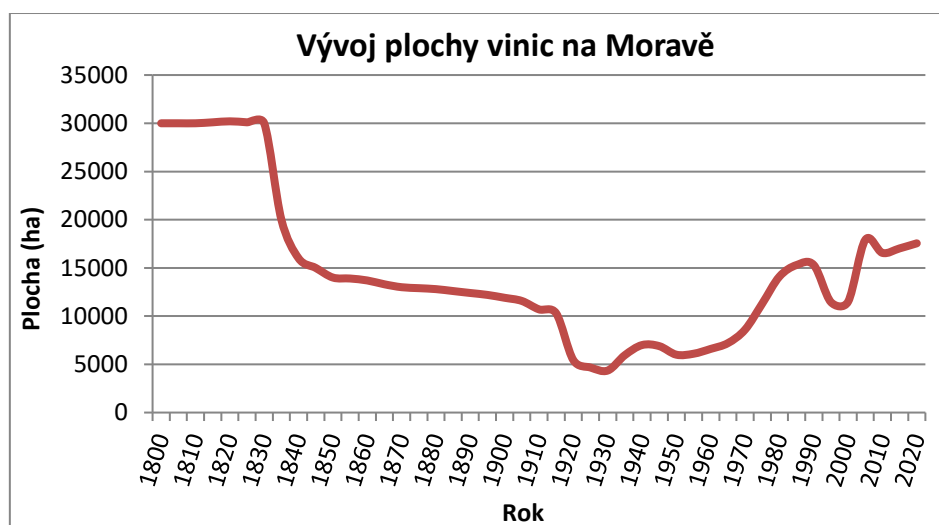
Rok		2006	2010	2015	2019
Dovoz do ČR	Množství (hl)	307	8 262*	69	9
	Cena (mil. Kč)	1,1	9,8*	1,2	0,2
Vývoz z ČR	Množství (hl)	28	6	499*	34
	Cena (mil. Kč)	0,9	0,1	0,8*	0,4

*převaha nebaleného vína

3.27 Česko

Nejstarší archeologické nálezy o vinařství na našem území pochází z římského období, kdy císař Marcus Aurelius Probus povolil výsadbu vinic i na sever od Alp. Na území dnes již zatopené obce Mušov pod Pálavou byl nalezen vinařský nůž, v místech, kde měla římská posádka z Vindibony opěrný bod. Pravděpodobně tam vznikly nejstarší vinice na našem území. V době Velkomoravské říše (9. stol.) již mnohé nálezy dokazují rozvinuté vinařství. V roce 892, podle pověsti, zaslal velkomoravský kníže Svatopluk českému knížeti Bořivoji sud moravského vína a ten pak podporoval první výsadby vinic v Čechách. Od 11. století pak už existují písemné zmínky o zakládání vinic v Čechách a na Moravě. Většinou jde o darovací a zakládací listiny klášterů. Ve středověku postupně přešlo vlastnictví vinic od církve i na šlechtu a později na měšťany. Vinařství bylo u nás již od středověku upravováno řadou předpisů, počínaje různými nařízeními králů a konče rozhodnutími městských rad. Od 14. století vznikají horenská práva upravující vinařství v jednotlivých městech a obcích. Protože vinice jsou dlouhodobé kultury, vyžadující velké počáteční investice a každoroční intenzivní péči, jsou jejich úhlavním nepřítelem války a ekonomické krize. Proto se období prosperity vinařství střídala s obdobími bídy. Ale neméně negativně se na přelomu 19. a 20. století projevilo zavlečení nových chorob a škůdců (obr. 59). Zvláště révokaz zlikvidoval většinu vinic, i když vliv na to měla i první světová válka. Vzpamatování se z toho u nás trvalo přes půl století, zajisté i kvůli majetkovým změnám souvisejícím s nástupem socialismu po druhé světové válce.

Obr. 59: Vývoj plochy vinic na Moravě v letech 1800 až 2020

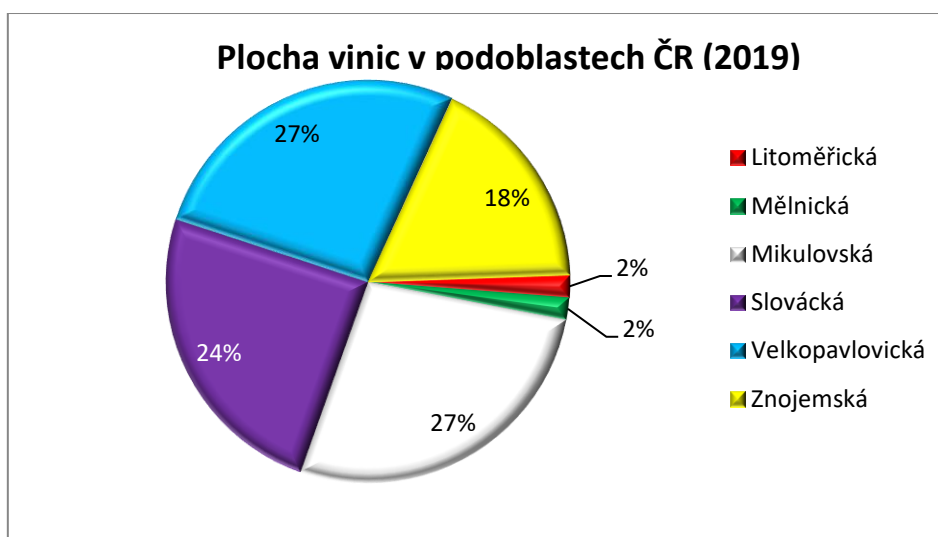

Zdroje dat: *Vinařský obzor*, *Svaz vinařů ČR*, *ČSÚ*, *ÚKZÚZ*

Révokazová kalamita znamenala významnou krizi ve vinařství v celé Evropě, vznikaly vinařské zákony. Na našem území byl první přijat v roce 1907, a sice pro všechny rakouské země; pro Zálitavsko platil zákon uherský z roku 1908. Tyto zákony v menších obměnách platily i v Československu do roku 1956, kdy proběhla náhrada za technický předpis výrazně nižší právní úrovní, československou státní normu (ČSN 56 7741). Cílem bylo zabezpečit dostatek jednotného průmyslového výrobku – vína se stálou jakostí. Nebyl brán v úvahu původ hroznů (zda pochází z určitého místa v tuzemsku či jde o dovoz) – fenomén, který se prolíná již tisíce let celým evropským vinařstvím. ČSN z historického hlediska působily jen krátce, i když v této krátké době nás značně oddálily od evropských, a tím i našich, tradic. Projevilo se to na úpadku kultury konzumace vína. Chuťové vady průmyslového vína překrýval řepný cukr. Po roce 1990 se ČSN staly nezávaznými, pouze doporučujícími předpisy. De facto se vinařství dostalo do situace, kterou žádný předcházející rozumný vladař na tomto území nepřipustil. Výsledkem byl odklon konzumentů k jiným nápojům, především k pivu. První český vinařský zákon byl přijat v roce 1995 a před vstupem ČR do EU jej nahradil v pořadí druhý český vinařský zákon z roku 2004, který po novelizacích platí dodnes. V ČR existují dvě vinařské oblasti – Čechy a Morava a šest vinařských podoblastí (obr. 60).

Na přelomu 19. a 20. století byla většina plochy vinic v Čechách v rukou velkostatků patřících zpravidla šlechtickým rodům. Na Moravě tomu bylo jinak, většina vinic měla malou plochu a patřila drobným zemědělcům, kteří měli víno pro vlastní potřebu a jeho prodej jen jako přivýdělek k zemědělské činnosti. Výjimkou bylo několik specializovaných vinařství v „německé vinorodé části“ na jihu Moravy, ale ani ta nedosahovala rozsahu českých velkostatků. Vedení pravokojenné révy bylo „na hlavu“, převážně ve sponu kolem 0,8 × 0,8 m, případně se širším meziřadím u větších podniků kvůli potažním pracím. Většina vinic se obdělávala ručně. Révokazová kalamita znamenala kompletní rekonstrukci vinic. Od počátku minulého století se sazenice štěpovaly rouby ušlechtilé révy vinné na podnože odolné vůči révokazu. Spon již byl upraven tak, aby měl do vinice přístup i kůň a příslušné nářadí. Po první světové válce první pokrokoví vinaři začali zavádět střední vedení na drátence. Drobní vinaři se začali sdružovat do vinařských družstev. S kolektivizací po druhé světové válce vznikl další problém – do vinic neměla přístup běžná polní mechanizace a traktory, ručně je již nebylo možné ekonomicky obhospodařovat. Vinice se tedy musely vysadit znovu, v jednotných blocích, na vysokém vedení a se sponem 3 × 1 m. Teprve v devadesátých letech minulého století se začalo vracet střední vedení se sponem kolem 2,2 × 1,1 m a zaváděly se speciální traktory do vinic.

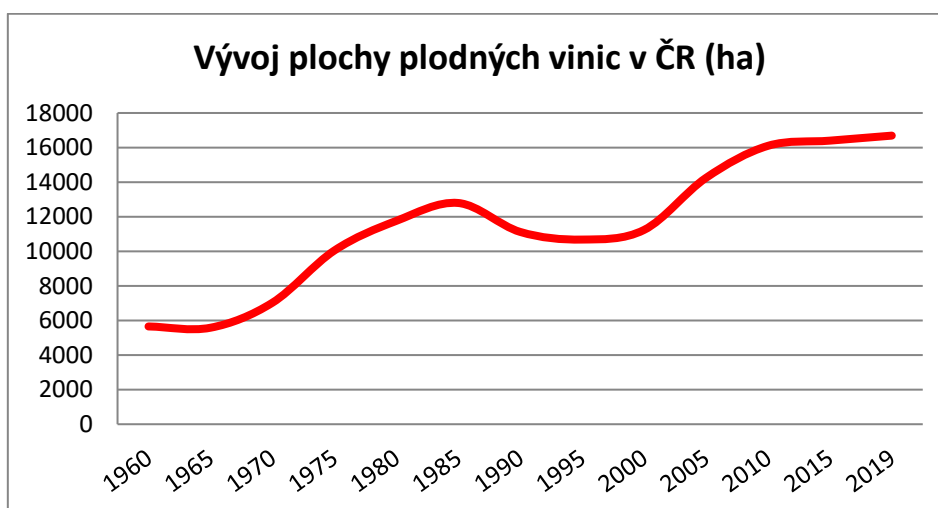
Obr. 60: Podíl vinařských podoblastí na celkové ploše vinic ČR

Zdroj dat: ÚKZÚZ

Po nástupu socialismu byly větší vinařské podniky znárodněny, včetně vinařských družstev, jejichž majetek se vinařům nevrátil ani po roce 1989. Vznikly státní vinařské podniky, které měly monopol na výrobu vína. Víno se průmyslově vyrábělo z hroznů dodaných jednotnými zemědělskými družstvy (JZD) a státními statky, část hroznů nižší kvality se dovážela z jižních zemí v rámci RVHP. Pěstování hroznů se vzpamatovalo z násilné kolektivizace až koncem šedesátých let minulého století (obr. 61).

Obr. 61: Vývoj plochy plodných vinic v ČR v letech 1960 až 2019

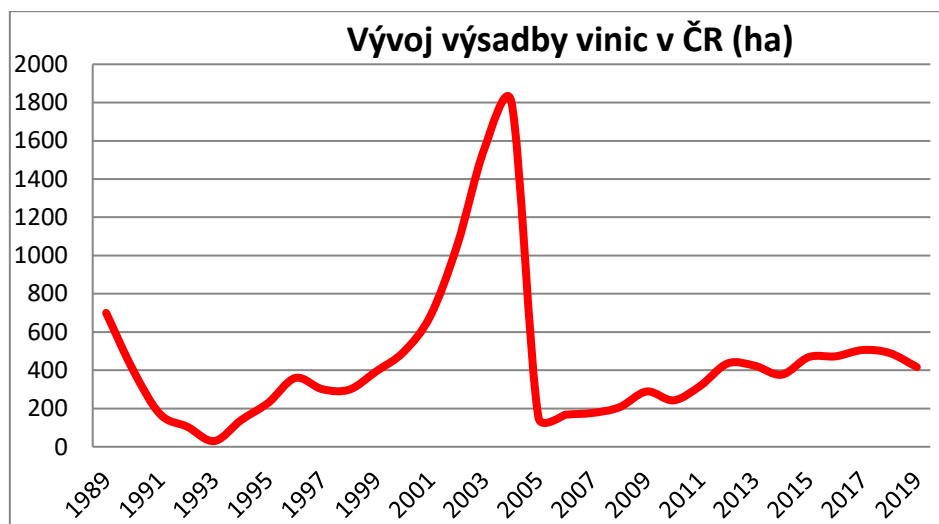

Zdroje dat: ČSÚ, Svaz vinařů ČR, ÚKZÚZ

V roce 1985 přišel silný zimní mráz, který znamenal kompletní ztrátu úrody hroznů v ČR v tom roce a poloviční ve dvou následujících letech, avšak ještě horší bylo, že řada vinic vymrzla zcela. Bylo třeba je vykloučit a nahradit novými, tento proces se protáhl až za rok 1989. Po tomto roce se řada vinic vrátila původním vlastníkům, stejně jako půda vhodná pro vinice. Každoročně vznikaly stovky nových vinařských podniků na základě restitucí. Ale nestabilita doby znamenala neochotu vysazovat nové vinice, proto MZe v roce 1994 zavedlo dotační titul na výsadbu vinic. Dotačních finančních prostředků ale bylo málo, žadatelů hodně. Navíc se blížil vstup ČR do EU, a čím dále,

tím více se ukazovalo, že ČR nevyjedná výjimku na možnost výsadby nových vinic i po vstupu. Vznikl tak vládní program obnovy vinic před vstupem do EU. Současně v roce 2002 vznikl Vinařský fond, který od roku 2003 rovněž podporoval nové výsadby. Obojí odstartovalo rychlou výsadbu vinic (obr. 62), která nám umožnila výrazně zvýšit hladinu maximální možné plochy vinic státu v EU na nejbližší desítky let (obr. 61). V rámci členských zemí EU (27) jsme plochou vinic 18,2 tis. ha (2019) na 12. místě, za Chorvatskem a před Slovinskem. Od vstupu do EU vinařství přijímá podpory v rámci SOT vínem. V EU jsou vinařské oblasti ČR zařazeny (obr. 7) ve vinařských zónách A (Čechy) a B (Morava). O vinice v roce 2018 pečovalo necelých 17,6 tis. registrovaných pěstitelů, z toho jen 436 s plochou vinic nad 5 ha, kteří obhospodařovali tři čtvrtiny plochy vinic ČR.

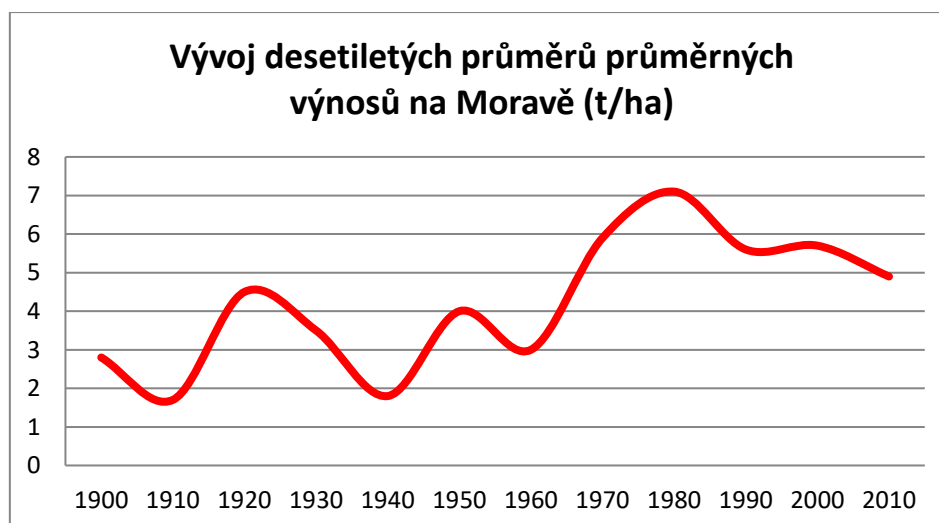
Obr. 62: Vývoj výsadby vinic v ČR v období 1989 až 2019

Zdroje dat: Svaz vinařů ČR, MZe, ÚKZÚZ

K dosažení optimálního výnosu hroznů je zapotřebí nejenom kvalitní rostlinný materiál a znalosti, ale rovněž správná agrotechnika včetně dodržování termínů provedení jednotlivých prací. Na obr. 63 můžeme pozorovat, jaký vliv měly poslední dvě světové války a násilná kolektivizace.

Obr. 63: Vývoj desetiletých průměrů průměrných výnosů na Moravě v letech 1900 až 2010

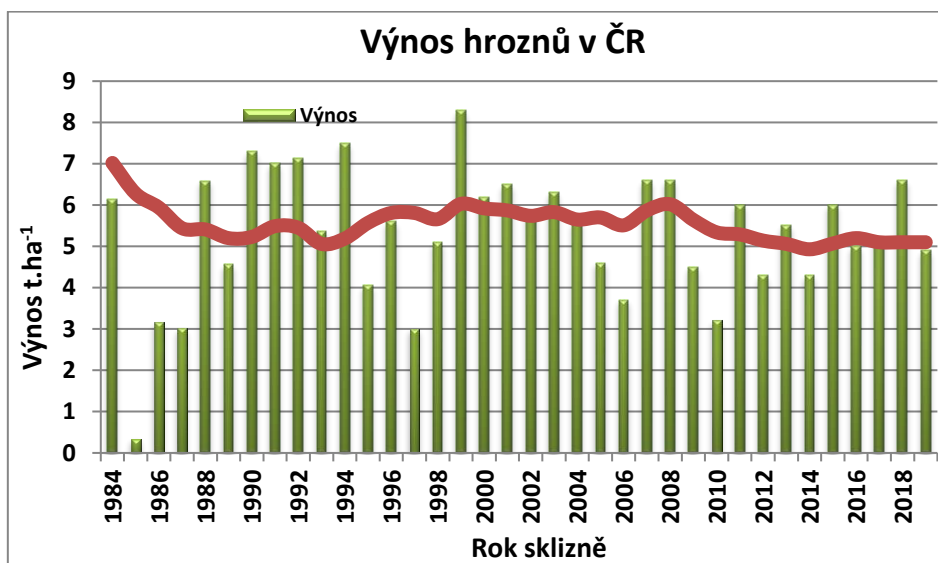

Zdroje dat: Vinařský obzor, Svaz vinařů ČR, ČSÚ

Jde sice jen o Moravu, ale Čechy, minimálně v pravé polovině obrázku, průměrný výnos státu prakticky neovlivní.

Velký pokles průměrného výnosu hroznů za roky 1985 – 1995 je dán právě lety 1985, 1986 a 1987 (mráz), v dalším období (1995 – 2005) se výnos mírně zvýšil a pak (2005 – 2015) následoval zase jeho pokles, tentokrát vedený snahou po vysoké kvalitě hroznů. Přesto je třeba si přiznat, že průměrný výnos hroznů v ČR je nižší než v Rakousku a podstatně nižší než v Německu. Takže musí existovat cesta ke zvýšení výnosu bez ztráty kvality. Navíc průměrný výnos hroznů od roku 1999 trvale klesá, desetiletý průměr je nyní již o 15 % nižší (obr. 64).

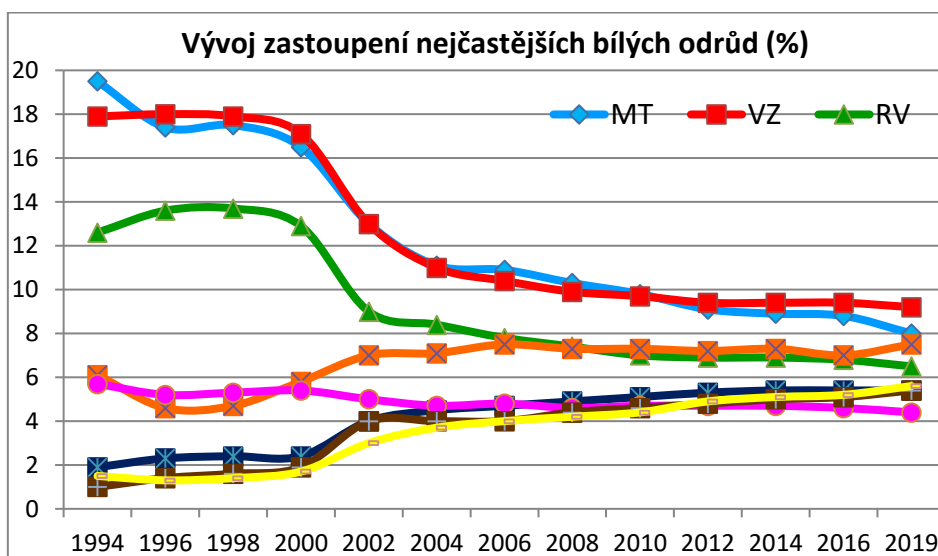
Obr. 64: Vývoj výnosu hroznů v letech 1984 až 2019 (Sedlo a Půček, 2020)

Zdroje dat: ČSÚ, Svaz vinařů ČR

Odrůdová skladba vinic se za poslední čtvrtstoletí výrazně změnila, za tu dobu bylo nově vysázeno přes 12 tis. ha vinic, tedy dvě třetiny současné plochy vinic ČR. Jakým směrem se vývoj ubíral, můžeme pozorovat na obr. 65 a 66.

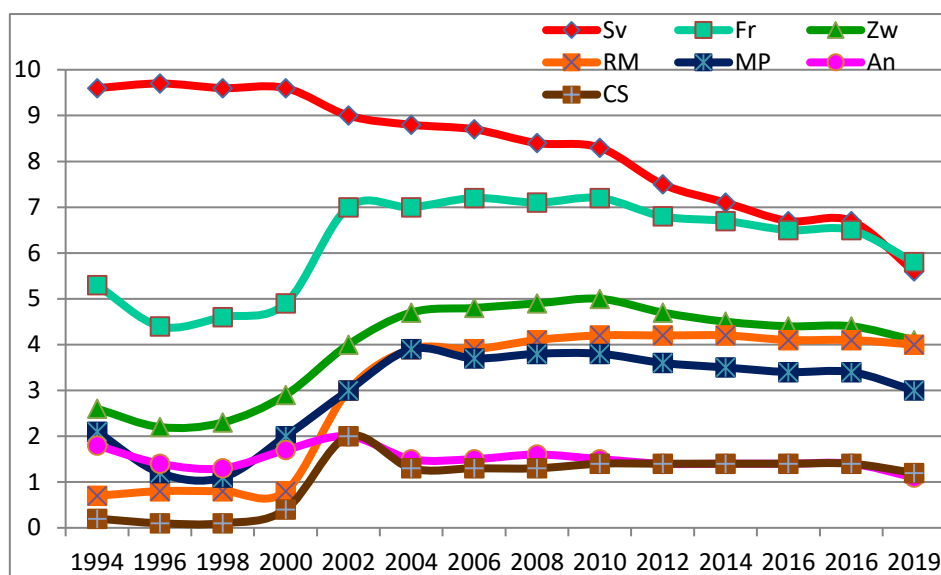
Obr. 65: Vývoj skladby bílých odrůd v letech 1994 až 2019

Zdroje dat: Svaz vinařů, MZe, ÚKZÚZ

Osm nejčastějších bílých odrůd (obr. 65) v roce 1994 zaujímalo dvě třetiny plochy vinic ČR, dnes jenom jednu polovinu plochy. Až na odrůdu Müller Thurgau, která byla vyšlechtěna „až“ v roce 1882, jde o odrůdy po staletí v Evropě pěstované. Nejvíce změna postihla právě odrůdy Müller Thurgau, Veltlínské zelené a Ryzlink vlašský. První dvě jmenované ještě v roce 1994 tvořily téměř 20 % plochy vinic ČR, nyní je to jenom 17 %. Obdobně Ryzlink vlašský ze 14 % klesl na polovinu. Pokles plochy všech zmíněných tří odrůd stále pokračuje. Naopak narostla plocha Ryzlinku rýnského, který předběhl Ryzlink vlašský, ale především Sauvignonu (2,8×) a Rulandského šedého (4×). Chardonnay a Rulandské bílé je těžké posuzovat, protože počátkem devadesátých let byly obě odrůdy považovány za Burgundské bílé (Pinot blanc). Z grafu vyplývá, že vývoj jde směrem k méně plodným odrůdám, což se projevuje i na poklesu hektarového průměrného výnosu hroznů ČR. Šest z těchto odrůd bylo zapsáno do Státní odrůdové knihy (SOK) již při jejím zřízení v roce 1941, pouze Sauvignon v roce 1952 a Chardonnay v roce 1987.

Obr. 66: Vývoj zastoupení nejčastějších modrých odrůd v letech 1994 až 2019 (v %)

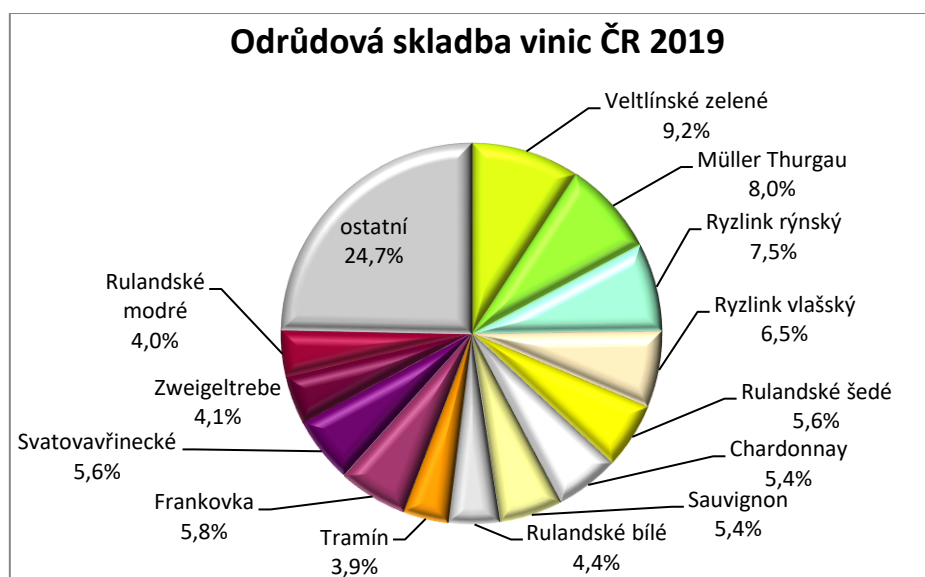

Zdroje dat: Svaz vinařů, MZe, ÚKZÚZ

U nejčastějších modrých odrůd (obr. 66) je tomu trochu jinak, protože jsme si v uvedeném období prošli vzestupem a pádem oblíbenosti červených vín. Ze sedmi nejčastějších modrých odrůd se u šesti od roku 1998 zvyšovaly plochy vinic a od roku 2010 se pak snižovaly. Výjimkou bylo Svatovavřínek, jehož plocha trvale po celé období klesá, i když je nyní těsně za nejčastější naší modrou odrůdou Frankovkou. V Česku je stále ještě největší plocha vinic osázená Svatovavřínekem na světě. V roce 1996 tvořilo těchto sedm odrůd pětinu plochy vinic ČR, v roce 2010 třetinu a nyní čtvrtinu. Zweigeltrebe, André a Cabernet Sauvignon byly zapsány do SOK až v roce 1980, ostatní již v roce 1941 při vzniku SOK.

Aktuální zastoupení jednotlivých odrůd ve vinicích ČR uvádí obr. 67. Bílé odrůdy tvoří 71 % plochy vinic ČR a modré 29 %. Výrazně každým rokem narůstají interspecifické (PIWI) odrůdy. V roce 2015 tvořily 2,0 % plochy vinic ČR a v roce 2019 již přes 3,8 %.

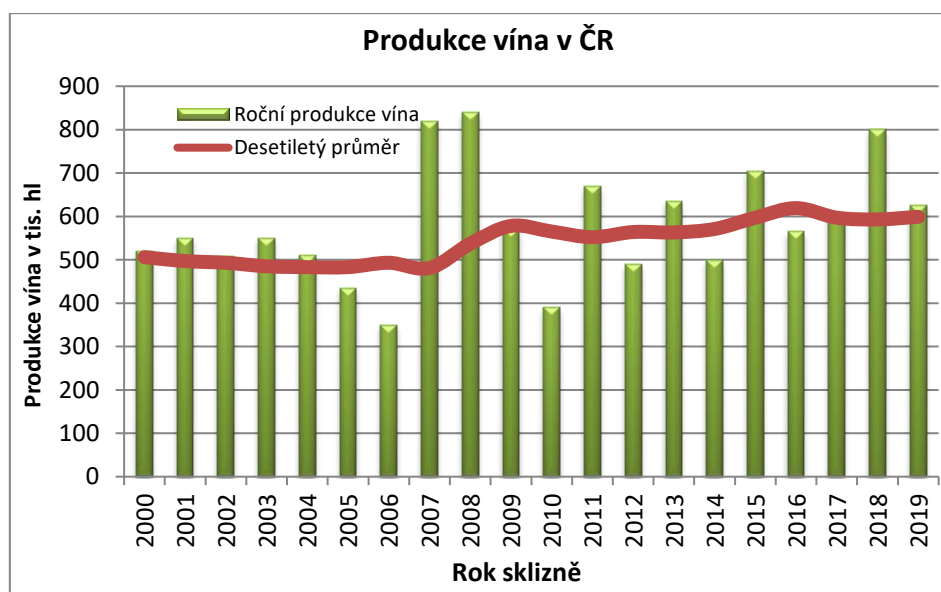
Obr. 67: Odrůdová skladba vinic v roce 2019

Zdroj dat: ÚKZÚZ

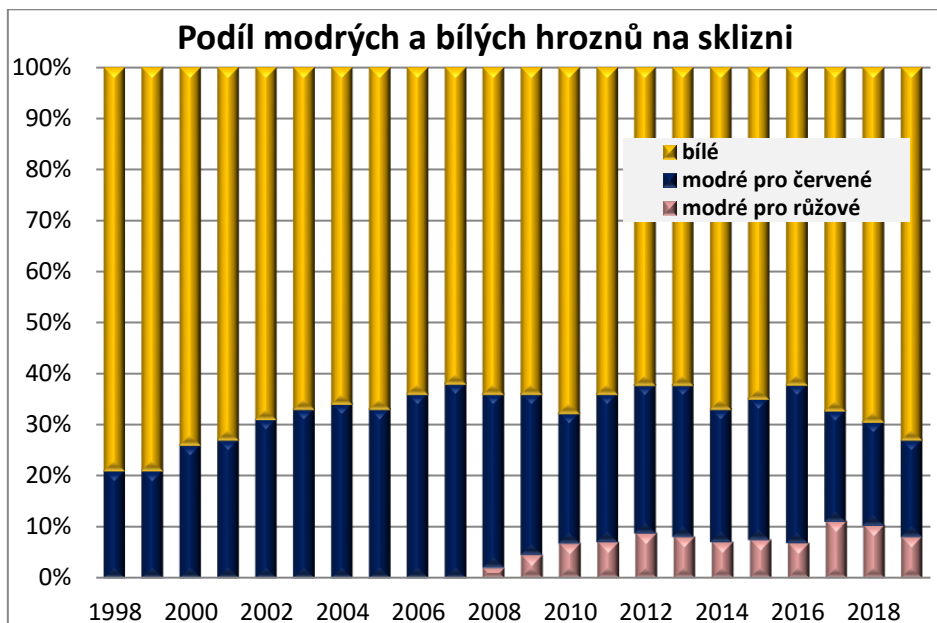
Roční produkce vína Česka nyní činí v desetiletém průměru 600 tis. hl (obr. 68). V rámci členských zemí EU jsme tak podle Evropské komise (DG Agri, 2020) byli přípravou vína v množství 568 tis. hl v roce 2019 na 13. místě v EU, za Slovinskem a před Slovenskem. Z toho tvořilo 89 % objemu víno s CHOP, 5 % víno s CHZO a 6 % víno bez CHOP/CHZO. Stolní hrozny se u nás tržně prakticky nepěstují. Víno ročníku 2019 tvoří ze 73 % vína bílá, z 19 % červená a z 8 % růžová vína (obr. 69). Obliba růžových vín od roku 2008 narůstá, i když je možné, že vrcholu již dosáhla v roce 2017. V každém případě je to vhodný způsob, jak snížit produkci červeného vína v době odklonu zákazníků od něj. Například koncem minulého století byl pouze pětinový podíl modrých hroznů pro spotřebitele nedostatečný, požadovali více červeného vína. Když po deseti letech začaly plodit vinice s vyšším podílem modrých hroznů a červené víno tvořilo třetinu veškerého vína, jeho obliba začala klesat.

Obr. 68: Produkce vína v ČR v letech 2000 až 2019 (Sedlo a Půček, 2020)

Zdroj: Svaz vinařů ČR

Obr. 69: Vývoj podílu modrých a bílých hroznů na sklizni v letech 1998 až 2019 (Sedlo a Půček, 2020)

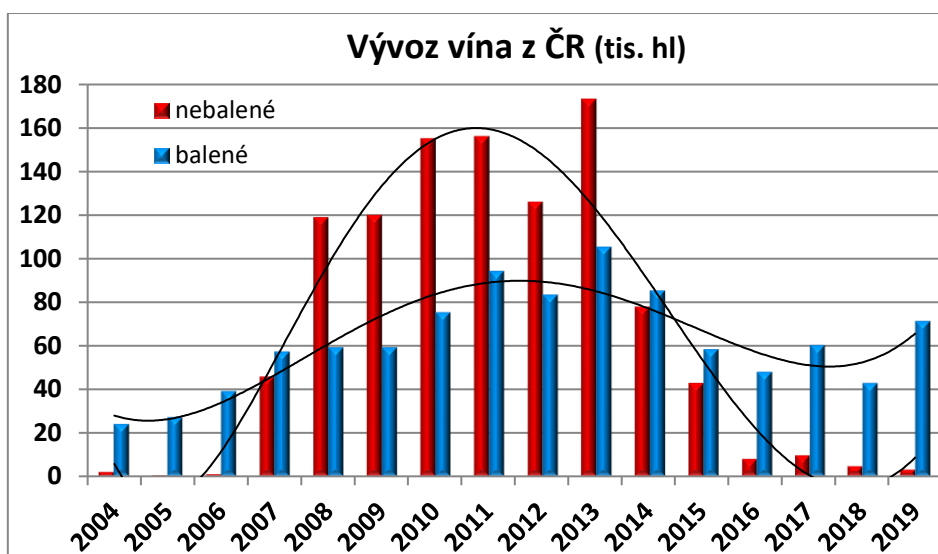

Zdroj: Svaz vinařů

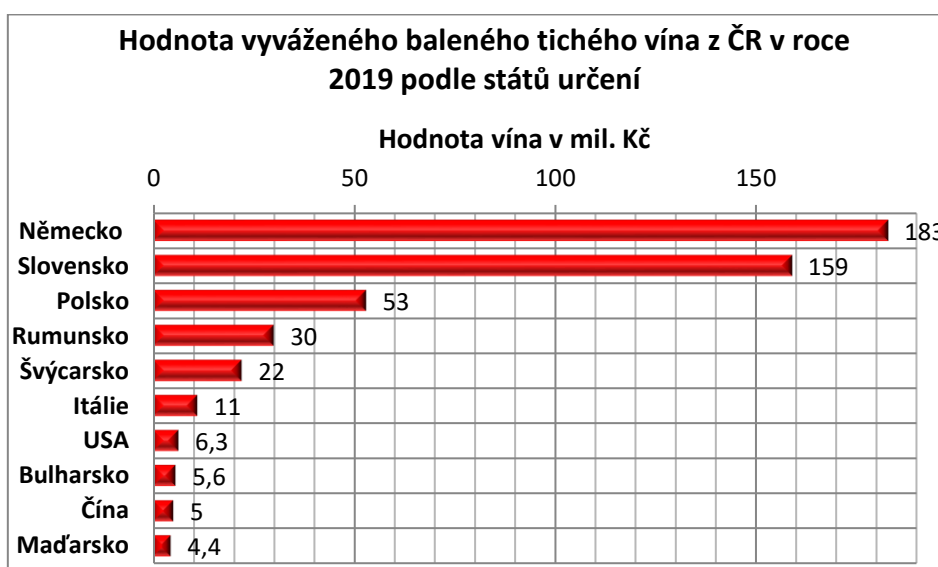
Spotřebu vína v ČR uvádí různé instituce různě. Například OIV uvádí pro rok 1995 údaj 637 tis. hl a 7,56 l/osoba/rok, MZe pro stejný rok 15,4 l/osoba/rok, což je údaj pravděpodobnější. Z bilance vína (produkce + dovoz – vývoz) vychází roční spotřeba v posledních letech v objemu přesahujícím 2 mil. hl a tedy přes 20 l/osoba/rok. To odpovídá i údajům, které uvádí po roce 2007 OIV i MZe. ČSÚ pracuje pro rok 2015 s údajem 18,9 l/osoba/rok. OIV uvádí pro roky 2015 až 2019 pro ČR spotřebu ve výši 2,1 až 2,2 mil. hl a tedy přes 20 l/osoba/rok (nad 15 let věku). Česko tak bylo ve spotřebě vína v roce 2019 na 24. místě na světě, za Rakouskem a před Řeckem. Stolních hroznů se u nás v roce 2015 podle ČSÚ spotřebovalo 3,2 kg/osoba/rok, podle OIV 4,0 kg/osoba/rok, stejně jako v roce 2016, tedy 43 tis. t. Rozinek jsme v roce 2016 podle OIV spotřebovali 4,3 tis. t, tj. 0,4 kg/osoba/rok.

Vývoz vína z ČR v tomto století se postupně vyvíjel. Kolem roku vstupu do EU se vyváželo nepatrné množství vína (30 tis. hl). Asi před deseti lety náš export postupně narostl, maxima bylo dosaženo v roce 2013 (278 tis. hl). Celé to období vývozu sudového vína bylo zajímavé. Týkalo se v podstatě jen Slovenska a přibližně stejné množství jsme zase ze Slovenska dováželi. Takže se nabízí otázka, zda nešlo jenom o „papírový“ vývoz, třeba kvůli DPH nebo získání původu. V období let 2014 až 2016 tento druh obchodu bez přidané hodnoty postupně zmizel. Naše produkce odpovídá v lepších letech třetině spotřeby, není důvod reexportovat nebalené víno. Předtím jsme vyváželi téměř výhradně jen balené víno a poté opět (obr. 70). V roce 2019 Česko vyvezlo dle ČSÚ 89 tis. hl vína za 601 mil. Kč (tab. 35). Vývoz se tak na vyprodukovaném vínu podílel necelými 15 %, zbytek byl spotřebován v tuzemsku. Naprostou většinu exportovaného vína tvořilo víno balené. Největší odběratele uvádí obr. 71.

Obr. 70: Vývoz baleného a nebaleného vína z ČR od vstupu do EU (Sedlo, 2020)

Obr. 71: Vývoz baleného vína v roce 2019 (Sedlo, 2020)

Tab. 35: Obchod vínem ČR, dovoz stolních hroznů a rozinek

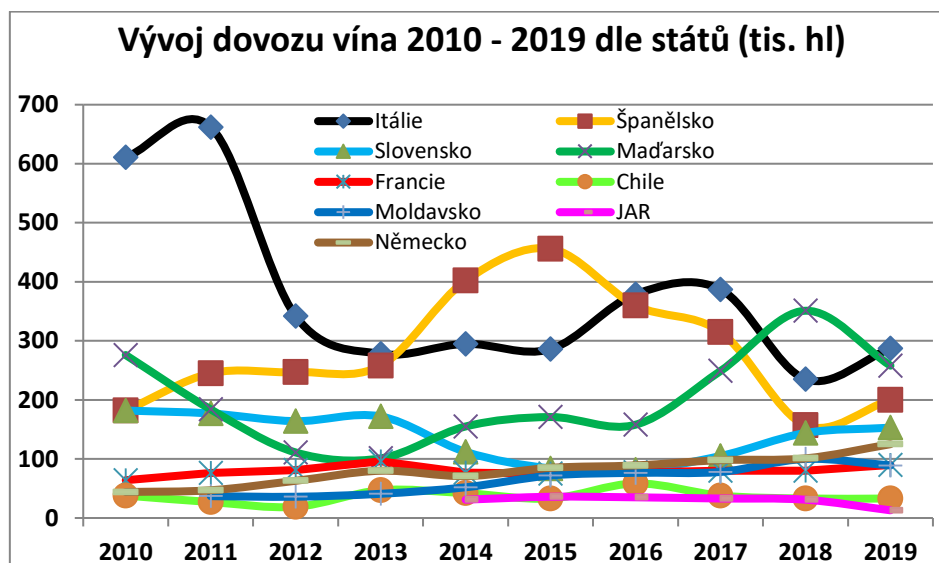
Rok		2000	2005	2010	2015	2019
Dovoz vína do ČR	Množství (mil. hl)	0,65	1,28	1,59	1,41	1,38
	Cena (mld. Kč)	1,03	2,55	3,27	4,19	5,29
Vývoz vína z ČR	Množství (tis. hl)	30	30	232	108	89
	Cena (mil. Kč)	91	136	463	557	601
Dovoz stolních hroznů	Množství (tis. t)	26	45	38	36	39
	Cena (mld. Kč)	0,67	1,17	1,14	1,32	1,57
Dovoz rozinek	Množství (tis. t)	4,6	11,6	5,1	6,4	5,0
	Cena (mil. Kč)	164	109	188	314	261

Zdroj: ČSÚ

V roce 2019 byly z ČR exportovány jen 4 % objemu vína mimo EU a 96 % bylo vyvezeno do členských států EU, ve finančním vyjádření to bylo 9 a 91 % (dle ČSÚ). V roce 2018 jsme vyvezli do členských států EU 29 tis. hl vína s CHOP za 11 mil. €, 21 tis. hl vína s CHZO za 8 mil. € a 66 tis. hl vína bez CHOP/CHZO za 11 mil. € (dle DG Agri). V pořadí členských států EU (28) jsme se tak objemem exportovaného vína umístili na 19. místě, za Švédskem a před Finskem. Moštové ani stolní hrozny prakticky nevyvážíme.

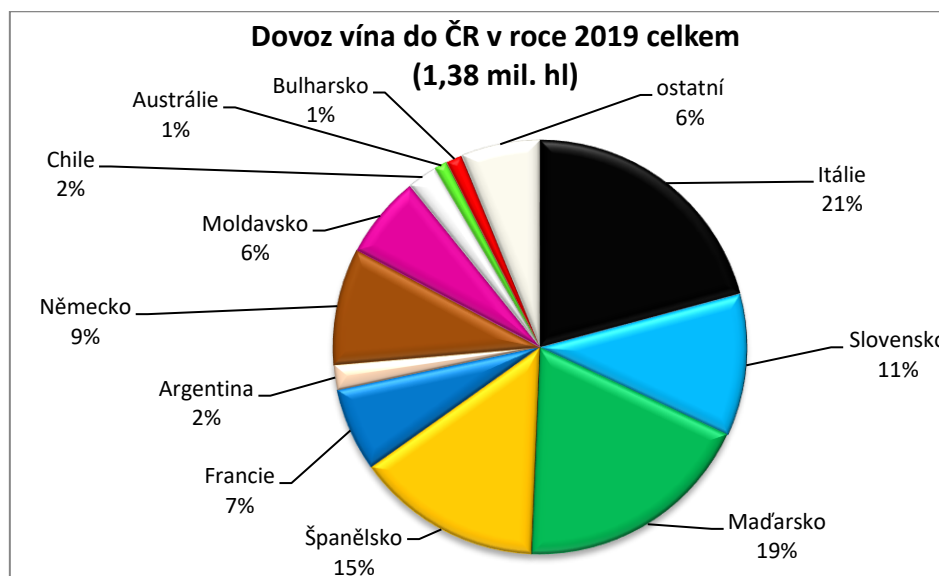
Česko dováží přibližně dvojnásobek vína oproti vlastní produkci. Vývoj objemu dovozu z nejvýznamnějších států je patrný z obr. 72.

Obr. 72: Vývoj dovozu vína do ČR dle států v posledních deseti letech (Sedlo, 2020)

V roce 2019 bylo dovezeno 1,38 mil. hl. za 5,29 mld. Kč, tj. téměř šestnáctinásobek vývozu (obr. 73). Po šesti letech bylo dovezeno více baleného než nebaleného vína.

Obr. 73: Dovoz vína do ČR (Sedlo, 2020)

Přibližně 87 % objemu do ČR dovezeného vína bylo dodáno z členských zemí EU a ve finančním vyjádření to činilo 86 %. V roce 2018 z dovezeného vína z členských zemí EU bylo 378 tis. hl za 92 mil. € víno s CHOP, 435 tis. hl za 55 mil. € víno s CHZO a 671 tis. hl za 72 mil. € víno bez

CHOP/CHZO. V rámci EU (28) jsme získali 10. pozici v objemu dovezeného vína, za Dánskem a před Polskem. V posledních letech dovážíme moštové hrozny v množství odpovídajícím přibližně 10 % vlastní produkce, necelých 40 tisíc tun stolních hroznů a přes 5 tisíc tun rozinek (tab. 35).

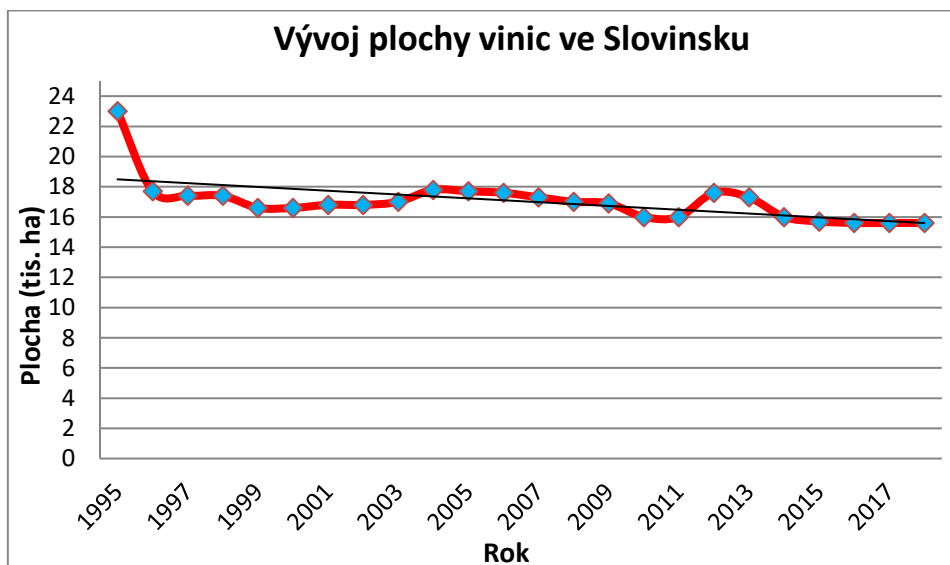
3.28 Slovinsko

Vinařství na území Slovinska existuje od dob Keltů a ilyrských kmenů (asi před 2 400 lety), dlouho předtím, než Římané zavedli vinařství ve Francii a Španělsku. Z římské doby uvádí vinařství na území Slovinska například Plinius starší (23 až 79 n. l.). Ve středověku obor kontrolovala církev prostřednictvím klášterů. Za vlády Rakousko-Uherska vinařství v soukromých rukou vzkvétalo, ale po pádu říše a na počátku Jugoslávie nastal rychlý úpadek. Bylo to dáno i révokazem. Po druhé světové válce byly vinice soustředěny převážně v zemědělských družstvech orientovaných na masovou produkci, i když existovalo i několik soukromých vinařských podniků. Prudký rozvoj nastal po vyhlášení samostatného Slovinska v roce 1991, v současnosti je slovinské vinařství nejvyspělejší z bývalých republik Jugoslávie.

Vinohradnictví je členěno do tří vinařských oblastí (vinorodne dežele) – údolí řeky Drávy (Podravje), údolí Dolní Sávy (Posavje) a mořské pobřeží (Primorska). Kategorie vína jsou tříděny, obdobně jako u nás, podle dosažené cukernatosti moštu. Nejnižší kategorie, víno (dříve stolní víno) se označovala jako namizno vino. Zemské víno (CHZO) se označuje jako PGO (Priznano Geografsko Oznaka), deželno vino, a může mít maximální výnos 12 hl/ha. CHOP (jakostní víno) je ZGP (Zaščiteno Geografskim Poreklom, kakovostno vino) nesmí překročit výnos 80 hl/ha a víno s přívlastkem se označuje jako VV z ZGP (Vrhunsko Vino z Zaščiteno Geografskim Poreklom), třídí se do podskupin jako u nás. Slovinsko má celkem 14 vín s CHOP a 3 s CHZO. Slovinsko je členem OIV, plochou vinic 15,6 tis. ha (v roce 2018) je o něco menší než ČR. Průměrnou pětiletou produkcí vína (629 tis. hl) je srovnatelné s ČR. V EU jsou slovinské vinařské oblasti zařazeny ve vinařské zóně B.

Plocha vinic se za posledních 24 let snížila o 32 %. K největšímu snížení došlo hned po vzniku samostatného státu a privatizaci, meziročně 1995/1996 o 23 % (obr. 74). Následovalo období poměrné stability, před vstupem do EU se mírně plocha zvýšila, ale se zavedením nové SOT vínem EU zase poklesla. V posledních letech je již stabilní.

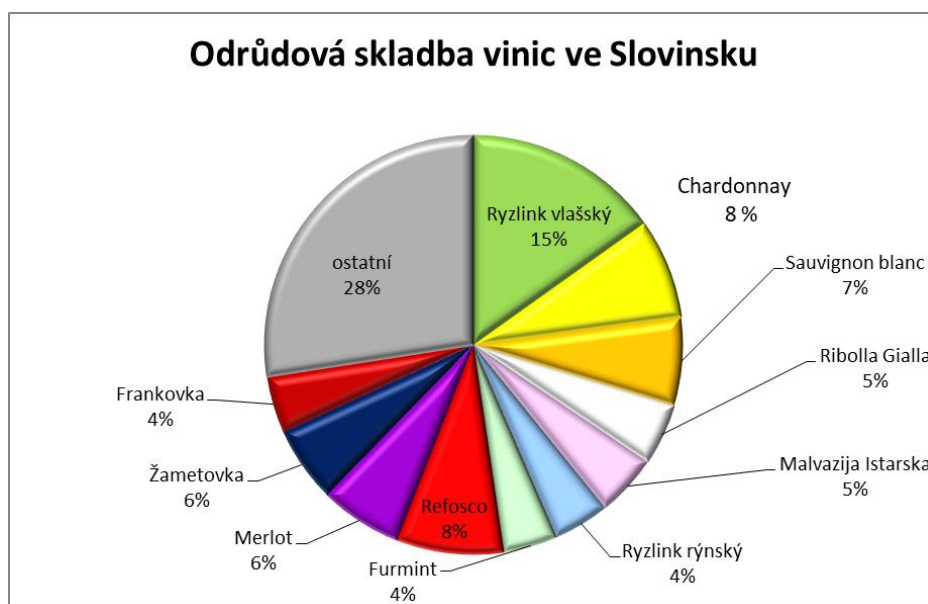
Obr. 74: Vývoj plochy vinic ve Slovinsku v letech 1995 – 2018

Průměrný výnos hroznů z vinic se dlouhodobě pohybuje kolem 5,7 t/ha (asi jako v ČR). Čerstvé stolní hrozny tvoří přibližně čtvrtinu všech vypěstovaných hroznů.

Z hlediska **odrůdové skladby** vinic převažují bílé odrůdy, jejich plocha vůči modrým je v poměru 3 : 1. Slovinsko se vyznačuje poměrně velkou odrůdovou rozrůzněností – nejrozšířenější odrůda, Ryzlink vlašský, se pěstuje na 15 % plochy vinic (obr. 75). Asi 60 % plochy vinic státu tvoří 8 nejrozšířenějších odrůd. Na druhém a třetím místě, co se týká rozšířenosti, jsou Chardonnay a slovinská modrá odrůda Refosco.

Obr. 75: Odrůdová skladba vinic ve Slovinsku

Produkce čerstvých moštových hroznů Slovinska v roce 2016 činila 95 tis. tun, k tomu bylo 30 tis. tun stolních hroznů. **Vína** bylo v roce 2019 získáno 661 tis. hl, z toho 461 tis. hl v kategorii CHOP, 122 tis. hl jako CHZO a 77 tis. hl bez CHOP a CHZO. Produkce vína tak byla v roce 2019 mírně vyšší než v ČR a produkce na obyvatele je 5× vyšší. Příprava vína je v posledním čtvrtstoletí poměrně stabilní s meziročním kolísáním. Víno ve Slovinsku produkuje 28 tisíc vinařství.

Spotřeba vína v roce 2016 byla na úrovni 811 tis. hl, což odpovídá množství přesahujícímu 150 % produkce. Současně to ale znamená mírný pokles spotřeby vína, v polovině devadesátých let minulého století se spotřeba pohybovala kolem jednoho milionu hektolitrů. Vzhledem k nízkému počtu obyvatel je spotřeba vína na osobu a rok (nad 15 let věku) poměrně vysoká, v posledních letech se pohybuje kolem 45 litrů, ale před dvaceti lety to bylo i přes 60 litrů. Naprostá většina vyprodukovaného vína se ve Slovinsku také spotřebuje. Spotřeba stolních hroznů činí přibližně 40 tis. tun, tedy asi 20 kg/osoba/rok a spotřeba rožinek kolem 700 tun, což odpovídá 0,35 kg na osobu a rok.

Ze Slovinska bylo v roce 2018 **vyvezeno** 69 tis. hl vína za 17,8 mil. €. Dlouhodobě vývoz odpovídá jen 5 % vlastní produkce. V posledních letech směřuje asi 20 % vývozu mimo EU a 80 % objemu vyváženého vína nalezne svůj cíl v rámci EU. V exportu v roce 2018 převažovaly Itálie (18 tis. hl za 2,9 mil. €), Chorvatsko (10 tis. hl za 2,2 mil. €) a Česko (8 tis. hl za 1,0 mil. €). V případě vývozu mimo EU (15 tis. hl za 6 mil. €) jde nejvíce o USA (7 tis. hl za 2 mil. €) a Čínu (2 tis. hl za 2 mil. €). Vína s CHOP vyvezlo Slovinsko v rámci EU 23 tis. hl za 7,1 mil. €, víno s CHZO bylo vyvezeno v objemu 22 tis. hl za 2,7 mil. €. Vína bez CHOP/CHZO Slovinsko vyvezlo v rámci EU 9 tis. hl za 1,7 mil. €. V posledních letech vyváží přes 1 % své produkce moštových hroznů. Stolní hrozny nevyváží.

Slovinsko dováží přibližně dvojnásobek vína oproti vývozu. V roce 2018 to bylo 121 tis. hl. za 16,0 mil. €, tj. přibližně 20 % vlastní produkce. Většina dovozu je ze zemí EU (77 tis. hl za 12,8 mil. €), z toho nejvíce z Maďarska (30 tis. hl za 1,6 mil. €), z Itálie (24 tis. hl za 4,3 mil. €) a Německa (7 tis. hl za 1,2 mil. €). Z dovezeného vína z EU bylo 9,6 tis. hl za 4,9 mil. € víno s CHOP a 28 tis. hl za 2,8 mil. € víno s CHZO. Ze zemí mimo EU bylo dovezeno 43 tis. hl za 3,2 mil. €, z toho 41 tis. hl za 2,6 mil. € ze Severní Makedonie. V posledních letech Slovinsko dováží přibližně 5 až 10 % objemu vlastní produkce moštových hroznů a kolem 700 tun rozinek. Stolní hrozny nedováží.

ČR ze Slovinska víno, dle ČSÚ, v menším množství dováží (tabulka 36). Jak z tabulky vyplývá, je objem dováženého vína minimální a není patrný žádný trend, rok od roku je to jiné. V roce 2019 se Slovinsko podílelo na našem dovozu vína 0,04 % objemu.

Tab. 36: Obchod vínem mezi ČR a Slovinskem

Rok		2000	2005	2010	2015	2019
Dovoz vína do ČR	Množství (tis. hl)	4,0	0,5	3,2	5,1	0,5
	Cena (mil. Kč)	3,1	0,7	5,3	9,6	1,2
Vývoz vína z ČR	Množství (hl)	1	3	9	3	0,2
	Cena (tis. Kč)	22	28	0,4	27	5

Víno i do Slovinska vyvážíme, ale řádově jiná množství (tab. 36). Rozhodně Slovinsko nepatří mezi naše největší odběratele. I zde platí, že z tabulky nevyplývá žádný trend, obchody jsou uzavírány zřejmě náhodně. V roce 2019 se podílelo na našem objemu exportovaného vína $2,4 \times 10^{-3}$ promile.

3.29 Kanada

Existuje legenda, podle které skandinávští Normani po kolonizaci Islandu a Grónska objevili před tisíci lety „Vinland“, zemi pšenice, divoké révy, zvířat a ryb. V zemi téměř nemrzlo. Kde se země nacházela, není známo, mohla by být na východním pobřeží Kanady. V každém případě hospodářsky významné vinařství v Kanadě má své počátky v roce 1811, kdy poblíž Toronta byla založena asi osmihektarová vinice americkou divokou révou druhu *Vitis labrusca*. Koncem 19. století se již provincie Ontario stala centrem vinařství v Kanadě. Převažovala tam odrůda Isabella (*Vitis labrusca*). Ve třicátých letech minulého století zde proběhl boom výsadby hybridů odolných vůči mrazu. Rozvoj vinařství pak poznamenala ve dvacátém století prohibice (od roku 1916), i když víno mělo výjimky, přesto se vinice v tu dobu orientovaly převážně na získávání stolních hroznů.

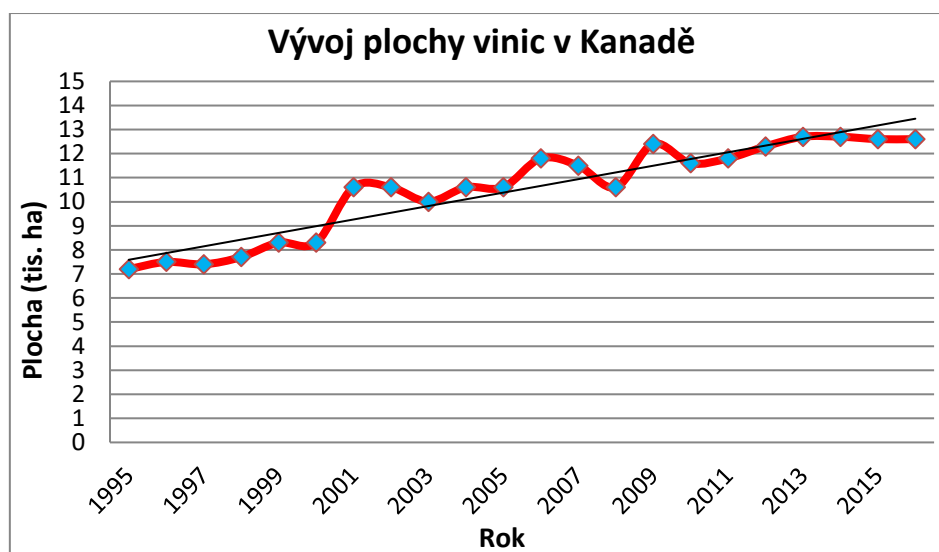
Za počátek moderní éry se považuje rok 1975, kdy po ukončení padesátiletého nevýdávání licencí na alkohol získal první soukromý vinařský podnik licenci k produkci vína. Na to se začaly vysazovat vinice s evropskými odrůdami, především šlo o Sauvignon blanc, Merlot, Cabernet Sauvignon a Pinot noir. V roce 1988 byla podepsána dohoda s USA o volném obchodu a vzniklo podle francouzského AOC a italského DOC kanadské označení VQA (Vintners Quality Alliance) pro kanadská vína z Ontaria. V roce 1990 se k systému připojila provincie Britská Kolumbie. Cílem VQA je regulace produkce a zajištění kvality vína včetně jeho původu, jde o označení vysoké kvality vína. Až do roku 2018 bylo možné prodávat víno z dovezených hroznů a moštů (i rozkvašených) pod označením „Cellared in Canada“ (vinifikováno v Kanadě). Pro klamání spotřebitelů, u kterých „Cellared in Canada“ vzbuzovalo dojem, že jde o kanadské víno, bylo toto označení zrušeno. Od roku 2018 se mohou používat v závislosti na množství přimíchaného cizího vína dvě nová označení - vína získaná převážně ze zahraničních hroznů se označují jako "International blend from imported and domestic wines" (mezinárodní směs dovážených a domácích vín), zatímco především domácí vína, která obsahují cizí podíl, se označují jako "International blend from domestic and imported

wines" (mezinárodní směs domácích a dovážených vín). Vína označená jako VQA musí ze 100 % pocházet z hroznů vypěstovaných v uvedené vinařské oblasti. Mohou být použity i staré hybridy, ale odrůdy uvedené na etiketě musí tvořit alespoň 75 % objemu vína, zeměpisný údaj pak tvoří jen název provincie. Při uvedení užšího zeměpisného názvu musí jít výhradně o odrůdy druhu *Vitis vinifera* a v případě uvedení ročníku, musí alespoň 90 % vína pocházet z tohoto ročníku.

Vinařství je soustředěno na jih země, k hranicím s USA, na západní i východní pobřeží. V podstatě se rozkládá mezi 41. a 45. stupněm severní šířky. Hlavní vinařské oblasti se nachází ve čtyřech z deseti provincií - Nové Skotsko, Québec, Ontario a Britská Kolumbie. Dvě třetiny plochy vinic Kanady jsou v Ontariu. Známa jsou ledová vína ze staré hybridní odrůdy Vidal blanc. Kanada je největším producentem ledového vína na světě, i když tuto tradici tam založil jeden německý vinař teprve v roce 1973. V roce 1992 se v Kanadě získalo 25 000 lahví (0,375 l), v roce 1996 již 120 000 a později kolem půl milionu lahví ledového vína. Posledních dvacet let zažívá kanadské vinařství dynamický rozvoj. Kanada jako jedna z mála vinařských zemí není členem OIV.

Plocha vinic se za posledních 22 let zvýšila o 75 %. Nárůst je z dlouhodobého hlediska plynulý, až na poslední roky stability (2013 – 2016). V roce 2016 činila plocha vinic 12,6 tis. ha, tedy asi jako v ČR před zavedením vládního programu výsadby vinic. Průměrný výnos hroznů z vinic se dlouhodobě pohybuje mezi 6,5 až 8,5 t/ha a je tak oproti ČR asi o třetinu vyšší. Čerstvé stolní hrozny se komerčně nepěstují.

Obr. 76: Vývoj plochy vinic v Kanadě v letech 1995 – 2016

Nejčastějšími odrůdami jsou Chardonnay, Ryzlink rýnský, Vidal blanc, Merlot a Pinot noir. K dalším, poměrně rozšířeným bílým odrůdám náleží Chenin blanc, Tramín, Pinot blanc, Pinot gris, Sauvignon blanc, Sémillon a Viognier, k modrým pak Cabernet Sauvignon, Gamay, Cabernet Franc, a Syrah. Poměrně často se pěstují staré hybridy jako Vidal blanc, Baco noir, Lucie Kuhlmann, Maréchal Foch, Aurora, Chancellor, Johannès-Seyve 23-416. K získávání ledového vína se nejčastěji používá Ryzlink rýnský, ale nejznámější ledové víno je z hybridu Vidal blanc. Ve větším rozsahu se zkouší i nové PIWI odrůdy.

Produkce čerstvých moštových hroznů Kanady v roce 2016 činila 106 tis. tun a byla o třetinu vyšší než v roce předcházejícím. Meziroční kolísání výnosu je poměrně časté a vychází z klimatických podmínek. **Vína** bylo v roce 2016 v Kanadě získáno 548 tis. hl. Produkce vína tak byla v roce 2016 jen o 20 tis. hl nižší oproti ČR a produkce na obyvatele byla téměř 4× nižší. Příprava vína v posledním čtvrtstoletí pomalu a plynule narůstá s meziročním kolísáním.

Spotřeba vína v roce 2019 činila 4,7 mil. hl, což odpovídá množství odpovídajícímu devítinásobku vlastní produkce. Současně to znamená konec trvalého růstu spotřeby vína a začátek stabilizace. Počátkem tohoto století se spotřeba pohybovala kolem 2,8 milionu hektolitrů a v roce 1995 činila pouze 1,8 mil. hl. Vzhledem k počtu obyvatel vychází spotřeba vína na osobu a rok (nad 15 let věku) v posledních letech kolem 16 litrů, v roce 1995 to bylo jen necelých 8 litrů. Jak vyplývá z produkce a spotřeby, kanadské víno je i na kanadském trhu zvláštností, tedy pokud se mezi ně nepočítá víno označené jako „Cellared in Canada“. Kanada je (2019) ve spotřebě vína na 12. místě na světě, za Portugalskem a před JAR. Spotřeba stolních hroznů činí přibližně 170 tis. tun, tedy asi 5 kg/osoba/rok a spotřeba rozinek kolem 25 tis. tun, což odpovídá 0,7 kg na osobu a rok.

Z Kanady bylo v letech 2015 a 2016 ročně **vyvezeno** přes 0,7 mil. hl vína. Převážně jde o reexport a víno z dovezených moštů. Většina vína směřovala na Tchajwan, do Číny, USA, Jižní Koreje a Japonska. Do Evropy se víno z Kanady příliš nedováží, a když, tak převážně do Nizozemska. Koncem minulého století vývoz vína nepřesáhl 20 tis. hl, během tohoto století se zvýšil téměř třicetinásobně. Hlavním exportním artiklem kanadského vinařství je ledové víno. Důležitou roli hraje i šumivé víno. Kanada reexportuje zanedbatelné množství moštových a stolních hroznů a rozinek.

Kanada dováží přibližně šestinásobek vína oproti vývozu. V roce 2019 to bylo 4,2 mil. hl. za 1,7 mld. €. Kanada je spolu s Nizozemskem 7. až 8. největším dovozcem vína na světě, pokud jde o jeho objem, a pátým ve finančním vyjádření. Přibližně polovinu vína Kanada dováží z členských zemí EU, v roce 2018 to bylo 2,0 mil. hl za 0,9 mld. €. Je tak čtvrtým největším odběratelem vína z EU objemem (7,8 %) i finanční hodnotou. Nejvíce vína dováží z Itálie, Francie, Španělska a Portugalska. V posledních letech Kanada dováží přibližně 180 tis. tun stolních hroznů a kolem 27 tis. t rozinek.

Obchod vínem mezi ČR a Kanadou je v obou směrech zanedbatelný, i když tam téměř každý rok nějakou láhev vyvezeme (tab. 37).

Tab. 37: Obchod vínem mezi ČR a Kanadou

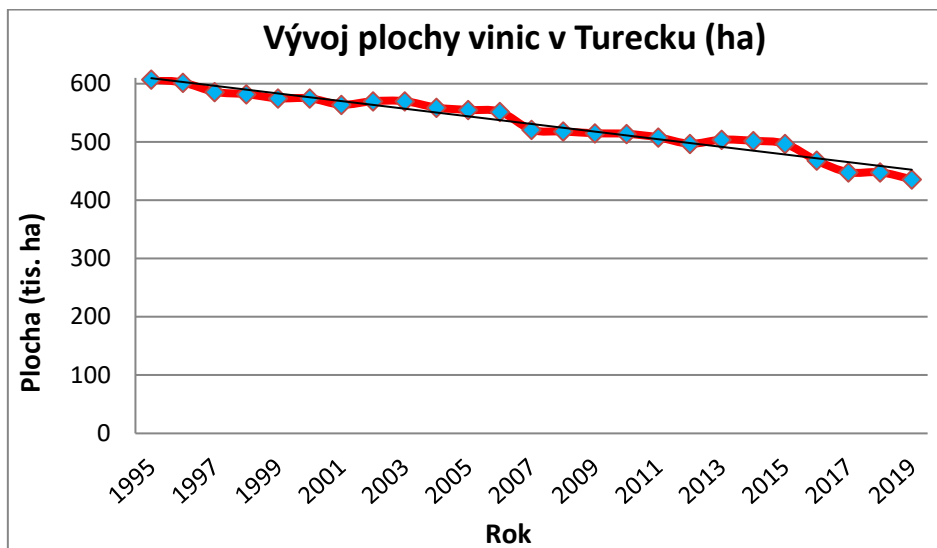
Rok		2000	2005	2010	2015	2019
Dovoz vína do ČR	Množství (hl)	0	13	0	0,4	0
	Cena (tis. Kč)	0	214	0	105	0
Vývoz vína z ČR	Množství (hl)	59	45	0	18	83
	Cena (tis. Kč)	435	298	0	348	2 061

3.30 Turecko

Podle Bible položil základy vinařství v Turecku už Noe. Archeologické nálezy tam ostatně prokazují vinařství v 5. tisíciletí př. n. l. U hranic s Irákem byly nalezeny doklady o tom, že víno odrůdy Kalecik Karasi se zde připravovalo už v období kolem dvou tisíc let před n. l. V antické době bylo anatolské víno vysoce kvalitní a obchodovalo se za vysoké ceny. V 15. století n. l. ale produkce vína téměř úplně ustala a hrozny se používaly především k získávání rozinek. Neislámské menšiny, Arméni, Řeci a Židé, mohly víno produkovat a konzumovat i v této době. Po vzniku Turecké republiky v roce 1923 byla produkce vína uvolněna. V letech 1960 až 1980 se plocha vinic výrazně snížila - příčinou byl révokaz a také masový odchod obyvatel z Turecka; pěstování révy vinné se vyznačuje značnou pracností na jednotku plochy. Od 80. let minulého století se kvalita vína zvyšuje, vína získávají ocenění i na mezinárodních soutěžích. Většinu vína produkuje několik málo velkých vinařských podniků a zbytek pak asi stovka drobných vinařství. Plochou vinic je dnes Turecko na pátém místě ve světě za Itálií a v roce 2012 se tu uskutečnil Mezinárodní kongres OIV, ale jinak produkce vína nehraje v Turecku žádnou významnou roli.

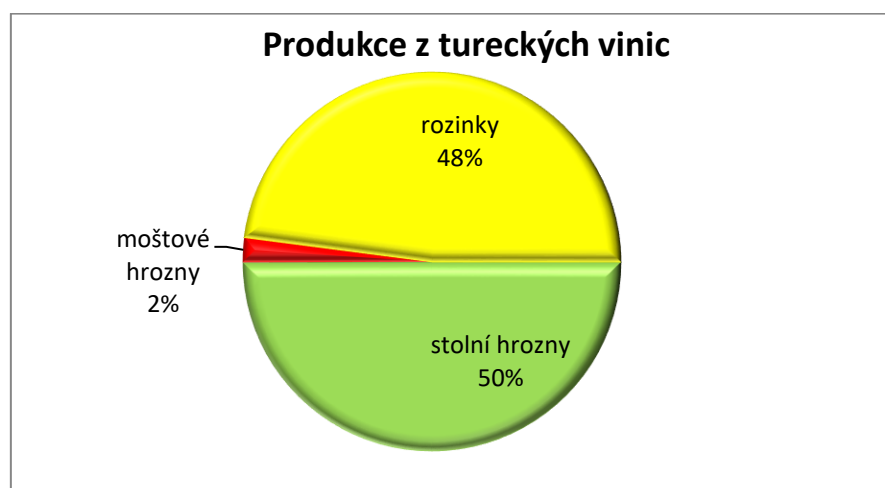
Plocha vinic se trvale snižuje - nyní (2019) je jich 436 tisíc ha (obr. 77), jenom meziročně 2019/2018 se snížila o 12 tis. ha. Průměrný výnos hroznů v Turecku se pohybuje kolem 8 t/ha (u nás je to 5,1 t/ha).

Obr. 77: Plocha vinic v Turecku v letech 1995 až 2019

V Turecku se pěstuje ve větším rozsahu přes 30 odrůd révy vinné, přičemž přes 20 je autochtonních a zbytek jsou mezinárodní. Z Autochtonních odrůd uveďme například modré Adakarası, Bogazkere, Calkarası, Dimrit, Horozkarası, Papazkarası, Kalecik, Karaseker, Karası, Öküzgözü, Papazkarası, Sergikarası a bílé Beylerce, Emir, Hasandede, Narince Narine, Yapıncak. Z mezinárodních odrůd se pak pěstují Cabernet Sauvignon, Cinsault, Clairette Blanche, Gamay, Merlot, Pinot noir, Ryzlink rýnský a Semillon. K získávání rozinek se pěstuje odrůda Sultánské, v menším rozsahu i Korintské.

Obr. 78: Určení sklizených hroznů v Turecku podle jednotlivých produktů

Produkce všech hroznů státu v roce 2016 (obr. 78) činila 4 mil. tun a byla o 350 tis. tun vyšší než v roce 2015. V roce 2016 bylo vypěstováno 70 tis. tun moštových hroznů, 2,0 mil. tun čerstvých stolních hroznů a bylo získáno 384 tis. tun rozinek. Celková produkce **vína** v roce 2016 činila 496 tis. hl. (o trochu méně než v ČR).

Spotřeba vína v roce 2016 byla na úrovni 513 tis. hl. Turecko je produkcí a spotřebou vína v podstatě soběstačné. Průměrná spotřeba vína na osobu a rok činila v roce 2016 celkem 0,9 litru, v roce 2000 to bylo pouze 0,4 l. Spotřeba vína na osobu v Turecku je tak dnes více než 20× nižší oproti ČR. Spotřeba rozinek na osobu a rok činí úctyhodných 2,5 kg. K tomu dále spotřebují průměrně 23 kg čerstvých stolních hroznů.

Turecko vyváží nepatrný objem vína, v roce 2016 to bylo 29 tis. hl. V porovnání s ČR je to necelá polovina. K nám se prakticky nedováží, k hlavním odběratelům patří Německo, Anglie, Francie, Japonsko, Kanada a USA. Nejvýznamnějším obchodním artiklem v oboru jsou rozinky. Rozinek v roce 2016 Turecko vyvezlo 236 tis. tun (60 % vlastní produkce) a stolních hroznů 173 tis. tun. Dovoz rozinek a stolních hroznů do ČR je uveden v tab. 38.

Tab. 38: Dovoz tureckých rozinek a stolních hroznů do ČR

Rok		2000	2005	2010	2015	2019
Rozinky	Množství (tis. t)	1,2	0,4	0,8	1,7	1,1
	Cena (mil. Kč)	40	12	27	82	56
Stolní hrozny	Množství (tis. t)	0,2	0,6	0,6	0,2	0,1
	Cena (mil. Kč)	3,6	12	15	8,9	2,4

Objem rozinek dovážený z Turecka do Česka, jak vyplývá z tabulky, je poměrně stabilní. V roce 2019 tvořil tento dovoz 22 % objemu veškerého našeho dovozu rozinek a 21 % jejich hodnoty. Dovoz čerstvých tureckých stolních hroznů z dlouhodobého hlediska kolísá, ale je zanedbatelný, v roce 2019 nedosáhl ani 0,3 % objemu do ČR dovezených stolních hroznů celkem a 0,9 % ve finančním vyjádření.

Víno Turecko dováží přibližně ve stejném objemu, jako vyváží - v roce 2016 to bylo jen 20 tis. hl. Obdobně zanedbatelný je dovoz rozinek a čerstvých stolních hroznů.

3.31 Slovensko

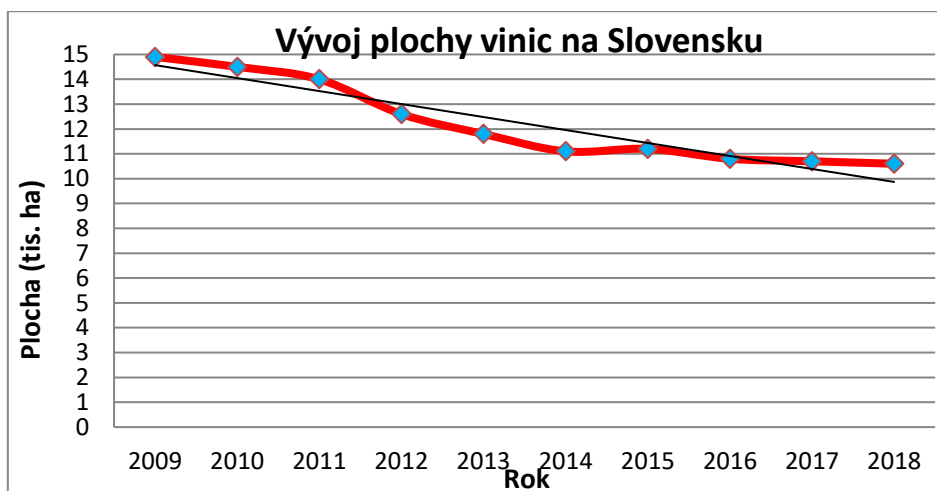
Nejstarší archeologické nálezy spojené s vínem z území dnešního Slovenska pochází ze 7. až 6. stol. př. n. l., z keltského osídlení. Pak již byla vinařská historie poměrně shodná s Moravou, byly nalezeny vinařské artefakty z období Říma a následně Velké Moravy. Po rozpadu Velké Moravy se Slovensko stalo součástí Uher, kdy vinařství poměrně vzkvétalo, až na období vpádů Turků. Od 16. stol. se Uhersko, stejně jako dnešní Česko, stalo součástí Habsburské monarchie, tedy jsme se opět potkali. V roce 1867 vzniklo Rakousko-Uhersko, kde české země náležely k Rakousku a Slovensko k Uhersku. To mělo vliv mimo jiné i na právní předpisy, které se mírně lišily pro „Předlitavsko“ a „Zalitavsko“. První vinařský zákon platný na dnešním území Slovenska byl tedy uherský (z roku 1908), kdežto na území Česka platil rakouský vinařský zákon (z roku 1907). Od roku 1918 měla vinařství obou dnešních států stejný vývoj až do roku 1993, s výjimkou let 1939 – 1945. Během tohoto společného státu byla větší plocha vinic na Slovensku, než v Česku.

Nyní je vinohradnictví členěno do šesti vinařských oblastí - Malokarpatská, Južnoslovenská, Nitrianska, Stredoslovenská, Východoslovenská a Tokaj. Kategorie vína se třídí obdobně jako u nás. Vinařský zákon z roku 2009 nově definuje DSC (Districtus Slovakia Controllatus). Slovensko je členem OIV, plochou vinic 10,6 tis. ha (v roce 2018) je asi o 40 % menší než ČR. Průměrná produkce vína (pod 400 tis. hl) je rovněž asi o třetinu nižší oproti ČR. V EU jsou slovenské vinařské oblasti zařazeny ve vinařské zóně B, výjimku tvoří oblast Tokaj, která je v zóně C I.

Plocha vinic se v poslední době značně snížila. Podle OIV bylo na Slovensku v roce 1995 ještě přes 25 tis. ha a v roce 2016 celkem 18,4 tis. ha. Statistický úřad SR proti tomu uvádí v roce 2009 necelých 15 tisíc hektarů a v roce 2018 jen 10 625 hektarů, z nichž bylo plodných pouze 8 057 ha.

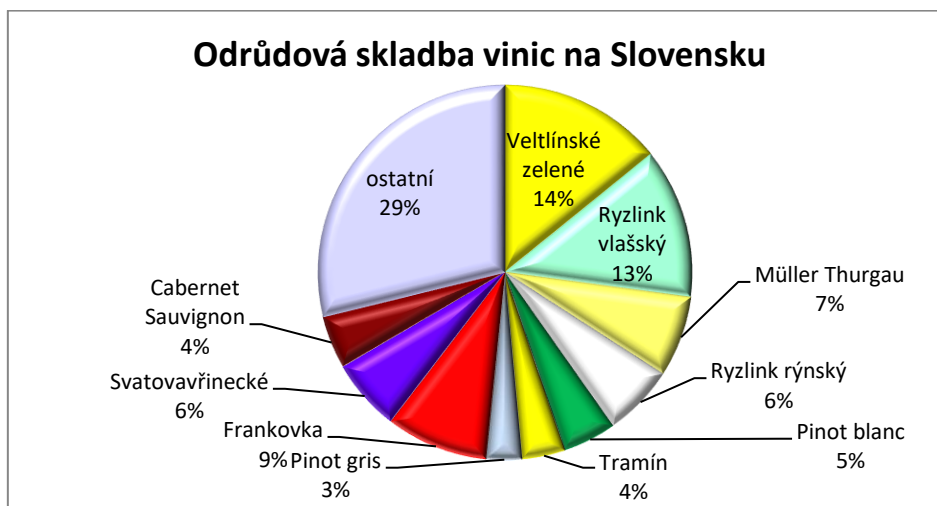
Vycházíme-li z úvahy, že čím blíže zdroji, tím přesnější, budeme se nadále držet zdrojů ze Slovenska (SÚ SR a MZe SR). Za posledních deset let se celková plocha vinic snížila téměř o 30 %, přičemž podíl neplodících vinic trvale dosahuje téměř 20 %, takže nejde o mladé vinice ve věku pod 4 roky (obr. 79). V roce 2018 se průměrný výnos hroznů ze všech vinic pohybuje kolem 6,5 t/ha (vyšší než v ČR). Plocha vinic, na kterých se pěstují čerstvé stolní hrozny tvoří asi 3,5 % plochy všech plodných vinic. Registr vinic při ÚKSÚP ale uvádí jiná čísla pro rok 2019 – celkovou plochu vinic 15 358 ha, z toho plodných 13 562 ha, neplodných mladých 727 ha a neobdělávaných 1 069 ha. Evropská komise (DG Agri) zase uvádí v roce 2005 plochu 21 531 ha a v roce 2018 celkem 15 415 ha. Takže si vyberte.

Obr. 79: Vývoj celkové plochy vinic na Slovensku v letech 2009 – 2018 (dle SÚ SR)

Z hlediska **odrůdové skladby** vinic převažují bílé odrůdy s podílem 73 %. Nejrozšířenější odrůda - Veltlínské zelené - se pěstuje na 14 % plochy vinic (obr. 80).

Obr. 80: Odrůdová skladba vinic na Slovensku

Zdroj: ÚKSÚP

Asi 60 % plochy vinic státu tvoří 7 nejrozšířenějších odrůd. Na druhém a třetím místě, co se týká rozšířenosti, jsou Ryzlink vlašský a Frankovka. Relativně hodně se rozšiřuje odrůda Pálava, naopak ubývá plochy osázené odrůdami Veltlínské červené rané a Svatovavřínecké. Pěstují se i staré hybridy, jejich plocha v posledním desetiletí je poměrně stabilní a činí necelých 100 ha.

Produkce čerstvých moštových hroznů Slovenska v roce 2018 činila 51 tis. tun, k tomu bylo 1,4 tis. tun stolních hroznů. **Vína** bylo v roce 2019 získáno 319 tis. hl, z toho 280 tis. hl v kategorii CHOP, 5 tis. hl jako CHZO a 34 tis. hl bez CHOP a CHZO. Produkce vína tak byla v roce 2019 o více než 40 % nižší než v ČR, ale produkce na obyvatele byla o 10 % vyšší. Příprava vína je v posledních šesti letech poměrně stabilní s meziročním kolísáním a průměrem 320 tis. hl.

Spotřeba vína v roce 2018 přesáhla 0,55 mil. hl, což odpovídá množství přesahujícímu 170 % produkce. Současně to znamená mírný nárůst spotřeby vína, v polovině devadesátých let minulého století se spotřeba pohybovala kolem 0,45 mil. hl. Spotřeba vína na osobu a rok (nad 15 let věku) se v posledních letech pohybuje kolem 12 litrů. Spotřeba stolních hroznů podle OIV v tomto desetiletí značně kolísá, od 0,14 do 4,56 kg/osoba/rok, obdobně jako spotřeba rozinek (od 1 do 2 tis. tun).

Ze Slovenska bylo v roce 2018 **vyvezeno** (podle DG Agri) 548 tis. hl vína za 40 mil. €. Dlouhodobě vývoz odpovídá 170 % vlastní produkce. V posledních letech vyváží asi 1 % mimo EU a 99 % v rámci EU. V exportu v roce 2018 převažovaly Česko (417 tis. hl za 31 mil. €), Španělsko (53 tis. hl za 3 mil. €) a Rakousko (42 tis. hl za 3 mil. €). V případě vývozu mimo EU (2 tis. hl za 1 mil. €) se v podstatě jednalo jen o Čínu. Vína s CHOP vyvezlo Slovensko v rámci EU 226 tis. hl za 15 mil. €, víno s CHZO bylo vyvezeno v objemu 124 tis. hl za 9 mil. €. Vína bez CHOP/CHZO Slovensko vyvezlo v rámci EU 196 tis. hl za 16 mil. €. Naprosto převažovalo nebalené víno. V posledních letech vyváží kolem 2 % své produkce moštových hroznů a přes 3 tis. t stolních hroznů (200 % vlastní produkce).

Slovensko dováží přibližně dvojnásobek vína oproti vývozu. V roce 2018 to bylo (DG Agri) 1,05 mil. hl. za 91 mil. €, tj. přibližně 330 % vlastní produkce. Většina dovozu je z členských zemí EU (1,0 mil. hl za 87 mil. €), z toho nejvíce z Maďarska (595 tis. hl za 33 mil. €), Španělska (201 tis. hl za 11 mil. €), Itálie (74 tis. hl za 14 mil. €) a Česka (66 tis. hl za 12 mil. €). Z dovezeného vína z EU bylo 333 tis. hl za 38 mil. € víno s CHOP, 309 tis. hl za 22 mil. € víno s CHZO a 357 tis. hl za 27 mil. € víno bez CHOP/CHZO. Ze zemí mimo EU bylo dovezeno 48 tis. hl za 4 mil. €, z toho 26 tis. hl za 1,4 mil. € ze Severní Makedonie a 15 tis. hl za 1,6 mil. € z Moldavska. V posledních letech Slovensko dováží přibližně 5 až 8 % objemu vlastní produkce moštových hroznů a do 3 tis. t rozinek. V roce 2018 dovezlo 15 tisíc tun stolních hroznů (desetinásobek vlastní produkce).

ČR má se Slovenskem dle ČSÚ čilý obchod vinařskými produkty (tab. 39).

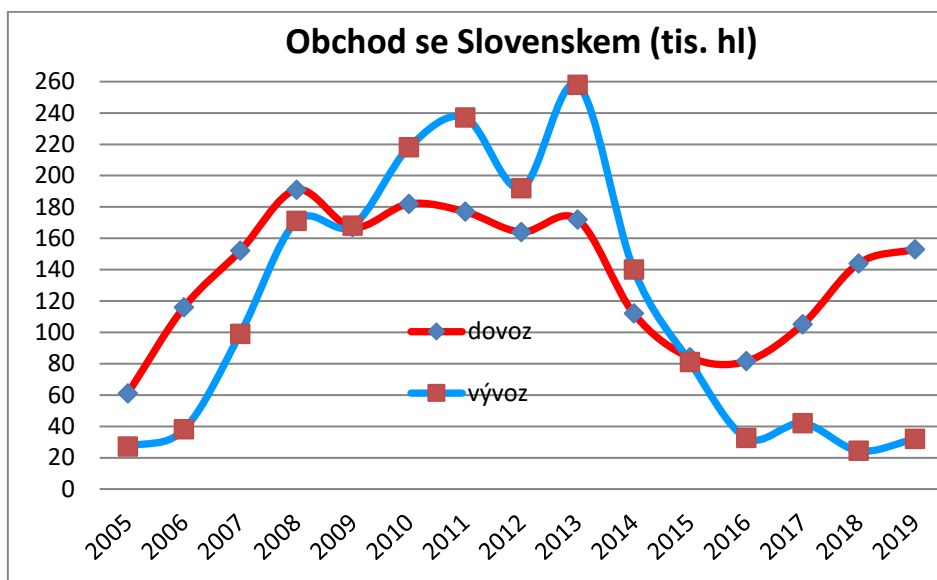
Tab. 39: Obchod vinařskými produkty mezi ČR a Slovenskem

Rok		2000	2005	2010	2015	2019
Dovoz vína do ČR	Množství (tis. hl)	50	61	183	87	153
	Cena (mil. Kč)	140	122	242	179	344
Vývoz vína z ČR	Množství (tis. hl)	17	27	218	82	35
	Cena (mil. Kč)	39	119	383	332	205
Dovoz moštových hroznů	Množství (tis. t)	5,5	0,6	0	3,7	0,4
	Cena (mil. Kč)	61	4,0	0	73	4,9
Vývoz moštových hroznů	Množství (t)	7,0	153	217	399	148
	Cena (mil. Kč)	0,7	3,2	2,2	5,5	1,4

Při dovozu vína do ČR je Slovensko v posledních letech naším 4. největším partnerem, v případě dovozu nebaleného vína v roce 2019 mělo stejné pořadí, v případě dovozu vína baleného bylo až na 6. místě. Při vývozu vína bylo Slovensko až do roku 2018 naším největším odběratelem. V roce 2019 se dostalo až na druhé místo, za Německo.

Vzájemný obchod vínem mezi Českem a Slovenskem byl v letech 2007 až 2015 poznamenán pravděpodobným „praním nebaleného vína“, kdy si obě země začaly vyměňovat velké množství (obr. 81) nebaleného vína, ačkoliv oba státy musí víno pro zajištění spotřeby svých obyvatel víno dovážet.

Obr. 81: Vývoj obchodu vínem se Slovenskem od vstupu do EU (Sedlo, 2020)

V roce 2013 jsme na Slovensko vyvezli téměř 260 tis. hl vína, naprostou většinu jako nebalené. Vývoj obchodu vínem mezi oběma státy je znázorněn na obr. 81. V roce 2018 Česko ze Slovenska dovezlo 149 tis. hl za 100 mil. € vína s CHOP, 100 tis. hl za 7 mil. € vína s CHZO a 168 tis. hl za 14 mil. € vína ostatního. Naopak vývoz na Slovensko tvořilo víno s CHOP v objemu 15 tis. hl za 4 mil. €, 6 tis. hl vína s CHZO za 2 mil. € a 45 tis. hl. ostatního vína za 7 mil. €

Použité zdroje informací

COMMISSION EUROPÉENNE: 2018 Comext Wine Trade results. Direction générale de l'agriculture et du développement rural, G.2. Wine, spirits and horticultural products. Brusel, 2019.

ČSÚ: Celní statistika

Kraus, V. a kol.: Réva a víno v Čechách a na Moravě. Radix Praha, 1999. 280 s. ISBN 80-86031-23-3

Meravá, E.: Vinič hroznorodý, hroznové víno - Situační a výhledová správa k 31. 7. 2019. VÚEPP Bratislava, 2019. 50 s. ISSN 1339-0937

MZe: Situační a výhledové zprávy Réva vinná a víno

OIV: Distribution of the world's grapevine varieties. Paris, 2017.

OIV: State of the world vitivinicultural sector in 2019. Paris, April 2020.

Sedlo, J., Půček, M. a kol.: Velký vinařský slovník. Radix Praha a Svaz vinařů ČR Velké Bílovice, 2007. 396 s. ISBN 978-80-86031-70-5

Sedlo, J., Půček, M.: Sklizeň moštových hroznů v ČR v roce 2019. Vinařský obzor 113 (2020), č. 2, s. 62 – 66. ISSN: 1212-7884

Sedlo, J.: Zahraniční obchod s vínem České republiky v roce 2019. Vinařský obzor 113 (2020), č. 3, s. 136 – 140. ISSN: 1212-7884

ÚKZÚZ: Statistika z Registru vinic

Vinařské obzory (ročníky 1907 až 1948 a 1991 až 2020)

https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/facts-and-figures/markets/overviews/market-observatories/wine_de

http://ec.europa.eu/agriculture/wine/statistics_en

Další stovky webových stránek o vinařství v jednotlivých státech světa